

SEPTEM
ILLVSTRIVM
VIRORVM
POEMAT.A.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA
BALTHASARIS MORETI.
M. DC. LX.

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM
OF THE
CITY OF BOSTON

AN
OFFICIAL
PUBLICATION
OF THE
CITY OF BOSTON

EMINENTISSIMO
PRINCIPI
FLAVIO
S. R. E. CARDINALI
CHISIO
BALTHASAR MORETVS.

VID hoc esse dicemus,
Princeps Eminentissime,
quod cùm primi disci-
plinarum omnium patres
in cælestium orbium contemplatio-
ne defixi, stellarum varietatem, &
magnitudinem, & vim obseruarent,
iisque mortalium commodo nomi-
na imponerent, nullum fidus Musa-
rum choro assignauerint? Atqui
earum vna perpetuos cursus con-
uersionesque cælestes prima com-
perit, & descripsit, à quo nomen
* 2 sibi

A L L O C U T I O

sibi & fecit, & meruit: omnes Cæli
 filiæ, quibus id proinde debebatur
 iure natalium: omnes, si eo modo,
 quo sidera, sub aspectum caderent,
 spectaculum nobis præbituræ ipso,
 cui infixæ essent, cælo formosius.
 Cùm alta illa mundi conuexa per-
 curreret animo S. Augustinus, & re-
 censionem siderum, velut quidam mi-
 litarium ordinum inspector, inter-
 esset, nullumque inibi locum Mi-
 nerue datum animaduerneret: *Quid,*
inquit, tantum mali castitas, aut quid
tantum boni voluptas commeruit, ut
inter astra, quæ cum Sole & Lunâ
circumeunt, Venus habeat stellam, &
Minerva non habeat? Non idem
 ego pro castissimis literarum præsi-
 diis contendam? non ego illis
 conflatum aliquod ex felicioribus
 stellis signum vindicem? cuius sci-
 licet

licet exortu iucunda cæli temperies,
 & secessus ad quietem amœnita-
 temque compositus, & bonus cor-
 porum habitus, & serenus ani-
 mus, & omnia quibus studia poëti-
 ca meliùs proueniunt, ad scriben-
 dum inuitent. Iam verò, vt de cete-
 ris monstris nihil dicam, quid cælo
 cum belluis? quas prisci nomencla-
 tores sideribus affixerunt, perinde
 quasi belluata tapetia cæli foribus
 prætendere viderentur, quæ leuanda
 priùs essent, quàm ad interiora eius
 adyta perueniretur. Verùm non id
 iam ago, vt hanc impositorum no-
 minum rationem coarguam, aut ex-
 cusem, quam sacrarum literarum
 auctoritate receptam, & quodam-
 modò consecratam esse video, in
 quibus & Arcturum, & Oriona, &
 Hyadas, & Pleiadas legimus. Sæ-

* 3

culo

A L L O C U T I O

culo potiùs nostro gratulor, quo gentilitia tua stella, Princeps Eminentissime, in supremo mundi cardine refulget, & montes, insideri solita poëtis loca, suâ luce collustrat, & benefico ac salutari aspectu diuinum aliquid elegantibus ingeniis aspirat. Salue Chisium sidus, Romæ, quam ego vt distinctum sideribus cælum intueor, decus, terrarum voluptas, felicitas temporum, vigoris, quo bonæ artes lætiùs efflorescunt, origo, secundissimum auspicium æternitatem prospectantium poëtarum. Tu, quod falsò de sideribus Stoïci iactauerunt, diuinâ animatum es mente, quæ sit par terrarum & religionum curis. Te litterarum ordo suspicit & obseruat. Afflatu tuo incalescit poëtis mota mens, nocturnæque lucubrationes iucundæ

iucundæ fiunt ac faciles. In te, si quod de Cæsaris stellâ dixit Augustus, huc referre licet, in te Mæcenatis anima commigrauit. Cælum (ita mihi ab illo prospera eueniant omnia) cælum cum Platone fieri optem, vt pluribus oculis insatiabili lucis tuæ pulcritudine animum expleam. Theodosij Magni temporibus noua propè à Lucifero circa signiferum orbem conspecta stella curiosa hominum ingenia studiaque incendit. Nullus toto cælo ignis lucebat iucundior : Lucifero vt loco erat proximus, ita & micantibus radiis non admodum dissimilis : vnà solem præibat, eidem vnà succedebat : annuebat illi scintillationibus suis reliquus stellarum chorus: ingens deinde earum numerus ad illam sese aggregabat, eo ferè

A L L O C U T I O

more quo circa regem suum apes
glomerantur : mutuo denique con-
cussu ad aliquam hilaritatis speciem
ardoris euibrabant expressa semina,
quæ vnâ in flammam coalita no-
ctem aureo illo iubare ferenabant.
Hîc ego solem face adiuuero, si per-
gam , quod in omnium oculos in-
currit, in rem meam exponere. Mi-
hi quippe Theodosij religiosissimi
ac felicissimi Imperatoris, & Ale-
xandri V I I. Pontificis Optimi
Maximi beata tempora inter se
comparanti cælum videtur prospe-
ras vtriusque res stellarum indicio,
quarum altera in æthereis orbibus,
altera in supremo rerum humana-
rum culmine reluceret , declarare
voluisse, velut certâ plausibiliq̃ue
publicæ felicitatis notâ. Ille Sarma-
tas profligauit; hic, ne profligaren-
tur,

tur, effecit : ille ad Romana sacra Gothorum Regem ; hic Reginam traduxit : ille aduersus acerbissimos tyrannos instruxit exercitus ; hic misit instructos : ad illum Legati vndique pro pace missi ; ab hoc etiam procurata : vterque pius, felix, nulli Principum secundus, & quòd tristissimorum temporum finem, gratissimæque lucis initium attulerit, Lucifero comparandus. Quem verò proxima illa Lucifero stella, quem nisi te, Princeps Eminentissime, designet ? qui Pontificio solio proximus, non illustrissimi tantum generis, sed etiam dignitatis propè pari luce perfunderis.

*Tu, quoq, supremo Patru de sidere
sidus.*

Tuæ sunt fueruntque partes iisdem,
* 5 quibus

ALLOCVTIO

quibus ille , muneribus perfungi,
pestis,annonæque, & belli sæuitiam
extinguere, pacis consilia prouehere,
salutem omnium moderari.

*At ² tibi iam video magni famul-
lantia mundi*

Sidera,

quæ quasi stipato agmine ad te
confluunt, & honoris lætitiæque
explicandæ gratiâ ignes suos excu-
cutiunt ventilantque. Nunc autem
te singularibus de causis,

Sacrorum ³ Cynosura certa vatum,
te intuentur Illustrissimi Poëtæ,
quorum libellos hîc vides tui nomi-
nis plenos. A te vim vigoremque
ingenio suo addi senserunt, cùm tu
illis siue in Quirinali, siue in Alba-
no monte scribendi materiam da-
bas: iam verò etsi nihil causæ est,
quam-

² Idem pag. 13.

³ Ferdinandus Furstenbergius pag. 153.

quamobrem publicum reformi-
 dent, non audent tamen, nisi beni-
 gno tuo contuitu recreati, famæ se-
 se ac posteritati committere. Quid
 enim? nautæ suas habeant, quas
 obseruent stellas; non itidem poëtæ
 suas? Nisi fortè maius sit ventis
 vela, quàm ingenio dare; Tyrre-
 num aut Ionium, quàm scribendi
 æquor ingredi; infesta cautibus lo-
 ca, quàm fastidiosa quorundam iu-
 dicia (nam quis hæc euadere hoc
 sæculo possit?) inoffenso cursu de-
 clinare. Emergit nuper ex arcano
 nescio quo Parnassi specu, & in ipsâ
 imperij ac doctrinarum arce sese
 extulit literatorum quædam quasi
 factio, visa sibi iudicij & ingenij
 famam ex veterum scriptorum
 contemptu velle conficere. Itaque
 dictatoriâ sententiâ deiectus est de
 suo

ALLOCVTIO

Nimirum pura & equabiliter fluens oratio, dilucida animi interpretes, naturæ imago, ingenij vultus non magnam apud illos meretur inuentionis doctrinæque laudem. Non placet illis nitidus ac natiuus elegantis formæ color: consumendæ pigmentariorum arculæ: illinendæ fuco genæ: læuanda frons: calamistro inurendi implicandique crines: versicolores contortæque vittæ, crepantesque bracteolæ ad aliquam luxus speciem ostentandæ. Vellem equidem Rex ille, cui eorum vnus ingenij sui monumenta nondum edita supremis tabulis legauit, dum nunc à difficillimo bello utcunque respirat, eadem è scriniis suis promeret, & vulgari iuberet. Nam, vt optimus literariæ disciplinæ magister Quintilianus, *Ne id quidem inutile etiam*

*etiam corruptas aliquando & vitio-
sas orationes , quas tamen plerique
iudiciorum prauitate mirantur , legi
palàm , ostendiq; in his quàm mul-
ta impropria , obscura , tumida, hu-
milia, effeminata sint , quæ non lau-
dantur modò à plerisq; , sed, quod pe-
ius est, propter hoc ipsum, quòd sunt
praua , laudantur. Quis inter hos
iudiciorum scopulos speret cur-
sum se posse tutò emetiri , nisi al-
tum tenenti felix stella præluceat?
Ego verò Musas has cultas & faci-
les , quæ tuis auspiciis , Princeps
Eminentissime, portu nunc exeunt,
securas esse iubeo.*

Chisium 4 sidus reget omne certâ

Luce periculum.

*Ex aruspicum responsis, quæ P. Ser-
uilius , & Ateius Capito à Festo
Pom-*

ALLOCVTIO ASTROSCOPICA.

Pompeio laudati prodiderunt, stellæ imago in omen magnæ felicitatis accepta olim fuit, eaque siue ad religionis, siue ad tutelaræ perſugij teſſeram in locorum dedicatione ad vestibulum appendi ſolita. Accipio agnoſcoque proſperi euentus ex aruſpicinæ diſciplinâ peti- tum auſpici- um: adeoque, vt certo auguror, libelli quibus ſtella tua præfigitur, non tantum præſidio tuo tecti, ſed etiam ſacroſancti habebuntur.

*Tuoq; ſidere actus inuidus liuor,
Et Zoilorum turba cedit, vt nubes
Fugit coruſci pulſa ſolis aſpectu,
Pontiq; ſeuientis atra tempeſtas,
Simul refulſit alba ſtella Pollucis.*

ſ Ferdinandus Fürſtenbergius pag. 173.

TYPOGRAPHVS LECTORI SALVTEM.

Lurimum sanè detrimenti rei literariae ab ineptijs absurda & incastigata scribentium vulgantiumq; & hactenus illatum, & inferri magis in dies, Lector humanissime, vetus est, ut sæpè audio, doctorum & sapientium hominum querela; indeq; potissimum proficisci, quòd nostrâ tempestate nequaquam idem honor Musarum studijs est, qui antiquitus fuit, & qui propter excellentem eorum præstantiam ac dignitatem esse omninò deberet. Id autem præcipuum fatum esse aiunt literarum circa sermonem Latinum versantium: quæ tamen post earum usum non mediocriter intermissum, & usitata vulgò orationi posthabitu, maiore præsidio opus habent ad tuendam in animis hominum eam gratiam, quam sibi auorum nostrorum memoriâ flagrantissimam parauerant. Rursus alij eius incommodi causam intempestivæ bonorum & elegantium scriptorû modestiæ tribuunt, & cuidam supra modum rigido & censorio propria in opera supercilio, dum mediocritatem in poëticis (de hac enim parte humanitatis loqui nunc libet) iusto vehementius reformidant. Quamobrem partus ingenij sui plerumque pulcerrimos & absolutissimos nonercali prorsus animo premunt, luci q; publicæ, & eruditorum fructui subducunt, atq; invident. Inter hos autem non pauci sunt, quibus ipsum poëta nomen non admodum gratiosum, aut plausibile videtur: qui propterea ne

* * ab

AD LECTOREM

ab hominibus censeantur, exiguo paucorum amicorum theatro ad obsequendū suis eā in re studijs contenti, latiore nobilissimæ artis gloriam sanè quàm delicatè aspernantur, eaq; de causā rariùs ad scribendū, & non nisi naturæ quodam impetu cogente, animū intendunt. Cumq; idcirco non habeant quo iustum volumen implere possint, cum exiguā supellectile prodire in publicum, & ingenij sui angustias fateri ineptum iudicant: non Catulli, non Persij, non multorum præterea nobilium poëtarum exemplis permoti, quos pauci admodum versiculi æternos, & splendidissima apud posteros gloriæ compotes fecere. Ita fit, ut duorum vitiorum maximè inter se disidentium operā thesaurus literarius scrutis sese (ut ita dicam) & quisquilijs refertum inueniat, artiumq; præstantissima, ac diuinis olim insignis honoribus, magnā ex parte vetere suo splendore ac dignitate spoliata queratur. Ac literaria quidem vanitatis inuidiā natio vniuersa Typographorum (utinam immerito!) laboramus, unā cum præclaro nostro & post homines natos nobilissimo inuento, atque artificio, ut non desint pleriq; qui dubitent, commodine plus an detrimenti in genus humanum intulerimus, dum copiā & multitudine omnis generis librorū, quā nostro beneficio vtuntur homines, onerandi potiùs quàm erudiendi subleuandiq; ingenia materiam præbemus. Eò itaq; maiore industriā nitendum nobis est, ne in tantā splendescendi facultate excellentium ingeniorum monumenta (quod alterum ex propositis superiùs à nobis vitijs est) lucis publicæ præmia & ornamenta desiderent, sine quibus paulū à sepultā inertia omnem humanæ virtutis præstantiam

P R Æ F A T I O.

stantiam distare non immeritò pœtarum præstantissimo visum est. Hæc agitati mihi, variasq; hanc in sententiam inter talium peritos disputationes audienti vir eruditus & grauis commodum ab Italiâ redux occurrit post multos annos in cognoscendis eius terræ moribus hominibusq; consumtos; utq; est literariæ elegantie studiosus in primis, & emunctæ admodum naris, obtulit allatum inde Carminum fasciculum, quæ sibi inter multas eius generis scriptionum Iliadas probari contigerat, & in quibus nationum illum Romani sermonis leporem, iam inde Ciceronis æuo ab infusâ Vrbi peregrinitate (ut ipse querebatur) corrumpi cæptum, non-admodum desiderari visum est. Cumq; idem multorum præterea doctorum virorum iudicium esset, operæ pretium duxi publici illa iuris facere, eaq; ratione vsui & delectationi literatorum haud mediocriter consulere. Et si enim veteribus scriptoribus immorari multò ad Latine eloquentie profectum utilius est: nequaquam tamen recentiorum in vetustate imitandâ industriam spernendam puto, vel eam ipsam ob causam, ut pro exemplo eâ & regulâ ad imitationem huiusmodi rectè & cum ratione instituendam Latine scribentes uti possint. Simul illud etiam spectandum in primis fuit, ut homines adolescentes perspectâ ingeniorum nostri temporis in edendis Latinis operibus felicitate, alacrius in persequendis literarum studijs sibi pergendum existiment, dum eruditos suos labores nequaquam debito publicæ laudis & approbationis pretio expertes quandoq; futuros proximo ab exemplo augurabuntur.

APPROBATIO
ILLVSTRISSIMI
AC REVERENDISSIMI
DOMINI
FR. AMBROSII CAPELLO,
EPISCOPI ANTVERPIENSIS.

D ingenij iudiciiꝑue com-
mendationem nihil esse po-
test illustrius, quàm aut res
præclarè gerere, aut sapienter
aliquid ornateꝑue scribere.

Primum qui faciat, ei suus ex merito tri-
buendus est honor: qui vtrumque, ne illum
quidem potest vñquam eruditionis & pru-
dentiaẽ fama deferere, quam propagabunt
æterna & in omnium manibus futura mo-
numenta. Celebrabuntur vtroque no-
mine hi septem Illustrissimi Viri, quorum
poëticaẽ lucubrationes cõmuni plausu lu-
cem nunc vident. Cũ in occupatissi-
mâ vrbe Summis Pontificibus, & Sa-
cro Cardinalium Collegio suam in rebus
grauissimis operam nauauerint, aliisꝑue
in

in illâ terrarum luce honoribus vſi fuerint,
mirum eſt ſcribi ab iis aliquid potuiſſe. Sed
illud commemorabile Catonis dictum pe-
nitùs imbibérant: CLARORVM VIRORVM
ATQVE MAGNORVM NON MINVS OTII,
QVAM NEGOTII RATIONEM EXSTARE
OPORTERE. Nam & hora vna totius vitæ
portio eſt, quam prodigere detrimento ſit.
Nunc igitur quoddam veluti theatrum,
nunc ſeceſſum ſubiuerunt; ſed ex hoc in
maius theatrum prodituri: nunc à ſeriis ad
luſus animum auocarunt; ſed ad luſus non
minoris operæ & laudis, quàm ſeria.
Et habebant exemplum; quo id face-
rent, Optimos Maximosque non ſacro-
rum tantùm, ſed etiam literarum Prin-
cipes, quorum Muſas, vt in diuinis fieri ſo-
let, ſilentio veneror. His autem Illuſtriſſi-
mis Viris, quorum ingeniis recentibusque
libellis nunc delector & paſcor, abſens aſ-
ſurgo, & quam ſibi agendo ſcribendoque
gloriam pepererunt, gratulor. Hoc meum
qualecumque acroama confirmare chi-
rographo meo volui.

Fr. Ambroſius Episc. Antuerp.

**

3

AP-

APPROBATIO CENSORIS.

V M olim Camilli, & Serrani
 & Cincinnati, & Romanorum
 optimus quisque optimè rem ru-
 sticam tractarent, terra & fru-
 ctu erat uberior, & aspectu pulchrior.
 Causam inquirens Plinius: Ipsorum, in-
 quit, tunc manibus Imperatorum cole-
 bantur agri, ut fas est credere, gaudente
 terrâ vomere laureato, & triumphali ara-
 tore: siue illi eâdem curâ semina tracta-
 bant, quâ bella, eademque diligentiam
 arua disponebant, quâ castra: siue ho-
 nestis manibus omnia lætiùs proueniunt,
 quoniam & curiosiùs fiunt. Simile quiddam
 de his Illustrissimis Viris pronuntio, qui mihi
 videntur libellos edere vel propterea cultio-
 res, quòd generosus ipsorum sanguis generosos
 afferat ad poësim impetus, gaudentibus Musis
 artes suas quamuis per se nobilissimas, ab iis
 tamen geminâ causâ nobilitari magis. Carmen
 scribunt pari laude, quâ res administrant car-
 mine celebrandas Ingeniosi sunt, & eloquen-
 tes, siue arcanos Principum sensus, siue inuen-
 tiones ipsi suas liberas & amœnas exponunt
 eò maiore cultus, quò studiosiùs omnia sua ad
 digni-

dignitatem referunt. Ita olim Cæsares, Augusti, Germanici, Tiberij, qui Principes ! quamvis illos ab institutis studiis deflecterent publicæ terrarum curæ, temperabant eas tamen privatâ scribendi diligentia ; & quasi triumphorum ac literarum par esset gloria, quâ manu arma, eâdem stylum tractabant, pulcerri-
mâ utriusque concordia. Nunc eò res redijt, ut nobilitatis pars magna putidum & à generis sui claritate alienum existimet animum liberalibus disciplinis excolere, quasi id sit male feriatî Palæmonis famam affectare. Vellem meminisset maiorum suorum vitam ac memoriam literis præcipuè deberi, & hos libellos in manus sumere ne gravaretur, quorum lectione Musarum amore exardesceret. Vivant, vigeantque, & lectitentur Illustrissimi Poëtae, aternâ digni famâ ; digniores, quòd hanc non versibus tantùm suis, sed multò etiam magis virtutibus aternam faciant. Ita censebam, vouebamque.

Christianus Voochts S.T.L. Canonicus,
& Archidiaconus Antuerpiensis, Li-
brorum Censor.

SVMMMA PRIVILEGII.

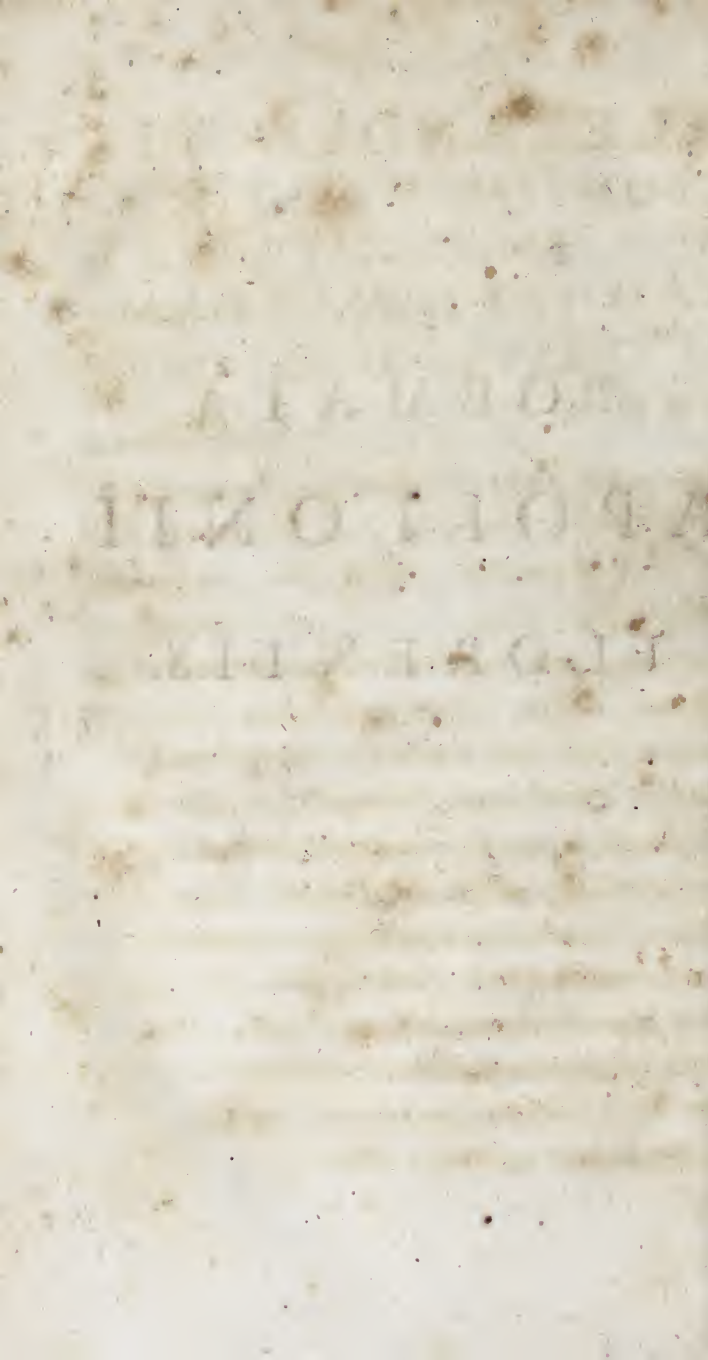
HILIPPVS I V. Hispaniarum
& Indiarum Rex Catholicus , ac
Potentissimus Belgarum & Burgun-
dionum Princeps , Diplomate suo
sanxit , ne quis *Septem Illustrum Virorum Poë-
mata* præter Balthasaris Moreti voluntatem
vlllo modo imprimat , aut alibi terrarum im-
pressa in has Germaniæ inferioris ditiones im-
portet , venaliæve habeat . Qui secùs faxit,
publicatione librorum & aliâ graui poenâ
mulctabitur ; vti latiùs patet in literis datis
Bruxellæ I. Octobris , M. D C. L X.

Signat.

Loyens.

POEMATA
APOLLONII
FLORENTIS.

3

ALEXANDRO VII.
PONTIFICE MAXIMO
RENVNCIATO,
AD FERDINANDVM
FVRSTENBERGIVM
S. D. N. Cubicularium intimum.

*Vreus illuxit nostris, Fernande, vo-
catus
Ominibus votisq; dies. Iam lumine
claro*

*Contigimus, cecas cupidâ quod mente per umbras
Vidimus, arcânos ausi præuerrere fines
Fatorum, dum quæ præclara & certa relinquere
Signa sui ætheriâ veniens ab origine virtus,
Insequimur, legimusq; animæ vestigia magnæ.
Nunc licet in summo regnantem culmine rerum
Susplicere: & triplici nunc maiestate verendum
Demisso colimus vultu, genibusq; minores
Osacula adoratis properamus figere plantis.
Regnat ALEXANDER. Subitò viden' imbribus actis
Purpureo ut ridet pacatum lumine calum?
Et nitidi redeunt post tristia tempora soles,*

*Et mites Zephyrorum animæ? circum aspice, tellus
Ut properè varios summisit læta colores.*

*Quàm dulci aëria volucres clangore per auras
Venturo indicunt hilares noua gaudia sæclo!*

Aspice, compositis immotum ut fluctibus æquor

Post fœdas nunc primùm hiemes, ventosq; resedit.

Cerne Urbem effusam, plausuq; insueta frementem,

Latitiâq; simul iactas ad sidera voces

Accipe, non falsos populi exultantis honores.

Nam memorant, celo tandem ut miseratus ab alto

Antiquâ humanos Genitor pietate labores,

Regnandum huic dederit magnis virtutibus orbem;

Auxilium fessis præsentî numine rebus

Qui ferat, & duro Europam sub fasce gementem,

Bellorumq; diu tot tempestatibus actam

Qui leuet, ac profuga reuocet bonus otia Pacis.

Nec tamen voltrices generosi pectoris iras

Non coquere, & iustos animo versare dolores,

Armaq; sacrilegos meditari & fulmina in hostes.

Huius in aduentu iam nunc pallere superbum

Regnatorem Asiæ trepidum, atque extrema timentem.

Seq; peti terrâ & pelago, ferroq; virisq;

Immensas Orientis opes, Solymamq; reposci.

Parte aliâ populos longè trans ardua claustra

Italia

APOLLONII FLORENTIS. 5

*Italiae, gelidum spectantia regna Booten,
 Et Rheni egregias fluuijꝫ binominis urbes
 Latitiæ miros imo sub pectore sensus
 Concipere, & veterem subito consurgere flammam.
 Hunc illum, auspicijs nuper cælestibus oras
 Quem videre suas venientem, aurisqꝫ secundis,
 Omniaqꝫ æternis obeuntem laudibus: illum,
 Quem pietate & iustitiâ, quem sanguine clarum,
 Flexanimo linguæ eloquio, doctisqꝫ beatum
 Artibus, & castâ facilem dulciqꝫ Camænâ,
 Attonitis inhians oculis, ceu præscia tanti
 Suspexit mirata boni Germania: triste
 Dissidium, cæcasqꝫ iras, animosqꝫ rebelles
 Exarsisse satis: gentem iam tendere amicam
 (Chaoniæ ad nidum veluti per inane columbæ)
 Ad Tiberim, & magnæ properare ad mœnia Romæ:
 Iamqꝫ sacros orare pedes, veniamqꝫ precari,
 Et pacem, certamqꝫ adèò exorare salutem.
 At fremitu maiore ferunt, quæ munera terram
 Hesperiam, Latiumqꝫ, altam Mauortis & urbem
 Quæ maneant; propius quanta indulgentia celi
 Aspiciat sacros orienti sidere colles.
 Hac finxisse tenus vates Saturnia quondam
 Regna per Ausoniam, & de fuluo sæcla metallo:*

*Aurca nunc verè tali sub numine condi
 Tempora , iam reduci cum Virgine lata venire
 Omnia , deterſâ prîſci rubigine ferri.
 Iam decus antiquum , & ſolitos conſtare triumphos
 Principe ALEXANDRO Romanis arcibus : & iam
 Relligione Patrum , ſanctæ & formidine dextra
 Victorem latè gentes ab utroque receptas
 Litore adorata imperio ſubiungere ſedis.
 Hoc duce præclaras floſcere protinus artes,
 Et Latîâ tellure nouas iam ſurgere Athenas:
 Permeſſi mutare undas iam Tybride Muſas,
 Deſertoq; Helicone , iugum celebrare Quirini.
 Hæc bona non dubio monitu mortalibus , addunt,
 Ex illo ſperanda , Heros quo tempore primum
 Attigit exoriens venientis lumina vitæ:
 Cùm ſummo ætherij reſidens in vertice Olympi
 Regius ardenti fulgeret Iuppiter auro ,
 Et vaga composito circùm famulantia motu
 Inter ſe adſpicerent radijs felicibus aſtra:
 Lydia materno caeſtîa pignora tellus
 Cùm gremio exciperet , quâ ſeſe vrbs erigit alto
 Clara iugo , ſecunda virûm , decorumq; creatrix,
 Regales fuluâ pueros ſub matre , ſuperbum
 Inſigne attollens , nec ſanguinis immemor alti*

Cognatam

APOLLONII FLORENTIS. 7

Cognatam ostentans notâ sub imagine Romam:

Cum domus egregios intra generosa penates,

(Nomen auis, atavisq, ingens) longo ordine viuos

Monstraret puero vultus, & facta suorum

Mirari, inq, sacris vestigia figere signis,

Et patrio in teneris laudum consuescere amori.

Nec maiora silent regni argumenta futuri,

Haud obscura, virum veniens ubi reddidit ætas,

Quæ dedit ille: Dei purâ super omnia plenum

Religione, metuq, animum, niueosq, pudici

Pectoris, inuictosq, villo sine vulnere, mores:

Tum largè nitidis haustas de fontibus undas

Celestis Sophia, Themidisq, & Palladis artes,

Queis populos regere imperio, quibus aspera doctus

Flectere corda hominum, positis olim effera bellis

Sacula felici mitescere pace iuberet.

Quid referam, ut latos augustæ frontis honores

Ingeminant, celsosq, animos, mentemq, benignam,

Regificasq, manus, facilemq, ad præmia dextram?

Quid studium, totq, exhaustos terraq, mariq,

Pro re Romanâ, pro religione labores?

Tot benefacta viri! quæ tu, Fernande, beatus

Spectasti primis mirari assuetus ab annis;

Et patrias etiam Rheni meditatus ad undas

*Tentasti Arctoas plectro leniore per auras.
 Nunc qua mira vides , propiore beatior almæ
 Frontis ab aspectu , pronâ quæq; accipis aure,
 Quæq; feret voluenda dies facta inclyta summi
 Principis , & nomen latè immortale , decusq; ,
 Maiori celebrare sono , grandiq; memento
 Carmine , Maonyssq; modis attollere ad astra.
 Diuino ingenio , & presenti numine vates
 Quæ dabis , eternum referens mirabitur orbis,
 Et seri assiduè discent memorare nepotes.*

A D

ALEXANDRVM VII. PONT. OPT. MAX.

Eucharisticon.

ME quoque sublimi è solio, PATER, aspicias, unde
 Terrarum spatia , & terras obeuntia latè
 Equora despectas , celumq; ac sidera tangis
 Arduus , & vigili mundum ratione gubernas.
 Nec tua maiestas , quòd me quoque prouida curat,
 Deteritur : Phæbi nec lux sese inficit alma,
 Senta quòd ex alto lustrat loca , & infima tendit
 Telluris , manesq; adeò penetrare sub imos.

Sed

APOLLONII FLORENTIS. 9

*Sed simul emicuit, celo, tristem undique pellit
 Squalorem, turpemq; situm, nebulaq; resoluit.
 Atque ubi descendit magis, interiusq; repostas
 Rimatur latebras, fetus & munera fundit
 Cara magis, pretiosa auri argentiq; metalla,
 Gignit & ardenti rutilos fulgore lapillos.
 Haud aliter tu, MAGNE PARENS, quocumq; salubres
 Aduertis radios, mentes animosq; serenas,
 Speq; bonâ, & donis largè presentibus auges.
 Vel mihi quæ longè in tenebris semota iacebat,
 Frontis ut aspectu primo recreata beata,
 Regaliq; erecta manu, & decorata benigno
 Munere, vita redit! veterumq; oblita malorum,
 Lata tuos inter dum se circumspicit, usque
 Fortunam secura nouam, noua gaudia versat!
 Atque utinam illapsu diuini luminis, auri
 Vena fluat, nostraq; erumpant pectore gemma!
 Pulcrior haud inter lauros ederaq; virentes
 Cinxerit ambrosios tibi crines vlla corona.
 Nam neque prepetibus superantes aëra pennis
 Me vincant aquila, nec dulci carmine olores,
 Nomen ALEXANDRI, laudesq;, atque inclyta facta
 Tollere Pierio certantem ad sidera cantu.
 Te verò interea tacitus venerabor, & altè*

*Diuini ingenij quæ tu vestigia signas ,
 Assiduè relegens , memori sub mente recondam:
 Discam aptis si fortè olim tibi soluere grates
 Vocibus; & tua conari , PATER , aurea dicta ,
 Aurea , perpetuâ semper dignissima vitâ:
 Deq; tuis tibi dona feram te digna , supremi
 Vt facimus sacras humiles ad Numinis aras.*

A D

FLAVIVM
 CARD. CHISIVM.

T*V quoque Supremo Patruï de sidere sidus
 (Cynthia fraternis clara velut radijs)
 Me tenui grates dicentem carmine , lætis
 Aspectas , Princeps inclyte , luminibus:
 Cuius in exortu toto lux aurea celo
 Emicat , & campos lapsa per ætherios
 Diditur , & pulsâ caligine protinus imas
 Vndique iam terras conserit , & maria.
 Sed tua purpureo vestitur lumine Roma
 Largiùs , eximio & munere perfruitur:
 Teq; suum decus , & lenimen dulce laborum
 Suspicit , & duro in tempore prasidium,*

Cum

APOLLONII FLORENTIS. II

*Cum scelerata lues miseram, & mendacia messis,
Ah miseram, crebris mortibus horrificant:
Nec cessare finit trepidam discordia Regum
Vicina, armorum terribili sonitu.
Vt patrio exiliens armata è vertice Pallas
Inferos calo terrigenas domuit,
Pectore de sacro magni haud secus ipse Parentis
Diuino existis viuulus ingenio.
Continuoq; feras acies, atque horrida fundis
Faucibus eructata agmina Tanarijs:
Perq; Urbem, & Latium Diras sine more furentes
Ad nigra precipites Tartara victor agis.
Quaq; triumphantem volucris fert gloria, vinctum
Auro & fronde simul tempora multiplici,
Ignis vt in calo cum se nouus exerit, in te
Mentes quisque, auidos conijcit atque oculos.
Surgere Ledaum vestris de montibus astrum
Iam videt in medijs fluctibus Italia;
Transq; Alpes procùl aërias, transq; aquora, lato
Iactata, heu, gentes omine suspiciunt.
Iam fœdas sperant hiemes, caliq; tumultus
Deseruisse, animas & posuisse truces.
Tempora iam complexse canunt infesta sorores,
Staminaq; auratis ducere velleribus:*

Egregium

Egregium euerso tandem succurrere saclo
Demissum niueis alitibus iuuenem.
Hunc, patrios fulgere lares dum stemmate longo
Præclaris atauum cernit imaginibus,
Discere virtutem in teneris, & verumq; laborem
Cæpisse, & magnos reddere Chisiadas:
Et cum vix molli primùm pubesceret æuo,
Intrepido fortes corde gerentem animos,
Vnigenam cara amplexus genitricis, & vda
Fugisse immotum lumina lacrymulis,
Misso ut Hyperboreas magnis de rebus in oras
Adderet ingenti se comitem Patruo:
Perq; niues celerem, perq; horrida saxa secutus
Curreret, ad superos quæ via pandit iter.
Et nunc, quod virtus olim sua, festaq; votis
Poscebant rebus tempora flebilibus,
Ille sedet regnans solio sublimis in aureo,
Iuraq; seruatis mitia dat populis:
Tuq; hoc iam pridem sapere, & regnare magistro
Doctus, in imperij parte locatus ades:
Quicum partiri graue pondus, cui velit altum
Pectus ALEXANDER credere, & ingenium.
Ille adèò te, sacra feras qui iussa per orbem,
Pollentem eloquio mittet Atlantiaden,

Quo reuocante, diu pax suspirata reuifat
 Europam, indigno reddita ab exilio:
 Cum placidi iungent, posito certamine, Reges
 In melius versis, fœdera, consilijs.
 At tibi iam video magni famulantia mundi
 Sidera felici lumine, quâ properas:
 Et tumidos molli cliuo subsidere montes,
 Fluminaq; obsequio currere prona tuo.
 Iam video ventos impellere vela ferentes,
 Et seruire sacris puppibus Hippotadên:
 Neptunumq; Patrem, & Nereidas exultantes
 Accipere, & toto prouehere vsque mari;
 Litoreq; exceptum primo deducere gentes,
 Lætitiæ resonis vocibus, innumeras.
 Parte aliâ increpitat reditum deserta morantem,
 Teq; diu externis inuidet Ausonia:
 Et reducẽ hinc summis suspirat ab Alpibus, atq; hinc
 Expectat Tuscis obuia litoribus.
 En venit, & terris emensis sospes, & undis,
 Præpetibus tendit cursibus in Latium:
 Iamq; viam ad sacras relegens secat impiger arces,
 Mœnia iam victor FLAVIVS ecce subit.
 Vrbs effusa repente ruit, populusq; Patresq;
 Optato properant pascere amore oculos.

Ardurus

*Arduus ille sedet, nitidosq̃, aurum inter & ostrum,
Palladijs crines frondibus implicitus*

*Alta triumphali inuehitur Capitolia pompâ;
Mox humilis sanctis oscula dat pedibus.*

*Interea fremituq̃, hilari, plausuq̃, resultant,
Et lucent festis compita luminibus.*

*Nec niuei, flauo quos flumine pascit olores
Agmine nunc Tybris profluus aurifero,
Nomen ALEXANDRI, & FLAVI, & facta inclyta
cessant*

*In calum aternis tollere carminibus:
Sacula nec aternas voluentia dicere laudes
Cessabunt, vestris aurea muneribus.*

A D

AVRELIVM MARROCHIVM,
SCIPIONIS CARD. S. SVSANNÆ
MEDICVM.

H*oc tibi me, Aureli, vestrum quoque numen
Apollo*

*Sollicitum iussit mittere epistolium:
Artis ut auxilio, quam tu meditaris, & unam
Eximie prestanti excolis ingenio,*

Nascenti

APOLLONII FLORENTIS. 15

*Nascenti occurras morbo, longumq; minanti,
Ni reprimas, toto corpore supplicium.
Ex quo etenim Domini vos mollia iussa secuti
Urbe procul dulci viuitis exilio,
Et miserâ ambitione procul, dulcissima, forsân
Immemores nostri, gaudia percipitis;
Hic mihi nescio quæ trepido submittitur imis
Visceribus tristis fœdaq; perniciēs.
Nam vapor effusus feruentibus undique venit
Incipit indignis vrere membra modis.
Iamq; vari sparsim existunt, papulaq; rubentes,
Inficit & medias pustula rupta manus:
Pruritusq; vagi, & scabræ rubiginis optat
Assiduo impatiens stringier ungue cutis.
Præsertim dulces ubi suadent carpere somnos
Aurea iam cursu sidera præcipiti,
Sanguis inardescens stimulis pertentat acutis:
Nec requies molli mi datur vlla toro.
Vixq; renascentis Phæbi sub lumina prima
Excipit irriguo sparsa sopore quies.
Vnde autem infelix vitium incessisse repente,
Et miseros artus corripuisse putem?
Non ego cùm flammæ Procyon, radiosq; malignos
Spargeret, aut miti luce sub Erigones*

Pocula

Pocula siccaui generosi ardentia Bacchi

Largius , apposita nec nocuere dapes .

Dira neque immodico bilis succensa labore ,

Nec curâ aut studio est mens agitata graui,

Sed molles aluere epula , cyathisq; minutis

Infusa est gelido plurima lympa mero :

Et matutini captato frigore roris ,

Mox vacui longos sedimus vsque dies.

Nec dubitavi etiam mersare salubribus undis

Interdum , ac tepido spargere membra lacu.

Quid, liquidum, medioq; agitatum Aquilonibus aestu

Quod celum in tectis ducimus aërys.

Ipse tamen quæ causa malum hoc induxerit , altè

Vestiga , & celerem , dum licet , affer opem.

Affer opem , & propera labem compescere , si te

Vlla mouent dulcis iura sodalitiy.

Seu sit abundanti salientem sanguine venam

Tundere opus , succosq; elicuisse putres ;

Seu iecore ardenti ingesto medicamine flammam

Opprimere , atque aluum ducere consilium est,

Huc ades , Autumnni labentis dum finit hora

Lenis adhuc , dum sic sera moratur hiems.

Quam cupimus debere tibi , molire salutem ,

Conceptumq; agro pectore pelle metum.

Eueniet:

*Eueniet : tibi perpetuò sic vota secundent ,
Et faueant cæptis numina leta tuis :
Principis & magni viridi dent robore vitam
Proferre ad Pylij tempora longa senis.*

A D
FERDINANDVM
FVRSTENBERGIVM,
De reditu cogitantem in Germaniam
anno CIO. IDC. LIV.

*C*Vi fausta lato sidera lumine
Risere , molli quem placida sinu
Fouere nascentem Camæna , &
Ambrosijs aluere succis :
Cui ductus altè sanguis , & inclytæ
Longo sequentes ordine imagines ,
Chartæq; signantes parentum
Facta , domus monumenta magna ,
Monstrant auito nobile iter gradu
Virtutis , arces quæ datur igneas
Inire , doctrinaeq; suadent
Aërium superare culmen :

B

Laboriosâ

Laboriosâ nil opus aleâ
Mutare dulces exilio lares ,
Et querere incertum remotis
Regna procûl peregrina terris,
Sed te beati viuulus ingeni
Adegit ardor limina linquere
Paterna , præclaros ut exul
Egregius fugeres penates
Primâ in iuuentâ. Nec sine numine ,
Fernande , Diuûm , principe in urbium
Resistis , ingentemq₃ lustras
Latè oculis animoq₃ Romam.
Iacere moles nubibus aspicias
Olim propinquas , & decora imperi
Miratus , immani ruinâ , &
Marte doles cecidisse vestro.
Mox de superbo puluere nomina
Maiora cernis , regnaq₃ surgere
Æterna , qua victrix per orbem
Religio , pietasq₃ summis
Æquauit astris. Impiger ultimo
De fonte , riuos hîc sapientie
Hauris , & ad plenum benignâ
Pulcra sitis satiatur undâ.

APOLLONII FLORENTIS. 19

Purum vetusti temporis aureas
Hic pectus artes combibit, & sacrâ
De fronde iam nectis coronam
Crinibus, Ausonioq; vates
Incedis inter carmine nobilis,
Cui plaudit amnis regius assonans,
Collesq; septeni resultant,
Quo Latiae recreantur aures.
Natale fratres imperijs solum
Bellisq; fetum pectore Martio
Colant tuentes, & sub Arcto
Auspicijs volitent secundis.
Ad pulcra pacis munia te vocat,
Poscitq; calum mitius: huc tua
Te sistit, & celsos honores
Insequitur generosa virtus.
Ut orba dulci coniuge, & unico
Fecunda nato, mæsta tenet parens
Amplexa cedentem, nec vdo
Fixa sinit properare vultu:
Sic Roma cari dum capitis fugam
Rumore tristi nunc timet anxia,
Supplex moratur, sic amici
Te precibus retinent Quirites.

A D
A V G V S T I N V M
FAVORITVM.

Ad studium Græcarum litterarum
hortatur.

Qui pectus ardor versat, & intimas
Vrit medullas, purus, ab ignibus
Demissus æternis, & usque
Ætheriâ recreatus aurâ:
Vernante qui te sanguine vividum
Tellurem inertem linquere, & arduas,
Auguste, sublimem volucris
Ingenio superare nubes
Cogit, relictas mox humilem super-
Volare terras, litora duplicis
Diuersa latè quâ refusâ
Oceani feriuntur undâ:
Interminatas quò sapientia
Quæras auaro diuitias sinu,
Opesq; doctrine beato
Egregias animo reportes,

APOLLONII FLORENTIS. 21

Non ille fracto lenior impetu
Residet usquam: non alio minùs
Sub sole feruescet: nec istam

Lympha sitim gelidúmve flumen

Restinguet vllum, tu nisi iam vagus

Ales resistas, Gratia nobiles

Magnumq; spirantes ruinas

Seruat ubi, propriumq; bustum.

Fluentis auri puluere sub sacro

Metalla, gazas impiger obrutas,

Gemmasq; defossas, Eois

Inuenies pretiosiores.

Seu plana lustras, seu iuga montium

Ferare circum, seu loca legeris

Pulsata Neptuno, secundum

Seu placidos spatieris amnes;

Arcana docti pectoris audies

Miro eloquentes digna silentio

Vmbras, & immortale duces

Aure avidus sitiente neclat.

Sub dulci Hymetti culmine, vitreas

Iliſi ad undas ipsa canit sedens

Regina, diuinosaq; flores

Cecropio Sophia ore fundit,

*Quos tu sequaci corripuens manu,
 Nouisq; pennis altius euolans,
 Insignem, & æternam, relictâ
 Rursus humo, referes coronam.*

I N P H I L O M A T H I S M V S A S I V V E N I L E S.

Q*uid iste fert libellus? aut quid suspicer
 Venisse in auras luminis fetum ingeni
 Sublimis, altam nec fateri originem?
 Vultuq; ficti sub parentis, per manus,
 Perq; ora circum iam volare nobilem?
 Sirenas anne condidisse carmina
 Diuina, mundi temperantes astricos
 Choros, & imis, munere insueto Deum,
 Audita terris? anne Pindi in vertice
 Inuenta honore Phæbus æterno nitens
 Inter Camænas ore meditatus sacro
 Hæc ipsa fudit? siue in Elysiâ pij
 Conuallæ, gentis aureæ priscum genus,
 Dedere vates dicta præclara, aurea, &
 Desueta primùm, iamq; turpi inertia
 Deleta, nostro reddidere tempori?*

Mirare,

*Mirare, Lector, quicquid est, ac suspice;
Mentisq; magna dum legis vestigia,
Latens adora numen (haud vana auguro,
Humana si secundus aspicit Deus)
Aperto adoraturus olim in lumine.*

A D

HIERONYMVM ALEANDRVM.

De morte Aldinæ catellæ festiuissimæ.

Ergo illa dulcis, illa multum amabilis,
Illa albula, illa delicata, illa innocens
Catella vixit? & tulere numina,
Tua Aleander interire gaudia?
Nec vlla castis inuocata versibus
Lucina præsens (heu nefas!) laboribus
Periclitantis affuit puerperæ?
Nec ipsa, dudum cuius ignem acceperat
Subblandientis acta vi Cupidinis,
Iniuriosa fata Cypris reppulit?
Sed nos querelis quid fatigamus Deos?
Summum Deorum facta crimen conqueri.
Olim (& quis hoc non credat?) alma cœlitum

Venus voluptas, alma pulcritudinis

Dea, ut puellis usquequaque blandula

Catella sœuit asfidere bellulis,

Habere & ipsa concupivit candidam,

Quicum iocosa luderet, caniculam.

Nulla at peractis procreata seculis

Amore digna calitum canicula est.

Modo ista amoris destinata Cypridis

ALDINA venit bella in auras luminis.

Visam sibi hanc repente Diua surripit,

Quâ nulla posthac pulcrior videbitur.

Quare, Aleander, iam dolere desine.

Ne tu occidisse crede quam desideras,

Fallacis umbram dum vides imaginis.

Quin gaude, & ultro gratus offer muneri

Diue, lepores quæ tibi dedit suos:

Quæ nunc magis magisq; amica permanet

Tibi, venustatemq;, & omnem calitum

Pro munere isto comparabit gratiam.

AD EVMDEM,

De lacrymis Deorum edifferentem.

Ferent dolentes fata si quando aspera,
 Guttis per ora lucidis manantibus
 Serena Diuûm lacrymasse lumina
 Prisci Poëta tradidere temporis.
 Verûm nefanda ex quo perosi crimina,
 Imbuta queis iniqua ferri sacula,
 Contaminato subtrahunt se aspectui,
 Videre nulli fas fuit mortalium
 Mirabiles quæ cælitum sint lacrymæ:
 Nunc tu, Aleander, perspicaci acumine
 Obducta visum tendis ultra nubila,
 Cælumq; lustras penitus: en, quod videris
 Non vsitato more flere numina,
 Non vsitatâ edisseris facundiâ.
 Euge ô beate. Tu tenebras discutis,
 Numenq; portas, quo nitentes lumine
 Verè Deorum lucida sunt lacrymæ.

I N

BIBLIOTHECAM
FRANCISCI CARD.
BARBERINI.

P Ræceps furentis orbe dum ruit toto
 Procella Martis, iamq₃ terror incessit,
 Calidaq₃ cædes undique imbuit campos;
 Ab imminente vastitate quò seruet
 Trepidæ Camænas, literasq₃ palantes,
 Sacri Senatus columen, & decus magnum
 FRANCISCVS, arcem prouidâ pius curâ
 Muniuit, ornavitq₃, vimq₃ congeffit
 Studio, labore, dexteraq₃ regali
 Huc aureorum maximam libellorum.
 Vos hinc procùl faceßite in malas oras
 Blattæ nocentes, quò mali vocant libri:
 Satis superq₃ munera inter & curas
 Regni, diurnâ solus, atque nocturnâ
 FRANCISCVS hæc conteret manu chartas.

A D

A D

IOANNEM BARCLAIVM,

Flores studiosè educantem.

Quæ tibi culta novos latè parit area flores,
 Quæq; nitet vario picta colore seges,
 Quàm citò, Barclai, defecerit! improbus Auster
 Deicit, aut densâ decutit imber aquâ:
 Solibus aut æstus veniens ardentibus urit,
 Aut legit, & rapido demetit ungue manus.
 Haud ita quos lepidis cultu meliore libellis
 Diuini flores inseris ingenij.
 Nam Charites Musæq; fouent, sparsiq; beato
 Nectare, perpetui veris honore vigent.
 Nec deerunt unquam inscripti tua nomina flores,
 Longa licet studio perpete sæcla legant.

CÆSARIS COMMENTARIA
 CORROSA A MVRIBVS.

Quod mille libros inter, hunc immaniùs
 Vastasse mures aspicias,
 Quo bella Cæsar incluta, & victorias
 Hac quâ peregit fortiter

Dex-

*Dextrâ , exaravit doctè , id imprudentiâ ,
Casûve factum ne puta.*

Nam dum coronâ cingit , ac sedet diu

Castella circum , aut mœnia ,

Edendi amore adegit , ac penuriâ ,

Dolo undecumque & machinis

Periclitantes aggredi , & consumere

Excepta murium agmina.

Ex illo inustum dedecus , & iniuriam

Transmissam adusque posteros ,

Auctoris haud oblita , fortis natio

Reponit , atque vlciscitur.

A D

IVVENEM PICTOREM.

D*Um viuo discis tabulas animare colore,
Et varios natura effert quos dadala flores,
Graminaq; , & dulces anni per tempora fructus
Dum simulas , laudum iuuenili captus amore ,
Disce simul pulcris animum virtutibus altè
Imprimere , atque Dei sacram mediâ ipse locatam
Effigiem quam mente geris , fuligine turpi
Ah caue commacules , & celso è culmine iam iam
Præcipitem , tetro vitiorum in gurgite voluas.*

Ah

*Ah caue, dum violasq̃, rosasq̃, & candida pingit
Lilia docta manus, tristes sub pectore dumos,
Atque venenatis radicibus inserat herbas
Aetius amor furijs, nimiumq̃, effrena cupido,
Pullulet unde tibi scelerum densissima silua,
Pœnarumq̃, grauis nullo non tempore messis.*

D E

C H R I S T I N Æ

Suecorum, Gothorum, Vandalorum
Reginæ aduentu in Vrbein,
Ianuario ineunte.

Accessu, REGINA, tua noua frigora in Vrbein
Cur tulit, & gelidos ventus ab axe dies?
Insolitum frangi regali virgine non est,
Et rigidum Boreæ pectus amore capi.
Nunc Dominam ille suam sequitur terraq̃, mariq̃,
Et fugit in patrijs sceptrâ aliena plagis.
Quodque videt tenero doctas sub pectore Athenas,
Extuderunt Graiûm quidquid & ingenia,
Hoc capitur magis, & veteres reminiscitur ignes,
Te quoque Cecropium dum putat esse genus.

D E

D E

ALEXANDRI VII.

PONTIFICIS OPT. MAX.

secessu in Albanum.

Ecce ubi ALEXANDER longam secessit in
Albam,

Et Romam veteri restituit patriæ,
Iuppiter ipse graui vectus per inania curru
Descendit prono plurimus obsequio.
Mox colere & Phæbus, radijs ornatus & auro,
Luce suâ lumen clarius approperat:
Nympharumq; chori lacubus, syluisq; relictis
In numerum aduentu Principis exiliunt:
Et circumpositæ effundunt sese undique gentes,
Ut sacris humiles oscula dent pedibus.
Urbs dolet interea ingeminans deserta querelas,
Suspiratq; sui mæsta Patris reditum.
Parce tamen, pia Roma, queri, nec gaudia Matri
Antiquæ exigui temporis inuideas.

A D

A D
P. S F O R T I A M
P A L L A V I C I N V M S. I.
De historiâ Concilij Tridentini
ab eo scriptâ.

C Lara ducum soboles , bellatorumq; propago,
 Qui veteres forti nomine reddis auos;
 Tu licet abnueris Martem, & meliora secutus
 Palladijs iam calum artibus attigeris ,
 Arma tamen fato generis te , duraq; bella ,
 Atque triumphato laurus ab hoste manet.
 Indomiti vel nunc infracta superbia monstri,
 Totq; dabat populis qui modo damna furor,
 Quem nouus Alcides, & ferro aggressus & igni,
 Diuini extincti viribus ingenij,
 Quas peperit palmas ! quæ venit adorea ! quantus
 Inde tulit plausus nomen ad astra tuum!
 Ille quidem domuit postquam portenta , domari
 Postremam victor comperit inuidiam.
 Tu maior, simul indomitum certamine primo
 Et superas hostem, Sfortia, & inuidiam.

IN

IN ORATIONEM FVNEBREM IO. IACOBI BVCCARDI

habitam Romæ in morte Nicolai Claudij
Fabricij Perescij.

Æ *Ternæ in Urbis luce, confessu Patrum
Fauente, Romano ore cultuq, exequi
Potuisse laudes plurimas & maximas
Extincti acerbo funere, heu, Perescij,
Buccarde, res est magna, factuq, ardua:
Sed, quâ executus ipse, praeclaram, auream
Orationem efferre qui possit satis,
Rem magnam & is præstiterit, ac perarduam.*

IN PANGLOSSIAM

de laudibus eiusdem ab eodem Buccardo
collectam.

Q *Uod nomen laudesq, tui celebrare Peresci
Institerunt varia linguis longo ordine gentes,
Nobilitas, virtusq, viri, & benefacta reposcunt
Æterna, Oceanum ad geminum dispersa per orbem.
At pariter benè quod celebrant, laudantq, disertè,
Laus, Buccarde, tua est: tua enim facundia primum
Emicuit;*

*Emicuit ; vitamq̃, & grandia facta secutus
Defleſti egregij caſum miſeratus amici:
Quæ circum accipiens longè exaudita, reſultans
Aſſonat, ingeniumq̃, tuum ſibi vendicat Orbis.*

AD
FELICEM ZACHIAM,
NATALIS RONDININI
defuncti matrem.

V*idit ut creptum properato funere natum,
Flentibus immoto pectore mater ait:
Mortalis genui mortalem, animoq̃, ſupremum,
Cum peperit, occurrit tempus & atra dies.
Vana tamen ratio, & rerum te fallit imago,
Pace tuâ liceat dicere, docta parens.
Perlege NATALEM celebrantùm carmina, in ævum
Carmina diuinis edita ab ingeniis:
Teq̃, immortalem nati de nomine, & illum
Laudibus æternùm viuere noſce ſuis.*

SOLARIVM ABSQVE GNOMONE

BERNARDINI CARD. SPADÆ.

HOrarum interpres quòd nullâ tangitur umbrâ,
 Tempora sed toto linea sole notat,
 Multa animo volvis, dum causam quæris, & esse,
 Quidquid id est, mira colligis artis opus.
 Falleris: hîc puro splendent ubi cuncta nitore,
 Et Domini fulget lumine clara domus,
 Haud locus est umbræ: non hîc famulantibus horis
 Dum properat, raptim tempora lapsa docet;
 Usque sed eximie dilecti Phæbus ab alto
 Nobile in obsequium Principis ipse venit.

A D

F E R D I N A N D V M

F V R S T E N B E R G I V M .

De Thynni capite dono misso.

Misiſti mihi, Ferdinande, munus
 Magnum, Iuppiter ! atque sumtuosum:
 Sed magnum quod amiculo immerenti
 Næ malum dedit, ac repentè viuum, &
 Videntem, propè ad incitas redegit.
 Nam dum relligio mihi, quod abs te

Tuisq

Tuisq; è manibus venit, minuta
 Ferro in frusta secare, nec puto fas
 Tam cari capitis perire formam,
 Et simul meditor frui beato
 Letus munere, & unctiore cænâ;
 Ere mi fuerunt paranda grandi
 Arma, vasaq; grandiora, molem
 Tantam quæ caperent, focoq; & igni
 Admotam coquerent, tripus, ahenum,
 Lancesq;, & patinæ, paropsidesq;.
 Tum quæ silua lari aduoluta! quantus
 Incendit modicos rogos penates!
 Quanta, heu, diluuiis profusi oliui
 Ferclum immane super! lucerna tantum
 Nostra vix biberit decem per annos.
 Proin tu, cùm tibi monstra belluosus
 Mittet Oceanus, vagiq; fluctus
 Hæc ad litora verterint tremendum
 Valenæ spatium, memento turpe
 Destinare aliò caput, docendus
 Fortunam, & loculos breues amici
 Metiri pede veriore. non hæc
 Decent munera pauperem culinam.

A D E V M D E M,

Die eius natali.

O Ctobres saluete Idus, lux sacra, Maronem
 Quæ fudisti auras prima sub ætherias.
 Tuq; adèò mihi lux salue, quæ proxima surgis,
 Lux mihi natali sanctior usque meo;
 Vnde sibi reduces apponit & ordinat annos,
 Et signat niueis tempora leta notis,
 Æmula diuino condit qui carmina Vati
 Fernandus, Musâ proximus. vt genesi.

E I D E M ΦΙΛΕΛΛΗΝΙ

Librum sacrarum precum Græcum
 & Latinum mittit.

A Ccipe diuinum gemino, Fernande, libellum
 Eloquio: ingenium nam decet ille tuum.
 Audiet Omnipotens, seu maiestate Latinâ,
 Seu Graio fusas dulciùs ore preces.
 Dumq; sacras niueo promissis de pectore voces,
 Et purâ assiduè mente Deum alloqueris,
 Haud vigili studio, miro sed munere cali
 Mox dabitur linguas addidicisse nouas.

VILLA

VILLA OSTIENSIS
SACCHETTÆ FAMILIÆ.

Vrbis in antiqua, nitidi non indiga cultus,
 Villa solo, ad primum continuata mare,
 Hinc Romam, aduersæ cineres Carthagini illinc
 Prospecto, & Tyrii diruta regna ducis.
 Nec facies animos aufert mihi proxima tantum,
 Litore ab opposito gloria quanta venit.
 Fastidit si Roma, procùl miratur, & optat
 Inuida delicias Punica terra meas.

OPPIDVM IN SABINIS.

Oppiduli aspectu primo si colligis, hospes,
 Hic vitam duci non benè, deciperis.
 Hic locus & calum felix & campus, & agros
 Hosce habitant Pallas, Liber, & alma Ceres.
 Hæc pede piscosus nitido fugit amnis, & altis
 Exagitat siluis leta Diana feras.
 Hæc satis, & superant, animus ni deficit æquus:
 Hunc quoque qui secum non tulit, hic reperit.

P O E M A T A
S O M N I V M,

Ruri sub conopeo arundinibus suspenso.

E Sse quid hoc dicam, tanta inter gaudia detur
Ducere cùm solidos hîc sine nube dies,
Quòd, simul incipio molli requiescere lecto,
Terrificant animum somnia nigra meum?
Nam subitò trîsti percellor imagine, & ingens
Incessit miseris terror ab historijs.
Vel mihi prateritâ cùm nocte miserrimus ultro
CANNARVM occurrit casus, ut obrigui!
Ergò perpetuò vigilantem viuere tanti est,
Et fugere horrendi dira pericla tori.

V I L L A F A R N E S I A
I N I A N I C V L O.

V Illa solo & celo felix, & clara vetustò
Nomine, nil fumum, nil moror Urbis opes.
His Pater optauit regnum sibi Ianus in oris,
Et posuit nostro mœnia prima iugo:
Quæq; olim eduxit regalia tecta sub auras,
Credibile est spatium clausa fuisse meo.
Nunc titulo melioris heri, cultuq; recenti
Nobilis, egregio munere lata fruor.

A D

IACOBVM WALLIVM

E SOCIETATE IESV,

Cum Michaëlem Angelum Bonarrotum, sculptorem & pictorem summum, Aretinum appellasset, cum debuisset dicere Florentinum.

Vatum maxime, quot fuere, Valli,
 Quot sunt, quotq; alijs erunt in annis,
 Quid Florentia pulcra nobilisq;
 Vrbs de te meruit misella tantum,
 Ipsi ut Praxitelem suum atque Apellem
 Vnus tu eriperes iniquè, & istud
 Inter cetera lumen inuideres?
 Si nescis, grauitè tulere ciues.
 Quod ni præproperè parumq; cautè
 Dictum continuò palàm recantas,
 Edico tibi, non inultum abibit.
 Nam multabere patriâ vicissim.
 Nec te illi Grudium ferent pœtam,
 Brugæ nomine nec tuo ferentur:
 Sed iactaberis vsque Mantuanus
 Vates, & Venusinus vsque, & Vmber.
 Res est non minimùm timenda Valli.

C 4

A D

AD FAUSTINVM.

Quod ferro, Faustine, tibi, quodq₃ ære rigenti
 Mulciberis constat nobilis arte torus,
 Horresco. Nescis, heu, quæ portenta cubili
 Sub tali foveas nocte dieq₃ miser.
 Nam, Maro si verus, verum est quoque credere, lecto
 Versari Eumenidas nocte dieq₃ tuo.

FERDINANDO
FVRSTENBERGIO.

Pascenti procul Vrbe animum Septembribus horis,
 Crura sacer mihi cùm lentè percurreret ignis,
 Et miseros artus stimulis arthritidis acutis
 Vreret, ac toto tentarer corpore, demum
 Decubui fessus monitu imperioq₃ medentùm.
 Accipe nunc, Fernande, tori quæ commoda nostri,
 Deliciæq₃, quibus cessantem frangere morbum
 Sperabam, victorq₃ feros superare dolores,
 Moxq₃ frui latus iucundi gaudia ruris.
 Principio apparet lecti modus haud ita magnus:
 Tres in fronte pedes, paulò plus tentus in agrum,
 Dimidiâq₃ pavimento vix altior vlnam;
 Vnde solum digitis pulsare micantibus imum,

Perq₃

Perq̃, leues auras iactatis ludere talis,
 Mite laboranti solamen. Culcita duris
 Durior imposita asseribus, non illa minutis
 Aut plumis infarta, aut vellere pinguis Ibero.
 Cyniphiis tondent sed quale in vallibus hirci,
 Horrentesve apri, Numidæve in montibus vrsi,
 Tomento oppletur Cilicum de stamine saccus.
 Inuoluit super hunc animosis sospes ab Euris,
 Et decimo fluctu, fœdisq̃, agitata procellis
 Carbasus, assutis obtendens vulnera pannis.
 Nauticus horrescit supremo tegmine cento,
 Blattarum ac tinearum epulis subductus, & unde
 Diripuerè dapes magno certamine mures.
 Cetera (quod multo mireris non sine risu)
 Regifico surgunt luxu, textuq̃, renident
 Attalico, & Babylonis acu, Phrygioq̃, labore.
 Quattuor ingentes Ephyræo ex ære columnæ,
 Aurati fulgent quarum alto culmine coni,
 Vela ferunt pretiosa, & nobile conopeum.
 Sed neque feruenti citius de sanguine febris,
 Nec dolor abscedit membris, nec pectore curæ,
 Textilibus si in picturis aurum inter & ostrum
 Iacteris, quàm si plebeiâ in veste cubaris.
 Quod te per nomen iucundum, & fœdera dulcis

*Testor amicitia, per sanctæ pignora dextræ,
 Per mores, geniumq; tuum, miseresce iacentis.
 Dumq; datur placidos in lucem carpere somnos,
 Et tibi lauricomo veniunt insomnia Pindo,
 Inspirantq; quiescenti noua carmina Musæ,
 Dulce aliquid mihi Castalio trans mitte liquore
 Perfusum. Forsan vatum Deus, artis & idem
 Inuentor medicæ sic me seruarit Apollo.*

POEMATA
AVGVSTINI
FAVORITI,
FLAVIO CHISIO
S. R. E. CARDINALI
AB EPISTOLIS,
ET
SACRO COLLEGIO
CARDINALIVM
A SECRETIS.

LETTER

TO THE

MEMBERS

OF THE

ROYAL

ACADEMY

OF SCIENCES

AND

ARTS

OF FRANCE

IN

1717

AND

1718

Æ G O N,

Siue de obitu SIDRONII HOSSCHII

è Soc. I E S V.

Menalcas Fabium Chisium Cardinalem;

Lycidas Poëtam refert.

LYCID.

*Vi te sollicitat luctus, quæ
cura, Menalca,
O & pastorum decus, &
solatia ruris?*

*Non animus tibi, non vultus, velut antè, serenus,
Quo blandos audire soles ac reddere versus.*

*Atqui nunc letos cum tempore sumere vultus,
Perq̃ vices aliquid, curas quod fallat agrestes,
Ludere conueniat. Iam formosissimus annus,
Iam grati soles, motisq̃ à frondibus aura
Lenior: herba torum, siluæ dant frigus & umbras.
Et peream, si non invitant omnia cantum.*

*Quin huic nos cliuo pariter succedimus, unde
Cernere prærupti fas est de vertice montis
Muscosum per iter rapidas descendere lymphas,
Dum subter ludunt saturæ per prata capelle.*

MEN. *Ah! Lycida, Lycida, scires modo, quàm mihi
laxum*

Pectore vulnus hiet, mæstum ridentibus agris

Haud,

*Haud, reor, obijceres vultum mihi : mæstus & ipse
 In gemitus planctusq̃, oculis rorantibus ires.
 Hic cali nitor ipse, anni hæc vernantis imago,
 Hæc antra, hi fontes, ipsa hæc iuga frondea tantum
 Me capiunt, quantum densis nox atra tenebris,
 Aut, cum improuisâ celum ruit omne procellâ,
 Percussa nimbis segetes, & grandine vites.
 Usque adeò premit, ac mentem dolor improbus haurit.
 LYCID. Quidquid id est, ne conde sinu: medicina do-
 lori est*

*Illius indicium. Quæ non fluit unda, putrescit,
 Et ruit obiecto violentior aggere torrens,
 Et compressa parit maiorem flamma ruinam,
 Inclusiq̃, Euri tellurem atque oppida quassant.
 Sic quoties celat causas, altaq̃, repostus
 Heret mente dolor, damno est sibi: pectore clausæ
 Marcescunt lacrymæ, spirantq̃, in viscera tabem.
 Occidit hoc nuper morbo Lycus, occidit Alcon.
 At si quid fortuna tibi crudele minatur,
 Antè luem pecori, aut stabulis incendia mittat,
 Aut capiti nostro quæ sint mala cumq̃, reseruet.
 Te sine magna Pales squalentia linqueret arua,
 Lugerent armenta, armentorumq̃, magistri,
 Fistula nec cuiquam curæ foret. Hæc mea certè,*

Ludi-

Ludibrium ventis piceâ penderet ab altâ.

Nec pulsæ valles, vocisq; referret imago,

Quod mihi cantandi cupido dictare solebat

Carmen Apollineâ demissus origine pastor.

Quin ego digressus silvis, lucemq; perosus,

Ætatem in duro traherem miser Apennino.

MEN. Si tibi tantus amor luctus cognoscere nostros,

Teq; adeò tangit dolor hic meus, accipe. Venit

Verus ab Arcadiâ nuper mihi nuntius, eheu!

Ægonem occubuisse meum: meus occidit Ægon,

Ægon, quo pastor totâ præstantior alter

Non fuit Arcadiâ dulci perfundere cantu

Mænala, seu patrij saltus mulcere Lycæi.

Cui me præclaris captum virtutibus olim,

Cùm daret hospitium nobis illa aurea tellus,

Fædus amicitiae nexu deinxerat arcto:

Quicum sæpè morari, ac ludere sæpè solebam,

Quamquam vicinis fremerent regionibus arma,

Nostraq; finitimæ turbarent otia gentes.

Quis casus mihi te, vel quis Deus abstulit, Ægon?

Ô nimis in miserum crudelia fata Mænalcam!

Infelix pecus ite, nihil moror, ite capelle.

*LYCID. Anne erat ille Ægon, cuius tu carmina
quondam*

Infan.

*Infandam, nimum infandam referentia cadem
 Ipse mihi celsâ (memini) de rupe canebas,
 Vnde omnes latè turres ac Roma videri?
 Sic inflectebas inter suspiria vocem,
 Ut mihi visa iterum fuerit discedere tellus,
 Atque iterum mæstâ inuolui caligine calum.
 MEN. Ille erat: illum atro merferunt funere Parca,
 Aurea diuino modulantem carmina plectro.
 Esse quid hoc dicam, quod tam breue ducimus æuum
 Mortales, viuunt cerui, coruiq; tot annos?
 Vidi ego succisas iterum reuirescere quercus,
 Exutosq; annis iuuenescere sæpius angues.
 Quin & auem fama est, sæclis iam quinque peractis,
 Oppetere, eq; rogo, quem, quo nutritur, amomo,
 Et nardi calamis, & odoro cortice myrrhæ
 Extruit ipsa sibi, vitam instaurare recentem.
 Ast hominem nec fata sinunt producere vitam;
 Nec semel extinctum remeare in luminis auras.
 Nympha, immortales Nympha, succurrite nobis:
 Dicite si qua viret vestris in montibus herba,
 Quæ gelidos animam reuocet vitalis in artus.
 Dicite: tum memor hîc vobis altaria ponam,
 Et tenerâ faciam meritis pro talibus agnâ.
 Quid loquor? abripiant venti meâ vota proterui,*

Et

Et prece nequidquam Divos atque astra fatigo.
 Egon hinc abiit, nec quisquam Egona reducet.
 Crudeles Diui, crudelia sidera, Nymphæ
 Crudeles; sed tu cunctis crudelior Egon,
 Cedere qui vitâ potuisti absente Menalca,
 Immemor heu nostri. Licuisset lumina saltem
 Claudere, & extremum lacrymis perfundere nostris,
 Et dare, si quid id est, frigentibus oscula labris.
 Sed forsân, cùm tu loquerere nouissima verba
 Languidus, ac dulces raperet dolor ultimas auras,
 Ipse inter latas ducebam pocula mensas
 Nescius, aut queruli dirimebam iurgia Codri.
 Quamquam, si penitus mihi mens non ceca fuisset,
 Certus ego hos olim potui prænoscere casus.
 Sæpè etenim esculeâ captanti frigus in umbrâ;
 Dum tacitus sedeo, dum spirat amicior Auster,
 Lævam nescio quid pepulit mihi protinus aurem:
 Cumq; admonissem teretes ad labra cicutas,
 Dissona feralem reddebat fistula cantum:
 Sæpè & spontè suâ manibus delapsa cadebat.
 Quod superest, tumultum extincto statuemus inanem,
 Quà Tiberis sacrum velatus arundine crinem
 Pacato Latias interluit amne ruinas.
 Dein viridi in trunco nostri monumenta doloris

*Inscribam lacrymans : quæ fortè notabitur arbos,
Non illam venti eruerint , non frigore bruma
Læserit , aut ardens inimicis solibus æstas.*

*Fixa solo stabit , facietq̃ nepotibus umbram,
Æternùm testata meos hoc carmine luctus :*

SALVETE ÆGONIS CINERES , QUÆCVMQVE TE-
NET VOS

IN TERRIS REGIO. VOBIS HIC IVSTA QUOTAN-
NIS ,

QVI VICINA TENENT PASTORES PASCVA, SOL-
VENT.

VIVENTEM COLVIT, NVNC RAPTVM LVGET, ET
ABSENS

ABSENTI TVMVLVM POSVIT TITVLVMQVE ME-
NALCAS.

LYCID. *Sed tu desine plura : vetat se quippe querela
Urgeri nostris , qui nunc , ut credere fas est,*

*Exceptos calo vates , exceptus & illo,
Cantantes audit , pariterq̃ auditur ab illis.*

*Et tua dum mulcet nos fistula , pronus abit sol,
Compellitq̃ greges in septa reducere pastos.*

Cras facere exequias , manesq̃ vocare licebit.

A D

 P. S F O R T I A M
 P A L L A V I C I N V M S. I.

Nicander.

N Vper ad Albunæ siluam, quæ rupe sub altâ
 Spumanti præcep̃s Anio deuoluitur amne,
 Tityrus & Lycidas leti florentibus annis,
 Ambo pastores, ambo cantare periti,
 Carmine certauere. Locus certaminis antrum,
 Antrum umbrosum, ingens, pumex cui plurimus arcû
 Efficit: at iuxta lato se gramine tellus
 Vestit, & aternûm violis vernantibus halat,
 Alluduntq; leues auium concentibus auræ.
 Hic pueris locus: hîc, cûm sol altissimus umbras
 Cecerat exiguas, steterunt cantantibus illis
 Pastores gregis immemores, grex immemor herbæ.
 Quin & Hamadryadum chorus affuit, affuit ipse
 Pan Deus, ac fremitu Satyri plausere secundo.
 Horum ego certamen, mihi quod narrauit Amyntas,
 Carmine non vano referam, nisi vanus Amyntas.
 Tu modo, si Musam non dedignaris agrestem,
 Fortia, stirpis honos magnæ, quo sospite sacrum

Tollit adhuc supra gentes caput Itala virtus,
 Huc ades; hîc molli mecum considerare in herbâ
 Interea, ac lentus poteris captare beatam,
 Quam Zephyris quercus ludentibus explicat umbrâ,
 Dum rabidum latrat Canis æstifer, aruaq, findit
 Torrida, dum tibi sudantur quæ Batis & Ister
 Miretur, seriq, legant monumenta nepotes.

Ergò ubi propter aquam viridanti in gramine ripe
 Procubere, prior Lycidas: En Tityre nobis
 Illa dies tandem, benè quæ decernere possit,
 Quis nostrum melior cantu sit, & arte cicutæ.

TIT. Quo me cumque vocas adsum: sic adsit Apollo
 Non ego detrecto certamina: non ego, forsan
 Ut reris, canere indoctus. Scit victus Iolas,
 Scit Dorylas, scit Acon, scit Tybridis accola Daphnis
 L. Tu mentem huc aduerte, Mycon: nec sit graue nostræ
 Audire, arbitrioq, tuo componere lites.

MYC. Ludite quæ vultis, cantuq, exoluite curas.
 Pastori licuit semper, semperq, licebit,
 Cum bene paut oues, geniales dicere versus.

At si umquam licuit calamis, si versibus unquam
 Ludere, nunc pastor calamis, nunc carmine ludat,
 Quando suas sibi pascit oues, ouiumq, suarum
 Vellera securus sibi tondet, & ubera mulget.

TIT. Incip.

TIT. Incipe tu primùm Lycida: nos deinde sequemur.

LY. Nulla mora est: tua iussu sequor. Sed nequa sit isti,
Vel mihi suspicio meditati carminis, omnem
Materiem præscribe, Mycon, legemq; canendi.

MYC. Et dubitatis adhuc, cùm laudes, claraq; facta
Nicandri montes resonent, vallesq; profundæ?

Plaudite Nicandro, Nicandrum tollite ad astra,
Cui Diuûm imperijs magni custodia templi,
Et gentes latè in Latias commissa potestas.

LYC. Non opis est nostræ Nicandri dicere laudes,
Sed vatum, quibus est animus diuinior, & vox.

Nos humiles humili res dicere carmine sueti,
Ac miscere leues per mutua iurgia lites.

MYC. Non semper leuiores decet resonare cicutâ
Pastores Latios; sed ut ipsa armenta gregesq;

Pascuntur nunc valle cauâ, nunc montibus altis,
Sic decet interdum gracili nos promere cantu,

Quid faciat pingues pecudes, quid pabula læta,
Munera quæq; leues vincant Amaryllidis iras;

Concipere interdum validos sub pectore motus,
Et canere heroas, & numina magna Deorum.

TIT. Audebo: obsequium Nicander fronte serenâ
Accipiet, si non carmen laudabit & artem.

LYC. Nos quoque, nos quâquam tenui conabimur ore

*Grandia : conanti veniam dabit ille , sinetq̃
 Me laudi , meritisq̃ suis , & grandibus ausis ,
 Dum maiora paro , facili proludere versu .
 Illi nostra quies , illi gratissima ruris
 Otia debentur : quin ipse hic spiritus illi
 Debitus : ille meos calamos non passus inertes ,
 Hospitiumq̃ dedit , collemq̃ habitare Quirini .
 Et quamquam minimè liceat mihi , ut antè licebat ,
 Sancta impressa notis caelestibus ora tueri ,
 Antè , Mycon , versâ in calum radice videbis
 Tendere Chaonias quercus , terramq̃ subire
 Frondibus , antè nigro manabunt lacte capellæ ,
 Quàm sacer è nostro labatur pectore vultus .
 MYC. Ergò agite , & celebrate virû : sed gētis honores
 Mittite Nicandri proprijs adiungere factis .
 Longa retrò series , quos illa recenset , auorum .
 Hi pacis clari studijs ; hi Marte feroces
 Addiderunt patrijs ingentia nomina fastis .
 Fundarunt alij regali splendida luxu
 Atria ; sollemnes alij caelestibus aras ,
 Ipsi olim decorandi aris : ingentibus illi
 Muneribus fouère Deas Heliconis , & omnes
 Egregias artes . Gens auri diues & agri ,
 Ausoniasq̃ domos clavis complexa Hymenais ,*

Et latè quondam Tusco dominata profundo,
 Quà sacer Alcideæ portus. Sed nescia virtus
 Crescere maiorum titulis. Erît hic vir, hic vnus
 Argumentum ingens, meßisq; vberima laudum
 Vos canite, vt studijs maior puerilibus infans,
 Cùm vix à caræ depulsus lacte parentis
 Figeret incerto dubius vestigia gressu,
 Tempa celebrarit Superùm, imbueritq; tenellum
 Relligione animum: vt fugiens contagia vulgi
 Hauserit augustos intra documenta penates,
 Quis ille insistens summa ad fastigia rerum
 Surgeret, ac fesso tandem succurreret orbi.
 Inde, vbi virgineas primæ lanuginis umbræ
 Conspersere genas, vt famâ impleuerit Urbem,
 Et grauibus curis virides addixerit annos,
 Munera per populos obiens: vt sæpè potentum
 Limina, & augustas iussus penetrauerit aulas,
 Quarum vestibulū ante ipsum manus excubat atra,
 Inuidia, insidiæq; truces, fraudesq;, doliq;, 5
 Nec tamen attigerint illum fraudésve, dolíve,
 Aut aliæ scelerum pestes. Vt namque per altos
 Ionij fluctus, & amara Doridos undam
 Integer euadit Siculas Alpheus ad oras:
 Sic magnam intactus mentem, fugiendaq; certus,

*Quamuis blanda forent, non immiscere petendis,
Ad patriæ sese vertit celestis amores.*

*Testes, quos olim diuino percitus igne
Corticibus teneris ætate tenerrimus ipse
Inscripsit versus, & quos iam firmior ætas
Ore alio indictos è venâ diuite fudit
Per numeros omnes, quiduis imitante Camænâ.*

*Dicite, quot vigili versaret pectore curas,
Cum victum miseris tellus irata negaret
Gentibus, & crebræ viduarent oppida mortes,
Bellaq; vicino fremerent insana tumultu,
Quà centum Eridanus fluuijs, luctuq; sororum
Diues init Libycis regnatum flatibus æquor.*

*Quid non Ionio in magno, quà nota trophæis
Insula Sicanium contra iacet alba Pachynum,
Quid non & Rheni sinuosum gessit ad amnem,
Dum pacem indignam Superis inhonestaq; damnat
Fœdera, frustra hominum testatus iura Deûmq;?
Hunc si sancta prius tribuissent numina terris,
Non toties luctu impleisset Germania cælum,
Quòd trunca heu toties prouoluens busta, virûmq;
Cæde calens Albis glaciale resolveret æquor,
Tristiaq; alberent inhumatis cladibus arua.
Non dulci patriâ extorres inopesq; Britanni*

Errarent

Errarent terras omnes, maria omnia circum;
 Nec tam bella diu premerent, bella impia Cretam,
 Quâ fatum Europæ pendet; nec inulta doleret
 Ciuibus exhaustas vrbes, cultoribus agros
 Italia infelix, priscos oblita triumphos.
 Quin & Sarmatiam ferro quæ vastat & igni
 Barbarâ gens, rebusq; nouis elata superbit,
 Cederet, ac versis dudum in contraria fatis,
 Ardentis patriæ bustum, cineresq; suorum
 Ipsa gemens, fuso lueret commissa cruore.

Dicite, uti tandem post hæc discrimina rerum,
 Postq; tot exhaustos pelago terraq; labores,
 Romuleas iterum meritorum plenus ad arces
 Venerit. Haud mora: vix aderat, cum vidimus ipsi
 Murice fulgentem Tyrio succedere curis
 Iam senis Ægonis, rerumq; assuescere habenis,
 Donec ad imperij culmen fatale trahentes
 Nicandrum Superi sacratâ in Sede locarunt.
 Heret adhuc animo haud obliuiscenda per æuum
 Illa dies, quæ prima virum mortalibus agris
 Sublimem solio ostendit, cum pectore clausum
 Spiraret Numen, vultuq; immobilis alto
 Diuideret sacrâ caelestia munera dextrâ.

Hinc canite, ut redeant nostris felicia siluis

*Sæcula, & antiqui mores: ut Copia pellat
 Lata famem Latio, cælumq; Astræa relinquat:
 Ut, cogente Deâ, tandem furor impius arma
 Ponat, & agrestem gladij curuentur in usum;
 Quæq; tulere diu patrio procûl ab lare durum
 Exilium tristes inhonoratæq; Camænæ,
 Excutiant mærorem animo, Phæboq; canente
 Sollemnes ducant choreas per amœna vireta,
 Rursus & incipiant herôum dicere laudes.
 Sic ubi tempestas nil tale timentibus aruis
 Incubuit, stragemq; dedit, si nubila cedant,
 Si lenes redeant Zephyri, solemq; reducant,
 Ridet ager, curuumq; nemus se rursus in auras
 Explicat, & sulco seges inclinata resurgit.*

*Nec sinite indictum, ut passim decora alta Latini
 Nominis informes inter defossa ruinas
 Erigat: ut priscum templis instauret honorem;
 Vellat ut è nostris dumos, herbasq; nocentes
 prouidus, & letas inducat montibus umbras;
 Utq; suas, Diuumq; sacras inscripserit edes:
 NULLI FAS CASTVM SCELERATO INSISTERE*

LIMEN.

*Tempus erit, quo facta dehinc maiora canetis,
 Cum, suadente illo, positis ciuilibus armis,
 Cessabi*

Cessabit tandem quod Gens Feronia bellum
 Vpiliâ cum gente gerit. Tum tota repente
 Tempestas belli Ionium descendet in aquor:
 Tum populum latè victorem, ac fata ferentem
 Vltima, & Egæi rumpentem claustra profundî,
 Quò meritas repetat pœnas, gentemq; superbam
 Rypheas hyemes ultra, Tanaimq; releget,
 Pallidus Odrysiâ spectabit ab arce Tyrannus.
 Sic ubi longa fames aquilam, cadisq; cupido
 Acrior ad terram speculâ dimisit ab altâ,
 Tum qui se nouus ad solem circumspicit aureo
 Fulgentem tergo, squamisq; recentibus anguis
 Vicinâ condi properat sub rupe; sed illum
 Improvisa super volucris venit, & premit ungue,
 Nidorumq; dolos, aniumq; ulciscitur iras.
 Tum demum exuerit vinclis sese inclyta tellus
 Diuini seruans monumentum ac pignus amoris.
 Tum caput attollet Silois, Tybrimq; parentem
 Iordanes, iaculisq; colet crinitus Orontes.
 Tum dulcem nobis longo pòst tempore tandem
 Fas erit Arcadiam, lucosq; reuisere sacros,
 Taygetiq; nemus nigrum, fontesq; Lycai.
 Nec minùs Arctoo properat quæ litore Pallas
 Romanum ad Tiberim Patribus spectanda Latinis,
 Graiorum

*Graiorum decora, & caras inuisset Athenas,
 Frigus & ad sacri ripam captabit Iliſſi.
 Tum mores hominum miteſcent, tum pecus omne
 Vnum Paſtorem, atque vnum cognoscet ouile.
 At tu, SANCTE PARENS, hominũ celebrabere votis,
 Africa quã longè pluuium porrecta ſub Austrum
 Ambuſtum Oceani medijs caput inſerit undis,
 Quaq; Caledonijs Thule pulſata procellis
 Proſpicit ignotos curuo de litore fluctus.*

*Tale Mycon certare volentibus argumentum
 Tradidit, hanc rerum ſeriem: quam deinde ſecuti
 Tityrus & Lycidas, nemorum plaudente coronâ,
 Plurima ſub ſacrâ fuderunt carmina quercu,
 Quæ tacito ſecum meditari examine mentem
 Conuenit, ut melius referamus in ordine quicquid
 Tityrus & Lycidas ſacrâ cecinere ſub umbrâ.*

ALEXANDRO VII.

PONT. OPT. MAX.

RENVNCIATO.

V*T ad vireta Pindi ab Vrbe Romulâ
 Bono proſecta Fama venit alite,
 Tenere ſceptra CHISIVM, nouem Deas
 Comam ferunt ligaffe fronde Delphicâ,*

Ebur.

Eburneoq̃ collo eburna barbitos
 Vt alligata, conſtitiffè protinus,
 Vbi perennis vnda prata diuidit
 Odore leta graminum virentium.

Ibi decenter implicaffè mutuas
 Manus, pede impuliffè & arua libero:
 Ibi increpante pectine aureas fides
 Diu negata condidiſſe carmina.

Dies beata ter quaterq̃, vatibus
 Canenda ſemper, & colenda gentibus,
 Vetuſta ſæcla quæ reducis aurea,
 Fidemq̃ cum ſorore ab axe deuocas!
 Vides, redux vt Africis ab areis
 Latina iam reuiſat arua Copia,
 Famemq̃ pellat Africas ad areas?
 Vt alma Pax neces & arma ſubmonens
 Graui cruenta bella compede alliget?
 Tuo, beata lux, fâuente numine
 Loqui ecce rurfus antra, rurfus incipit
 Tegi erudita letiore frondium
 Honore ſilua, largiorq̃ Pegafi
 Sonante riuus exilire ab ungulâ.

Vbi hæc dedere diſta, nona Virginum
 Chorum iubet ſilere, & una concinens
 Lyram maritat altiore carmine.

POEMATATA
DE EODEM.

E Rgò inexplēto miseras flagello
Dirē agunt gentes? Piget heu sinistram
Tam diu sortem doluisse, & orbis
Fata ruentis.

Vidimus campo Libitinam aperto
Huc equis illuc volitare nigris,
Quæq; Gradiui solūisset ardor
Ossa legentem.

Decolor tabo Sicoris, Padusq;
Testis, & ripâ Thamesis cruentâ;
Magnaq; aduersus Thamesim resoluens
Ostia Rhenus.

Turbine hinc nostras Oriens citato
Acer in clades ruit, hinc auorum
Cimber vlcisci cupidus Latino
Sanguine manes.

Hinc leui frontem redimita culmo
It Fames circùm, sequiturq; Pallor
Tristis, & scisso pavidus capillo
Luctus euntem.

Sed per hæc ardens inuit astra Virtus;
O datum Europæ decus, & leuamen

Dulce,

Dulce, ALEXANDER, miserante fessas

Numine terras!

Monstra si tellus manibus negasset

Herculis, magnus latuisset heros,

Nec suo audisset resonare Tuscum

Nomine littus.

Tu bonæ fructus reuehes benignus

Pacis, & plenis Cererem manipulis;

Te sacrum doctæ Tiberim reuisunt

Vindice Musæ.

Flectere insuetum tibi cerno victos

Poplitem Parthos, Arabasq; fracto

Supplices arcu dare thura nostris

Mascula templis.

Nam comâ latè viridante QUERCVS

Montis insedit iuga Vaticani,

Totum ut humanum genus hospitali

Protegat umbrâ.

Vos ALEXANDRO gladium sequestro

Ponite, & motus animi calentes:

Nam satis cædis, cinerumq; : ferro

Parcite Reges.

Cur in insontum malè pertinaces

Urbium casus acuuntur enses,

Iustius

*Iustius Thracum quibus imminētum
Turba periret?*

*Qui super campis glacialis oræ,
Italumq; aruis, pelagoq; fusus,
Barbaram sanguis potuisset omnem ex-
Scindere gentem.*

*Iam pio tandem sociate fortes
Fœdere in Creten, Solymiamq; dextras.
Ite victores pia vota magno
Soluere busto.*

*Ite: Naupaëti recubans in antro
Nuper auditus grauiore Triton
Præsciis conchâ cecinisse fracti
Colla Tyranni.*

*Thraciæ vobis animæ fauentes
Carbasa in Syrtes inimica vertent.
CHISIVM sidus reget omne certâ
Luce periculum.*

DE EODEM.

CLades furentis quisquis Europæ graues
 Abominatus, atque Christiadûm (nefas!)
 Contaminatas scelere ciuili manus,
 Multâ rogasti Numen iratum prece,
 Rediret agris alma pax mortalibus,
 Et qui profanis mutuam in stragem duces
 Aguntur odijs, fœdere inter se pio
 uncti in superbos arma Thracas verterent;
 Quisquis reuersam cernere optasti diu
 ornu beantem diuite arua Copiam,
 educesq; cum sorore Pietatem ac Fidem,
 t ad antra Cyrrhæ iam diu silentio
 ristis iacentes, & recusantes lyram,
 rsum canentes fontis ad caput sacri
 Audire Musas; quisquis Urbem redditam
 ecori intueri, prisca quod virtus patrum
 trauit, artibusq; florentem bonis;
 Aras corollis, eia, consternas pius,
 immoq; gratus vota persoluas Deo:

MAXIMVS habenas rerum ALEXANDER tenet.

E

IN

IN EIVSDEM S. D. N. DIEM NATALEM.

VENIT ALEXANDRI natalis. Supplicet aris
 Turba frequens: flammis fumet acerra pŷs.
 Nec citharæ sileant, citharis nec carmina desint:
 Huc, age; qui citharâ, carminibusq; vales.
 Vos quoque, felices animæ, pia nomina, Vates,
 Quos Latium, quos & Gracia terra tulit;
 Seu vos æternum retinent Parnassia Tempe,
 Seu choream in siluâ ducitis Elysiâ;
 Quandoquidem manes imâ tellure repostos
 Arte ferunt, viui quam coluere, capi;
 Cingite fronde comam, & Troiâ Thebisq; relictis
 Natalem magni concelebrate Patris.
 Et dum, VIVAT IO, resonamus, amabile carmen
 Integret Elysium, Pieriumq; nemus.
 At vos, Aonides, quarum sub numine sacro
 Læta virent doctæ iuŷera Castaliæ,
 Flectere queis animos, & inexorabile pensum
 Parcarum citharâ carminibusq; datum est,
 Si puerum arcanâ faciles fouistis in umbrâ;
 Si iuuenem purâ sæpè rigastis aquâ;

Illius ob carmen nostri si gloria sacli
 Tollit se vestris ardua verticibus;
 Si plausum tripodes, vocaliaq; antra dedere,
 Cum Deus hunc magnum misit in imperium:
 Dum lucem hanc colimus, cantu fidibusq; fauete,
 Ac pede, res agitur vestra, fauete Deæ.
 Fallor? an excite veniunt ad sacra sorores,
 Fronde coronatas expediuntq; lyras?
 Et numeris certare parant? Certaminis huius
 Signa dat è summo Calliopeia iugo.
 Ergò diem faustis celebremus nos quoque votis:
 Annus enim nobis sæpè canendus adest,
 Quo Christum accipiant ultrò regna inuia nautis,
 Litoraq; argenti siqua sub axe iacent,
 Quo tandem à miseris rubigo turpis aristis
 Telorum duram transeat in segetem.
 Tu modò dexter ades, tantisq; allabere cæptis,
 Qui flectis nutu regia corda tuo.
 Quæ rabies armet populos, quæ prælia poscant,
 Quæ scelerum, quæ sit Martis imago, vides.
 Hinc premit Heluetiam strictis furor impius armis;
 Hinc luget patrio Sarmata pulsus agro.
 Heu coniuratis etiam sociata Britannis
 Arma metum populis exitiumq; ferunt!

Heu iter infaustum relegens feralis Enyo
Italia pugnaces ducit in arua manus!
Ceu Padus Insubres cùm turbidus inuehit imbres,
Quos miseri luctus augeat agricola.
Hinc etiam ferrum Odrysi crudele Tyranni
Per Venetum clades imminet Italia.
Scilicet Italiam contra bella impia surgunt:
Huc inhiant diræ crimina barbaria.
Tu tamen ô populis tellus assueta regendis,
Ingenio atque armis inclyta, parce metu.
Maxima ALEXANDRI virtus tibi militat, altis
Alpibus & gemino firmior usque mari.

A D E V M D E M,

de hesterno fulmine.

Cesserat atra fames Latio, TE, Maxime Princeps,
Vindice, & horribilis, sed sine clade, lues;
Cùm misera nondum placatus Iupiter Vrbi
Illam maiori deuouet exitio.
Pallentem immittit morbum, quo Flavius ager
Detinuit multos anxia corda dies.
At Iuuenem egregium populis donare coactus,
Arripuit tandem tela trisulca manu.
Irrita sed pariter ceciderunt fulmina, & iram
Numinis ante tuos deposuere pedes.

A D

A D

FLAVIVM CHISIVM
ALEXANDRI VII.

PONT. OPT. MAX.

FRATRIS FILIVM.

P*Hæbus ubi primùm reuehit cum luce labores,
 Redux ab orbe suaueolentis Indie,
 Eius ab aspectu pendet prænoscere sollers
 Ligur magister atque arator Appulus,
 Quid pelago campisq; niger denuntiet Eurus,
 Orionisq; triste sidus apparet.
 Nam si nubilus obducat caligine vultum,
 Vterque cautus abstinet periculo;
 Sin autem extulerit nebulis rosea ora fugatis,
 Hic alligare vomeri boues, at hic
 Soluere veliuolam properat de litore puppim,
 Rates & æquor execrante coniuge.
 Haud aliter te, qui priscum genus indole pulcrâ,
 Et ore, suauibusq; moribus refers,*

Vt nitidum os, FLAVI, diuino lumine vidit

Recentis extulisse more sideris,

Suspexit Roma, estq; animo prudente futuri

Dies sibi augurata candidissimos.

Latè humiles terras animo nam despicias alto,

Cupidinumq; vulgus impotentium

Sub pedibus premis, infelix quibus acta iuuentus

Tumet furente peius Adriatico.

Vnus amor recti, virtutis te decor vnus

Iuuat, pudorq;, comitasq; Chisia:

Degeneremq; vocas, veterum qui iactat auorum

Iners propago nomen atque imagines.

Quare hominum studia, ac dulces ante omnia Musæ,

Novam micare quando spem vident sibi,

Erexere animos. Tu Diuas excipe blando.

Domesticam secute gloriam sinu.

Scilicet Augusti referentem nomen & artes

Virum memento sanguinis decus tui.

Qui nisi regali iussisset mente beatum

Patere limen hospitale vatibus,

Egregios vt auos, & auos numeraret auorum,

Vt esset ampla res, opesq; Chisie,

Frigidus, heu, mutusq; foret sine nomine puluis,

Per ora nec volaret inclytus virum.

Quam-

Quamquam opera precium priscorum ingentia non est
 Referre facta Patrum, ubi preit suis
 Maximus auctor ALEXANDER, qui cum pietate
 Suaq; sorte robur aequat ingeni.
 Ille vides ut sæpè iubet secedere curas,
 Onusq; ponit, & reclinat in sinum
 Musarum. Hæ solio nimirum cum Themide ipsâ
 Sororibusq; pulcer assident chòrus.
 Credo equidem: neq; enim ingenijs fuit hospita sacris
 Pudor vireta linquere & iugum biceps
 Pro Vaticano, pro dulci colle Quirini,
 Vbi perennis aura veris intepet.
 Nec minùs intereà populis assuesce regendis,
 Id approbante, qui benignus imperi
 Te vocat in partem rerumq; arcana, secutus
 Quod omnium supremus arbiter Deus
 Suadet, ALEXANDRI qui res, & facta reliquit
 Sibi; suoq; temperanda numine:
 At regere imperio volucres elementa ministros,
 Polumq; iussit, & rotare sidera.
 Iamq; decus, patrio tibi quod promittitur astro,
 Et expetita feruidis Quiritium
 Votis alma dies aderit, cum Romula pubes
 Metu soluta, tristibusq; nanijs,

*Te proceres inter Latios, spem Tybridis altam,
Honore cernet eminere debito.*

*Mox linquentem urbem comitabitur omine lato
Iter precata molle; seu iubeberis
Ire Alpes ultra, seu te committere ponto,
Etrusca præter & volare litora.*

*Olim namque tibi Regum componere dextras
Deus reſervat, & ligare mutuo
Fædere in excidium Thracum, tua iuſſa ſequent
Per æquora alta me, per Alpium iuga.*

*Tum mihi, tum magnis pia vatibus arma viciffim
Canentur arma, fortiumq; dexterae,
Queis feret auſpicibus Solymæo dona ſepulcro
Ab occidente vectus hoſpes ultimo.*

*Medus ALEXANDRO tunc demũ ac Thracia ſupplex
Sacros fidelis oſculabitur pedes.*

CLEO-

CLEOPATRA
IN HORTIS VATICANIS
A D
CHRISTINAM,
Suecorum, Gothorum, Vandalorum
Reginam.

S. I te spectaclum infelix, si tristia tangunt
Fata mea duro benè sculptæ in marmore sortis,
O nostros dignata lares inuisere mundi
Cardine ab extremo, patriâ regnoq; relictis,
REGINA, heroum nulli virtute secunda,
Aurea quos olim tulit ætas, maxima Olympi
Numina cùm humanos non dedignantia cætus
Tecta frequentabant mortalia, castaq; gentis
Pectora non falsæ complebant laudis amore;
Huc ades. Illa ego sum Latij celeberrima fastis
Femina. Nosti angues, animumq; in morte ferocem.
Quò properas? Saltem alloquio solare dolentem
Reginam Regina; nec est indigna videri
Forma loci, & sacris regio gratissima Musis,
Quæ nemus hoc, fontesq; colunt, iugaq; alta, viretis
E 5 Cyrrhæ

Cyrrha posthabitis, & verticibus Parnassi.
 Hic ubi Graiorum artificum miranda videbis
 Signa antiqua, tuæ gentis quibus ira pepercit,
 Abstinitq; manus artem mirata vetustas.
 Ut de me sileam, vident' hos, qui robore multo
 Luctantem, ingratosq; Deos, arasq; vocantem
 Arrecti miserum spiris ingentibus hydri
 Laocoonta ligant? Ut anhelat! ut ore supremum
 Ingemit! ut socios implorat, opemq; propinqui
 Herculis! Ipse quidem casum dolet, & cupit angues
 Elisisse manu, ac primos iterare labores
 Phidiacus labor Alcides; sed enim aspera Iuno
 Heroa immeritam dum grandine pulsata, & imbri,
 Non tantum orbavit clauâ, exuuijsq; leonis,
 Verum & poplitibus nervos, humerisq; torosa
 Brachia diuellit, fecitq; ex Hercule monstrum
 Informe, ignaraq; (nefas!) ludibria turba.
 Ast illum informem licet, & sine nomine truncum
 Miratum huc Ararim veniunt, Rhenumq; bibentes,
 Et viuos illinc discunt effingere vultus.
 Cetera quid memorem? Nilum, Tybrimq; parentem
 Spirantes docto in silice, Eridanumq; Tagumq;
 Natio fulgentem auro, Gangemq; superbum
 Eois opibus, quos omnes dadala, & ipsi

Emula Naturæ finxit manus? Hic habitant Dij.
 Aurato hic Phæbus percurrit pectine chordas:
 Hic gelidam fundit proles Semeleia lympham,
 Pocula, deliciasq; tuas: hic otia degunt
 Mercuriusq;, minaxq; rubenti casside Mauros,
 Et magni Aeneæ genitrix, & candida Phæbe,
 Omnes aut Diui, aut Diuûm genus: unaq; deerat,
 Quam studijs, vultuq; refers, factisq;, Minerva.
 Huc & ALEXANDER (Fabium tunc nomine dici
 Audieram) indocti fugeret cùm murmura vulgi,
 Nobiliumq; manus iuuenum comitata solebant
 Ferre pedem, hic tristes animo deponere curas,
 Dulcia securæ ducentes gaudia mentis.
 Vidi ego, & in cubitum surrexi oblita doloris,
 Incessumq; viri observans & lumina, dixi:
 Aut Babylon ignara futuri; aut hic erit, hic vir,
 Olim qui Latiam regnando restituat rem,
 Qui veteres artes, & sæcula prisca reducat,
 Iratasq; pio componat fœdere gentes,
 Quamquam animi flecti indociles, & vulnera tactu
 Crudescent, medicamq; manum impacata recusent.
 Quò properas? ne, Diua, oculis te subtrahe nostris:
 Namque ego te rerum seriem, euentusq; docebo,
 Qui super heroum sedes, super æthera tollent

Nomen

*Nomen ALEXANDRI, sub mortem plurima quando
Et longè faciem venientis cernimus aui.*

An te proxima silua trahit, studiumq₃ ferarum?

Non ibi toruus aper, non duris unguibus urfi,

Quos iaculo cecidisse tuo sæpè horruit Arctos

Vtraque; sed cerui imbelles, capreaq₃ fugaces,

Pictarumq₃ cohors non inuadenda volucrùm.

Quin etiam casus, & mors ingloria ab altis

*Imminet arboribus: nam que nux pinea curuo
Strata iacet campo, Satyros quam ludere circum,*

Metiriq₃ vides thyrsò, suâ ab arbore nuper

Decidit, & magno tellurem perculit ictu.

Adde, quòd inclusus Boreas, Eurusq₃, Notusq₃,

Et quotquot sævis agitant plangoribus equor,

Illâ turre fremunt euersuri omnia latè:

Quamvis sub tanto cohiberi Principe venti

Non indignantur, veniantq₃ ad iussa volentes,

Iamq₃ parent iterum Scythicas illidere puppes

Leucate. Ah diram Leucatam & conscia luctus

Saxa mei! heu dolor, heu cladis monumenta nefanda

IMMINENTE IAM AUTVMNO
 INVITAT AD RVSTICANDVM.

Recitatum in Academiâ Humoristarum.

Pater Quirine, tuq₃ Mater urbium,
 Strepente semper æstuans negotio,
 Diu valete; tuq₃ lymp^ha nobilis,
 Vbi erudita Pallas ora proluit,
 Paterq₃ Phæbus aureum lauit caput.
 Vocant enim beata ruris otia,
 Chorusq₃ mollis innubarum Oreadum,
 Ioque Bacche, Mænadum frementium,
 Quibus reclamat ore Bacchus ebrio
 Caput corymbo amiçtus, atque pampino
 Decora vinçtus implicante cornua;
 Bibamus, eia, tempus, eia Mœnades.
 Eamus ergò. seu vetusta Tiburis
 Vnuat videre teçta, siue Tusculum.
 Sed omnis antè cura acerba peçtoris
 Recedat vsque ad ultimam Britanniam,
 Laborq₃ durus inquietus exulet.
 Amor sit vnus, vna cogitatio,
 Parere amore, cogitationibus.

EMINENTISSIMO PRINCIP
BERNARDINO
CARDINALI SPADÆ,

INEVNTÉ ANNO M. DC. LI.

BENE PRECATVR.

O *Pars altior inclyti Senatus,
Cuius Romula gens ab ore pendet
In latis simul, arduisq₃ rebus,
Nostri præsidium decusq₃ sæcli,
Qui patrocínio tuo fideli
Omnes ingenuas tueris artes,
Artes ingenuas adeptus omnes;
Vultu illo excipe blando, amabiliq₃,
Quo tamquam in solio suo renidet
Maieſtas Latij, decorq₃ priscus,
Propensum obsequium mea Camæna,
Dum Iani redeuntibus Kalendis
Vota concipit, aureosq₃ soles
Tibi, ac Nestoreos precatur annos.
Dexter atque utinam Deus secundet,
Quæ cum solibus aureis Camæna
Et cum Nestoreis precatur annis.*

Aulæ.

Aulæa à fulmine illæsa, aureo tantùm
limbo correpto.

A *Vrum corripuit fulmen; nil cetera læsit.*
Non aliàs cecidit iustiùs ira Iouis.

Faber ferrarius diurnum quæstum
scenicis ludis impendens,

P *ostquam lassavit miseros incude lacertos*
Forcipibus versans æra recocta faber,
Scenica ridendi studio spectacula quærit,
Quosq; locat populo mimica turba iocos.
Hinc cæna infelix torquentes lumina cepæ:
Sic illi risus vertitur in lacrymas.

Cùm inhabitaret cubicula, quæ sunt
in fornice Vaticano,

Q *uas imminentes fornici vides curus*
Ædes inæquali ambitu, sed arcano
Sacras recessu, hortis virentibus latas,
Miroq; hyeme mediâ tepore vernantes,
Me summa Principis benignitas iussit
Incolere; me, qui nuper improba nutu

Sortis

*Sortis reductum in angulum relegatus ,
 Quà bubo , quàm diræ striges catervatim
 Ferale ab altis carmen integrant nidis ,
 Longè à sodalium atque solis aspectu
 Vitam in tenebris ac timore ducebam.
 Succede tectis hospes , & loci felix
 Genio fruarè , dum recolligis vires ,
 Quas longa passus mille porticus fregit.
 Hic Phidia non signa , non Apellaas
 Tabulas require : non teguntur aulais ,
 Tyrio nec ostro splendidi lares fulgent ;
 Sed omnium instar vultus est ALEXANDRI.*

A D

ALEXANDRVM VII.

PONT. OPT. MAX.

Ineunte Pontificatus anno quarto.

Non indigna Tui canerem nunc , Maxime
 Princeps ,

Sed cohibet iustus me , retinetq; pudor.

Nam recolens lucem , TIBI quæ dedit Orbis habenas

Natalem celebrat nostra Thalia suum.

A D

A D

VILLAM PERETTAM

IN AGRO TVSCVLANO,

Cùm Flavius Chisius S.R.E. Cardinalis

lentâ inibi febri detineretur.

Villa decus Latiae telluris, candida Villa,
Credita cui domini vita salusq; mei;

Salve ô deposito felix, & pignore tanto

Factura egregijs urbibus inuidiam.

Quòd si quàm felix, si quàm formosa vocaris,

Vis quoque tam nobis dicier esse pia,

Redde illum precibus tandem mitissima nostris,

Et Romæ assiduis vocibus incolumem.

Spes fuit, his Iuuenem recreatum dulcibus auris

Non multos intra posse valere dies.

Urbis propterea graue murmur, & aëra lentum

Deseruit, calo posthabuitq; tuo.

Irrita ne facias quæ tu sperare iubebas;

Sed fac quod medica non valere manus.

Omnia præsidia, atque artem consumsimus omnem:

Morbi euellendi nulla relicta via est.

Seçta bis ardentem venis fudere cruorem

Brachia, nec pedibus sæua pepercit acus:

F

Non

Non tamen idcirco penitus deferbuit ardor
Indomitus : per enim viscera serpit adhuc.
Omnes experti succos , quos Appula tellus ,
Pinguibus & venis India diues alit ;
Non tamen Appulie , nec quos alit India succos
Attulerunt , agrum quæ releuaret , opem.
Nil non tentatum nobis : nil profuit agro :
Quæq; iuuat cunctos , huic fuit herba nocens.
Heret adhuc siccis vis morbi infixæ medullis ,
Nescius & stomacho cedere languor iners.
Iamq; dies illum decies , heu , quinque iacentem
Lectulus ingrato detinet hospitio.
Scilicet est illi sedes inuisa quietis ,
Pluma grauis misero est , ipsaq; dura quies.
Nos verò interea , FlauI cùm posceret ægri
Lapsa valetudo publica damna queri ,
Colle super viridi , nigraq; sub ilice lenti
Ludimus imparibus carmina iuncta modis .
Et nunc insidias auibus , nunc tendere damis ,
Nunc iuuat Albanos currere lintre lacus.
Ire nec aëry piget ad fastigia montis ,
Vnde humiles terras cernimus , & maria.
Sæpè suburbanas amor est lustrare ruinas ,
Quæq; iacent veterum tot monumenta virum.
Atque

Atque hîc obliti curarum, Urbisq; laborum,
 Dicimus: O hominum gloria, spesq; breues!
 Vivamus dum fata sinunt, dum sanguis & ætas
 Firma: venit celeri cana senectâ pede.
 Inde super mensâ discumbitur ordine longo,
 Et loquimur multo libera verba mero.
 Me tamen hæc inter domini languentis imago
 Admonet in magnâ vivere tristitiâ;
 Nec tantum precibus Divos onerare, sed ipsis
 Ferre iubet saxis vota precesq; dolor.
 Tu nostro, tu, Villa, precor, succurre dolori:
 Istic iam lucēs bis iacet ille novem.
 Pallor eat, maciesq; omnis procūl, & mala febris
 Desinat alterno corripere ossa gelu.
 Fac redeat pedibusq; vigor, sensusq; palato,
 Occupet & totâ lumina nocte sopor.
 Fac reuocent vires excusso membra veterno,
 Floreat & leto pristinus ore color.
 Sic tibi ne pinguem ledant mala gramina messem,
 Nec timeat siccos vinea culta dies.
 Sic quæ perpetuò velat nebula improba Romam,
 Exulet æternum finibus illa tuis.
 Sic tristes hiemes, & fetos grandine nimbos
 Iupiter intactis arceat arboribus.

Sed, cùm opus est, placidum demittat ab æthere, sensim

Qui sole arentem temperet imber humum.

Ipsa tuos colles viuaci Pallas oliuâ

Vestiat, & Baccho certet amica Ceres.

Quiq; coloratos reditum meditatur ad Indos

Pomorum nullo vinctus honore caput,

Hinc legat Autumnus semper sibi poma, suasq;

Conferat huc omnes fertilis annus opes.

Prætereà si fama tibi, si gloria cordi est,

Villarum fies tu quoque nobilium.

Nam tibi munera leta, tibi annua sacra feremus

Instructi citharâ, carminibusq; sacris.

Huc ego cum Musis Parnassia templa potenti

Carmine traducam, Pieriosq; lacus.

Hic edera surgent, hinc laurus digna Poëtis,

Hæc se victores cingere fronde volent.

Tunc tibi Telegoni cedit locus omnis, & vdo

Quotquot spectantur Tibure delicia.

Cedit & ipsa Paphos, semperq; virentia Tempe,

Et fies hortis notior Alcinoi.

A D

FELICEM ZACHIAM

In funere Natalis Rondinini filij.

Ex Albano secessu.

S Ecreta nemorum valles, mutiq; recessus,
 Et deserta loca, & taciturna querentibus antra,
 Quæ priscos habitasse ferunt (& credere dignum est)
 Mortales, sine lege pios, sine messe beatos,
 Accipite hos agro proruptos pectore questus,
 Quos pietas, quos ager amor, luctusq; requirunt.
 Et vos frondoso surgentes vertice fagi
 Me sinite, erepti lugentem funus amici,
 Illius æternum vestris incidere nomen
 Corticibus: meus hîc saltem, dum stabitis, unâ
 Viuet amor, luctusq; mei monumenta manebunt.
 Me sinite hîc viridi carmen, lacrymabile carmen,
 Tristibus ad citharam numeris disperdere in umbrâ,
 Quod recinant, qui se querulis solantur auenis.
 Dulce queri miseris: dedit hoc natura leuamen.
 Hoc animi, quæ vix umquam coitura putares,
 Vulnera dictâ amno curat, mulcetq; dolorem.

*Plorat Ityn Progne ; consortem turtur ademptum ;
Cæyca Alcyone ; casum Phaëthontis olores.*

*Scilicet & mæstis implet nemus omne querelis
Flebiliter querens absentem bucula matrem :
Et nunc hæret inops animi , nunc arrigit aures ,
Si quâ fortè procùl crebris mugitibus instet ,
Errantem admonitura sui : nunc acta furore
Dat gemitus incompósitos , & in auia fertur ,
Terror Hamadryadum , stragesq; miserrima silua.
Illa peregrinum , natorum oblita , iuuenicum
Per saltus sequitur , vel festa altaria circum
Flore reuinctâ caput magnis cadit hostia Diuis.*

*Iusta quidem caræ iampridem soluimus umbra:
Nec cineri amplexus , largus nec defuit imber
Funeri, ubi casu perculsi , ac vulnere primo.
Sed præstans animi Natalis , & indole pulcrâ ,
Constantiq; fide primis mihi iunctus ab annis
Triste sui desiderium luctumq; reliquit.
Vt me nulla dies solari , nulla queat res ,
Cogar & in longos absumere lumina fletus.
Ergò siue aperit rebus lux alma colorem ,
Siue aufert, umbrâ inuoluens nox humida terras;
Dilecti manes , dilecta occurrit imago,
Pallida , languenti viola , vel grandine tacto*

Narcisso

Narcisso similis , frigentiqꝫ ore videtur
 Oscula ferre genis & brachia tendere collo
 Cara meo, qualem supremo in funere vidi ,
 Cùm iam frigida mors oculis induceret umbras ,
 Me quarentem oculis , & pectore singultantem.
 Cùm Fernandus , amicitia pars tertia nostra ,
 Astaret lacrymans ; sancto mox cedere iussis
 Officio lacrymis , Superos in vota vocaret ,
 Difficilesqꝫ obitus, animamqꝫ exire parantem
 Celesti firmaret ope , ac prece feruidus omni.
 Hæc rerum species animum noctesqꝫ diesqꝫ
 Infelix subit ; hæc sensus mi surripit omnes ,
 Nec sinit à tristi curâ requiescere mentem.
 Nam neque Castalides, mihi dulcia nomina quondam,
 Quæ me illi ad laudẽ comitẽ, quãquam impare gressu
 Addiderant, & amore pio , paribusqꝫ ligarant
 Auspicijs , possunt miserum lenire : nec ipse ,
 Quæ releuent ægrum, Phæbus pater inuenit herbas.
 Cetera , quæ pariter quondam oblectare solebant,
 Omnia sunt ingrata : nihil iuuat. Hæc loca certè ,
 Ipse hic formosi nemoris gratissimus horror ,
 Et fortunati gelidus fons graminis altor ;
 Ipse lacus ridens , auium secura voluptas ,
 Sylvarum decus , & Latia telluris ocellus ,

*In lacrymas questumqꝫ trahunt. Hæc ille solebat
 Mecum animis , studioqꝫ pari loca adire quotannis ;
 Hic pariter mecum fugientes condere soles
 Alloquio dulci , curarum oblitus , & Urbis.
 Hæc illi regio dilecta : hic sæpius illum
 Naiades pulcræ , pulcræ stupuere Napeæ
 Casta Philetæis sociantem carmina chordis.
 Non tamen astrorum cursus , non abdita terris
 Prodigia , aut ortus ventorum , vel maris æstus ,
 Omnia adhuc hominum studijs ignota , canebat:
 Sed Christi Heroas , immoto barbara vultu
 Supplicia expertos , ignominiasqꝫ Tyranni ;
 Sed laudes Superùm , & diæ virtutis honores ,
 Quæqꝫ docet verax , & fallere nescius Auctor ,
 Humanâ maiora fide penetralia rerum.
 Inde ad ALEXANDRI deflectens inclyta facta ,
 Commemorabat , uti Saturnia sacra redirent ,
 Et probitas , & sancta fides , iam Præsides terris ,
 Qui sciret regni hanc molem non ære , nec auro
 Stare , nec arte hominum , sed religionis amore ,
 Sed virtute animi , & veterum pietate parentum.
 Illius auspicio Latij è finibus ætæ
 Esuriemqꝫ , grauemqꝫ luem ; decora addita templis ;
 Reddita virtuti sua præmia ; reddita Musis*

Otia , & erectas artes : illoq₃ sequestro
 Venturam populis post tristia bella quietem.
 Omnia , quæ summi quondam præfaga Dei mens
 Cùm fore prospiceret , nostræ miserata labores
 Gentis , ALEXANDRO mandasset fulmina , & orbis
 Imperium , quamquam magnis virtutibus impar.
 Talia non ficto referebat carmine vates ,
 Si quando à grauibus curis , studijsq₃ seueræ
 Palladis , & doctis animum reuocaret Athenis.
 Rudera vel Latij , & prisci monumenta Senatus
 Lustrabat , veterum gaudens incisa metallis
 Ora virum , & sculptas à tergo noscere pugnas ,
 Gnarus & armorum. Nemo nam certiùs illo
 Norat , quæ belli ratio circumdaret urbi
 Mœnia , quæ victrix aperiret machina muros.
 Illum ego sæpè equitum stantes peditumq₃ maniplos ,
 Et pugne instructas acies , & Martia castra ,
 Præliaq₃ in docto scribentem puluere vidi.

Tùne igitur dulces auras , & dulcia nostræ
 Pignora amicitia , tantarum in limine rerum ,
 Deferis , inq₃ tuo surgentes nomine cunctas
 Spes Latij perdis ? nihil ergò ars docta medentum ,
 Nil herba valuerè ? nihil flos viuividus æui ?
 Nec fratrum te cura vigil , nec sedula mater ,

Nec dilecta Deo soror eripuerè periclo?

Vtq; tuas parco delibem carmine laudes,

Non tua te pietas, non culta altaria, non te

Candida mens animi, aut doctæ facundia lingua,

Non vis ingenij præstans, & ducta per omnes

Ingenuas artes, leto subduxit acerbo;

Cùm gentem innumeram, telluris inutile pondus,

Non nisi post seram mactet Libitina senectam?

O semper damnata pati fata aspera virtus!

Vidi ego periuras, prædæq; nocentis onustas,

Post longos pelagi errores, casusq; per omnes,

Incolumes tamen ad patriam remeasse carinas:

Naufraga cùm gemeret puppis, quæ litore ab Indo

Tunc primùm niueis pacata per æquora velis

Ibat ouans, Diuùmq; aris pia thura ferebat.

Interea casum ingemuit Romana iuuentus,

Fassa suum decus extinctum: ingemuere relicta,

Et tibi ferali crinem cinxere cupressu

Pierides, fluuiog; dolens Tiberinus ab alto

In mare visus aquis Tuscum dilabier atris.

Ipsam etiam dolor inuictum tot casibus, ipsum

Flexit ALEXANDRVM, lacrymisq; in funere crudo

Panè profanari celestia vidimus ora.

Quippe acre ingenium Pater æquus norat, & alta

Semina

*Semina virtutis, patrioq̃ fouebat amore.
 Nimirum ille, sacro solium stipante Senatu,
 Principibus, te vate, dabat responsa benignus,
 Voce tuâ solitus populos armare fideles,
 Siue laboraret Venetus, seu tristis Enyo
 Verteret Heluetiam, seu bello assueta nefando
 Suecia Sarmaticos vastaret milite campos.*

*Sed iam cesset inops dolor infelicia verba
 Fundere. Tu felix, Diuorumq̃ vnus, Olympi
 Securâ de parte, nigris Aquilonibus actam
 Serpere sacrilegam, populosq̃ exurere flammam,
 Perq̃ omnes volitare vides bella impia terras,
 Pauperiem circum, miserasq̃ ferentia clades.
 Inde hominum genus, & casuras despicias vrbes
 Altior inuidiâ, & Regum capita ardua calcas.
 Quod tibi si celsam mortalis gloria mentem
 Tangit adhuc, non tu tabulis, nec marmore Lunæ
 Aerêve, quod Siculis miscent Cyclopes in antris;
 Sed merito ipse tuo, & vatum sacrabere chartis.
 Illa ruunt aeo tandem consumpta, vel igni:
 His Lachesis, rerumq̃ vices, & fulmina parent.
 Nempe tuum posthac nulli violabile fato
 Illorum fidibus viuet decus: hi tibi famam
 Longiùs extendent vitali carmine, quàm si*

Marmore

*Marmore de Libyco , aut Ephyreio duceret arc
Graia tuam manus effigiem , vel barbara moles
Ægypti ad calum saxis audacibus iret ,
Insanus labor , & solamen inane sepulcri.*

*Quin etiam (qui rarus honos) tibi Belgica plorans
Sollemnes struit exequias , & funera Clio :
Carminibusq; sacris inscriptas litore in illo
Pyramidas statuit , laudum monumenta tuarum,
Æternum mansura ; licet sæpè illius oram
Litoris implacidum latè voret æquor & vrbes.
Sed neque me immemoris, si vera recepit Apollo,
Arguerint animi venientia sæcula : nomen
Quippe tuum, nosterq; dolor, lacrymæq; manebunt.
Nec tibi quæ mœsta inferias , ac debita mittit
Munera ALEXANDRI multum sublata fauore,
Iuerit ad seros ingloria musa nepotes.*

*Tu verò Latias inter clarissima matres ,
Atque olim numero doctarum addenda sororum,
Vrbis honos, Felix , lacrymis absiste profanis :
Neu nati turbare velis ingrata quietem.
Cùm Vaticanam facerem pullatus ad aram ,
Seruari quæ certa fides ossa inclyta Petri ,
Et requiem dulci , veniamq; precarer amico ,
Reddita, vel mihi visa sacro vox reddier antro:*

Dic bona verba : procul feralia vota , sacerdos.
 Iam pridem cætu Superum , solioq; receptus
 Egregius iuuenis : scelerum vix flamma piatrix
 Distulit æternæ pereunti gaudia vite.
 Nunc ille ætherio graditur spectandus in ostro,
 Effigiemq; Dei , cuius fulgore beantur
 Cælestes animæ , multum sub imagine pulcri
 Quæsitam in terris , manifestâ in luce tuctur.
 Iam calo apparet medio , sidusq; benignum
 Collibus affulget Latijs , & lumine certo
 Signat iter , quo nisa polum subit ignea virtus.

Cùm ad Aram Apostolorum in Vati-
 cano nouus Sacerdos primam ho-
 stiam Deo offerret

SI te fassâ graues mortalia corda labores ,
 Tactaq; non fictâ religionem mouent ,
 Magne Deus , lacrymaq; dolor tibi supplice victor
 Iratam exarmat fulmine sæpè manum ;
 Respice , meq; tuæ trepidantem accumbere mensæ
 Ipse tuâ in sanctum duc penetræ manu.
 Immunem posthac animum seruabit ab omni
 Labe Calix , succis qui scatet æthereis.

*Sit mihi fas illinc potare obliuia rerum,
Quas auido appetijt gutture nostra sitis.
Si fallo, feriat lasas me fulmen ad aras,
Nec dantem pœnas pallia sacra tegant.
Si fallo, subito mihi terra dehiscat hiatu,
Tuq; preces surdâ supplicis aure bibas.
An violare nefas legem cum quolibet icti
Fœderis, atque hominum sit mihi sancta fides,
Pro quâ nil verear Siculis occurrere flammis,
Et media impavidum pectus in arma ruat;
Quæ tibi præsentî tactis iurauimus aris,
Ferre leues patiar irrita verba Notos?
Mox aderis niueum crusti conclusus in orbem,
Me puido arcanas ore canente notas:
At tibi ne graue sit nostris succedere tectis,
Sint licet innumeris hospita criminibus.
Quæ genio, & mensis vasa assueuere profanis,
Sæpè vides aram ponier ante tuam.
Multa, quibus coleris, cæcis mortalibus olim
Templa Paratonios exhibuere Deos.
Forsan & hic cineres seruans locus, ossaq; magna
Heroum, arcano quos habet urna sinu,
Vel scelerum addictus pœnis, rudibûsve Latinis
Infandâ fuerat relligione sacer.*

Hic veteres sisto exuias nouus hospes, ut Inda
 Surgit odoratis ales ab inferijs.
 Tristes exuiæ, vitæ miseranda peractæ
 Effigies, animo luridaq; umbra meo!
 Sic horret maculas, nuper quas exuit, anguis,
 Atque ipsum infelix terret imago sui.
 Hei mihi, primæuæ faciem, casusq; iuuentæ
 Dum tuor, & dubiæ ceca pericla viæ,
 Quo surgunt horrore comæ! quàm frigidus artus
 Sudor, & occultum permeat ossa gelu!
 Talis naufragium passus graue respicit altum
 Equor, & in sicco nauita pallet adhuc.
 Quòd si ille impatiens inopem traducere vitam,
 Subducit quassam, restituitq; ratem,
 Tempestate iterùm, & casu doliturus acerbo,
 Denique Carpathijs præda futurus aquis:
 Vos ô adeste mihi, Superi, vel tu mihi nigras
 Inijce casuro Mors, precor, æqua manus.
 Me tantas euectum ad res, tot honoribus auctum
 Equo animo iuuenem tollere fata feram.
 Iam mihi, florentes ex quo malè perdimus annos,
 Ter decimam supra tertia fluxit hyems.
 Pars igitur vitæ melior, lucisq; peracta est;
 Quamprimùm incipient membra caduca mori.

Et iam (me miserum!) procùl apparere seneëta

Incipit , antiquum stipite fulta latus :

Hanc Morbi , tristisq̃, Metus , Curæq̃, sequuntur,

Quorum agmen claudens Mors quatit atra facem

Et nunc quòd viuo , quòd spiritus hos regit artus,

Munus id , ô Custos Aliger , omne tuum est.

Pars ea noctis erat , quâ soluere pectora curis

Incipit , & pigro spargere rore sopor ;

Ecce Quirinalis necopino murmure tractus

Intremittit , hortorum septaq̃, lapsa ruunt.

Dumq̃, ruunt , simili ad terram traxere ruinâ

Secum unâ stantes è regione domos.

Quòd nisi visum esset Superis seruare nocentem,

Hos ego debueram tunc habitare lares.

Sapiùs infelix tectum , multumq̃, poposci,

Nemo & poscenti dixerat : Æqua pete.

Non tamen exiguos exorauere penates,

Apta vel æratas verba mouere fores.

Quiq̃, omni facilis fuerat mihi tempore, durum

Hac in re sensi , difficilemq̃, virum.

Ergò ut visa loci facies , disiectaq̃, saxa ,

Dirigui : cecidit vox , steteruntq̃, comæ.

Nam mihi sum visus pars illius esse ruinæ,

Et dici à populo prætereunte miser.

Tum mihi visa parens cadere exanimata dolore;

Mox hac singultus inter anghela loqui:

Hac igitur de te miseram sperare iubebat

De rebus toties fama secunda tuis?

Tūne iaces subitā discerptus, nate, ruinā,

Quem sueni cōlumen sēpē vocare meum?

Sancta, quid in vestras tantum commissimus aras,

O mihi perpetuā Numina culta prece?

Nate iaces? nec te genitrix deserta videbit

Amplius? ah diro funere rapte mihi!

scilicet hoc magnis est inclarescere factis:

Huc te mortalis gloriæ adegit amor.

Ōnne fuit satius vota inter cara tuorum

Ignotum patrio consensuisse lare?

Quod si tollere te iuvenem, mediumq; secare

Debuerat vitæ stamen acerba dies;

sa tibi saltem clausissem lumina: saltem

Venisses oculis latior umbra meis.

felix! & adhuc vino tibi, nate, superstes?

Et meus, ut moriar, non habet arma dolor?

nec super extincto fudisset perdita nato,

Quæq; solent matres dicere verba pia.

tereâ Superis tanto pro munere grates,

Debitaq; æterno soluere vota Deo

Attonitus casu meditabar. Cetera nosti

O Loiolæ gentis, Oliua, decus.

Tu, quem acri ingenio, & laudis nullius egentem

Ipsa suo Pietas imbuuit eloquio,

Iussit & augusti moderantem frena theatri

Ad templi Proceres ignea verba loqui.

Tu mihi caelestes monitus, & dicta reportas:

Hæc ego iam miles, te duce, castra sequor.

Te duce monstra Erebi vici, nexuq; resolui.

Fas est victorem ferre trophæa Ioui.

Irarum fibra, fractiq; Cupidinis arcus

Pendebunt sancto Teiaq; plectra tholo.

Iam mihi, quò tenues umbras, & ceca viarum

Dispiciam, præfert lampada Dius Amor.

Ille suas etiam nobis accommodat alas,

Vnde humili possim me quoque tollere humo;

Ireq; trans cali metas aterna tuentem

Gaudia, mortali non referenda sono.

Quòd me siqua trahent terra contagia, siqua

Subijciet cordi dira cupido faces;

Te, CHRISTE, amplectar, lacrymisq; tepentia supple.

Figam. sacratis oscula vulneribus,

Illæ dies subeat, quæ te Iudæa per omnes

Traductum pœnas extulit exanimum:

Cùm medio Phæbus defecit in æthere, & ipsum
 Fædavit tenebris nox adoperta caput:
 Seu totum inuoluit nigrâ formidine mundum;
 Seu tantum vultus, impia terra, tuos.
 Impia, quandoquidem robur fatale tulisti,
 Vnde Sator verum triste pependit onus.
 Tûne refers spinas, tibi qui dat poma benignus,
 Et grauidas vites, & sata lata facit?
 Tûne tuis ferrum fouisti immane latebris,
 Diuinum potuit quod penetrare latus?
 Et meritò scelerum tantorum conscia tellus
 Indigno viuus subdita seruitio:
 Iordanesq; (nefas) sacer ille argenteus amnis,
 Et Silois collo turpia vincla gerunt.
 Quodq; nefas auget, tumulto, qui vicit Auernum,
 Obscæni insultant, Thracia turba, canes.
 Heu pudor Hesperia, sacliq; infamia nostri!
 Degener à proavis tuq; iuuenta tuis!
 Scilicet æternis Europam inuoluere bellis,
 Vrereq; immeritos gloria maior agros.
 Intereà miseris Pax suspirata colonis
 Exulat, & Latium vix tenet agra suum.
 Ter sedare faces belli conata; ter illi
 Absumfit pennas bellica flamma sacras.

Hinc meritò luget , nec adhuc se candida Virgo

Audet ALEXANDRI proripere è gremio ;

Quò Christi pariter signatas nomine gentes

Mittat in aterna fœdus amicitia :

Armaq; bellantùm ciuilia vertat & iras

Threiciæ tandem gentis in excidium.

Nunc quando alternas inclades armat Erynnis

Christiadùm , oblitâ relligione , manus ;

Nec Venetis longo fractis certamine quisquam

Audet ALEXANDRVM ferre secutus opem :

Tu , Melite , Odrysio nomen fatale Tyranno ,

I celer , & Latijs puppibus adde tuas.

Hellepontiacas audax inuade procellas ,

Infer & Euxino candida signa mari.

Barbaricos latè ferro lustrate recessus ,

Et Scythicâ puppes clade referte graues.

I , decus Europæ , pubes assueta triumphis :

Gloria vos illuc non moritura vocat.

Placati nobis inuertent Thracibus Euri

Æquor , & in Syrtes impia vela ferent.

Auspice ALEXANDRO soluat pia litore classis :

Fuderit hac hostem , fundet ut ILLE preces.

I N
PHILOMATHIS
MVSAS IUVENILES.

T Andem pudori pone modum tuo,
 Fassusq; vultus exere. Tu licet
 Et nomen occultes & ortus,
 Dicere quem prohibebis: Hic est?
 Laus una vatum, nomina fortium
 Flecente Ditem tollere barbito
 Ab iure Parcarum; sed ipsos
 Musa mori vetat aqua vates.
 Te fama Thule nouit ab ultimâ:
 Te spreta prodit gloria: te colit
 Germana pubes: te canentem
 Itala iam celebrat iuuentus.
 Seu ludis arguto pede; seu tubâ
 Maiores pandis; seu lacrymabili
 Sublimis incedis cothurno;
 Dum Pharium scelus in seueros
 Producis actus; siue pericula
 Dircea tentas, Phæbus in ardua
 Terrisq; limosoq; vulgo
 Abripit impavidum relictis.

*Latere Virtus nescia præpete
 Sublime pennâ fertur, ut ignibus
 Iungatur æternis. In auras*

*Nonne vides ut avita surgat
 Quercus vetusto stipite nobilis?
 Nam sub profundam quò latet altiùs
 Demissa tellurem, supernas
 Fronte ferit propiore sedes.*

*Non illa cladem sibila Thraciæ
 Latura campis, damnâve Pontici
 Furoris, aut Cauri procellas*

*In segetem pauet irruentis:
 Immota sed se mole regit suâ
 Annosa centum brachia proferens,
 Thracumq; sustentat cruentas
 Exuvijs onerata clades.*

VILLA FARNESIA
 IN IANICVLO,
 AD PORTAM AVRELIAM.

Hospes optime, qui sacros penates
 Et leta ingrederis vireta, salve.
 Illa hæc est regio beata, nomen
 Cui Ianus dedit, aureumq; sæclum,

Quò Cura nequeunt graues subire ,
 Non Morbi , aut pede debilis Podagra :
 Sed Pax candida , sed Quies fidelis ,
 Et locum colit innocens Voluptas .
 Hic molles , Boreâ furente , mulcent
 Afflatu Zephyri roseta blando .
 Hic , cum Sirius arua findit , ilex
 Cubansi gelidam ministrat umbram .
 Non hos inficiunt luto recessus
 Fontes turbiduli , grauesq; ventri ,
 Quales finitimis scatent in agris ,
 Fædarum soboles iners paludum :
 Sed fruges alit vberes aquæ fons
 Telluris scatebris petitus imis ,
 Vitro purior , & salubris haustu .
 Hinc altâ niue candidum tueri
 Soractem iuuat , & rudes Sabinos :
 Hinc Tibur vetus , Algidoq; iuncta
 Albani iuga , Tusculosq; colles :
 Hinc latè maria , Antiumq; priscum ,
 Et Circes vada carminum potentis .
 Ac tandem ut redeamus , Hospes , ad nos ,
 Hinc totas licet æstimare villas ,
 Quæ totam licet æstimare Romam .

A D

FERDINANDVM
FVRSTENBERGIVM,
de Burda medico.

Quod, Fernande, suo vulgari nomine versus
Sarbieui, Burdam mitte redarguere.

Nam soleat cum passim homines impune necare,
Furari nullum credidit esse nefas.

Ineunte anno quinto Pontificatus

ALEXANDRI VII.
PONT. MAX.

Lux redijt, lecto terrarum Preside, felix:
Lux itidem Christi funere tristis adest.

Altera Pierios plausus amat, altera luctum:

Vnde haeret tacitâ Calliopeia lyrâ.

At nos suppliciter lucem veneremur utramque.

Attulit afflictis utraque rebus opem.

A D.

A D

FERDINANDVM
FVRSTENBERGIVM,
NEAPOLIM ITVRVM.

Ergò agè felici discedas alite , quando
Ire apparas Neapolim ,
Dulcis ubi aternùm spirat clementia veris ,
Latumq; crispantes mare
Floribus illudunt varijs Zephyritides aura ,
Coluntq; citrium nemus.
Multa quidem tibi Parthenope miranda sub ipsa
Monstrabit urbis limine ,
Eductas calo moles , atque aurea tecta ,
Et signa Phidiacæ manus.
Sed tibi , quo tegitur tumulo , sit cura videndi ,
Maronis inclytus cinis ,
Quem memorant (credi si digna est fama) furorem
Afflare sacrum vatibus :
Quare ibi posthabito castas Helicone sorores
Fixisse mansuram domum.
Illa te excipient venientem , ac fronte benignâ
Sic alloquentes audies :

O nostris addicte sacris, generosa propago,
Tuaq; flos Germania,
Letus ades, nostrosq; velis lustrare recessus,
Vatum feraces grandium,
Seu Surrentinos amor est inuisere colles
Dulci virentes pampino;
Seu magis arridet pulcherrima Mergilline,
Dilecta Syncero domus;
Seu iuga Pausilypi pelago pratenta sereno,
Quà cœrula Nereides
Sapè leues ducunt choreas Tritona sequentes
Curuâ sonantem buccinâ;
Seu iuuat irati tonitrus audire Veseui
Lateq; nigrantes globos,
Sparsaq; per campos ambusti viscera montis
Candente mersos sulphure.
Sed tibi scrutandi veniat ne dira cupido,
Quæ causa venis abdita,
Pabula inexhaustis tot iam per secula flammis
Tellure ab imâ suggerat.
Te miseri subeat fatum crudele Secundi
Vndante fumo hic obruti;
Namque Deus, rerumq; vices, venturaq; fata
Latere mortales iubet.

A D

FERDINANDVM
FVRSTENBERGIVM.

De nocturno bubonis cantu
in Albano secessu.

Quod carmen ferale canit sub nocte silenti,
Tristibus & bubo perstrepat augurijs :
Ne nos sollicitos teneat , Fernande , futuri.
Hic timor infantes , & leue vulgus agat.
Num quæ nec notis Babylon deprendit in astris,
Nec potis aspicere est prouida mens animi ;
Sed sibi seposuit mortalibus inuia curis,
Celat & obscurâ nocte premitq; Deus ,
Semiruto residens volucrum fœdissima tecto.
Efferet , attonitis fata canens populis ?
Quæ sit an hæc nosti , quibus orta parentibus ales?
Accipe , & in risum verte iocumq; metus.
Nympha fuit Stygijs Orphne notissima pratis.
(Namque suas Nymphas , prataq; Auernus habet)
Furua quidem , toruoq; inamabilis ore : sed atrox
Forma decet Stygias , & color ille Deas.

Ergo

Ergò illi tædâ iungi cupiere iugali

Numina , quæ magni regia Ditis habet :

Elysi cupiere Proci. Sed Numina Ditis

Spreuit , & Elysios Nympha superba procos.

Sapè Linus vatumq, pater Musæus, & Orpheus

Aggressi duram flectere voce Deam.

Aggressi frustra Linus, & Musæus, & Orpheus

Molliri blandâ nescia corda prece.

Quippe ferox Hecata virgo sacrauerat annos,

Infernas iaculo figere docta feras.

Fortè Acheron , incauta suæ dum margine ripæ

It gravidam multâ cade gerens pharetram ,

Dirarumq, striges dirum genus Harpyarum

Sternit , agens forti spicula certa manu ,

Nempe Acheron securam animi, & nil tale timentem

Observans, cupidis nexibus implicuit.

Amplexu ex illo concepit Nympha , nouemq,

Mensibus exactis edidit Ascalaphum:

Iamq, annis puer addiderat duo lustra duobus ,

Cùm petijt manes acta dolore Ceres :

Et: Mihi reddite, ait, raptam mihi, Tartara, natam.

Vnica quæ matris spes , sobolesq, suæ est.

Reddite maternis , Erebi pia numina , votis

Quæsitum toto pignus in orbe diu.

Munere

*Munere terra meo fruges parit. Hæc mihi merces
Redditur, ut sterilis dicar, & orba parens?*

*Reddite: tuq; redi. Quis te, Proserpina, casus,
Vel qui te nobis eripuerè doli?*

*Motus erat Stygius miserandâ voce tyrannus,
Et Cereris iustis annuerat precibus.*

*Fata sed ad calum reditus immota negabant,
Guâtasset Stygios si Ioue nata cibos.*

*Punica nuper eam carpentem ex arbore poma
Vidisse Ascalaphum, nec tacuisse ferunt.*

*Interdicta via est: sed testem Diua profanum
Supplicio culpæ dicitur ulta pari.*

*Ter caput inuisum deuouit carmine diro:
Corpus Auernali ter madefecit aquâ.*

*Ilicet Ascalaphus, contractis carmine membris,
Vertitur in plumas, surripiturq; sibi.*

*In rostrum nares, digiti sinuantur in ungues,
Brachiaq; in pennas versa abiere leues.*

*Turpe caput multum, multum caua lumina crescunt,
Vixq; potest pigrum tollere corpus humo.*

*Ille hic est bubo, quem rerum ignara pauet gens;
Tu ride mecum, qui sapis, omen auis.*

*Vestphaliæ flos, delicia, Fernande, Quiritum,
Tempora cui lauro non pereunte virent.*

Et mecum cape plectra manu, iunctisq; canamus
Carminibus siluas, siluicolaq; Deos.

Neu Romæ desiderio moueare relicta.

Quidquid habet magni Roma, dat Alba tibi.

Hic Pollinus, honos Graiae Latiaeque Minervae,
Holsteniusq; Indis notus & Hesperijs.

Hic Bandinellus Tyrrhenae gloria musae,
Et Phæbi geminâ Naldius arte valens.

Et carus Themidi, ac Musis Rasponus, & unâ
Vizzanus Sophiâ clarus, & ingenio.

Hic decus Italiae, & Romani Sfortia vindex
Nominis, ac sidus Nerlius, Arne, tuum.

Rospiliosus & augusti pars magna Senatus,
Virtute egregius consilioq; Pater.

Hic & ALEXANDER praeses, tutelaq; rerum,
Cui Deus ingenium par dedit imperio;

Et Patruî diuina legens vestigia magni

Spes, & seruata Flavius Urbis amor;

Pro quo debet ALEXANDRO res publica, quantum

Propter ALEXANDRUM debuit illa Deo.

Ergo sub hac mecum platano, Fernande, solutus

Carmina iam Latiae dic socianda lyrae.

Felix qui curis, & iniquo fœnore liber

Exercet bobus rura paterna suis,

Ordine nunc aequo gaudens disponere vites,
 Nunc oleis sobolem substituisse nouam.
 Interdum iuuat arboribus decerpere pomæ:
 Interdum nemoris fingere falce comam:
 Irriguosq; iugo riuos inducere campis,
 Cùm pluuiam tellus poscit hiulca Iouem.
 Non illum vigiles curæ, non somnia turbant,
 Pestis & humani pectoris ambitio.
 Nec metuit fraudes, nisi quas caper improbus vuis,
 Aut parat è nimbo grando inimica satis.
 Limina nec Regum trepidanti poplite calcat,
 Irati metuens damna supercilij.
 O mihi si rupes has inter viuere detur!
 Sorderet rubri gaza colorq; maris.
 O ego dum possim tam leni vescier aurâ,
 Et liquidos fontes, & nemora alta sequi;
 Si qua mihi à Latijs speratur gloria Musis,
 Occidat, & venti nomen inane ferant.
 Hæc ubi luserimus, nos curis reddat & Vrbi
 (Iam satis aruorum est) præpete currus equo.

REIGN OF KING CHARLES THE FIRST

BY SAMUEL JOHNSON

IN TWO VOLUMES

LONDON: Printed by A. MILLAR, in Strand, 1742.

THE HISTORY OF THE

REIGN OF KING CHARLES THE FIRST

BY SAMUEL JOHNSON

IN TWO VOLUMES

LONDON: Printed by A. MILLAR, in Strand, 1742.

THE HISTORY OF THE

REIGN OF KING CHARLES THE FIRST

BY SAMUEL JOHNSON

IN TWO VOLUMES

LONDON: Printed by A. MILLAR, in Strand, 1742.

THE HISTORY OF THE

REIGN OF KING CHARLES THE FIRST

BY SAMUEL JOHNSON

IN TWO VOLUMES

LONDON: Printed by A. MILLAR, in Strand, 1742.

THE HISTORY OF THE

REIGN OF KING CHARLES THE FIRST

BY SAMUEL JOHNSON

IN TWO VOLUMES

LONDON: Printed by A. MILLAR, in Strand, 1742.

POEMATA
FERDINANDI
FVRSTENBERGII,
S. D. N.
ALEXANDRI VII.
PONT. OPT. MAX.
CVBICVLARII INTIMI.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1010 S. MICHIGAN AVE.
CHICAGO, ILL. 60607

TEL. 733-4331

STANDARD TIME

1970

JULY 1970

2000

1000

DAPHNIS,
SIVE
FREDERICVS
A FVRSTENBERG,

Bilstenij & Wallenbergæ Dynasta;
Aduocatus hereditarius in Graffschafft;
Schnellenbergæ, Watterlappiæ, Fursten-
bergæ, & Herdringæ Toparcha; Satrapa
Fredeburgensis; Westphaliæ Archisatra-
pa, & Serenissimo Ferdinando Electori
Colonienfi ab intimis Consilijs, anno
M. DC. XLVI. v. Idus Augusti Bonnæ de-
functus.

*Misij virides umbrat quâ plurimâ
ripas*

*Fronde salix glaucâ, Lycidas hinc,
Tityrus illinc,*

Alter oues, alter pascebat fortè capellas.

Tityrus, ut semper, pellebat tædia cantu.

Carmina dum Veledæ memorat, dum prælia Vari:

arus ut his olim nomen memorabile terris

fecerit: ut sparsi legionum sanguine campi:

*Aurem illi vellit Lycidas : Neque talia tempus
 Carmina poscit , ait : Daphnis tibi , Tityre, Daphnis
 Lugendus : Daphnin , si nescis , fata tulere.
 Tityrus ingemuit casu perculsus acerbo :
 Fistula lapsa manu est : fugit sensusq; colorq;
 Ut mens , ut redijt puero vox : Occidis , inquit ,
 Carum, Daphni, caput, spes, Daphni, decusq; tuorum
 Ab dulci patriâ procûl , amplexuq; tuorum
 Occidis ! Hoc fuerat, quòd summa culmine villæ
 Tristia signa daret ferali carmine bubo ;
 Flebilibus quòd spontè modis mea nuper arundo
 (Hanc mihi tu, dederat Corydō tibi, Daphni,) sonare
 Nunc sileat , ramoq; infelix pendeat illo.
 Vos etiam sine me (quamvis mihi vos quoq; Daphn
 Tradidit , atque abiens , Has, inquit, Tityre, pasce)
 Ite tamen sine me, quoquò lubet, ite capellæ.
 Amnis , & umbrosæ salices , & rura valet :
 Vsque ego per silvas errans desertaq; solus
 Tristè querar. Gemit ereptâ sibi matre iuuenctus,
 Nec minùs amisso mater dolet orba iuuenctio :
 Mella queruntur apes cellis subducta , peremptos
 Feta canis catulos , demtos avis arbore pullos;
 Daphnin ego , tristi sublatum funere Daphnin:
 Supremas saltem voces morientis ab ore*

Excipere

Excipere, affari extremum, & spectare iacentem,
 Atque oculos illâ licuisset condere dextrâ!
 Non ea vulneribus nostris solatia nulla
 Afferret pietas: solus de Daphnide luctus
 Nunc superest. Pecudes illo quis pascat adempto,
 Auertatq; luem, curamq; impendat & artem?
 Daphnide non melior quisquam depellere venis
 Implicitam pestem, & membris agere atra venena.
 Daphnis & insidias stabulis prædasq; cauebat.
 Ah gelidas quoties hiemes perpeffus & imbres,
 Peruigil exegit brumali sidere noctem,
 Incustoditum fera nē vastaret ouile,
 Ne lac subtraherent pecori, ne vellera fures!
 Ah quoties humeris per deuia sustulit ipse
 Rupe parens nudâ quos nixa reliquerat hædos!
 Angarides Nymphæ testes, quas sæpè laborum
 Miratas dixisse ferunt: Mortalia non sunt
 Quæ tolerat: saxo certè riget ille vel ære,
 Quem neque ventorum rabies, pluuiæq;, niuesq;,
 Non calum inclemens, non vlla iniuria frangit.
 Nymphæ, non saxo Daphnis neque constitit ære.
 Occidit heu! & nos pariter, terrasq; reliquit.
 Nequidquam roseum spargis iubar, auree Titan:
 Gratius extinctum nobis in Daphnide lumen.

*Daphnidis aduentu tellus ridebat & æther,
 Frondebant siluæ, spirabant floribus arua,
 Ipsi lætitiâ montes plausuq; fremebant:
 Daphnidis interitu tellus lugebit & æther,
 Squalebunt siluæ, stabunt sine floribus arua,
 Intonsi montes gemitus ad sidera tollent.
 Ergò nil proauum series, regnataq; latè
 Rura iuuant, centumq; greges, armenta q; centum,
 Nil labor, & studium pulchræ virtutis, & artes?
 Ergò cinis, formaq; carens & triste cadauer
 Nunc iacet ille omnes nuper pulcerrimus inter
 Pastores? nec sidereâ fulgentia luce
 Lumina, nec vultum, quem finxerat ipsa venustas,
 Cernere erit posthac? At non, quæ sustulit illum
 Mors, etiam famam tollet. Sint tempora Musis
 Non inimica meis, volitabis Daphni per ora,
 Ipse ego virtutesq; tuas, tuaq; inclyta facta,
 Inuictamq; fidem, & sanctæ pietatis amorem
 Ferre Syracosio tentabo ad sidera versu.
 In partem veniet Phæbo dilectus Amyntas,
 Et mecum teneris passim tua nomina fagis
 Inscribet: crescent illæ, tua nomina crescent.
 Quin etiam niueo tumulum de marmore Damon
 Exstruet, & tali signabit carmine marmor:*

FERDINANDI FVRSTENBERGII. 119

HIC SITVS EST DAPHNIS. QVOD ERAT MOR-
TALE, SEPVLCHRO

INTVLIT ATRA DIES: VIVET PER SÆCVLA
NOMEN.

*Ad tumulum venient, instaurabuntq̃, quotannis
Pastores tibi cum donis funebria iusta.
Vina dabunt alij, purum lac adferet Egon,
Et, Tibi, suspirans, puro magè candida lacte
Pectora, dicet, erant, & fraudis nescia, Daphni.
Ipse apium, ipse ederas, & nostris lilia spargam
Humida de lacrymis, teq̃, ad tua sacra vocabo.*

*Talia iactantem supremo lumine vesper
Occupat, & primo conspexit Lucifer ortu.*

A D

ALEXANDRVM VII.
PONT. OPT. MAX.Anno M. DC. LV. VII. Id. Aprilis
renunciatum.

Hunc cecinisse diem, venturi præscius aui,
Dicitur Aonias inter Apollo Deas.
Hunc fore, neglectas quo gloria tolleret artes,
Et faceret doctis vatibus ingenium.

Verba fides sequitur: rerum molitur habenas
Orbis ALEXANDER natus ad imperium.
Ac velut exactæ post tristia frigora brumæ,
Cum ver iucundum floridus annus agit,
Ridet humus, ridet Zephyris spirantibus aether
Purus, & argutæ dulcè queruntur aues:
Exultare nouo sic Principe vidimus Urbem,
Et quot regna vagus circuit Oceanus.
Vidimus excitas Parnassi monte sorores
Aurea desuetæ tendere fila lyra:
Vidimus Ausonios, genus immortale, poëtas
Præcingi sacrâ, quam meruere, comâ.

Letitiam

*Letitiam & Pacem, miseris vix cognita terris
 Numina, quas luctus semper & horror habet,
 Ter Vaticani circum delubra volantes
 Audimus reditus signa dedisse sui.
 Audimus: letas voces plaususq; canentium
 Vocibus & plausu Roma secuta suo est.
 O mihi si populi sensus æquare canendo
 Fas foret, & causâ digna dieq; loqui!
 O mihi si Phœbus vacuis dictaret in hortis
 Grandia Romani carmina Callimachi!
 Non ego, MAGNE PATER, celebrarem facta tuorum,
 Non fultam titulis diuitijsq; domum;
 Non maris Hetrusci portus & litora, quondam
 Hercule, nunc proavis inclyta regna tuis;
 Non belli claros studijs heroas, & altis
 Adscriptos Superum sedibus indigetes;
 Nec quæ porticibus miramur nixa superbis
 Atria, pressa Ducum Pontificumq; pede;
 Nec quas maiorum pietas celestibus aras
 Struxit Apelleis conspicuas tabulis:
 Sed te, qui titulos tantum præcedis auitos,
 Quantum nocturnas Cynthia plena faces;
 Et tua non humili memorarem nomina cantu
 Extremas ultra solis itura vias,*

*Quà leuat Eoo rutilantem gurgite currum,
 Et quà poscentes otia soluit equos.
 At non intacti mores, & quas rudis atas
 Virtutes teneris duxit ab uberibus,
 Et data Pierijs iuuenilia tempora sacris,
 Carminis, ut quondam, res foret una mei.
 Maior equis pulsanda patet nunc area nostris,
 Quà Padus obiectis aestuat aggeribus,
 Quà centum populos, centum Ferraria sopes
 Debet consilijs oppida salua tuis:
 Seu circum fremerent irati Cæsaris arma,
 Nec non aduersos Mantua passa Deos:
 Seu propiora mouens Venetus discrimina miles
 Verteret Hadriacas ad noua bella rates:
 Seu latè grassata lues, & turpis egestas
 Inferrent miseris vrbibus excidium:
 Seu Pater Eridanus campis undaret apertis,
 Deucalionæa damna minatus aquæ.
 Ille idem assiduis Cygni plangoribus, idem
 Certauit mæstis Heliadum lacrymis,
 Cum patriæ fines & rectas legibus vrbes
 Linquentem ripis vidit abire suis,*

Et

1 Alexander VI. Ferrariæ Prolegatus Pontificius difficillimis temporibus belli, pestilentie, ætioris annonæ, & exundationis fluminum.

*Et Libycos tentare ² sinus , ubi classibus audax
Insula Threicias depopulatur opes ,*

*Europæq; suæ custos delecta iuventus
Tutatur medijs credita claustra maris.*

*Non secus Italiae Cimbro natura minanti
Alpinas visa est opposuisse nives.*

*Non secus occiduis inhiantem finibus Afrum
Herculis obiectis meta coercet aquis.*

*O quoties Melitæ fortes hortatus alumnos
Iussisti properâ vellere signa manu !*

*O quoties Solymen , Asiaq; reposcere regna ,
Sceptraq; Bistoniam frangere barbariam !*

*Testis Neptunus , Teihys mihi testis , & omnis
Tritonum soboles , Nereidumq; chorus.*

*Illis cura fuit partos cantare triumphos ,
Et tua cognatis facta referre Deis.*

*Me decet Arctoo spumantem sanguine Rhenum
Dicere , nec patriæ bella silere mee.*

*Infelix tellus , Romanâ clade tumentis
Arminij quondam signa secuta ducis !*

*Hei mihi , nunc ducibus nihilo melioribus vsa
Scinderis in partes , & noua sacra colis .*

*At magno commissa luis. Quæ flumina belli
Nescia ? quæuè tuo terra cruore caret?*

Forsitan

² Melitæ Inquisitor.

*Forſitan & Diuos nondum ſibi ſentiet equos,
Et mala cùm tulerit plurima, plura feret.*

I celer, inſtāntem capiti deſende ruinam:

I celer, & longæ vince pericla viæ.

Non te Sicani tardent fera murmura ponti,

Non formidatæ nauibus inſidia;

Non rigor Alpinus, non frigore ſaxa perenni

Horrida, non duro flumina vincta gelu.

Hic Vbios³ dominâ deductos Vrbe colonos,

Et ſauos viſes impiger Vſipios.

Tum dextram tendes populis, quos Luppia noſtris

Cadibus inſectâ decolor ambit aquâ,

Et quos bellipotens olim ditione premebat

Accola vicini Bruſterus⁴ Amiſii:

Nunc vbi conuentu mundi coiere vocato

Discordes ſtudijs conſilijsq; Patres.

Discordes, i, iunge animos: Europa, Deusq;

Imponunt humeris publica vota tuis.

Auſpicijs pax freta bonis frondentis elinæ

Præſtendit capiti mitia ſerta tuo.

Viſa quieturis demum promittere terris

Aurea compoſitis ſæcula diſſidijs.

Hic
³ Nuntius Pontificius Coloniam, & inde Monafterium paci conciliandæ gratiâ miſſus.

⁴ Bruſteri Germaniæ populi ad Amiſium fluuium. Tacitu
lib. I. Ann. & alibi.

*Hic etiam s Veledam , quâ nec Cumæa sacerdos ,
 Nec diuina fuit clarior Herophile ,
 Te veniente , ferunt iterum de turre locutam
 Fatidico tales ore dedisse sonos :
 Lætus ades , rerum spes & tutela mearum ,
 Sospite quo nobis vita salusq; redit.
 Lætus ades , cætus nec dedigneris amicos ,
 Et mea securo visere regna pede.
 Non iterum clades & animo versamus , & iras ,
 Armâq; Quintilios vincere docta tuos.
 Qualis ad Assyrias immani funere Carras
 Romanus Partho fusus ab hoste iacet.
 Nulla salus bello , pacem deposcimus omnes:
 Pax veniat populis sæpè vocata meis.
 Sed , nisi me Phæbi ludunt oracula , quondam
 Quæ cecinit nostro conscius ore Deus ,
 Pax erit : at sacris tam detestanda Latinis ,
 Quàm malè mercatâ pax coitura fide.*

Non

5 *Stattius lib. 1. Silu. in Soter. pro Rutilio Gallico:*
Non vacat Arctoas acies, Rhenumque rebellem ,
Captiuâque preces Veledæ, &c.

*Ea virgo nationis Bructeræ latè imperitabat , quam coram adire
 alloqui que negatum. Arcebantur aspectu , quò venerationis plus
 inesset. Ipsa editâ in turre : dilectus è propinquis consulta respon-
 saque , vt internuntius numinis , portabat. Tacitus Histor. lib. 4.*

6 *Clades Variana pænè exitiabilis , tribus legionibus , cum duce ,
 legatisque , & auxilijs omnibus , cæsis. Sueton. in Octau. cap. 23.
 Quâ nulla post Crassi in Parthis damnum , in externis gentibus ,
 grauior Romanis fuit. Patere. Hist. lib. 2.*

*Non ideo curasq₃ tuas vigilesq₃ labores
 Excipient meritis fata sinistra tuis.
 Purpura virtutis pretium tibi cedit, & inde
 Quo nihil hæc maius, quod tibi donet, habet.
 Scilicet & terris, celoq₃, Ereboq₃, verendum
 Te solio accipiet maxima Roma suo.
 Tum pia laturus sacratis oscula plantis
 Orbis adoratos procidet ante pedes.
 Tum Septem imperio quæ nunc CHRISTINA trione
 Frenat, & Arctoas ducit in arma manus,
 Adueniet supplex, & Vaticana tenentem
 Regna colet prono deuenerata genu.
 Tum consanguinei longo post tempore Reges
 Arbitrio ponent impia bella tuo.
 Et pacti stabilem iurato fœdere pacem
 Damnabunt pugnas, & graue Martis opus.
 Aruaq₃ læta Ceres, & pleno Copia cornu
 Dona ferens, niueis oppida viset equis.
 Mox ubi iam fessas recrearint debita gentes
 Otia, signa dabunt ad sacra bella tubæ.
 Bella recrudescant Naupaëti, & barbara Thracum
 Gaza per Ionias sparsa natabit aquas.
 Quas ego nunc acies video! quos æquora remos
 Verrere! quàm latis vela tumere Notis!*

Quantus

*Quantus adest sudor populis! quot in arma volentes
Creta viros totâ concitat Italiâ!*

Vt Solyme poscit reduces in praelia Gallos!

Vt tremit Austriacas pallidus Ister opes!

An te etiam 7 auspicijs tollentem signa secundis,

MAGNE PATER, toto cernimus ire mari?

Impiaq, Odrysiæ contundere cornua Luna,

Victoremq, sequi, quâ præt arma, Deum?

Sit satis armatas in praelia mittere classes:

Bella gerant alij: tu prece bella iuua.

Consilijs opibusq, iuua, Zephyrosq, fauentes

Sollicita, & faciles ad pia cæpta Deos.

Sic per te victo Reges Oriente superbi

Threicijs statuent parta tropæa iugis.

Et Vaticanas Victoria figet ad aras

Dereptas Scythicis postibus exuuias.

Tunc aliquis vates, procerum de stirpe meorum,

Cantabit fama tot monumenta tua.

Bellaq, signabit titulis: HÆC THRACE SVBACTO

VICTOR ALEXANDER RETTVLIT ARMA DEO.

Sic cecinit: partem, vates ne vana putetur,

Lapsa dedit, partem serior hora dabit.

AD

7 Philomathis Musa iuueniles poemate 83.

Huc ego, seu sit opus Neptuni fluctibus, altâ

Puppe sedens; seu terrestri certare duello,

Vectus equo veniam.

AD IMP. CÆS.

FERDINANDVM III.

A V G.

Cùm eius auspicijs , & munificentia
Athanasius Kircherus OEdipum Hiero-
glyphicum ederet.

Non genus Austriadum demissum à sanguine
Diuum ,

Non clausum mundi finibus imperium,

Non victos dicam populos , vrbesq; receptas ,

Nec Boreæ fractas sæpè furentis opes.

Hæc memorent , quorum sublimi Musa cothurno

Surgit , & herois concinit arma modis.

Me mea Musa vetat tantarum pondera rerum

Tangere : me , quæ sint viribus æqua , iuuant.

Me studia & placida sibi poscunt Cæsaris artes :

Materies numeris conuenit ista meis.

Vates ille pios ; & vatum dona piorum

Excipit , & vatum carmine digna gerit.

Quâ sceptrum gestat , quâ ius & regna tuetur ,

Hæc etiam Musas protegit ille manu.

Nec

*Nec minor*¹ *Augusto*, cuius successit habenis,
Fundat Apollineis publica templa sacris.
Ardua Cecropie quis nescit fana Minerue
Condita, & Aonio tecta sacrata Deo?
*Miratur moles*² *Viadrus*, miratur & *Ister*,
In numerum pulsus & sibi plaudit aquis.
At quæ Casareo fulgentia limina sumtu
Praga videt, certant Delphice Phæbe tuis.
Qualis & armatas, post impia bella Gigantum,
Exuit infesto Iuppiter igne manus:
Qualis & Herculeis cum iam ceruicibus axem
Credidit, excusso pondere cessat Atlas:
Terrarum dominas sic fessus Caesar habenas
Laxat, & imperij grande reponit onus.
Tum vires, Natura, tuas, ac semina rerum
Scrutatur docto sedulus ingenio:
Quis tremor attonitas vertat cum ciuibus urbes:
Impellat refluas quis maris æstus aquas:
Quæ vis diuitias imâ tellure repostas,
Donaq; gemmiferi procreet Oceani:
Quàm procùl Arctoo concretus frigore Pontus
Deprensus Nili distet originibus:

I

Quàm

¹ Augustus templum Apollinis in Palatio extruxit, additâ por-
 cu cum bibliothecâ Latinâ Græcâque. *Suet. in Octav. cap. 29.*

² Viadrus Germaniæ fluvius, vulgò Odera.

*Quàm procùl Hesperijs diuisum Gadibus Indum
 Hauriat 3 Eoi , quæ rubet , vnda freti :
 Vnde ea vis ventis : vnde ardens Ætna fauillas
 Semper , & exesi viscera montis alat :
 Vnde Amphitrites salsus liquor : vnde teporem
 Ducat Baianæ vena salubris aquæ.
 Has ubi naturæ partes accessit , in altum
 Fertur ad ætheriæ lucida signa domûs.
 Hic illi geminam virgo Marathonia Libram ,
 Et sua vicinus subiicit astra Leo.
 Armatusq; auro gladium prætendit Orion
 Debita Cæsareæ præmia militiæ.
 Hic Solis vestigat iter , causasq; latentes ,
 Pallida cur fuscis Luna laboret equis:
 Cur sitiant Afri : cur Septem regna trionum
 Vrat Hyperboreo frigore iugis hyems:
 Cur fugiant umbræ , Cancro torrente , Syenen:
 Cur variet maior meta minôrve diem.*

Se

3 Latiùs olim Rubrum mare patuit, & paullò aliter, quàm vt vñ
 gò hodie, appellatum. Nam in Taciti, & aliorum veterum verbis,
 hoc nomen venit mare Indicum, vastum illud & magnum, quod
 extremo sinu Arabico, siue ab Africâ eâ, in Auream Ptolomæ
 Chersonesum se protendit. Itaque Pomponius Mela duos sinus
 mari Rubro agnoscit, Arabicum & Persicum. *Lips. de magn. Ron.*
lib. i. cap. 3.

Sed quota doctrina pars est laudumq; tuarum,

Austriade, magni sidera nosse poli?

Et circumfuso porrectas æquore terras,

Quà Sol Ecos lustrat & Hesperios?

Se tibi Niliacis etiam sapientia chartis

Eruta, & arcanas explicat historias.

Nec te sacra latent adytis seclusa verendis,

Nec lapides, sculptæ marmoribusq; fera.

Scilicet Ægyptus doctrinam credere saxis

Orsa, peregrinas finxerat effigies,

vt solis arcana Deum mens cognita mystis

Falleret abstrusis vulgus imaginibus,

Seraq; posteritas sensim labentibus annis

Non caperet prisci moris & artis opus.

O vanas hominum curas! O ceca futuri

Pectora! Mars ultor nil sinit esse diu.

Barbarus Armenij laceravit potor¹ Araxis

Omnia, Niliacos depopulatus agros.

Tot moles, regum tumulos, tot stantia vertit

Culmina, regali suspicienda situ.

Et potuit fugiens, armis cessantibus, etas

Servatas etiam vertere reliquias.

I 2

At

¹ Cambyfes Persarum Rex Ægyptum foedissimè vastauit.

At non aternos olim subducet honores
Longa dies meritis, inclyta Roma, tuis.
Tu Pelusiacum spirantia rudera fastum
Colligis, & medio tollis ad astra foro.
Nec tua venturis, Cæsar, delebitur annis
Fama, nec ingenium nox premet atra tuum.
Te duce, quis credat? post tot iam sæcula scimus
Arcani quidquid Memphis & Isis habet.
Quid velit Inachiae facies ignota Iuvenca,
Quid Canis, & sacri mystica forma Bouis,
Et quæ prætercæ famosus monstra Canopus
Prodidit, antiquis conspicienda notis.
Teg, adeo titulosq, tuos leget accola Nili,
Et referet laudes ad sua sinistra tuas.
Iam Solyme, iam discet Arabs, iam clara loquentu
Marmora Casareâ munera sparsa manu.
Fallor? an Austriacis addent quoque fata tropæis
Sacra Paratonij's signa reuulsa tholis?
An, FERNANDE, tuum iam nunc Victoria nomen
Leta parat saxis scribere Pyramidum?
Gloria Pellæis certè vocat æmula palmis
Europæ resides ad pia bella manus.

A D

PHILOMATHEN.

Nequicquam Musarum iuuenilium
auctorem tegi.

Qualis, ubi Pharios exurit Sirius agros,
Frugibus optatâ Nilus inundat aquâ,
t super arentes fuso natat equore glebas,
Et riguam latis messibus ornat humum;
At longè positis idem cunabula terris
Et caput ignotis celat originibus:
alis Mæonio quæ certent carmina vati
Fundis, & ut magno Pindarus ore, ruis:
t Latium sermone beas, & diuite venâ
Fecundas, Vatum Maxime, Castaliam.
At cur Perrhæbi benè cognitus incola Pindi,
Cor Charitum, nostri spesq; decusq; chori,
ur latitas, & lene sacræ caput oculis vnde,
Quo veniunt Clario pocula digna Deo?
ur tegis ambiguâ IUVENILIS imagine MVSÆ
Ingenij cultum diuitiasq; tui?
ur dubitas proprio dignari nomine fetum?
Cur dubitas famæ pandere vela tua?

Nequicquā, VIR MAGNE, lates: te nostra loquuntur

Tempora, te vatem sæcla futura canent.

Admirata tuos Siren Acheloïa cantus

Audiūt, auditis cedere fassā suos.

Cū Phaëthontæ canerent tua carmina Nympha,

Suspensō Cycnus plausit ab Eridano.

Constitit auratā captus testudine Tybris,

Et inſit fluctus lentiùs ire suos.

Sapè tuos avidis Rhēnus pater auribus hausit,

Sapè Mosella tuos, & piger Alpha modos.

Nequicquam, VIR MAGNE, lates: te fama latentem

Prodit, & Eois monstrat & Hesperijs.

Nec finit indictum pietas, animusq̃, periclis

Altior, & pacis, quem profiteris, amor.

Sichemios colles, & collibus addita testor

Templa cororato suspicienda tholo.

Vos Vb̃j testēs, testis Mimigarda laborum,

Et septem geminis Roma superba iugis.

Eripe nunc ergò tenebris caput, eripe nocti,

Et laruam fictis detrahe nominibus.

Si minùs occultum Scyros celauit Achillem,

Agnitus Æolida si fuit ille dolo:

Si, qui regna tenet latè Parnassia, Phæbum

Ora latere vetant, & coma digna Deo:

Si, licet obscurâ celatus nocte, pyropus
Natiuo rutilum prouocat igne diem:
An poterit diffusa tuæ lux aurea Musæ,
An poterunt gentis signa latere tuæ?
Sidera scintillant, sublimi vertice Quercus
Eminet, & senis Mons subit astra iugis.
Sed pudor, & castæ diuina modestia frontis
Nobilior Tyriis purpura muricibus,
Vatis Apollinei titulos, nomenq, recusat,
Phæbeaq, vetat tempora fronde tegi.
Nec te grande Sophos, nec famæ cura moratur,
Nec fuco roseas gloria picta genas.
Virtuti satis est cælo se teste probari,
Et sese famæ notitiæq, negat.
Vt neget, inuitam curru sectatur eburno,
Et circumfuso lumine vestit Honor.
Sic radiant puro seruata corallia vitro,
Sic lucent calathis lilia virginæis.
Sic adamas fundo mersus pellucet in imo,
Sic micat auriferi diues arena Tagi.

AVGVSTINI CHISII,

in porticu supra Tiberim pensili,
LEONI X. PONT. MAX. & com-
pluribus Cardinalibus datum.

L Audarunt alij conuiuia ditis Elifæ,
Et Luculleas, Alcinoi^q, dapes,
Et quas Romano cœnas Cleopatra marito
Instruxit Pharijs perdita delicijs :
At mea sollemnes epulas, & Regibus aquas,
AVGVSTINE, tuas Musa loquatur opes.
Stat super impendens Tiberinæ porticus undæ
CHISIA, diuitijs nobilis Attalicis;
Hospitè nobilior, vultu dignata LEONIS,
Quò posuit curas urbis, & orbis onus.
Hæc quoque purpureos aurato limine Patres
Accepit; totidem ceu Iouis aula Deos.
Quæ mensis tum dona Ceres, quæ dona Lyæus
Intulit, & largo Copia leta sinu!
Vix tulit ipsa suum genialis mensa paratum.
Et pretij quota pars ipse Lyæus erat?
Fulgebant auro, fulgebant pocula signis,
Fulgebant rutilis aspera chrysolithis.

Pascebant

*Pascebant oculos perfecta toreumata calo ,
 Aut Myos , aut dignus Mentoris arte labor.
 Ipsa penus populo poterat satis una videri :
 Hic poterat genio quisque litare suo.
 Sic, ubi prostratos celebrarunt vina Gigantes,
 Semideis licuit poscere vina Iouem .
 Res noua : calatas ceperunt retia lances ,
 Et Polycletæâ vasa superba manu.
 Miratur Tiberis proiectas flumine gazas ,
 Et quas nec Ganges , nec vehit Hermus opes.
 Innocuam pisces escam mirantur in undis ,
 Mirantur nullo retia tensa dolo.
 Retia nulla suis , nec quæ Nero texuit auro ,
 Præmia captarunt diuitiora plagis.
 Scilicet argenti quidquid Tiberinus & auri
 Ceperat , hæc domino restituere suo.
 I nunc , & Crassum memora Romana vetustas ,
 In Parthos auri quem sacer egit amor.
 Seruiit ille opibus : laudato CHISIVS vsu
 Effusa dominum se probat esse rei.*

A D

A V G V S T I N V M
F A V O R I T V M.

De morte Natalis Rondinini S. D. N.
ALEXANDRO VII. Pont. Opt. Max.
ab Epistolis ad Principes.

Non ita Lampetie casu Phæthontis acerbo
Fleuit, & ambusto Cygnus in amne Padi;
Non ita Pelides, mediâ cùm vidit arenâ
Actoriden sparsis cæde iacere comis;
Tros Anchisiades non sic Pallante peremto,
Nec Theseus cari funere Pirithoi,
Vt mihi mæsta pio tabescunt lumina fletu,
Imag̃, perpetuos pectora dant gemitus,
Dum desiderio mentem perfixus inani,
NATALIS mutos conqueror ad cineres.
Crudeles Diuos, crudeliag̃, astra vocanti
Nulla venit misero nocte diève quies.
Nec magis, heu, lacrymis saturatur luctus amaris,
Quàm matutino rore perustus ager.
Si fugit interdum, vagus vt Meander, in orbem
Mox redit, & sese decipit ipse dolor:

Notaq̃

Notaq; dilecti passim NATALIS imago
 Occurrit madidis obuia luminibus,
 Dulcè loqui fido, velut antè solebat, amico,
 Brachiaq; & caras tendere visa manus.
 Siue etenim ripam Tiberini propter amœnam
 Cernere veliuolas, quas vehit vnda, rates,
 Et septem geminis latè spectare iacentes
 Collibus antiquæ me iuuat Vrbis opes,
 Pyramidasq; nouo ductas ad sidera sumtu,
 Et Vaticano templa superba tholo:
 Siue suburbanas Latij peragrarè ruinas
 Mite iubet sancti Principis imperium,
 Albanumq; lacum, dilectaq; rura Mineræ
 Posthabitis Romæ visere deliciis,
 Montis ubi quondam per viscera ductus aperti
 Fatalis Veijs irrigat arua liquor:
 Semper amarities, semper dolor hæret eunti,
 Et cruciat miris anxia corda modis.
 Nec vetus Alba grauem potis est mihi demere curam,
 Vmbra nec æstiuis Tuscula frigoribus;
 Nec nemus Egeriæ, Scythicæ nec regna Diane,
 Nec lacus occulti conscius Hippolyti.
 Tène malâ, iuuenum castissime, fraude nouercæ
 Distractum rapidis membra cruenta rotis,

Tène

*Téne Coronides medijs è faucibus Orci
 Ereptum Triuia restituisse Dea,
 Et latos oculos, roseumq; potentibus herbis
 Os valuit, nitidas & reparare comas?
 At miserum, ut primæ NATALIS flore iuuentæ
 Occidit indigno flebilis interitu,
 Non pietas, non sancta fides, non Pallas, & omnis
 Aonidum tanto cultus amore chorus,
 Ipse nec ætherias reuocare ad luminis auras
 Sustinuit medicæ Cynthius auctor opis?
 I nunc, & demens animos attolle superbos,
 Et Zephyro plenos finge tumere sinus.
 Finge miser titulos, & grandia munera rerum,
 Et spera Pylij tempora longa senis.
 En iacet exigua iuuenis compostus in urna,
 Promeritus cæptis omnia fausta suis.
 Nam quid ALEXANDRI meritis fauor, aut quid ho-
 norum
 Spes, & fraternâ fœdera iuncta fide?
 Quid præclara domus, genitrix aut profuit illi
 Optima, Castalias inter habenda Deas?
 Lata quid aspirans rebus fortuna secundis,
 Et plausus totâ maximus Ausoniâ?
 Scilicet exorare nefas est fata, nec ulli
 Parcarum licuit frangere duritiem.*

Non

*Non tamen Heroum manes inferna coërcent
 Flumina , nec Stygiÿ pallida regna Iouis.
 Ætherias illos virtus sublimis ad arces
 Euehit , & campis consecrat Elysiis.
 Hîc , hîc NATALI domus est: hinc arduus imas
 Sub pedibus terras despicit & maria ;
 Miraturq; nouos orbes , conuexaq; mundi
 Mœnia , & innumeras , splendida signa , faces.
 At licet huic longos Libitina inuiderit annos,
 Dum meritis implet Solis utramq; domum;
 Ne tamen vlla queat nomen delere vetustas ,
 Prouisum Clario gratulor esse Deo.
 Dum terras atque omne sibi deuinciet æuum,
 Curaq; ALEXANDER posteritatis erit ;
 Dum pius in Venetos animus studiumq; canetur ,
 Claßis & Ægeø Thracia victa mari ;
 Dum referetur amor , quo tristia bella Tyranni
 Ardet in excidium vertere Bistonij ,
 Quo res Sarmatiæ ; viduataq; Casare regna
 Curat , & impositos Alpibus Heluetios,
 NATALI constabit honos, viuaxq; manebit
 Doctrinæ , & Suadæ nomen , & ingenij.
 Semper ALEXANDRI , sacra per vestigia , laudes
 Ponè sequens , ibit clara per ora virum.*

*Tu quoque Pieridum decus, AVGVSTINE, sororum,
Quo Latium, & tumidis Macra superbit aquis,
Ingenuos mores, & vitam puriter actam,
Cordaq, non ullis tacta cupidinibus,
Virtutesq, alias cari memorabis amici
Carminē, quod possit nulla abolere dies.
Nam neque signa tuæ spirantia marmore Luna,
Nec Polycleteâ nobilis arte labor,
Longiùs extendant famam NATALIS in ævum,
Quàm tua Mæonia proxima Musa tubæ.
At mihi, cui tantum non concessere Camæna,
Vt canerem paribus grandia facta modis,
Sat fuerit gelidis extrema dedisse labellis
Oscula, & exangues imbre rigasse genas.
Sat fugientem animam fato legisse supremo,
Et clausisse piâ lumina cara manu.
Sat tumulum lauri folijs ornare quotannis,
Et cineri multâ soluere iusta prece.*

A D

IACOBVM VVALLIVM

de morte SIDRONII HOSSCHII.

E *Tsi me, VValli, patrijs excedere terris,*
Et procùl Angaria collibus ire mea,
Et maris insuetas ausum dare vela per undas,
Ardentesq; graui sole secare vias,
Lydius Hesperidum Tiberis regnator aquarum
Et septem geminis Vrbs tenet alta iugis,
Alpinaq; nives, ac nubifer Apenninus,
Et pia Tyrrhenæ vota morantur aqua,
Vt nequeam Tungros, & pulchrum visere Mosam,
Et præsens mæsto soluere iusta rogo,
Et terræ tumulo componere vatis amici
Reliquias nostris irriguas lacrymis:
Non tamen extinctum miseris urgere querelis,
Iustaq; quæ fas est, reddere cessat amor.
Nunc firmata subit studiis concordia nostris,
Et desiderijs inuida fata meis.
Nunc mandata lego, quæ te mihi scribere iussit,
Et moriens linguâ deficiente dabat.
Quin etiam violis, & lauri frondibus urnam
Halantem fictis ponimus exuujs.

His

*His etiam flores, vitæ monumenta fugacis,
Addimus, albenti lilia mista rosâ.*

*At circum Latij, doctissima turba, Poëtæ
Aoniâ feriunt carmina mæsta lyrâ.*

*Quos præit ereptum lugens Elegeïa vatem,
Secula cui nullum nostra tulere parem,
Postera vix sperent; quo vindice desijt esse,
Quod fuerat, Paphiæ lena comesq; Dea.*

*Illa igitur squallet, quo nos, confecta dolore,
Et queritur nostris saucia vulneribus.*

*Ipse etiam fletu tumulum dignatur inanem
CHISIVS Ausoniæ gloria prima toga.*

*Et gemitu manes ciet, & Permesside lymphâ
Spargit flebilibus marmora scripta notis.*

HOC MERVIT IVSTI MONVMENTVM BELG.
DOLORIS,

PROXIMVS INGENIO, CVLTE TIBVLLÆ, TVO.
Interea curis liber mortalibus errat

*HOSCHIVS, Elysium quâ facit umbra nemus;
Quâ Zephyri blandis assibilat aura susurris,
Et viret intonsis laurea silua comis;*

*Quâ saliunt vitrei per amæna rosaria fontes,
Et præbet faciles florida ripa toros.*

Illic diuinos inter considerare vates

Gestit, & Heroum proximus ire choris,

Et modo cantatos suspirat Numinis ignes,
 Virginis & grato carmine laudat opem.
 Et modo tot vitæ, quibus ut mare voluimur, æstus
 Gaudet inoffensâ se superasse viâ.
 Et modo commendat faciles miserescere Diuos,
 Dum Petri lacrymis miscuit ipse suas.
 Denique quæ vouit Leopoldo plurima, votis
 Exorat meliùs prosequiturq; suis.
 Hinc, si nostri tangit te cura, nec omnis
 Excidit oblito pectore suetus amor,
 Aspice perpetuis lacrymarum turgida riuis
 Lumina, & exequias, docte Poëta, tuas.
 Aspice ut immensum tua gloria lata per orbem
 Transuolet Eoas, Hesperiasque domos:
 male neglectas, monumenta perennia, Musas
 Vallius indignis vindicet à tenebris;
 Vallius Aonidum post te non parua sororum
 Cura, tibi quondam, nunc mihi primus amor.
 Quàm pius ille manu fugientes clausit ocellos,
 Et summis animam legit anhelitibus!
 Quàm pius æternis mandat tua nomina chartis,
 Et damnat lacrymis impia fata suis!
 Illicet ereptum sic tristis Naso Tibullum
 Luxit, & Orphæam Calliopeia necem.

ALEXANDRO VII

PONT. OPT. MAX.

Villam Barberinam, Domitiani olim
Cæsaris Albanum, vbi quotannis Quin-
quatria fiebant Mineruæ, animi caus-
inuifenti anno M. DC. LVII. Idib
Maij.

Hic vbi porticibus se Flauia villa superbis
Æquabat summis ardua sideribus,
Et nemus hinc, Scythicæ non mitia regna Diana,
Illinc Tyrrhenas prospiciebat aquas,
Sollemnes olim ludos, & sacra Mineruæ
Quinque fuit iunctos mos celebrare dies.
Quare amat hos colles etiam nunc Diua, lacusq;
Plurima quos glaucâ vestit oliua comâ.
Atque adèò præsens Albæ cùm proxima nuper
Vidit ALEXANDRVM per iuga ferre pedem:
Letus ades, dixit, nostrosq; inuise recessus,
Terrarum custos maxime: letus ades.
Hic positâ regni tantisper mole licebit
Otia prolatis dulcia rebus, agas.

Quando

*Quando dira lues, & frugum tristis egestas,
 Auspice te, Latios pulsa reliquit agros.
 Mox instaurato mens corpore firmior, altas
 Imperij curas, & geret orbis onus.
 Intereà dignam seruato ciue coronam
 CHISIACIS Dryades texite de folijs.
 Alma Ceres, spicas; date laureaserta merenti,
 Aonides: partâ mox mea pace feret.*

A D

IOANNEM ROTGERVM TORCKIVM

Præpositum Mindensem, & Canonicum
 Paderbornensem ac Monasteriensem.
 De Æneæ statuâ, LAVRENTII BER-
 NINI opere, in hortis Burghesijs ex-
 tra portam Collinam.

TORCKI noster amor, doctarum prima Sororum
 Gloria, spes patriæ magna decusq; tua,
 Aspice BERNINI docto spirantia celo
 Marmora, Phidiaco par opus ingenio.
 Aspice Troiugenam curuâ ceruice ferentem
 Et patrem, & profugos, sacra paterna, Deos.

*Has pius Aeneas paruo comitatus Iulo
 Subtrahit incensa reliquias patriæ.
 Quis dolor è muto ducit suspiria saxo!
 Qualis in inflexo vertice regnat amor!
 Ut lapis ipse suæ præsagus fata Creusæ
 Sentit, & impositum ferre laborat onus!
 Et trahit Ascanium flentem! comes ille paternæ
 Non potis est equis passibus ire fugæ.
 Ut miserans captæ fumantia mœnia Troiæ
 Effigies tantis ingemit agra malis!
 At ne BERNINVS vocem daret arte querelis,
 Obstitit infandus, qui premit ora, dolor.*

ALEXANDRO POLLINO donum natalitium.

MEntoreos alij donent, POLLINE, labores:
 Natali nostro pyxida munus habe.
 Forma pyrum simulat: circum violæq; colores,
 Albaq; purpureis mista ligustra rosis.
 Aspicias & varijs ut aranea floribus audax
 Incubat, & fatuus papilionis amor.
 Nec tamen inclusam potis est libare medullam,
 Et qui sub fuluo spirat odor calyce.

Namq;

Namq; ibi odorifero sudantia balsama ligno,
 Dulces Aurora diuitis exunias,
 Et Cilicum messes, & quæ Titanus ales
 Cinnama, & extremus munera legit Arabs,
 Et nardi felicitis opes, & pinguis amomi,
 Composuit miro Pæonis ars studio.
 Sic operi contendit odor: cui præstat utrique,
 Qui natalitium dat tibi munus, amor.

DE CORVO,

Bartoldi Nihusij discipulo mortuo.

O Ccudit heu Coruus Batauis celeberrimus oris,
 Bartoldi longo tempore discipulus.
 Nec domino veniente, ἤνεγκ' ὁρῶν & ἤνεκεν ὤν,
 Increpitat Graio garrulus eloquio.
 Vox filet, ac lepida cessant conuitia lingue,
 Nulla quibus sese composuisset aus.
 Non Agrippinæ turdus, non sturnus amores
 Caesaris, humanos doctus uterq; sonos;
 Nec Coruus populi plausu gemituq; Latini
 Nobilis, & ducti funeris exequijs.
 At rumpare licet Clotho, quæ fila volucrum,
 Mæonida si fas credere, dura secas,

*Carminē viuet adhuc, qualis Melioris alumnus
 Psittacus, & Teij fida columba senis.
 Qualis & exusto celebrata Ciconia nido
 In Batanis pullos morte secuta suos.
 Vt meruit, vos ergò rasâ Permesside Musæ
 Compositum molli condite funus humo:
 Et notum tumulo carmen superaddite: SI QVEM
 NON HODIE, CRAS, CRAS AVFERET ATRA
 DIES.*

ALEXANDRO VII PONT. OPT. MAX.

*Tertium Pontificatus annum feliciter
 auspicanti.*

L *Æta dies redijt, qua te Rex ætheris alti,
 SANCTE PATER, magnum misit in imperium.
 Et terris dum pulsa lues, tibi tertius annus
 Illuxit faustis candidus auspicijs.
 Prima fames Latium, te principe, liquit, & Urbem
 Externis pavit frugibus alma Ceres.
 Iam nunc Adriacis classis tua iuncta carinis
 Hellespontiacæ claustra refringet aqua,
 Intereà sacras voti rea fundit ad aras
 Ingenuo tales pectore Roma preces:*

*De nostris, PATER ALME, tibi Deus augeat annos,
Si seruata tuo munere vita mea est.*

IN EIVSDEM EFFIGIEM
marmoream, opus Laurentij Bernini
Equitis & sculptoris egregij.

Spirat ALEXANDRI viuus de marmore vultus,
Nullus adhuc potuit quem simulare color.
*Par animo siquidem facies pigmenta recusat,
Et melius niueum marmor utrumq; refert.*

A D E V M D E M,
De ædibus Pontificijs ad Lacum Al-
banum tactis fulmine III. Id.
Octob. M. DC. LVII.

NE mirare manu Cyclopea tela rubenti
In tua, MAGNE PARENS, tecta vibrare
Iouem.
*I*ndignatur enim Latio, te Principe, demum
Aurea Saturni sæcla redire senis.

DE BIBLIOTHECA VRBINATE,

ALEXANDRI VII. Pont. Max. liberalitate, Vaticanæ donatâ.

R Egifico quondam sumtu, studioq, parata
 Feltriadûm celebris bibliotheca Ducum,
 Vaticana tuas, huc longè iussa venire

MAXIMI ALEXANDRI munere, acervat opes.
 Nobilior poterat nec muneris auctor haberi,
 Nec munus poni nobiliore loco.

IN CAROLI I. magnæ Britannia Regis,
 An. M. DC. XLVIII. v. Id. Febr.

Londini capite plexi, necem.

C Erne lupæ geminos pendentes ubere natos:
 Romulus hic Romæ est conditor, ille Remus.
 Inde Caledoniæ præbentem colla securi

Indigno CAROLVM respice supplicio;
 Et genus acre lupos terræ dic deesse¹ Britannæ:
 Sænior est ipsis terra Britanna lupis.

¹ In Angliâ lupi nulli., assiduâ venationibus stirps excisi.
 Polid. lib. I.

FERDINANDI FVRSTENBERGII. 153
I N
BERNARDVM FVLGOSIVM,

Medicum & Poëtam malum.

C*Um tua, Fulgosi, tellus errata medentis
Celet, & aggestâ funera condat humo;
Quæ nunc tanta animum cepit. dementia, luci
Vt mala committi carmina discupas?*

I N S. D. N. ALEXANDRI VII.

AVSPICATISSIMVM NATALEM,
Hendecasyllabi iam olim scripti.

I*Ngens gloria purpure Latine,
Phæbi delictum, medulla Suada,
Sacrorum Cynosura certa vatam,
Paullum, magne FABI, graues labores
Alti pectoris, arduæque Romæ
Fultum consilijs remitte pondus.
Et nostris solito fauore Musis
Aspira facilem secundus auram,
Dum natalitias sacrare cantu
Idus Hendecasyllabi laborant.
Quos duros licet, ac parum politos
Leui pumice, dedalaq; limâ,
Vt blando tamen in sinu receptos*

*Illâ fronte legas , precamur , illâ ,
 Quâ Septem iuga , purpuramq; Romæ,
 Et curas Latij Patris serenas ,
 Et nostri rapis ingeni calorem.*

*Vestris nunc opus est choris , venite
 Suaves Latitia , venite Plausus ,
 Cantus , Gaudia , Gratia , Camænæ.
 Festiuo Genium vocate ludo ,
 Et sertis , & odoribus Sabæis ;
 Et natalitijs adeste sacris
 Faustis ominibus , bonisq; verbis.
 Sollemnem Februarij reduxit
 Quinquagesima sexta bruma lucem :
 Natales FABII canamus Idus.
 Idus tot maris Indici lapillis
 Signandas , quot hiems creat pruinas ,
 Quot ver purpureum per arua flores ;
 Quot votis celebrauit , & coronis
 Natalem Venusina Musa lucem
 Mæcenatis agens , Aprilis Idus ;
 Quot votis cumulauit , & coronis
 Idus , Mercurij diem , vetustas
 Maio fidere , nobilesq; partu
 Octobres coluit Maronis Idus.*

Ergò cùm superas beatus infans
 Natus Chisiades , futurus Heros ,
 Blando murmure personaret auras ,
 Vagitus tener , ac rudes querela
 Commissæ Zephyris , procùl remotas
 Parnassi geminis nouem Camænas
 Exciuere iugis , Claroq; Phæbum ,
 Et Pandionis arcibus Mineruam.
 Ille Pegaseos repentè fontes
 Liquerunt , & Hyanthias cauernas ,
 Et Pindi virides tulere lauros ,
 Et molles violas , roseq; florem ,
 Paruis munera delicata cunis.
 Princeps Calliope labella primùm
 Permulsit tribus osculis puelli ,
 Et vatum simul entheos furores
 Afflauit , tenerosq; fronde crines
 Cinxit Daphnide , Bacchicisq; sertis ,
 Nostris Orphea gratulata terris
 Dono Cælituum nouo renatum.
 Hinc fati quoque conscie sorores
 Arrisere Deæ , lyramq; Pæan
 Donauit puero ; puer iocosus
 Arreptas digito fides procaci

Prensauit,

Prensauit, fidium daturus omen,
Vt quondam dedit Hercules tenellus
Omen roboris anguibus peremtis.
Tunc amplexa tenacibus lacertis
Mellitum stupet undecumque Pallas
Infantem, cerebrumq₃ mollicellum
Implet numinis, ac suas oliuas
Pacis præmia subligat corymbis.
Adsunt, & comitum trahunt cateruas,
Linquentes Ciceronis æuiterni
Pictum veris honoribus sepulcrum,
(Quo fixere domum) diserta Pitho,
Facundus Lepor, aureumq₃ nodum,
Segnes soluere Gratia sodales,
Iucundiq₃ Sales, & elegantes
Doctarum facies Facetiarum.
Quæ postquam niueam ligustra nubem
Fuderunt beneolentibus canistris,
Et felicibus irrigata succis
Sacri nectaris ora miscuerunt:
Quales Cecropij Platonis olim,
Quales gutture Pindari canoro,
Quales Ambrosiis apes labellis,
Matres ambrosiæ leues crearunt:

*Dilectis etiam redux ab astris
 Virtus remige venit vfa cycno ,
 Quæ faustos simul augurata soles ,
 Et primo similes dies metallo
 Promisit puero , faces honesti
 Admouit , niuibusq; concolorem
 Puris moribus indidit nitorem.
 Quin & sidereus Pudor modesta
 Viuo murice temperauit ora ,
 Et castos Amor innocens ocellos
 Accendit radijs ab axe raptis ,
 Et Clementia nubibus remotis
 Frontem finxit amabilem videri.
 At custos animum fidelis omnem
 Munit Relligio timore Diuûm ;
 Et contra mala , liuidamq; sortem
 Constans egide Fortitudo pectus.*

*Tali Chisiacas honore cunas
 Dignatos Superûm choros frequentûm
 Actutum variæ viæ reportant.
 Virtutes patrium petunt Olympum ,
 Et quâ se tenues leuant per auras ,
 Auræ deciduis pluunt ligustris ,
 Narcissisq; , rosisq; , lilÿsq;.*

Cyrrham

*Cyrrham Pierides, Claron reuifit
 Musarum pater, Atticas Athenas
 Pallas, Suada suam diferta fedem.
 Gratantur redeuntibus Napææ,
 Occurrunt Dryades, leuesq; Fauni.
 Tellus luteolas benigna calthas
 Submittit, violasq; amaracosq;
 Mitescit positis furor procellis
 Tyrrheni maris: Africis fugatis,
 In regnum lepida Fauoniorum
 Succedunt animæ beatiorum,
 Et solæ dominantur axe toto.*

*Letas interea virere ripas
 Vernis floribus, ac rosis caducis
 Spargi flumina, leniterq; motas
 Admiratus aquas tepere blandis
 Aurarum Zephyritidum susurris,
 Vmbro ⁊ populeâ caput coronâ
 Vmbratum placidis leuauit undis.
 Quando suppositâ reclinis urnâ,
 Muscosum latus hinc & inde Nymphis
 Circumstantibus, Orciaq; & Aſſâ,
 Et Mersâ, & Soro, & Arbiâ, & Malenâ,*

Sordes

⁊ Vmbro, nobile Hetruriæ flumen, de quo Rutilius in Itinerario, & Plinius lib. 3 cap. 5.

*Sordes abluit : ille mox iacentem
 Mento canitiem manu remulsit ,
 Et sic fatidico locutus ore est :
 Ergò pollicitam benigna fata
 Inuenere viam , sagax futuri
 Quæ Proteus mihi cæculus solebat
 Nostriis pandere gratus hospes antris ?
 Ergò iam genitus ² beatus infans ,
 Infans Chisiades , recens Hetruscæ
 Gentis delictum , decusq; Senæ
 Expectatus adest ? adest petitus ?
 Sic est : prodigio rigentis anni
 Ventura manifesta signa sortis
 Soluunt ambiguam timore mentem.
 O felix nimis ! ô beata tellus !
 Nullis urbibus , & secunda nullis
 Tanto ciue futura Sena terris !
 Felix Chisiadum domus parentum !
 Summorum genitrix domus virorum !
 Quamuis imperio maris potentes
 Portus Herculeos , , Cosæ ruinis
 Vicinos Lepidi fugâ notata ;*

Et

² Idibus Feb. an. 1599. Senis in Hetruriâ natus, parentibus Flavio Chisio & Laurâ Marfilîâ.

³ Petrus Bembo in Epistolis nomine Leonis X. Pont. Max. scriptis, lib. 7. epist. 21.

Et quondam moderata 4 Macereti

*Arces turrigeras, genus vetustum
Iactes nobilium Ranutiorum.*

Quamvis perpetuum decus nepotum,

Illustres animas, piosq; Ianos

Tusci nobile germen Iliceti;

Augustos celebres amore vatum,

Anselmos, Mariosq; Flaviosq;

Armis conspicuos, togâ verendos:

Iactes & columen Iugis auitis,

Et Stellis iubar additum coruscis

Quercum robore: Iulio superbam,

Maiolem tibi comparabit vnus

Famam Chisiades: & ille quondam

Inter semideos erit Latinos.

Postquam dulcibus expeditus vlnis

Matris Marsiliae, solum paternum

Signabit pede iam timente falli,

Ingressus duce semitam fideli,

(Quam sudoribus improbis madentem

Virtuti

4 Macereturum oppidum diuisionis Senensis, cuius quatuor abhinc saecula dominus Anselmus Chisus Frederico Caesari militauit nunc praeter ruinas & balnea salutifera nihil de eo reliqui feci vetustas.

5 Iulius II. Pont. Max. Roboreæ gentis suæ insignibus Chiso donauit: ex quo tempore Quercum-Montibus & Stellis adiecerunt.

*Virtutis labor Herculi sequendam
 Monstravit teneris adhuc in annis)
 Tentabit subito vireta⁶ Cyrrhæ,
 Et rupes Heliconias, & umbras
 Doctæ Phocidos, Atticosq³ lucos,
 Et sacros Academiæ recessus.
 Cùm lustris adoleuerit duobus,
 Viuax ingenij sagacis ardor
 Ætatem culicis Maroniani
 Ictu fulminis ocior trisulci,
 Vndâ fluminis ocior citati,
 Præuertet, memoriq³ digna cedro
 Vates carmina finget, & seueræ
 Maturus sapientiæ satelles
 Discet 7 Socraticas puellus artes.
 Multum Phillyridæ datus magistro
 Pelides, & Olympicæ quadrigæ
 Debent plausibus, & citantis axem
 Aurigæ stimulis: at ille solo
 Natiui celer impetu caloris
 Fontes sponte suâ petet beatos
 Pulcrarum cupidus scientiarum.*

L

At

6 Domesticis vsus præceptoribus in Poësi & politioribus literis.

7 Duodecim annos natus, intra priuatos parietes Philosophicas
 hebes defendit.

*At mox Palladias valere⁸ curas
 Longis excubijs, & agra doctis
 Musarum studijs salus inebit.
 Sic quæ diuitis Indię potentes
 Thesauros rapit, ac latus sinistrum
 Præbet continuis sali procellis,
 Ventorumq; minis, nec vlla vitat
 Audax nauifragi pericla ponti,
 Tandem mergitur, aut fatiscit alnus
 Silvæ filia nobilis vetustæ;
 Securis nisi portubus potita
 Quassatum reparet quiete malum.
 Tum post otia letiore cursu
 Ipsos ausa volare præter Euros
 Ad nostras peregrina dona ripas
 Sospes deuehit ultimis ab oris.
 Quare viribus integer receptis,
 Sancto pectora concitatus æstro
 Viset limina⁹ consecrata magno
 Olim sidereæ Parentis ortu,
 Picens ubi collibus resedit*

Laurei

8 Proximè sequentibus duobus annis vacare cogitur à studijs, ite machi imbecillitate laborans: intereà recolit Philosophiæ humaniorumque literarum disciplinas.

9 Decimo sexto ætatis anno voti reus Lauretanum iter suscepit.

*Laureti domus, Adriæ per undas
 Illuc vecta, pijs onus cateruis
 Cœlestum subeuntibus Quiritum.
 Iam nunc impatiens latere, clausus
 Priuato lare, publicas palastras
 Stagiræ, ¹⁰ cathedrasq̃, porticusq̃,
 Et sacraria maximi Platonis
 Sublimis vigor ingenI requiret.
 Hic quicquid polus ambitu sereno,
 Et tellus gremio, Thetis profundo,
 Et natura sinu fouet capaci,
 Argute rationis in staterâ
 Scrutatum penitus, magistra recti
 Augustis penetralibus clientem
 Admittet ¹¹ Themis, imperiq̃ formam
 Et decreta docebit æqua legum.
 Seu quæ Cecropiis Solon Athenis,
 Et Sparte rigidus tulit Lycurgus,
 Seu iustus Numa gentibus Latinis,
 Et bis sex tabule Decemuirorum:
 Seu quæ Romuleæ verendus Urbis*

L 2

Antistes

¹⁰ Viginti annos natus, & expleto studij quinquennio, Senis publicas Philosophiæ theses proponit & defendit.

¹¹ Vnum & viginti annos natus, publicas de iure ciuili theses tuctur.

Antistes dedit, inclytusq; Caesar
Immensi dominator altus orbis.
Hinc desiderij ferente pennâ
Audaci altiùs Icari volatu
Pernicem rapiet sub astra mentem
Diuinæ Sophiæ ¹² sagax Aquinas,
Et velata fides, & alma cæli
Maiestas superas recludet arces,
Et sese dabit, ac Deum videndum,
Et puram sine nube veritatem.
Tandem ¹³ promeritos virente crines
Serto triplicis impedire lauri
Certabunt Themis, & seuera Pallas,
Et de Numine differens supremo
Cælestis sapientiæ facultas.
Sic donis ¹⁴ sibi debitis potitus
Magnarum nouus artium Senator
Augustum patriæ reget Lyceum.
Mox Senâ procûl impiger relictâ,
Qualis fulua Iouis Tonantis ales
Nido migrat, & experitur astris

Dignan

¹² Septem & viginti annos natus, de vniuersâ Theologiâ publicè Senis disputat.

¹³ Anno 1623. 6. Septembris Philosophiæ; 14. Septembris eodem anno Iurisprudentiæ; 1626. 6. Septembris Theologiæ Doctorem renuntiatus fuit summâ omnium approbatione.

¹⁴ Eodem anno 1626. trium facultatum Collegio adscribitur.

*Dignam testibus indolem parentis ,
 Antiquæ cupiet theatra 15 Roma,
 Et mundi dominos videre colles.
 O quæ gloria ! quanta surget illic
 Claro Chisiadæ seges laborum !
 Nobis tanta nefas canendo fama
 Incrementa sequi , vetante Proteo ,
 Quæ cautus monuit tacenda vates,
 Et iam me soliti vocant labores ,
 Et vos , Naiades , citant liquores.
 Hæc Nymphis pater elocutus Vmbro ,
 Tuscorum decus amnium , tumentæ
 Sese spumeus alueo recondit.
 Tum læuo tonuit ter axe calæ
 Fatis addere visus auspicatis
 Dextram Iuppiter approbationem.
 Quali murmure siderum frementum
 Tuscus sæpè suam probauit artem
 Dilectus superis Tages aruspex.
 Nec præsagia posteris in annis
 Veri certa fides Deum fefellit,
 Dum nos grandibus æmulos pœtæ
 Musarum Iuuenilium labores*

L 3

Miramur,

15 Anno 1626. 10. Decembris Romam venit.

Miramur , Lyriciq₃ vatis auram ,
 Et dignum tragico pedem cothurno.
 Seu primo cecinisse doctus auro
 Pompei lacrymabilem peremti
 Fortunam , Pharij scelus Canopi
 Damnauit pius , ac truces Achillæ
 Periuri furias , misertus equam
 Ingentis generi labare causam ,
 Quæ sit victa licet , Catone magno
 Et se vindice non tuetur vno.
 Seu iusti nimis impotens doloris
 Letum nobile , Martiamq₃ dextram
 Luxit Marsilij gemente plectro ,
 Dum fortis cadit hostium ruentum
 Inter funera , prodigusq₃ vitæ
 Pulcro sanguine decolorat equor.
 Seu notum Canis æstuantis astro
 Trituræ genus & modos Hetruscæ
 Cantauit , Cererisq₃serta lauro
 Vates nexuit , & siticulosam
 Æstatem Clarijs rigauit undis.
 O rus , ô nemus , ô beata Tempe !
 Villa , ingera dulcis ¹⁶ Ancarani ,

Iucundis

¹⁶ Ancaranum Chisiorum villa amœnissima non procùl ab vrbe Senarum, opportunus Musarum secessus, vbi admodum adolescens Pompeium Tragediam scripsit.

*Iucundis loca Tusculi viretis ,
 Vdo Tybure , Formijs amænis ,
 Et blandis magè delicata Baijs ,
 Vicina nimis inuidenda Senæ !
 Vitauit quoties negotiosæ
 Urbis mænia , carminumq; fetus
 Frondosis ibi Chisius sub umbris
 Obstetricibus edidit Camænis !*

*At quis sufficiat referre plausus
 Fame præmia , publicasq; laudes ,
 Quas docti tulit ingeni? paterno
 Deserto lare , cùm profectus omnem
 Ignoto rapuit stupore Romam
 Præsens Chisiades , & eloquente
 Cantu plus vice simplici moratus
 Oblitum Tiberim viæ prioris ,
 Alcides nouus aureis catenis
 Tuscorum simul Ausonumq; Suada
 Sacro murice nobilem Senatum ,
 Et subsellia traxit alta vaturn ,
 Vocalis quibus Humor Hippocrenes
 Largæ nomina fecit apta venæ.
 Idem Sulpitios , & Vlpianos ,
 Et Paullos imitatus , & Catones ,*

Cum responsa dedit, fori querelas
 Expertus tetricas, grauesq; causas
 Orauit, Latiae¹⁷ datus sacerdos
 Astrae, veterum patere legum
 Nodos difficiles, & inuolutos
 Laudauit Themis; & Rigor seuerus,
 Et Iuris comites Fides, & Aequum,
 Et Fas, iudicis aut sui patroni
 Stiparunt latus; integramq; dextram
 Fugerunt auidi Cupido lucri,
 Turpes Insidia, malaq; Lites,
 Et Fraus, & faciles emi Fauores.

Sic postquam teneris adulta virtus
 Annis Chisiada dedit futuris
 Omen laudibus, arduisq; curis
 Prælusit grauium negotiorum
 Astrae studijs, & arte Phæbi,
 Turritum caput altiùs leuauit
 Septem collibus, & fauente nutu
 Letis plaudere visa Roma fati,
 Nec mæstas Cremera tumentis undas,
 Nec Veios meminit dolens, & uno

Felices

¹⁷ Anno 1629. mense Ianuario, vtriusque, quam vocant,
 Signaturæ factus est Referendarius.

Felices FABIO vocauit Idus

Fatalem FABIIS 18 diem trecentis.

18 Idib. Feb. sex & trecenti ex Fabijs Veienti praelio inter-
eunti. *Quid. l. 11. Fast.*

AD GALLIAM.
DE MORTE
DIONYSII PETAVII
E SOCIETATE IESV,
Cùm Franciscus Barberinus S. R. E.
Cardinalis illi à Poëtis parentari
iuberet.

S*I vacat, & nostras ciuilia bella Camænas
Audiri lituos inter & arma sinunt,
Accipe quæ vates cineri sacramus amico
Carmina, non vno Gallia pressa malo.
Scilicet in longum veniunt tibi tristia morem,
Teq; alia ex alijs fata vicesq; grauant.
Non satis in luctus fuerat, tua pignora, ciues
In te discordes exacuisse manus.
Et Parca fecere nefas, commune, sed atrox,
Cui natura nihil quo medeatur habet.*

Sirmondus,¹ quo non alius Regum acta tuorum
Certior, & regni iura referre, iacet.

Sumserunt etiam, dum Regum scrinia seruas,
*In te lanifica ius, Puteane,*² *Dea.*

Communus, Puteane, dolor nunc vatibus, olim
Grande decus Clarij praesidiumq; chori.

Nec satis: extincti mors importuna Petau
Accedit tantis nunc noua causa malis.

Ille silet, paruaq; cinis compositus in urna est,
Suada iacet riguis quam super vda genis.

Qualis scissa comas, lacerataq; pectus apertum
Incubuit Pyllo commoritura seni.

Ereptum Ligeris plorat natalis alumnum,
Turbataq; suis fletibus auget aquas.

Ipsa dolet miserum regina Lutetia casum
Funerea sparsas fronde reuineta comas.

Iure etiam libat lacrymas FRANCISCVS adempto,
Romuleos inter gloria prima Patres.

At bene quod cineri (quid enim non ille meretur?)
Doctorum vatum carmine iusta paret.

Nam quid felices frustra dolor urgeat umbras?
Iustius in laudes ora resoluat amor,

Desine

¹ Iacobus Sirmondus è Societate IESV., vir totius antiquitatis curiosus inuestigator.

² Petrus Puteanus, Regiae Bibliothecae Custos ac Praefes, literarum erga literatos officiosissimus,

*Desine, quisquis amas, magni pia busta Petauî
Nil profecturis sollicitare modis.*

*Quamuis indocilis leges mutare seueras
Vitalem Lachesis ruperit atra colum;
Non omnis tamen ille perit: meliore superstes
Parte sui, volitat docta per ora virûm.*

*Quid metuat Lethen obliuia nigra trahentem
Fluctibus? ignauos torqueat ille metus.*

*Hic rerum memores fastos, memorandus & illis,
Edidit, & Batauam contudit inuidiam.*

*Bis senis docuit celeres cum mensibus annos
Munitam certis legibus ire viam.*

*Aetheriasq; domos animo percurrit, & astra
Diuisit numeris temporibusq; suis.*

*Hunc adeo egressum nostræ contagia terræ
Vranie famulâ duxit ad astra manu.*

*Errantesq; globos, mundiç volubilis orbes
Pandit, & in toto sidera fixa polo.*

*Quæ super euectus, meriti nunc ciuis Olympi,
Fertur in auctorem, non velut antè, suum.*

*Nunc illo fruitur propior, totumq; quod ipse est,
Inq; ipso quidquid condidit ipse, videt.*

*Sive Palestini regalia carmina vatis
Concinit Argolicis reddita carminibus:*

*Seu Diuūm medius, Patrum monumenta reuoluit,
Ingenio Diuos detinet ille suo.*

*Non igitur tibi vana ferunt solatia Muse:
Tu modo te Superūm, Gallia, iunge choris,*

A D

MATHIAM NALDVM,

S.D.N. ALEXANDRI VII. Pont. Opt.
Max. Medicum intimum, Aphorismos
Hippocratis notis illustratos Flauio Chi-
sio S.R.E. Card. amplissimo dedicantem.

P*Hæbi sacrarum præsidis Camenarum
Artisq̃, morbos quæ domare cessantes
Potens medelis, & salubribus succis,
Secanda profert sæpè fila Parcarum,
Decus perenne, maximoq̃, ALEXANDRO
Dignus Machaon, quid moraris in dias
Emittere auras luminis, senis Coi
Diuina, Nalde, scita? quæ dies longâ,
Et imperita turba plurimis mendis
Opplerat, hætenusq̃, nouerant pauci:
At mox, fauente Delio, tuis curis*

Deter-

eterfa, doctrinæq; luce perfufa
 egentur, & quâ Sol renatus Eoo
 urgit cubili, quâq; conditur fluctu.
 Quare secundo munus inclytum plausu
 colare docta per virum sinas ora
 atè, benigno, Nalde, FLAVII tutum
 amore, nuper arte qui tuâ, multâ
 um laude, rebus restitutus urbanis,
 egniç, curis, publicaq; terrarum
 elicitati, PATRVOq; servatus
 excipiet, vsque muneris memor tanti,
 ui sereno lumine ingeni fetum:
 iusq; sidere actus inuidus liuor,
 et Zoilorum turba cedit, vt nubes
 ugit corusci pulsa Solis aspectu,
 ontiq; senientis atra tempestas,
 imul refulsit alba stella Pollucis.

AD

A D

IACOBVM PHILIPPVM
NINIVM,

S.D.N. ALEXANDRI VII. Pont. Op
Max. Cubicularium intimum, & suppl
cibus libellis præpositum.

NINI meorum lætæ flos amicorum,
Cui melle Hybleo dulcius fuit puræ
Orationis nectâr ore facundo,
Rerum potenti cùm refers ALEXANDRO
Negotiosa supplicantium vota:
Humanitatis sæpiùs tuæ fructum
Expertus oro, teq; rursus obtestor,
Ociùs amici supplices preces nostri
Recites. Quiritum namque fata formidans,
Acerba fata, sospes ad suos Boios
Auet redire, carbasisq; remisq;
Fugæ secundos prouocantibus ventos
Per arua latè vectus alta Neptuni
Adire litus hospitale Gallorum.
At Vaticana dona nunc potestatis,

*Cui paret æther, inferiq̃, tellusq̃,
Tantum requirit. Impios canis pragnans,
Parræq̃ cantus, montibusq̃ decurrens
Lupa Lanuvinis, imbriumq̃ diuina
Avis imminentum terreat: quid huic obftet,
Iterq̃ rumpat, si, quod unice poscit,
Cursus precetur prosperos ALEXANDER.*

A D NATALEM
R O N D I N I N V M.

Q*uod utrique nostrum commodauit argentum
Ad vestiendum Graculum Fauoritus,
Cur Rondinine debuissè me solum
Reglutinare iudicas, minus rectè
In me retorquens negligentie culpam?
Debere nulli me libentiùs nouit
Idem ille, semper qui mihi Fauoritus
Facit benignè, mutue voluntatis
Fideiq̃ certus usquequaque constantis.
Ne creditoris ergò debitor partes
Agas, amice, non rogatus obtestor;
Quin ipse cures, ut bonum sies nomen,
Fidemq̃ semper emulere Germanam.*

IANI.

IANICVLVS

De Villâ Hieronymi Farnesij, S.R.E.
 Cardinalis, sitâ ad portam
 Aureliam.

Quamuis Ianiculum vocent, nec inter
 Septem mi iuga dent locum Quirites,
 Clarus non ideò minùs sepulcro
 Et Iani patris & Numæ, propinquum
 Tollo nubibus arduis cacumen.
 Vel Farnesia villa, quam remoti
 Prospectus maris, & salubre calum,
 Et felix situs, & loci vetustas,
 Et vultus domini beat, decusq;
 Ingens Patribus additi Latinis,
 Tantos dat mihi spiritus, ut ipsa
 Tali munere letus astra summo
 Tangam vertice, Romulosq; colles
 Nostris despiciam iugis minores,
 Et rerum dominam superbus Urbem.

A D

ALEXANDRVM

POLLINVM.

Ingens Ausonia lumen, & Attica
 Suadae flos, & amor Palladis, & decus
 Nostrae dulce Camæna,

Nec non candidus arbiter,
 Quid, POLLINE, latens iam nimum diu,
 Cedro digna negas edere carmina,
 Et durus pater abdis

Fetus diuitis ingeni?

Non, ut deliteas, te Deus auream
 Donauit citharam Delphicus, & sui
 Multam parte Thalia

Versus nectaris imbuit.

Ingratus metuat ledere numina,
 Qui, quæ dona sibi contulerint, premit.

Tu Parnasside lauro

Vinctus tempora, nobilem

Indulgens meritis sume superbiam,
 Et te victor humo prepetibus leua
 Pennis, & super alta

Certus tendere nubila,

M

Ales

Ales sideream carpe citus viam.

Paullum desidia distat inutili

Quæ demersa profundis

Virtus in tenebris iacet.

Quis pugnata duci prælia Dardano,

Et Troiæ profugos in Latium Deos,

Quis surgentia nosset

Urbis mænia Romula,

Morem se rigidis imperijs gerens

Flammis continuo Cæsar edacibus

Immortale Maronis

Commisisset opus sacri?

Verâ laude caret sæpè modestiæ

Virtus, & vitio proximus est pudor,

Qui vitare perennis

Audet lumina gloriæ.

Quod si purpureum spontè vides diem,

Formosumq; caput crinibus aureis

Altâ nocte sepultis

Terris reddere Delium,

Cur te perpetuæ noctis amor tenet,

Frustrantem cupidas Romulidum preces,

Et spes? plena secundis

Tandem pande Fauonijs

*Famæ vela tuæ, finibus Italis
 Qui porrecta domum Solis ad ultimam, &
 Septem regna trionum
 Latè nomina proferant.
 Mox te Pierio carmine nobilem
 Dignis posteritas tollet honoribus,
 Magnorumq; beatiss
 Vatum cætibus inseret.*

A D
 STEPHANVM GRADIVM
 ABBATEM.

*S*ic tibi sint faciles Musæ, sic dexter Apollo
 Sororibus cum Gratiis
 Adsit, & attentis bibat auribus, optime poscis
 Quæ supplici GRADI prece:
 Et mihi flexanimo permotam carmine mentem
 Alti tenacem consili
 Expugnas. Iuuat ire iugis, iuuat vsque relictum
 Lustrare Musarum nemus,
 Et virides edera rupes, & rupibus undas
 Haurire manantes sacris.

*Sentit enim Phœbi stimulos , & pectus anhelat
Calore succensum tuo.*

*Non tamen heroos ausim tentare cothurnos,
Magniq; laudes CHISII*

*Deterere ingenij culpâ. Quis namque canendo
Æquare virtutes queat?*

*Quis Melitæ curas , aut fortia facta Padusæ,
Quis alta Romæ munera?*

*Nemo difficiles pacis , mihi crede , labores
Cantare digniùs potest*

*Ipso CHISIADE; seu ferrea Martis iniqui
Abominatus secula*

*Luget, & undantem Germano sanguine Rhenum,
Et arma damnat impia:*

*Seu coniuratas Bellonæ iustiùs iras
Interga verti barbara*

*Imperat , ac fido lacerari cornua ferro
Lunæ superba Thraciæ.*

*Sed quæ vesanas agitat discordia gentes?
Quis mutuas cædes furor?*

*Quæ rabies? aut quæ dementia suadet amico
Emi cruore lauream?*

*Quis pudor Odrysi regnum fulcire Tyranni
Labentis Europæ malo,*

*Et, ne res Venetæ crescant, permitttere Cretam
Scythæ premendam perfido?*

Parcite ciuili iam tandem parcite bello:

Satis ruinas urbium

pleuimus, & sparsos cognato sanguine campos:

Datum satis discordiæ.

Parcite: vel si tantus amor vos Martis adurit,

Si tanta regnandi sitis,

Mutatis odijs Gallus conspiret Ibero.

Hic nota per vestigia

regna petat Libyæ: Solymos magis ille triumphos

Virtutis antiquæ memor

ambiat, & palmas latè frondentis Idumes

Victrice decerpit manu.

ite alacres, ite ergò, mari date vela secundo

Deuota pugna nobili,

ite pij Reges: coniunctas fœdere dextras

Communis armet ultio,

Aut metus, incumbat propius ne barbarus hostis

Clarâ potitus insulâ.

At nos, Germani procures, iam pace receptâ

Ad arma cessantes nova

ster ad arma vocat, dudum indignantibus undis,

Qui Bistonum pressus iugo

*Seruit, & excidium nobis ac damna minatur
Extrema fortuna grauis.*

*Quin igitur pulcrâ pro libertate ruentes
Vicina Bude mœnia*

*Rumpimus, & vastus quâ verberat ostia Pontus
Immugientem Bosporum*

*Addimus imperio, referentes signa superbis
Derepta Byzanti tholis?*

*Tunc me cognatas acies, & nobile bellum
Graui sonantem barbitō*

*Miratus, nostras laudarit fortè Camœnas
Silente Rhœnus alueo.*

*Tunc & Mœonio seu carmine nobilis arma,
Siue efferas pedestribus*

*Docte GRADI historijs, ingentia facta meorum
Seros docebis posteros.*

AD AMICVM.

*Ne popularibus rumoribus fidem
habeat.*

T*V cui sollertem rerum prudentia mentem
Formauit, & Phœbus pater
Fatidicos lucos Heliconis, & antra reclusit,
Amice, veri conscia,*

Quic

Quid bibulam dubiis donas rumoribus aurem?

Quid vana Romæ sibila

Sollicitant animum pendentem murmure vulgi,

Vt ore doctoris puer?

Sine infanda sonat conuitia, siue tumentes

Buccas resoluit laudibus

Immodicis, famæ, moneo, ne crede loquaci;

Quam præuolant Calumnia,

Insidiæq; sequuntur, & artes mille nocendi,

Liurorq; letis anxius,

Nec non Blanditiæ, corruptaq; Gloria fuco,

Et emta vulgi Gratia.

Sint portenta hominum nigro suffusa veneno,

Et plena falsi pectora,

Qui, dum vipereâ fingant mendacia linguâ,

Sese poëtas æstimant.

At satis exoriente die commenta patebunt

Et virulenta somnia,

Aut euanescet rumor, qui creuit eundo,

Crescente temporis morâ,

Qualis in Assyriam Gyndes exundat, & idem,

Cyro iubente, naufragum

Propter equum, latè centum diductus in amnes

Decrescit ipso se minor.

Ergò si populi sermonibus exul amicus

Narratur aulâ, ne fauor

Illum deſtituat, ne gratia vitrea frangi,

Timere non erit tuum

Ante fidem certam, primâ niſi credulus aura

Dolere bis velis miſer.

Sic etiam vulgo ſi cuiquam teſte paratur

Latina fortè Purpura,

Seu Vaticana Sedis ſuprema poteſtas,

Sperare non erit tuum.

Ne fruſtrata gemat, ne votis uſa ſecundis

Mens gaudiorum præcoci

Germine decerpto, maturos perdat honores,

Et vana ſpem ludat ſeges

Lætitiæ. Expectare licet: dilata voluptas,

Ceu lenta veris gratia,

Plus iuuat, & denſis placet eluctata tenebris,

Micansq̃, ceu ſol, Veritas.

AD NATALEM
RONDININVM.

Qui sua cæcus amat, ceu natos cercopithecus
 Amore vesano fouet,
 Et necat amplexu, formam admiratus & ora
 Ridenda, visu & turpia;
 Audiat exemplum sacri miserabile vatis,
 Aurita qui Thracum potens
 Saxa mouere sono, blandâ prece carminis ima
 Ditis refregit atria,
 Non exorato portas adamante rigentes
 Ingressus, ut raptam sibi
 Eurydicen superis Proserpina redderet auris,
 Lyre sonantis premium.
 Reddita iam fuerat coniux, cùm ponè sequentem
 Iurata contra fœdera
 Respicit infelix Orpheus, & quam nimis ardet,
 Amando perdit coniugem.
 Tristia Narcissi quis funera nescit, & ignes?
 Quem fontis umbra lucidi,
 Et sterilis decepit amor, dum prendere vultus
 Imo repercussos vado

*Sollicitus, visæ tabescit imagine formæ
Amator imprudens sui.*

*Ergò caue, quisquis simili vesanus amore,
Apollinari laureâ*

*Carmina digna putas, nugis quæ plena canoris,
Sed cassæ rebus parturis*

*Iratis Musis. Tantum sitis improba laudum
Suadere amat dementiæ.*

*Non eadem nobis es, RONDININE, monendus,
Ocelle gentis Italæ,*

*Noster amor, qui iura licet diuina piorum
Perfusa doctrinâ Patrum,*

*Et Latij veteres, & Graiæ Palladis artes
Claudas capaci pectore;*

*Non idèò temet vanus miraris, ut ales
Superba Iunonis solet*

*Pandere laudatæ gemmata volumina caudæ
Ad discoloris Iridis*

*Inuidiam. Quin ipse grauis tua carmina censor,
Linenda cedro carmina,*

*Exigis ad limam, non dedignatus amici
Sensum atque mentem exquirere*

*Ingenui: nec thetæ nigrum quandoque recusas,
Aut pollicis versi notam.*

*Sic Venusinorum sermonum candidus audit
 Index Tibullus, & suos
 Nasoni solitus recitare Propertius ignes
 Arbitrio illius stetit.*
*Sic & Apelleas Lysippus sepè tabellas
 Colore vino perlitas,
 Signaq; Lysippi spirantia doctus Apelles
 Curâ recognouit pari.*
*Nempe minùs peccat, præbere fidelibus aurem
 Quicumque præceptis amat.*
*Nec metuit Bauios, qui sese, iudice recto,
 Castigat erroris reum.*
*Ingenium quicumq; suum pluris facit æquo,
 Non estimandus posteris,
 Aut tineis epulas, aut scombris debet amictum,
 Ridenda vulgi fabula.*

A D

GVILIELMVM SVVM,

Româ per Galliam, vbi Marfilix portu ob pestilentix suspicionem prohibitus, Telone susceptus, & Lugduni graui postmodum morbo tentatus fuit, in Germaniam ad suos proficiscentem anno M.DC.LVI. Non. Nouemb.

Ergone Tyrrhenum volitanti per mare puppi,
 Et impotentibus Notis
 Credulus, ire paras?

Nec fœdas hyemes, nec monstra natantia ponto,
 Nec saxa palles naufraga?

Quin etiam fidei
 Immemor antè data, Romam fugis, atque sodales,
 Et fratris, ô vitâ mihi
 Frater amabilior,

Deseris amplexus votis tua vela sequentis,
 Ne sœuus illis Africus
 Ingruat, aut Boreas.

Verùm age, quando fugæ certam iam nulla morari
 Mentem queunt suspiria,
 Oceanive mine,

I felix,

I felix, longumq; vale, celeremq; carinam

Regant benigna sidera

Fratribus vnanimis

Tyndarida, pelagiq; potens Neptunus eunti

Irata componat freta,

Nereidumq; chorus

Adsit, & alma Thetis, dum ventis vsque secundis

Sparsas per æquor Stæchadas,

Phocaicosq; sinus

Attigeris. mora nulla: petas tunc sospite cursu

Optamus urbem, quam celer

Alluit hinc Rhodanus,

Illinc lentus Arar. Sed quid præsaga futuri

Siniſtra fata mens timet?

Sit, precor, augurij

Vana fides, meritisq; tuis votisq; tuorum

Permota, spes Germaniæ

Numina respiciant.

Hinc infelici positas in rupe Gebennas

Præteruolabis, & iuga

Plurima sideribus

Proxima transgressus, descendes flumine Rheno

Beata demum patriæ

Arua videre tue,

Arua

*Arua olim proavis regnata, & cæde Latinâ
 Conspersa, quâ Varus graui
 Stratus ab hoste iacet.*

*Quos ego nunc plausus audire? quot oscula caris
 Diuisa amicis, intimæ*

*Quas videor lacrymas
 Cernere letitiæ testes? quæ gaudia fratrum
 Terrâ mariq̃, deuium
 Fratris iter reducis,*

*Et res optantû nostras, Italûmq̃ labores,
 Et facta ALEXANDRI inclyta
 Noscere? quæ dubijs*

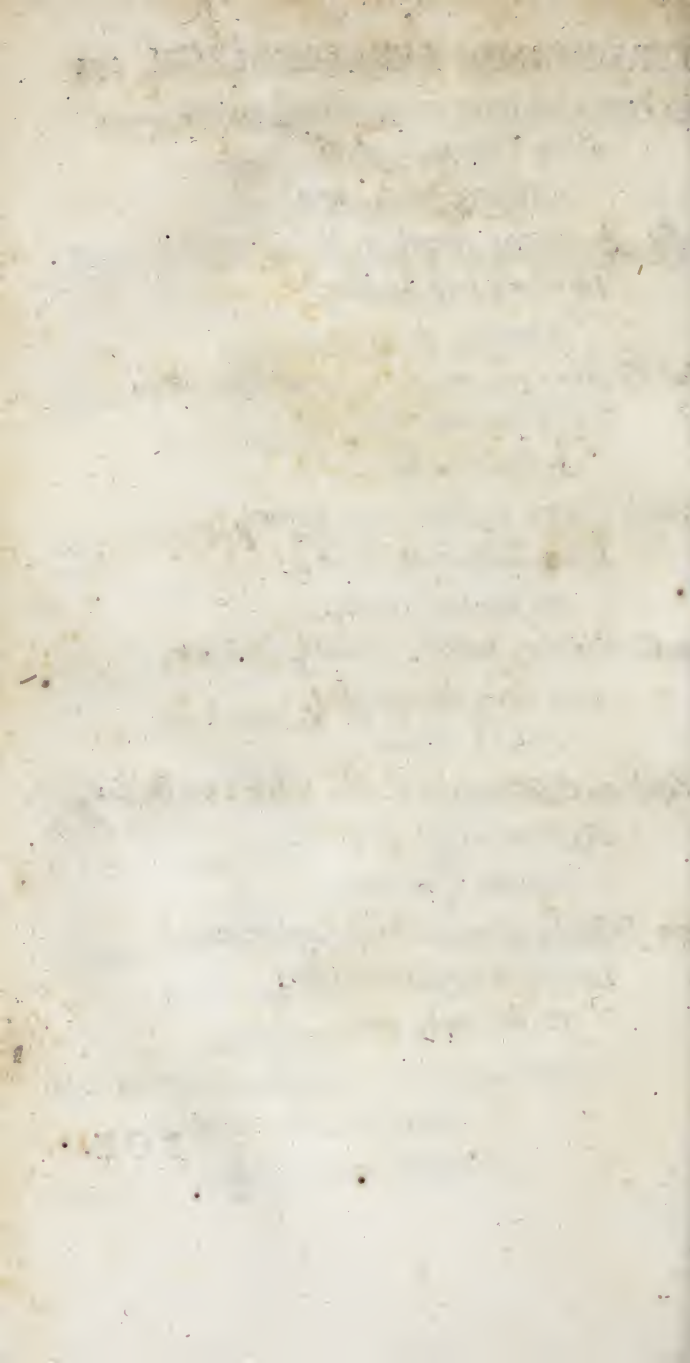
*Narrabis meliùs rumoribus, ipse fidelis
 Spectator: ut pulsâ fame
 Finibus Ausoniæ,*

*Illius auspicijs opulento Copia cornu
 Bearit vrbes, & redux
 Frugibus arua Ceres:*

*Vt nunc consilijs præsentibus, impiger Hydræ
 Qualis renascentis caput
 Amphitryoniades,*

*Infestam Latio pestem premat inclytus Urbis
 Seruator, hinc & patriæ
 Audiat usque Pater:*

*Nec tamen has inter curas , terraꝝ mariꝝ
 Cretæ laborantis piam
 Mittere rebus opem
 Cesset , & Europæ conuertere bella furentis
 In regna latè barbara
 Thracis , & exitium.
 Hec & plura tuis memorans , nec vota silebis
 Romæ precantis iam diu
 Egregio iuueni
 Virtutis patrue vestigia sacra legenti,
 Decus Latine Purpure ,
 Et meritos titulos.
 Intacti siquidem mores , animusꝝ benignus,
 Ac vena diues ingeni ,
 Cultaꝝ Pierijs
 Artibus , & Themidos studijs , ac sub lare sancto
 Nutrita mens , & indoles
 Viuida CHISIADÆ
 Spem faciunt , curas partito ac pondera mundi,
 Longos ALEXANDRO fore
 Et sine nube dies.*

POEMATA
IOANNIS ROTGERI
TORCKII,
PRÆPOSITI MINDENSIS,
ET CANONICI
PADERBORNENSIS
AC MONASTERIENSIS.

FOR M A T A

THEY ARE FOR THE

THEY ARE FOR THE

THEY ARE FOR THE

THEY ARE FOR THE

THEY ARE FOR THE

THEY ARE FOR THE

A D
FERDINANDVM
FVRSTENBERGIVM,

De secessu Tiburtino.

*Iucunda quies ! ô blanda papauera
somnia,
Et pia Lethæis frons medicata va-
dis !*

*Callida nocturnas oculis properare tenebras ,
Dum medijs celo sol calet altus equis.
Vidimus hanc tacito tua spargere tempora succo,
Et geminas vnâ condere nocte faces.
Fusus eras , memini , vitreas Anienis ad undas,
Curua quibus gelidum vallis opacat iter.
Officiosa salix Phæbi summouerat ignes,
Pictaq; natiuum struxerat herba torum.
Densa soporifero nutabat silua susurro,
Miscebantq; leues amnis & aura iocos.
Et volucrum liquido suetarum fluminis aluco
Mille dabant varios guttura mille sonos.
Talis in Actæis iuuenis Theseius umbris
Concidit, hirsutos sternere fessus apros.*

*Talis & auctum sopor est complexus Iulum,
Didoni strueret cum Venus alma dolos;
Et bene cognatos simulante Cupidine vultus
Idalias premeret languidus ille rosas.
Ast ego nunc amnem, tua nunc vigil ora tuebar:
Nunc in Callimachi versibus omnis eram:
Nunc mihi fingebam maturas solibus uvas
Ad gelidos fontes prætereuntis aquæ,
Purpureosq; auido ducebam gutture succos.
Sapè mihi tales dent mea fata dies.
Querat auarus opes, petat ambitiosus honores:
Sit procùl à tanto nostra furore quies.
Quid, miser, auriferi medio tibi proderit Hermi
Gurgite Tantaleam semper hiare sitim?
Quid Sicular valles, montiq; propinqua Veseuo
Mille boum gemitu vertere rura iuuat,
Horrea si crescens tibi rumpit & ilia messis,
Teq; simulq; tuas arca flagellat opes?
Aurea sollicito tibi spumant pocula Baccho,
Et vigiles noctes lectus eburnus habet.
Prisca quies tacitis nemorum se condidit umbris,
Et colit angustos vita beata lares.
His mea pauperies populo secreta latebris
Regales animo diuite vincet opes.*

*Sed neque longævis nemoralis Aricia lucis,
 Nec liquido cepit me vetus Alba lacu.
 Inclyta Romulidûm quondam Præneste voluptas
 Nunc sitit, & nudis horret ubique iugis.
 Explicat urbanos opulentia Tuscula luxus,
 Sed nimîâ adscitus displicet arte decor.
 Tiburis Herculei nobis iuga candida rident:
 Stat mea iudicio, Flacce, Camæna tuo.
 Hic veniunt segetes, veniunt feliciter vva:
 Autumno hic grauidus diuite gemmat ager.
 Hic non falsa suis oleagina silua colonis
 Palladios colles & iuga summa tenet.
 Ipsa quoque asperitas, & rupibus insitus horror
 Temperat ingenium deliciâsq; soli.
 Quid loquar ut nitidas Anio pellucidus undas
 Voluat, & electro purior arua riget?
 amq; vago cursu & lapidosâ exercitus irâ
 Mollior Herculeos lambere gestit agros.
 Et veluti flabris crispatum lenibus equor
 Compositæ repens otia ludit aquæ,
 Num subito lapsu barathrum ruit omnis in imum.
 Condendum inferno iam Phlegethonte putes.
 Morantes canâ latrant aspergine cautes,
 Et furit horribili spuma Aniena sono.*

*Mox vasto exesi sorbetur montis hiatu,
Præcipitatq; truce[m] per caua saxa fugam.
Trunca iacent ripis sæcli monumenta vetusti,
Et premit informes alta ruina domos.
Hæc Mæcenatem spirant, hæc rudera Flaccum,
Rudera Pierijs deueneranda sacris.
Hic illa imperio Romani par lyra mundi
Subdidit Italico carmina Graia iugo.
Hæc obscura specu stimulante Sibylla calefcens
Numine fatidicum sæpè canebat epos.
Excitus hisce adytis venit in præcordia vatum
Feruor, & acceptis ignibus ossa calent.
Parte aliâ vastæ semesa cadauera molis
Sparsa per Argeos conspiciuntur agros:
Quâ tua magnanimâ labor improbus arte cœgit,
Fucine, per dociles ire fluentia vias:
Ausus & obstantis perrumpere viscera montis,
Roma peregrinis vt frueretur aquis.
Hic utinam æstiuos liceat mihi condere soles,
Vesanus Latios cùm leo torret agros!
Icarijg; canis vapor atrox incubat Vrbi,
Et ducunt mæstæ funera crebra via.
Hic reducem, inuerso signis pluuiialibus anno,
Excipiat modico Roma beata lare:*

*Et procul à strepitu fumoq, volubilis aula
 Claudantur tacito gaudia nostra sinu.
 Sic placidis annis, & amæno carperer ævo,
 Et fluerent niueâ stamina nostra colo.
 Sed quid agis? tibi vana miser quid somnia fingis?
 Quid rapido iactas irrita verba Noto?
 Te sua Hyperboreus reuocat sub planstra Bootes,
 Seu Lycaonij te manet axis hiems.
 Sæpè dies solidos patrijs pulsabere nimbis,
 Sæpè rigens glacie vel niue canus eris.
 Cocta Ceres Tiburtino succedet Iaccho,
 Spumosaq, cadet fece peremta sitis.
 Parua queror: fugimus Phæbumq, nouemq, Sorores,
 Et mea Pegaseus deferet ora latex.
 Iam mihi Perrhebi nemora euanescere Pindi,
 Iam dubius condi nube videtur apex.
 Castalijs mihi triste vale iam redditur antris,
 Mæstaq, supremæ vocis imago redit.
 Nubiferas gradiar sine te, FERNANDE, per Alpes,
 Dimidiaq, animæ parte carebo meæ.
 Quaq, sacras vidi quercus, montesq, moueri,
 Me linquet Claria vox tua mista lyræ.
 NATALISq, tui cultissima Musa Latinas
 Quàm procul heu nostrâ tendet ab aure fides!*

IN FVNERE
SIDRONII HOSSCHII
E SOCIETATE IESV.

O *Noctis aeternæ atque Erebi pudor,
Crimen Deorum, lurida carnifex
Mundi ruentis, quam tot atro
Sæcla iuuat vacuare penso!
Quæ sæua Erinnyes, quódve odium vetus,
Famésve magnorum improba funerum
Te concitauit in verendum
SIDRONII caput immerentis?
Fatum serena molliter aureum
Nebant sorores. Dum propior Deo
Pœta nil mortale cantans
Tænarias tremefecit umbras,
Arrexit aures Orcus, inertior
Styx hæsit, ingens continuit canis
Rictus trifauces, & Megaræ
Viperei siluere crines.
Tu sola funestam rabiem intimis
Coquens medullis, diceris inclytam
Plutone deprecante stamen
Sacrilegâ secuisse dextrâ.*

*Scelus peractum est. Magni Elegi tacent,
 Nec par Tibullo gratia, ceu prius,
 Cantando iam Scaldim moratur
 Præcipitem, lacrymisq; Mosam
 Latè tumentem. Quin sacra lugubri
 Clamore Parnassi antra remugiunt,
 Præcordijsq; excussa mæstis
 Per virides gemit aura lucos.
 At victor orbes sidereos premit,
 Aurâq; Diuûm vescitur HOSSCHIVS,
 Et iura Minois seuera
 Despicit, inuidiamq; Parce.
 Quid victa frendes? rumpere liuida
 Mortis satelles, rode manus reas,
 Caputq; nequicquam scelestum
 Tartareo Phlegethonte cela.
 Precisa vatum vita repullulat
 Ringente Auerno. Non timet Atropon
 Mens plena Phæbi, sed superbo
 Fata sinistra domat triumpho.*

IOANNIS ROTGERI TORCKII. 203

IDVS FEBRVARIÆ,

NATALIS

FABII CARDINALIS

CHISII.

P Ande natales Heliconis umbras
Dulcis Euterpe, fidibusq; mistâ
Voce Pimpleo madidum lepore
Dic, age, carmen.

Bina Parnassi iuga gratulante
Annuant lauro, genitrixq; docti
Fontis extundat caua largiores
Vngula succos.

Vltimas brumæ fugientis IDVS
Phæbus æternis reuehet quadrigis,
Prima nascentis quibus ora CHISI
Vidit, & arsit.

Mox nitens frontis iubar, & coruscos
Regij currus geminavit ignes:
Fluxit inuersâ Ganymedis urnâ
Nectar & aurum.

Mater

*Mater Heroum genitrixq; Diuūm
Rite sollemnem venerare lucem,
Sena, quæ magni tibi prima risit
Conscia partus.*

*Adstrepas letis vagus Vmbro lymphis;
Certet Vmbro ni Padus, & loquacis
Incola stagni geniale cantent
Carmen olores.*

*Martia pubis Melite palaestra,
Cladis extremæ mora, quam ruentis
Rebus Europæ propè plena Thracum
Luna minatur,*

*Hic dies semper tibi festus ære
Bellico flammæ vomat innocentes,
Classis inuictæ fremit omne ludis
Littus & æquor.*

*Canus Alpinâ niue Rhenus vdos
Palladis ramo cohibens capillos
Iusta suadentem memoret sequestrum
Otia pacis.*

*CHISIO puris Amasis fluentis,
CHISIO segni putris Alpha stagno
Plaudat, & sperni Mimigarda gaudens
Carminè Vatis.*

*Roma terrarum caput, una magnis
Tu pares reddis Fabijs honores.
Fallor? an crescens latet in virenti
Maximus herbâ?*

*At Sibyllinos aperire libros
Mitto: secreto properet meatu
Ordo fatorum, tacitâ futurum
Nocte prematur.*

A D

PHILOMATHEN,

Germanos Nobiles suo exemplo ad
politio-rem literaturam ab asperio-
ribus studijs reuocantem.

D*vdum madenti sanguine Teutonum
Deuota Marti spreuit Apollinem,*

Araſq; Bellonæ cruentas

Posthabitis coluit Camænis

Abrepta ſæuo pectoris impetu

Germana pubes. Per fera pralia,

Per arma, per cædes ruebat,

Præcipiti velut Iſter undâ,

Maſtan.

*Maestanda vane victima gloriae.
Sic gentis ortum, sic genus inclytum
    Probare, sic pulchrâ decebat
        Morte suas animare ceras.
Altum filebant Aonia fides,
Dum delicatum tendere barbiton
    Deuitat, imbelliq; plectro
        Mollia sollicitare fila,
Assueta ferro dextera nobilis:
Dum militari tempora laureâ
    Virent, triumphalesq; suadet
        Othryadis truculenta Sparte
Semper legendas discere literas.
Phæbi patebat Pierium nemus,
    Et sacra tractabat verenda
        Vulgus iners, animæq; viles,
Cum stirpis altæ diues honoribus,
Phæbi benigno non sine numine,
    Profectus extremis ab oris
        Italia peregrinus Heros
Ad vasta Rheni flumina, non suis
Rubentis undis, virgineam chelyn
    Pulsare, percussisq; nervis
        Castalios sociare versus,*

Et are triplo corda rigentia
 Mollire cæpit non minor Orpheo,
     Phæbumq; Germanis serenum
         Restituit, iuuenesq; Musas.
 Non indecorum est hoc duce & auspice
 Adire montis Gorgonei iuga,
     Specusq; doctas, & virentem
         Fatidicis Heliconæ lauris.
 Ad magna nati discite Nobiles
 Eternitati scribere: discite
     Aptare carmen, quod futuro
         Posteritas legat omnis ævo.
 Plenum recepto pectus Apolline
 Numquam obruendis nobilitat suam
     Stirpem trophæis. Mors & ætas
         Cuncta rapit: manet una virtus.
 Videtis alto sidera vertice
 Ferire docti carminis alitem:
     Videtis in quantâ triumphat
         Philomathes celebratus aulâ.
 Unguntur vno pectore principis
 Et vatis artes: unica mens Iouem
     Musasq; miscet, & capaci
         Cuncta sinu generosa claudit.

*Rumpatur ater linor, & inuidos
Corrodat ungues, dum pariter tibi,
Vir magne, plaudit Vrbs & Orbis,
Cuius onus geris alter Atlas.*

POEMATATA
POSTVMA
NATALIS
RONDININI
S. D. N.
ALEXANDRO VII.
PONT. OPT. MAX.
B EPISTOLIS AD PRINCIPES.

FOR MAY

1857

1857

1857

1857

1857

1857

1857

I N F V N V S
SIDRONII HOSSCHII
E SOCIETATE IESV.

Cùm tristem de eius obitu nuntium accepisset Assisij in Vmbriâ, vbi cum fratre suo Paulo Æmilio Rondinino S. R. E. Cardinale, Assisij Episcopo, morabatur.

*Vm fecunda suis me detinet Vmbriâ
campis,
Vmbria siluosis ardua vertici-
bus;*

*Aurâq, vere nouo Zephyris impulsâ serenâ
Molliter argutis obstrepat in folijs;
Diffunditq, animum ruris conspectâ voluptas,
Hei mihi, quos luctus nuntia fama tulit!
Vt nihil in terris liquidum est! ut Numina sæpè
Dulcibus admiscant rebus amaritiem!
Hosschiades, (quid nunc faciles in carmina Musæ,
Quæq, erat ingenio laurea parta iuuant?)*

*Hosschiades, quo se tantum iactabat alumno
 Belgica Romanis æmula nominibus,
 Quantum, quæ Latio Cyrenen prouocat ore,
 Vmbria Callimacho facta superba suo;
 Ille decus vatum; leto præreptus iniquo est;
 Dum canit, & gratâ sidera voce tenet.
 Sic ubi sensit olor gelidæ succumbere morti
 Lumina, vicinas præcinit exequias.
 O nemora, ô dulces, quos hæc habet ora, recessus,
 Doctarum sedes hospita Pieridum,
 Vos eritis testes, ut mors hæc funditus omnes
 Surripiat nostro delicias animo.
 Nec me iam verni capiat clementia cali,
 Nec varium terræ fertilis ingenium.
 Hic videas molli cliuosos tramite colles;
 Difficiles illic ad iuga summa vias.
 Illic saxa inter fluuio Clitumnus amæno
 Profilit: hic niueos integit umbra lacus.
 Clitumnus, quo non Cereri, non alter Iaccho
 Grator, & niueo, qui bibit inde, gregi.
 Oppida nunc miror crebris succrescere siluis,
 Et nemora antiquas inter opaca demos.
 Nunc miror positas altis in montibus arces,
 Quæq; in subiectâ mœnia valle latent.*

*Hic gelida inuitat decedere solibus umbra,
 Quà crepitante leuis desilit unda pede:
 Hic, quæ rugoso seruent in cortice fagi,
 Ludere, quæq; canat dux gregis inter oues.
 Sed nihil ista iuuant: me tantùm flere sub antris,
 Et magnâ manes voce vocare iuuat.
 Siqua fides nostris tangi quoque fletibus umbras,
 Credibile est vatem, Cynthia, flesse tuum.
 Quicq; unâ tumulto teneri conduntur amores,
 Non ignes, solitas non habuisse faces.
 At tacitos iuxta cineres qui labitur amnis,
 In mare turbatis mæstior ibat aquis.
 Et, quales olim cognati in funere vatis,
 Soluebat multis inferias lacrymis.
 Consuetæq; viæ, & lata inter gramina ripæ
 Immemor, oblitum sæpè retorsit iter.
 Quis tibi, Mosa pater, mæsto sub gurgite sensus,
 Hec propior nam te cura premebat, erat?
 Cum rapidas tecum Vahalis confunderet undas,
 Confusas unâ miscuit & lacrymas.
 Heu pater infelix, qui dum volueris, amara
 Perpetui luctus in mare signa feres.
 Nec iam auro, & latâ præcinctum tempora myrta
 Excipiet tectis Oceanus genitor.*

*Sidroni interea, seu te noua gaudia calo,
 Seu te culta tenet vatibus ora sacris:
 Si te tangit honos, & adhuc sunt carmina cura,
 Nec toto cessit pectore noster amor:*

*Aspice, quem statuat tumulum tibi Roma, quod in
 Iudicium de te posteritatis erit.*

*Non omnis moriere: tui pars maxima viuet,
 Et cineri merces magna futura tuo est.*

*Mærenti Chisius dum te sub pectore condit,
 Non poterat tumulo nobiliore tegi.*

FERDINANDO FVRSTENBERGIO,

*Musas Philomathis iuueniles auctiore
 cultioresque in lucem proferenti.*

T*Andem reuisunt aureum iubar solis
 Musæ Philomathis: gratulentur, & plaudant
 Quæis & labores, & pericla, quæ terris
 Mariq; subeunt, aut seuera curarum
 Lyrâ subinde tibiaq; solari
 Incessit ardor. Quem sequantur, hîc cernunt.
 Hæc ille, seu dum præliantibus fertur
 Per alta ventis, quæ fretum Cyclopeis*

Feruens

Feruens cauernis astra verberat fluctu,
 Seseq₃ mox resorbet & suas iras:
 Siue arduis dum nubibus cinctas caput,
 Niuib₃q₃ numquam non iacentibus canas
 Volat per Alpes: fessa namq₃ votorum
 Europa cursus urget, atque opem poscit:
 Hæc ille, dum Mars fas nefasq₃ permiscet,
 Vnaq₃ pestes ceteræ diem inuadunt,
 Et clade tumidus decolorq₃ Vistillus,
 Albiq₃, & vno haud nomine in mare irrumpens
 Miratur ire Rhenus haud suos fluctus,
 Et spes in illo magna nititur pacis:
 Hæc ille, tanta mente dum sedet moles,
 Hæc ille cecinit, sicubi fatigatum
 Suis sub antris frigidaq₃ lucorum
 Vmbrâ virentium recreauit Euterpe,
 Seu Dorium quid, siue Barbarum mallet,
 Sed ille, curas fallere, ac sibi tantum
 Intusq₃ gaudens canere, nil petens ultra,
 Non puncta famæ, pollicesq₃ laudantium,
 Feliciūq₃ premium libellorum,
 Imbuta cocco lora, regias chartas,
 Pictum umbilicum, luteamq₃ membranam,

O 4

Ara-

1 Vistillus idem qui Vistula Plinio lib 4. cap. 14.

*Araneoso iusserat situ turpes
 Latere, tenebris abditos inaccessis
 Tot elegantis ingenî sacros fetus.
 Heu dura patris iussa! tam legi digna,
 Tam lata cultu Musa, tot venustatum,
 Tot & iocorum non nocentium mater
 Sic delitescat inuoluta deformi
 Silentio, noctesq; carpat aternas,
 Squalens, iners, ignota? Non tua id fuit,
 FERNANDE, pietas, indolesq; Phæbeas
 Attollere artes nata, cui, poëtarum
 Plaudente cætu, literarios fasces
 Submitteret olim Roma, quæq; nunc profers
 Debebit ordo serus eruditorum.
 Tu namque patris atque Apollinis plenus
 Suis latebris erutæ sinum pandis,
 Fædaq; primùm temporum leuas tabe,
 Dein & nitorem, & gratiam, & decus formæ
 IUVENILE adauges, & frui iubes cælo.*

*At vos edaces, noxium genus, blattæ,
 Abigenda longè lenibus lues chartis,
 Alibi repostam querite in cibum prædam;
 Seniumq; turpe pascite, aut putres libros,
 Quos rugæ, & atas, & situs fatiscantis*

*Capsæ peredit, aut teredinum morsus.
 Perennitatem Phæbus his licet Musis,
 Triplicesq; canum spondeant Deæ nomen,
 IUVENILE numquam concidet decus forma.*

AD CHOREAM,

*fontem Tiburtinum, in vicinum
 Anienem influentem.*

*C*horea Naiadum pulcerrima, Choreæ lento
 Seu celeri graderis per caua saxa pede;
 Vortice seu placido lymphas reuoluta resorbes,
 Pronocet ut rauco gurgite murmur aues.
 Nempe tuâ captum formâ, niueisq; lacertis
 Vicinum fama est incaluisse Deum;
 Sapius & traxisse imo suspiria corde,
 Atque auxisse suis flumina de lacrymis;
 Donec & ipsa Dei longos miserata dolores
 Aternos pacta es cærule Nympha toros.
 Siste fugam nemoris Dea, quâ propè porrigit umbras
 Quercus opaca altis ambitiosa comis.
 Nulla hîc insidie, non ceco commodus hosti
 Trames, & occultâ conditus arte dolus.

Quin Satyri procùl hinc, procùl hinc agrestia Fauni,

Quæ tegat intonsâ numina fronde nemus.

Illa tamen properat duro obsequiosa marito.

Sollicitat timidos heu quoque cura Deos.

In malum Poëtam, cuius versibus in-
somnem noctem traduxerat.

H *Eu malè quid merui? nam quæ me numinis ira*
Vexat, ut ex oculis exulet usque sopor?

Roscida seu redeat, solemq; Aurora reducat,

Seu præcep̃ alto nox ruat Oceano,

Me tamen insomnem Eoo de litore Phæbus,

Insomnem sero vespere Luna videt.

Quæ commissa luo? quo læsus crimine tantùm

Sæuis? quid meritum, languide somne, fugis?

Ah vos impuri vos infestissima vatis

Carmina, vos metuit territa nempe quies.

Vos malè compactis pedibus, numerisq; solutis

Heu miseris vel adhuc auribus obstrepitis.

Phæbe pater, si ritè tuis adoleuimus aris,

Et dedimus sanctis annua tura focis:

Sic intacta sacros præcingat laurea crines,

Æternùm vireat sic tua cura nemus:

Vrantur permitte tuis mala carmina flammis.

Sic læso cecidit victima quaque Deo.

IN

I N

DIONYSII PETAVII

obitum, & restitutam ab ipso
temporum rationem.

I *Am spatijs dimensa suis reuolubilis atas
Per te ibat, numeris currere docta suis,
Immeritum cum te, PETAVI, sustulit; error
Quem tu corrigeres hic super vnus erat.*

A D

AVGVSTINVM FAVORITVM,

remissis auctori pro vitreo poculo
hendecasyllabis.

A *Vgustine, nouem decus Sororum,
Atque idem pater elegantiarum,
Idem flos & ocelle literarum,
Qui me pro vitreo scypho impolito
Donasti hendecasyllabis politis:
Quales vel faceret meus Catullus,
Vel siquis melior fuit Catullo,
Si quisquam melior fuit Catullo.
Nam me continuo die bearunt,
Ac tot tedia pessimi dierum*

Astatis

Æstatis sitientis abstulerunt.

Quod si munera nostra deputantur

Tanti, iam cyathos venustiores

Quæram, & pocula puriore vitro.

Tu contra, ut semel excidère, mittes

Puro carmina puriora vitro.

A D

STEPHANVM ABBATEM GRADIVM.

CUM ALEXANDER VII. Pontifex

Maximus renuntiatus esset.

SI mihi quæ dextro tibi numine sæpè vocantur

Auxilio blandi carminis Aonides

Dictarent, quod nec seris venientibus annis

Oblito doctorum effluat ex animo;

Nec præsens ætas, atroxq; imbuta veneno

Infelix ausit deterere inuidia,

Supremaq; fauilla, & nigri funeris expers

Effugiat taciti temporis insidias,

Docte GRADI, mihi quem dulces ante omnia Musæ

Iunxere, & puro pectore culta fides,

Et facilis vis eloquij, quæq; aurea mentem

Formauit dictis Attica Suada suis:

N

Non sperem titulos, non laudes ire per omnes
 Maximi ALEXANDRI, aut inclyta facta virum,
 CHISIA queis stat fulta DOMVS, quos viuida virtus
 Extulit, aut propior sideribus pietas.
 Nam cui vel tantum præsens facundia, tantum
 Idem hominum dederit calicolumq, potens,
 Gregias laudes, æternaq, facta referre
 Vt queat, & meritis versibus æquiparet;
 Ille etiam, quæ desertas Libye inuia terras,
 Brachiaq, Europe porrigit Oceano,
 Ingusto quas diuulsas absorbet hiatu,
 Et brevis Herculeo diuidit vnda freto,
 Quos male contempsit præceps audacia fines,
 Nil metuens vetitas leti aperire vias,
 Numeret, quot vicinæ tundantur arenæ
 Fluctibus, euerfas cum ciet Eurys aquas;
 Aut quot vere nouo submittat Dædala flores
 Aura Cytheriacis incola litoribus.
 Quis dicat Tuscas latè data iura per oras,
 Equoraq, Herculeæ supposita speculæ?
 Aut Macereti molli surgentia cliuo
 Mœnia, & antiquis addita tecta iugis?
 Veroum tellus olim fecunda, vel armis
 Vel pace egregium qui peperere decus:

Nunc

*Nunc tenues ibi reliquiae vix nomina servant,
Lentaq; pastoris fistula cogit oues.*

*Inde tamen missi, qui celi ingentia templa,
Et Diuum cœtu limina concelebrant.*

*Felices turres, queis olim pauper arator,
Et saluis faciat frugibus agricola.*

Ecquis opes, cœnasq; Deum, quâ se atria tollunt

*CHISIA Pompeijs amula porticibus;
Quas subterlabens miratus Tybris ab amne est,
Credita dum celeres gaza moratur aquas,
Eq; imo siluas speculatur, & aurea tecta,
Et pictos lusus, ô Galatea, tuos,*

*Artis opus miræ, pelago quam semifer omnis
Tritonum insequitur, Nereidumq; chorus:*

*Ecquis regifico constructa altaria luxu
Et ductas Libyco è marmore pyramidas,*

*Quæ sub ALEXANDRO priscum monumēta nitore
Ceperunt, ac turpe exuerunt senium.*

Tot curas inter, terrarum & publica vota.

*Non hæc præteriit prouida mens animi.
Quin & Niliacos moles imitata labores
Cæstia, par tumulis, barbara Memphi, tuis,
Hoc rerum domino vastis egesta ruinis
Non debet fatis tristibus interitum.*

Nec solùm antiqui redeunt hoc Principe mores;
 Antiquum sed cum moribus omne decus.
 Sit clarus licet ille, & quà sol aureus exit,
 Et quà se canæ Tethij restituit,
 Illius & latè referat nomenq̃, decusq̃
 Cognatas inter Naiadas Eridanus:
 Eridanus, cuius cycnos hoc fama canente est
 Attonitos medijs conticuisse vadis:
 Quæq̃, viris armisq̃, potens sistentia contra
 Insula desertæ litora stat Libya,
 Et Mosa, & fumans ciuili sanguine Rhenus
 Ingentes titulos & benefacta ferant:
 Non reticenda tamen, functi æternas quibus ipsi
 Heroes grates pro studijs solüunt.
 Ille vel in teneris cùm iam pubesceret annis,
 Atque etas primum viuida ver ageret;
 Postquam animo sibi regnandum peragrauerat orbem,
 Ortaq̃, de primis omnia seminibus,
 Et propiore Deum spectaret lumine, quantum
 Mortales fas est tendere contrà oculos,
 Multa satis lusit: norunt siluæq̃, lacusq̃,
 Muscosisq̃, cadens Arbia pumicibus,
 Quæq̃, viri indignum lugens Cornelia fatum
 Hospitijs testes numina poscit opem.

*Nec curas inter, iuuenilia carmina Musas
Dimisit fessi delicias animi.*

Adfuerunt semper faciles ad iussa Sorores;

Et quamuis medio tenderet ille mari,

*Alpibus & quamuis, Alpes illæ, & mare sæuum
Fontibus & sacris antetulere iugis.*

Et loca nunc culto relegabant singula versu,

Nunc fera damnabant munera militiæ.

Quin scrutaretur dirum cùm viscera ferrum,

Et leti inficeret pallidus ora color;

Qualis Meandri ripis, aut Asia cycnus

Dum ludit pennis per vada purpureis,

Pectora transfixus, liquido de gutture voces

Elicit, ac gemitus litora pulsa iterant,

Inspectans celum, & tristes solatus amicos

Lenibat numeris vulnera flebilibus.

Interea trepidum versans sub corde timorem

Adstabat Diuis vota ferens Pietas:

Et nunc muta metu, misero nunc perdita luctu

Tendebat supplex brachia calitibus,

Ne fessis olim missum succurrere rebus

Ante suum raperet mors violenta diem.

Sed iam pone metum Pietas: en Maximus orbem

Sospes ALEXANDER temperat imperio.

NATALIS RONDININI. 225
AD SERENISSIMUM
GENVENSIS REIP. DUCEM
AVGVSTINVM CENTVRIONEM,

Cùm primùm noui Magistratus fasces
attolleret, summâ ingeniorum con-
tentione celebratos.

A Vreus ut primùm nitidis emerferat undis
Lucifer, & noctem vicerat illa dies,
Quæ tibi laurigeros, virtutis præmia, fasces
Detulit, & munus vidit inisse tuum,
Et patriæ res & curas, sanctiq; Senatus
Excepisse animis publica vota tuis,
Adfuit ad plausus vasti gens humida ponti
Tyrrhenæ liquido Tethyos acta sinu;
Formosæ visu facies, Drymoq; , Thoeq; ,
Et quas prætereà longa referre mora est.
Quas inter patrio perculsus numine Proteus
Hæc Latijs fertur præcinuisse modis:
Macte animo: extulerint homines quæ maxima
quondam
Gesseris; at quæ dehinc, auguror, astra canent.
Dixerat: & plausum iussit dare protinus omnes
Quos habet vnda Deos, quas habet vnda Deas.
P Ego

Ego dormio, & cor meum vigilat.

Nox quāvis oculorū ignes premat atra nitente
 Et condant somno lumina victa faces;
 Lumina quæ circum casti glomerantur Amores,
 Et Pudor, & triplici Gratia nexa choro:
 Nox tamen assiduis lacerat præcordia curis,
 Imperat atque oculis irrequieta quies.
 Nec prius obrepet, qui laxet pectora, somnus,
 Quàm sternas capiti molle cor ipse meo.

LVSVS PASTORITIVS.

DVrus Oryx torquere graui seu spicula cornu,
 Seu terrere leues per memora alta feras:
 Quem toties succincta habili Dictynna pharetrâ
 Mirata est agiles inter Hamadryadas:
 Cùm premeret calo medium sol igneus orbem,
 Preberet lasso cùm brevis umbra torum,
 Multa inter quercus querulâ prolusit auenâ.
 Obstupuit doctos Nympha secuta modos.
 Ipsa etiam tacitis stupuerunt Naiades undis,
 Ipsa etiam Arcadij fistula victa Dei.
 Ille etenim nunquam sacris vocalia lymphis
 Antra, Meduseos attigeratq; lacus.
 Sed quæ etiam indoctas siluæ docuere volucres,
 A siluis didicit carmina durus Oryx.

PSYCHE, seu fabula Papilionis.

Nympharum Psyche quâ non fuit altera totâ
 Pulcrior Arcadiâ, cui cura nec vlla fluentem
 Aut mulcere comam, aut tenues percurrere telas,
 Miles erat Phæbes, voluitq; inculta videri,
 Et placuit: nemora & sylvas nec gratior vlla
 Attigit, aut montes venatu terruit vlla.
 Iamq; toros tadis atas matura iugales
 Spondebat: fugit illa faces & nomen amantis,
 Seq; odit, votoq; dolet quòd forma repugnet:
 Cùm satus Iapeto, quem Psyche mater eodem
 Ediderat Clymene fortunatissima partu,
 Attulit inuentum calo mortalibus ignem,
 Nec benè digestam, & certâ sine imagine massam
 In speciem eduxit moderantùm cuncta Deorum.
 Ille (fide maius) lapidem vix admouet igni,
 Paulatim letalis hiems de marmore cedit.
 Vincula mollescent genuum, saxumq; relinquit,
 Vitalesq; vias & respiramina liber
 Spiritus intus obit: vocis recluditur vsus:
 Conatus loquitur: nil trunci restat in illo.
 Miratur, tacitumq; rogat Psyche inscia fratrem,
 Vnde vigor lapidi? quæ tanta potentia flammæ?

228 POEM. NATALIS RONDININI.

Frater ad hæc contrà : Donum immortale Mineru.

Aspicias : aſt alios Cypris tibi deſtinat ignes .

Iam diſtingue comas, & finge decentiùs ora.

Indoluit virgo , vetitamq₃ agnoſcere flammam

Attentat propiùs : ſed enim, ceu concitus Auſtro

Pcr ſtipulas flauaſq₃ furit Vulcanus ariſtas ,

Atque alimenta ſuo præbet ſeges arida damno:

Sic inconceſſos ubi virgo contigit ignes,

In flammas abit, ac veluti è fornace profundâ

Feruentes trahit ore faces , & concipit æſtus.

Vix fratri cineres , & cognoscenda ſuperſunt

Ipfius effigies , & quæ ferat offa ſepulcro .

Ille ſed exanimis properat , ſemiuſtaq₃ membra

Componit tumulo , fumantiaq₃ exta ſororis

Ambroſiæ ſuccis , & odoro gramine condit.

At flamma haud oblita ſui eſt , ſeruatq₃ vigorem

Ingeniumq₃ ſuum , tumuloq₃ erumpit , iterq₃

Dat volucris , varijs quæ picta coloribus alas ,

Nunc etiam vetitos demens circumuolat ignes,

Atque ſuas Psyche flammas, ſua damna, frequentat

POEMATA
STEPHANI
GRADII
ABBATIS.

S. COSMÆ ET DAMIANI,
PATRICII RAGVSINI.

FOR MARY
T. E. H. N. I.

G. L. A. D. I.

A. B. N. A. T. I. S.

FOR M. T. H. N. I.

FOR M. T. H. N. I.

AD NATALEM RONDININVM

S. D. N. ALEXANDRO VII.

Pont. Opt. Max. ab epistolis
ad Principes.

*Nica Pieridum, Natalis, cura Dearū,
Cui Vaticani peruia
Interiora adyti penetralia fecit in alto
Firmata virtus pectore,
Cuius ALEXANDRI quoties sententia docto
Prodiit ab ore Maximi,
Nil est, quod Latium tumeat Cicerone, suisve
Facunda alumnis Gracia:
Clarus Apollineo me nunc à numine vertex
Soractis antiqui tenet
Urbanae strepitum fugientem & iurgia turbae,
Iuuatq; de minantibus
In calum scopulis illinc nemora alta, domosq;
Ferarum opacas cernere,*

*Hinc variam cultu segetem, glebasq; Sabellis
Exercitas ligonibus,*

Et latè in Latios animum dispergere tractus.

Quàm lata vitis arduis

Fusa cacuminibus virides hîc surgit in ulmos!

Quàm flaua aristis aquora,

Quamq; ferax oleæ collis! quàm lacte capellis

Distenta semper vbera!

Quàm prisca mores hominum! quàm numine mulca

Auras benigno Iupiter!

Sed me non facies rerum pulcerrima, nec tam

Amica Musis otia,

Quàm veterum capiunt quæ passim ingentia Patrum

Visuntur hîc vestigia,

SILVESTRI magni latebræ, quibus ille potentum

Vitauit enses impios,

Haud passus perijisse manum, quæ cuncta priorum

Abominanda numinum

Vnius adpersu mendacia perdidit undæ.

Quid urbis & thalami fugam,

ROMANÆq; ⁱ specus memorem, contemtaq; duro

Præ silicis atri tegmine

Sceptra

ⁱ S. Romana, Calpurnij Præfecti Urbis filia, cum nuptijs destitueretur, diuino monitu ad S. Siluestrum in Soracte latentem fugit.

Sceptra² olim Ligeri latè dominata superbo.

Saluete rupes aurea,

Proxima cœlitibus sedes: saluete quietæ

Secura mentis gaudia.

Vt mihi iam Regum laqueata cubilia sordent,

Aurata sordent atria!

Nec moror extremus quidquid sub diuite fluctu

Hermusq; volvit & Tagus.

Sed me, ne vestris reliquos in cotibus annos

Nemorum colonus exigam,

Aurea defueta redeuntia sæcula in vrbes,

Et cum sororibus vetant

Iustitia, & Pietas cætus dignata frequentes

Certantium se candidos

Ad sui ALEXANDRI populorum fingere mores,

Et se probare ingentium,

In tanto faciles dederunt quæ Principe Diui,

Non immerentes munerum.

Ille sibi rigidus, sibi inexorabilis uni

Nihil remissi in arduo

Pectore, nil patitur laxi, per dura laborum,

Curaq; rerum maximus,

P 5

Atque

² Carolomannus, Caroli Martelli filius atque heres, antequam se ad Cassini cœnobium conferret, Soractis montis secreto delectatus fuit.

Atque hominum gaudet Princeps audire Paterq̃.

Nemo obsequentis acrior

Fortuna illecebras calcare, aut falce tremendâ

Neceſſitatis ultima

Immanes vultus animo ſpectare ſereno,

Orando nec præſentior

In Superûm iratis extinguere fulmina dextris.

Ahena non ſi vox mihi,

Non centum ardenti reſonent ſi gutture lingua;

Merentis ad præconia

Sim ſatis; & laudes valeam me effundere in omnes

Per montium & quiſquam iuga,

Per ſaltus, fluiosq̃, ac devia rura vagetur,

Virtutis ut veſtigia

Iamdudum exoſæ terras fugientia captet?

Cùm, quanta fulget arcibus

Ætheris in ſummi, Diuûmq̃ in honore ſuperbit,

Se Vaticanæ in aureo

Explicuit ſolio, præſentiaq̃ ora beatis

Fruenda dat Quiritibus.

Teſtis Hyperborei dominatrix Virgo profundi,

Quæ diuitem tot inclytis

Regnorum ſpolijs, domitoq̃ Aquilone tumentem

Contemnere auſa Regiam,

Huius

Huius ab aspectu properat splendescere lucis.

Quas tu frementis undique

Latitæ voces mirabere ! qualia cernes

Fervere per urbem gaudia !

Supplice cùm Latias se poplite sistet ad aras ,

Summiq; prona Antistitis

Accidere ad sacra spectabitur oscula planta

Litoris Amazon Baltici,

Cuius ab inuicta Germana per oppida Marte

Vibrata nuper fulmina .

Arduus à tumultu stupuit septemplice Tybris,

Nec ulla solam Palladis

Ægida belligeræ plausu cum gentis , & auream

Tractare docta cuspidem .

Sed placidas animum Diuæ exercere per artes

Ponentis interdum horridam

Gorgona, perq; hilares blandum gradientis Athenas,

Doctog; Phæbi in puluere

Primum Cæstalias inter decus ire puellas .

Hanc tu Boote ab ultimo

Anxia tollentem patrie in caligine noctis

Meliores ad Arcton lumina,

Imaq; diuinis vstam præcordia flammis,

Æterne vates , optimi

Inter

*Inter ALEXANDRI decora olim ingentia plectro
 Felicior concines,
 Cum restincta breui totum fera bella per orbem,
 Centumq; dices aenea
 Custodem pacis cohibentia robora Ianum,
 Italiq; Thracem viribus
 Infractum, & patriae deiectum à culmine sedis
 Schytico latere in angulo.*

DE OBITU
 SIDRONII HOSSCHII
 E SOCIETATE IESV.

AD
 FABIVM CHISIVM
 S. R. E. CARDINALEM.

S *Iqua iuvant mutos cineres, si lumine cassis
 Iucundum quicquam manibus esse potest,
 Multum habet egregij quòd gaudeat umbra SIDRONII
 Nuper cognatis reddit a sideribus,
 Ad cumulum, ô Princeps, decorum laudumq; suarum,
 Quòd desiderio est nobilitata tuo.*

IN

IN
PHILOMATHIS
MVSAS IUVENILES.

V Ates optime, quotq̃, literatos
 Nostra atas tulit, aut tulit virorum
 Plenior sapientium vetustas,
 Nulli consilio, nec eruditæ
 Largo flumine posthabende linguae;
 Te facundia, literaq̃, nostra,
 Te suum Latiae decus Camæne,
 Lumenq̃, eloquiū vocant aviti.
 Tuis en studijs laboribusq̃
 Linguae gratia se leporq̃, debet;
 Debent munditiæ, elegantiaq̃,
 Et puræ Veneres locutionis.
 Per te ab exilio, & malis tenebris
 Prisca Suada redit, proculq̃, ad imas
 Rus & barbaries faceßit umbras,
 Ipsaq̃, esse Latina Roma discit.

DIA.

DIALOGVS LEPORIS ET MVSTELÆ.

Calumniatorum inuitabilem esse
malignitatem.

Æ *Gypti sæuo fines urgente duello
Rex omnes Ptolomæus equos, omnemq³ el
phantum*

*Describi numerum Pharios mandasse per agros
Dicitur, ut dociles calcaria ad aspera plantas,
Ardua³ aptarent turrata ad prælia terga.
Sensit ubi siluâ Lepus hæc delatus ab altâ,
Me miserum, exclamat, quæ iam satis ima dehiscat
Terra mihi? quæ nox densis satis abdat in umbris,
Crura³ compedibus grauib³q³, imbellia telis
Pectora subducat, cui non præsens animus, nec
Bellorum stabiles ad munia dura lacerti?
Cui Mustela: Quid est, insane, quòd ilia vano
Singultu quatis? haud tu digna hostilibus ausis
Materies: fletu nimis ambitionis in isto est,
Qui tibi non merita fingit discrimina sortis.
Conditione tuâ maiorem pone, miselle,
Ex animo curam: tibi non à Marte, nec armis,
Sed metus à vilis tenui sit dente molossi.*

Qui

*Quid si me, contrà sequitur Lepus, esse elephantem
 Fortè aliquis contendat, inertem ad feruida regis
 Imperia, & medij cessantem in puluere belli,
 Et vocet in Scyri latitantem litore Achillem,
 Exigat & meritas ignauo à sanguine pœnas?
 Donec me leporem doceam, viresq; pusillas
 Esse mihi, donec nudas ostendere eburnis
 Contingat telis, longaq; proboscide fauces,
 Et liceat me ipsum esse mihi, quam multa necesse est
 Aspera perpetiar! quanto distringar ab aestu
 Curarum, noctes subeundo indigna diesq;!
 Egregiam quamuis, res dura est, dicere causam.*

A D

F E R D I N A N D V M
 F V R S T E N B E R G I V M,

De Musarum dissidio cogitantem.

S Vmme Deum, seui domitor Pythonis, Apollo,
 Fatidica quem Delos suum,
 Quem Cyrrhæa vocant, Patareaq; culmina regem
 Certâ timendum cuspide;
 Quemq; nouem celebrant, Parnassia turba, Sorores,
 Triplex & ambit Gratia.

Ad

*Ad curas hominum precibus si flecteris ullis,
 Vatem tuorum fontium,
 Aoniæq; decus telluris, ab usque remoto
 Rhæni petitum litore,
 Ut Latium, utq; ipsos linguæq; togaq; Quirites
 Docto admoneret carmine,
 Ne patiare tuis, Musarum ac dulcibus vlnis
 Diuina mitis ingeni,
 Et studiorum aliò spectanda auertere dona.
 Sit proprius in castris tuis
 Miles, seq; tuis æternùm exerceat armis,
 Omnemq; lucem nomini
 Inde suo, laudemq; petat, famamq;, decusq;,
 Quamuis auitus inclytæ
 Non alium magis ornet honos, & gloria gentis,
 Nec plura quisquam imaginum
 Lumina Saxonicos numeret decorantia fastos.
 Ne desiderare inglorium,
 Neu cessare velis iuuenem,quin diuite venâ,
 Tuo & benigno numine
 Utatur, seu facta graui regumq; ducumq;
 Narrare tendat carmine,
 Thræiciaq; anidos testudine fallere morsus
 Obluionis inuidæ:*

*eu leue quid gracili modulari malit auenâ,
 Seu dulciore barbitō
 am nunc vernantis florem oblectare iuuentæ,
 Seueriora differens.
 Quin agè cunctanti (quod iam meditatur, & imo
 Dudum volutat pectore)
 gregij vt laudes FABII præclaraq; facta
 Ventura doceat sæcula,
 Adde animos, sacraq; feri præcordia flammâ.
 Dicat serenæ in arduis
 bus mentis opes, curisq; ingentibus æquum
 Stabilis vigorem consili,
 Quo Latium, quo res Italæ, quo nititur orbis,
 Quo gaudet INNOCENTIVS.
 icat inexhaustum ingenium, moresq; benignos,
 Nec purpuræ quicquam suæ
 ebentem, & propriâ virtutem à luce coruscantem.
 Dicat profanæ imperuium
 ctus auaritiæ, nullisq; obnoxia corda
 Cupiditatum fluctibus,
 Atque animi intrepidas inter sublimia vires:
 Nec litterarum & artium,
 ec cultæ sileat rarissima munera lingue;
 Sine expedita vinculis,*

*Nataq̃ ad humanos placeat facundia cætus ;
 Seu debita Superùm auribus
 Verba Medusæ manantia fontibus undæ.*

*An clariorem carminum
 Usquam alibi segetem possit laudumq̃ parare,
 Elatiore aut spiritu
 Impulsis animare fides , famæq̃ perenni
 Servire gloriosius ?*

*Annuæ Phœbe , sacriq̃ animis illabere vatis.
 Sic semper æthera incolas ,
 Sic tibi nulla genas fœdet lanugo , nec umquam
 Desit capillis laurea.*

*Dumq̃ canis trifido cæsos Titanas ab igne,
 Patris triumpho turgidus ,
 Cuncta tibi Superùm plaudant conuiuia , teq̃
 Diu stupentes audiant ,
 Frustrà iactatos referentem in sidera montes:
 Nec hauriant libentiùs,
 Quæ sibi nectareo Phrygius rorantia succo
 Fundit minister pocula.*

DE
INSVLÆ IVPANÆ

amœnitate.

F *Elicis hospes Insulæ, vides glebas
Virides, amœnas, mitibus hilares pomis
Vbi relinquens Indiam suam Bacchus
Chiumq; nobilem vuidamq; Methymnum
Madidus iocosos feriatur Octobres,
Nullaq; vite latius calet, nulla
His gratiora pampinis gerit ferta,
Præq; his adulto collibus mero vestras
Desiderare, Cælites, negat mensas.*

I Iupana insula est oræ Illyricæ, ditionis Ragusinae, quam Tauridem appellat Hirtius de bello Alexandrino.

DE
ALEXANDRO VII.
PONT. OPT. MAX.

Ode.

Q *Vicumq; diri, post tot atra funera,
Abominatus Martis impotentiam,
Irata adisti precibus umquam numina,*

2²

Di

Diu negata gentem ut humanam quies
 Vultu bearet reduce : quisquis inclytas
 Compede gementes Thraciâ Orientis plagas
 Reddi Latinis rursus optasti sacris :
 Quicumque honestis debitum artibus decus
 Constare ; dulci literarum & otio
 Sua eruditis præmia , & laboribus ;
 Festisq; Musas implicatas frondibus
 Per Vaticanas ambulare porticus :
 Nunc tempus albas expedire victimas ,
 Votiva tempus tura , nunc sollemnia
 Aptare sacris dona pulvinaribus.
 Dedere cuncta Cælites tandem boni ,
 Plaudente quòd Olympo , & fremente Tartaro
 Maximus habenas rerum ALEXANDER tene.

POEMATA
VIRGINII
CÆSARINI,
S. D. N.
URBANI VIII.
PONT. OPT. MAX.
CVBICVLO PRÆFECTI.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

TO KAYLA

18 12 11

18 12 11

18 12 11

18 12 11

18 12 11

18 12 11

ALEXANDRO VII.

PONT. OPT. MAX.

IVLIANVS CÆSARINVS F.

POESIM esse rem sacram, & magnorum virorum vel opus, vel ornamentum, vetus opinio est, BEATISSIME PATER, iam inde à primis ducta temporibus, nostrâ verò tempestate mirificè confirmata, in quâ sacrorum Principes, religioni, bonisque artibus tuendis ac propagandis maximè intentos, hanc etiam ingenio suo, & fauore complexos, propemodùm consecrassè conspiciamus. Quo quidem suapte naturâ præclarissimæ, mirum quantum accesserit splendoris, & dignitatis. Intelligebat hæc, cùm viueret Virginius Patruus meus, dumque in literis summa quæque meditaretur, insito animi ardore, & magnis exemplis permotus, non potuit quin ad hæc studia ipse quoque raperetur, & carmina interdum funderet acri doctorum

iudicio non improbata, nec fortasse indigna, quæ tibi oblata, oculos, auresque morentur tuas. Ferunt quippe ad Romanæ, Etruscæque linguæ nitorem, & elegantiam, non sine transmarinis luminibus delicijsque composita. Quod nisi immatura mors hæc illi tempora inuidisset, & recenti imitatione meliora facere potuisset, & argumenta nactus esset longè nobilissima quæ tractaret; laudes nimirum tuas, Princeps Optime, quibus celebrandis inter tot certantium ingeniorum conatus, si non omnes post se relinqueret, postremas quidem certè non ferret. Nam vt erat acerrimo virtutis amore incensus, nemo quisquam maioribus lætitijs incederet, cùm Dei Opt. Max. admirabili prouidentiâ, & bonitate in supremo humanæ amplitudinis fastigio te regnantem videret, in quo virtus ipsa tamquam in propriâ sede regnaret, & in quo salutem, & felicitatem Orbis terrarum, Patriæque suæ, miseris his temporibus repositam intelligeret:

ret. Quæ ut ex dignitate gratularetur, ac prædicaret, quin vires omnes ingenij nervosque contenderet, dubitari non potest. Neque verò minùs benignitatem grato animo in cælum efferret tuam. Est enim verisimillimum te, qui virtutis & doctrinæ fautor es maximus, hominem, in quo ista minimè desiderarentur, singulari quadam benevolentia fuisse prosecuturum. Accedit, quòd illius domum atque familiam iam deuinxisti, & novis in dies beneficijs obstringis, ad quæ eius memoriam voluntati tuæ, non dico stimulos subdidisse, sed nonnullum attulisse momentum haud immeritò existimetur. Hæc dum reputo, BEATISSIME PATER, amissi desiderio vehementer afficior, non tam profectò, ut eo præsentè ampliùs domus nostra splenderet, quàm ut esset qui tibi suo, & suorum nomine immortales ageret gratias, simulque laudem verissimæ gloriæ tuæ, dignè splendideque concelebratæ, præ ceteris reporta-

ret. Sed qualem habere possumus, hoc est, suis hisce spirantem versibus, deuotum Numini, Maiestatiq̃ tuæ, sacris pedibus aduolutus, offero, & sisto. Tu verò pro tuâ incredibili humanitate non modò libenti animo excipies, sed etiam, vbi publicas res ordinaris, lenire quærens labores, eius Musâ & ingenio recreari non dedignaberis. Quo ille honore nec maiorem viuus optare, nec potiozem ad præclaram sui commendationem & gloriam consequi potuisset.

LECTOR.

VIRGINIVM *Cæsarinum* omnis
 liberalis scientiæ virum, &
 magno excelsoq; præditum
 ingenio fuisse, constans qui-
 dem hucusque fama fuit, sed tantum
 per manus tradita, nullis testata mo-
 numentis. Hæc ne omnino deessent,
 iuris publici fecimus carminum ali-
 quot, quæ ipse, cum remitteret ani-
 mum à seuerioribus studijs, faciebat.
 Libuit hoc loco usurpare veterum ar-
 tificum formulam, quia *Virginus* octa-
 uo inualetudinis suæ, undetricesimo æta-
 tis anno sublatus, imponere carmini-
 bus suis minimè potuit extremam ma-
 num. Ceterum ea laudare supersede-
 mus, ut totam hanc partem illorum
 iudi-

iudicio integram relinquamus, quibus necessitudo est cum Romana. Etruscâq; Poëseos Principibus, & Magistris. Igitur, Lector candide, Poëtâ candidissimi versus lege, & ex his coniecturam facito de ceteris, qui eius ingenij scetus extarent, nisi mors non tam ipsi Virginio, quàm bonis literis peracerba, maturioris ætatis fructus interceptisset. Vale.

VIRGINII

CÆSARINI

VITA.

QVÆ de Virginij Cæsarini ingenio, moribus, studijs, disciplinâ, fortunâ, totoque vitæ cursu, non ab rumore vulgi, neque à Rhetorum laudationibus accepimus, sed à viris grauibus, & ab omni affectu liberis, qui adhuc supersunt, quique Virginium vsu quotidiano cognitum habuerunt; ea nos, sicuti narrata, acceptaque sunt, simpliciter, pro nostrâ, & argumenti naturâ, fideliterque trademus.

Natus est Romæ die xx. Octobris anno M.D.LXXXV. patre Iuliano, Ciuitatis Nouæ Duce, matre Liuiâ Virginij Vrsini filiâ. Vtriusque autem parentis genus, generisque dignitas & potentia clariora sunt, quam vt scriptoris operam, lucemque desiderent. Fratres habuit maiores quidem natu Ioannem Georgium, qui patri in Ducatû successit, & Alexandrum, qui postea Cardinalis creatus est ab Urbano Octauo, minores autem Ferrantem, vtriusque Signaturæ Referendarium, ac Petrum, militem Hierosolymitanum. Propinquitatibus verò multis magnisque floruit;

floruit, à matre præsertim. Nam præter Vrsinam gentem, Beatrix, Cornelia, & Catharina Liuiæ sorores nuptui traditæ, cum suis, tum suorum filiorum coniugijs Sfortias, Columnas, Corneos, Pallauicinos, Maluetios, Altempfios, Cæsios, Borromæos, Madrutios, aliasque subinde veteres familias & locupletes comprehenderant. In Virginio igitur eximia ab ineunte ætate indoles, & ad studia literarum singularis alacritas apparuit: adeo ut Bonifacius Cardinalis Caietanus, acri vir, ut omnes sciunt, perspicaci que iudicio, septennem adhuc puerum cum tractaret, ad omnia summa natum diceret, & incredibiles progressus in literis, si institutio accederet, augurari soleret. Celebre est, ac penè in consuetudinem prouerbij venit, nihil Romanis pueris festiuus, nihil elegantius fieri posse: promotos, sagaces, dicaculos, ingeniosos, ad omnia disciplinarum genera mirè factos videri: ubi adoleuerint, concidere sæpè vim illam omnem, ardoremque animorum, & quasi Circæo aliquo poculo repente mutatos, alios planè sensus, aliam sibi mentem induere. Verène id, appositeque dicatur; an à Transalpinis hominibus, vetere erga Romanos odio, falsò iactetur, nihil laboro. In Virginio certè aliter se res habuit, ut postea intelligemus. Nouem fermè natus annos Parmam mittitur cum Alexandro fratre, quò procul à paternis delicijs, adeoque ab ijs occasionibus, quæ mentes adhuc teneras, & ad magna surgentes plerumque enecant, intentiorem ad studia animum

num adijceret. Antelata autem ceteris vrbibus Parma, cum ob celebritatem illius Academiae excellentibus in omni disciplinâ magistris, Ranutij Ducis operâ, florentissimæ, tum ob auiam Farnesiam: quo etiam nomine Ranutius venientem Virginium libenter domum suam recepit, & pro eâ, quæ intercedebat, coniunctione, benignè liberaliterque habuit, quoad eâ in vrbe est commoratus. Mansit autem ibi quinque plus minus annos: intra quod spatium non solum ea omnia arripuit, quibus ad humanitatem informari solent ingenui adolescentes; verum etiam totius Philosophiæ cursum confecit, præceptore Auanzino, qui Iacobi Zabarellæ in Gymnasio Patavino discipulus, Peripateticæ disciplinæ ludum in Parmensi aperuerat: tantâ quidem cum laude, vt condiscipulos & percipiendi celeritate, & disputandi solertiâ longo intervallo omnes anteiret. Nec institutum intereâ iter retardavit infortunium, quod illi accidit. Nam dum inter æquales in equestri ludo se exercet (quod vnicum habebat à studijs laxamentum) refractarius equus, cui erat impositus, iuveniliter exultantem, & superbè nimis imperitantem excussit, adeoque grauitè solo illisit, vt pluribus locis crure confractò, præ dolore sensibus pænè omnibus destitutus, vltimum vitæ discrimen adiuerit. Quem casum maior etiam paulò post calamitas excepit, Chirurgi imperitiâ. Cum enim post duos menses, quàm decubuerat, experiri vellet, an rectè adhuc consistere pedibus posset,

posset, adeò perperam ac distortè conglutinata tibia apparuit, ut eam denuò perfringere necessarium fuerit, & in eum statum reuocare, quo ante curationem fuerat, quò rectius conualesceret, accessito ab Issæo usque lacu, in Venetâ regione, probatæ artis Chirurgo. Horret animus eos cruciatus cogitare, qui denuò tolerandi Virginio fuere qui tamen illos eo animi robore tulit, eaque constantiâ, quam in viro confirmatæ iam ætatis & sapientiæ non requiras. Igitur, ut eramus aggressi dicere, tantum abfuit, ut propterea studiorum suorum cursum intermitteret, ut per totum illud tempus, quo in lectulo confixus iacuit (iacuit autem integrum propè annum) nihil ageret aliud, quàm ut cum viris doctis sermonem de literis institueret, præcipuè verò cum Patribus Soc. IESU qui ei frequentes, & ad omne prompti officium assidebant. Quorum quidem viuendi ratio & institutum adeò Virginio arriserant, ut non semel de illorum amplectendâ militiâ cogitarit: eamque animi illius propensionem perpetuam atque constantem postea aperuit vltima ipsius voluntas, qua Ignatiano habitu efferri se velle cauit in testamento. Ea curatio cum post mensem vnde decimum exitus tandem prosperos habuisset, eosque iam progressus fecisset in literis, quos operæ pretium esset in aspectum lucemque proferre, Romam, ineunte adolescentiâ, Virginius reuertit, ubi magnum sanè virtuti suæ theatrum inuenit paratum. Nam ingens hominum animos cupido incefferat videndi cominùs, & periclitandi

litandi ingenij, de quo tam multa, tam præclara omnium sermone afferebantur: erantque non pauci, qui suspicarentur, in adolescentulo primariæ nobilitatis, & morum formæque elegantiam commendatissimo, effèri plus æquo omnia: ita verò solere fieri, vt qui alijs in vr-
bibus maximo in pretio essent, & laude ingenij ceteros mortales anteirent, Romæ ita decre-
scent, vt vix aliquo in numero haberentur. Vir-
ginius tamen aduentu suo ita confirmavit ru-
mores, qui de ipsius virtute atque ingenio per-
crebuerant, vt nihil iam in Vrbe esset eius no-
mine clarius; essentque in eum, tamquam in
aliquem ex veterum annalium memoriâ, con-
uersi animi & studia ciuitatis. Siue enim pri-
uatis eruditorum colloquijs de re literariâ sermo
esset; siue in scholasticorum, quos vocant, are-
nam descenderetur; magna vbique eius doctri-
na, magnum acumen, & fertilitas ingenij emi-
nebat. Hæc autem efficiebat etiam gratiora præ-
ter generis claritudinem suauitas oris, formæ-
que dignitas. Quibus accedebat actio efficax,
& sonus vocis elegans, & ad aurium volupta-
tem accommodatus; ingenuus prætereà qui-
dam pudor, & candor animi, pari cum huma-
nitate erga omnes, & facilitate naturæ. Nam ad
id quidem quod pertinet, extat inter eius scripta
Satyra elegans, quâ acriter carpit, vel potius irri-
det nobilium quorundam inscitiam, qui existi-
mationem dignitatemque nominis, quam solidis
ornamentis, ac verâ virtute non possunt, ostenta-
R tione

tione generis ac potentiæ, & insolentis animi
 fastu consequi volunt. Nec parùm momenti ha-
 bebat ad plausum laudemque Virginio conci-
 liandam senilis quædam in primo ætatis flore
 maturitas, non illa quidem aultera ac tristis
 (nam hilariora nonnumquam conuiuia & con-
 gressus amabat, eratque in iaciendo, mitten-
 doque ridiculo perurbanius) sed quæ adolescen-
 tem deceret literis impensè deditum, & ab insi-
 tã animi generositate non fluxa, & præsentia,
 sed ad memoriam illustria, & æterna respicien-
 tem. Ferunt, cùm ab æqualibus ad insigne spe-
 ctaculum inuitaretur, quod totius Urbis con-
 cursu celebrabatur, se verò id facturum negas-
 se, nec eo se crimine velle adstringere, vt quo
 temporis spatium posset Olympicis, Nemæis,
 Circensibus ludis, & si liberet, etiam Florali-
 bus, sine vlllo incommodo aut strepitu domi-
 suæ interesse, mallet imperitorum artificum
 nugis, quantumuis sumtuosis, inter tumultus
 & vulgi angustias, oculos atque animum prosti-
 tuere. Maximos præterea clamores excitabat
 memoria, quã ita Virginius pollebat, vt inte-
 gras sæpè Scriptorum paginas, pro re natã, re-
 citaret; & vbi interesset publicis disputationi-
 bus (intererat autem ferè quotidie, certatim in-
 uitantibus ijs, quorum ea sollemnitas erat, quò
 tanti Viri præsentia illustrior fieret) essetque vel
 eleuandum aduersarij dictum, vel suum con-
 firmandum, sexcenta Aristotelis loca proferret
 ex tempore, iisdem pænè verbis quibus reddita
 fuerant

fuerant ab interprete : nam Græca adducere, nec moris est apud nostros homines, & ipse (institutum enim tenebo, nec alios patiar falsas Virginio laudes appingere) non nisi leuiter attigerat Græcas literas. Itaque cum acerrimo ingenio parem memoriam, quod perrarò accidit, sortitus esset, & tempus omne, quod reliquum esset ab officijs ad tuendam vitam necessarijs, teneret in comimentationibus, & tractatione librorum, breuî omnis reconditæ exquisitæque doctrinæ scientiam ita comprehendit, vt admirationi esset vniuersis, nec iam se intra Italiam contineret illius gloria, sed mare & Alpes præteruecta longè se ad vltimas terras, lateque diffunderet. Cardinalis quidem Bellarminus (quem virum parùm consideratè quicquam, aut ad assentationem dixisse vel fecisse vmquam, nefas esset suspicari) solitus erat dicere, videri sibi Virginium alterum Picum Mirandulanum, eum qui ob excellentiam ingenij, & doctrinæ, phoenix est nuncupatus. Quod sanè dictum & probabatur in vulgus, & vtriusque genus, mores, formam, ingenium, studia, exitum ipsum vitæ ex æquo comparanti haud multum absonum à vero reperietur. In cuius rei fidem subiicimus numisma, ex vnâ quidem parte duobus phœnicibus insculptum, ex alterâ verò totidem imaginibus affabrè ductis, & extantibus; quarum prior Ioannem Picum, Virginium Cæsarinum altera referebat.

Idem Cardinalis Virginitio auctor fuit, ut tantam rerum optimarum scientiam, ingenijque præstantiam, quæ sibi diuinitus contigisset, ad ipsius Dei gloriam, & generis humani fructum conferret; scribendo librum, in quo vberioribus argumentis, quàm ceteri fecissent, magisque ac sensum permanentibus, omnem dubitationem tolleret de immortalitate animorum, ad reuincendam illorum pertinaciam, qui sacrarum literarum testimonio hac in re minimè acquiescerent. Et sanè multa in id argumentum Virginitium collegerat, colligebatque in dies, quod omni suo tempore rectè & ordine digesta luculentum volumine complecteretur; nisi præmatura postea mors egregium Opus, quemadmodum alia multa quæ moliebatur animo, intercepisset. Inter hæc non neglexit Iuris quoque scientiæ, cuius Consultus fuerat Parmæ sollemniter appellatus: operam dare, coacto etiam stylo, quo ceteroque castigato utebatur, accommodare se formulæ corruptæ Iurisprudentiæ. Verumtamen long
maio

maior illum voluptas ad mitia Musarum studia, & flagrantior cupido rapiebat, hominem præsertim non tam honorum & potentia, quibus vulgares animæ vsque ad insaniam capiuntur, quàm laudis & gloriæ, quâ magnæ mentes & erectæ imprimis ducuntur, appetentissimum. Quamobrem, valere tandem iussis leguleiorum forique clamoribus, iterum se liberalioribus literis totum tradidit, Theologicis præsertim, ac Philosophicis: quarum primas cum sacrae historiae, Canonum, Conciliorum, ac Patrum cognitione coniunxerat; in ultimis verò, Doctore & Magistro Auanzino, de quo supra memorauimus, ita vsque ad illud quidem tempus Peripateticorum sectæ adhæserat, ut ab eorum placitis vel latum vnguem discedere religio illi esset. Verum ubi versari familiarius cœpit cum Federico Principe Cæsio, eiusque auctoritate & consilio in amicitiam se dedit Galilæo, Ioanni Ciampolo, alijsque eius disciplinæ hominibus, qui è cælo se deuocasse gloriabantur veram ac germanam philosophiam, hoc est, aliam planè ab eâ, quam Aristoteles tradidisset; primò quidem oblucri acriter eorum dictis, deinde ubi quotidianus sermo argumenti insolentiam cicurauit, haud grauè aures, postremò etiam manus dedit. Itaque veteris militiæ desertor & transfuga, ut sunt iuuenum ingenia cupida rerum nouarum, transitum fecit ad castra Lynceorum (id nomen Academiae fuit) quorum erat institutum inusitata rerum euènta, quæ terris, quæ cælo accide-

R 3 rent,

rent , in disputationem vocare , causas sedulò indagare , & eorum obseruationibus , alijsque experimentis , veterem omnem philosophiam , Aristotelicam in primis euertere. Ex eo numero qui esset , quasi familiæ suæ tesseram ambitioni vocabuli conuenientem , gestabat digito anulum , lynce insculptum , quo significabatur , esse eos in rimandis naturæ arcanis perspicacissimos. Hæc porrò Academia auctorem habuit eum , quem diximus , Federicum Principem Cæsium , literarum amatorem potius , quam peritum , mansitque tamdiu , quamdiu vixit auctor suus , qui illam quasi satam à se arborem omni officio industriaque colebat. Verùm eo mortuo , cùm Academici nullas haberent certas sedes , nec ceterarum Academicarum morem sequerentur , statis diebus in vnum conueniendi , sed vnico nominis splendore , & annuli mysterio omniseorum disciplina contineretur ; breui Lynceorum memoria ita extincta est , vt eorum ad ætatem hanc nostram vix tenuis aura peruenerit. Præter Galilæum , & Ciampolum , coluit quoque Cynthium Clementem eidem sectæ addictum , & insignem eâ tempestate Medicum. Ab eo Virginiius Chimicis sacris initiatus versari cœpit attentius in eius artis experimentis , quibus præcipuè Aristotelis fundamenta conuelli putabant. Eaque ipsa experimenta conuertit postmodum à destruendis Peripateticorum placitis ad fulciendam valetudinem suam , quæ iam & assiduo labore in studijs , & habitu

corpo-

corporis gracili, propensoque ad maciem, in deterius quotidie prolabebatur. Verum hic quoque conatus, sicut alia multa quæ periclitatus fuerat medicamenta, irritus fuit, in dies magis magisque superante vi morbi. Cuius rei cum omnem culpam (vitio generis humani) conferret in infeitiam Medicorum, inuehi vehementer eâ occasione solitum ferunt in insaniam temporum nostrorum, quibus ars illa, cui valetudinem nostram vitamque credimus, tamquam humilis & plebeia, digna iudicaretur, in qua illi fermè elaborarent, qui nullas vererentur violare maiorum imagines, qui que tenuitate plerumque rei domesticæ prohiberentur operam dare studiis ac disciplinis ad eam probè tractandam necessariis; instrumenta fundi, pascua, nomina, supellex, à viris honestissimis, patricisque vendicarentur. Igitur cum alterius cæli præsidium, reliquis omnibus frustra consumptis, experiri constituisset, Bononiam iter intendit, non quod situm illius urbis maximè opportunum duceret valetudini suæ, placidum alioqui temperatumque cælum desideranti; sed quod in Bononiensi Gymnasio mereri stipendia dicerentur Medici præstantissimi, nec deessent literati viri, sine quibus, ut cetera adessent omnia, videbatur sibi Virginii in solitudine lectique vivere. Sed interceptus in itinere ab amantissimo sui Principe Cæcio, Aquam spartam Cæsiæ gentis oppidum propè Spoletum diuertit, mansitque ibi aliquot dies magnâ, quantum

quidem per inualetudinem licuit, cum voluptate. Quippe Federicus, quò libentiorē illi Virginiū retineret, Bononiā accerferat, præ ceteris, Claudium Achillinum, Philosophum ac Poëtam, opinione quidem omnis Cisalpinæ Galliæ maximum, & Petrum Poterium r. Chemicæ egregium artificem, quibuscum alternas horas hilare ac iucundè transigebat. Ac brevum tantum de veteri suâ sæuitiâ morbus remiserat, ut vox etiam, quam pituitæ, vel alterius cuiusvis humoris defluvio ulceratæ fauces iam olim intercluserant, ad officium rediret, ut Elegiâ quadam ad Cynthium Clementem sit ipsi effusè gratulatur. Nam ceteris eius virtutibus non leui ornamento erat miræ indoles, & dexteritas ad Poësim, præcipuè Latinam, in qua Tibullum, Propertiumque, eruditorum iudicio feliciter expressit elegiaco carmine. Italicis etiam numeris se exercuit, adductus consuetudine Ioannis Ciampoli, qui eo præcipuè ornamento aditum sibi ad laudem, & ad potentiorum limina patefecerat. Sed quamvis Virginius profiteretur maximè omnium probari sibi Ciampolvenam & characterem; longè tamen diuersa viâ vterque illorum ibat ad carmen. Virginiu æquabile & temperatum sequebatur scribend genus, perspicuum, graue, simplex, quod seriem ageret, & in quo Latij veteris incessum facile agnosceres; in Ciampolo liber spiritus, noua omnia, concitata, grandia, inaudita, plena periculi & audaciæ ad Pindarum aspirantis, quapropterea

Propterea omnem ad se raperent admirationem
theatri. Quam scribendi rationem perperam
imitati postea, qui se Pindaricos dici volunt, in
tam absurdos errores inciderunt, ut ex plurimis,
quæ aliquot ab hinc lustris irreperunt in Rem-
publicam literariam hæreses, nulla, ut viri qui-
dem sapientes iudicant, foediùs Italicæ iuuen-
tutis ingenia corruerit. In his, quæ scripsit ma-
ternâ linguâ, multa reperiuntur etiam amatoria,
satis pro argumento verecunda & sobria; quæ
tamen Auctor postea improbavit, tamquam
imbecillâ adhuc ætate scripta: & superat eorum
numerus, quæ hominem philosophum, & à
vulgi erroribus alienum magis deceant, quæque
Christiano Poëtâ digniora videri possint. Quâ
etiam in re secutus est Ciampoli auctoritatem
suadentis, honestissimam secum provinciam
susciperet, ad meliorem frugem moresque re-
uocandi Etruscas Musas, quæ, nonnullorum vi-
tio, nihil iam sancti aut casti haberent, sed
cuiusvis è vulgo libidini prostitutæ in obscœnis
tantum & procacibus argumentis occuparen-
tur. Virginius itaque à iuuenili licentiâ ad gra-
uiora stylo conuerso, moralis Philosophiæ præ-
cepta, quod nemo adhuc ante ipsum ex propo-
sito fecerat, aggressus est carminibus tradere,
ut etiam profitetur Ode illâ, quæ Proœmium
inscribitur. Et quia ad informandos optimis
moribus animos duplici præcipuè viâ ac ra-
tione niti oportet; ad honesta videlicet incitan-
do illos, & reuocando à turpibus; utramque

Virginius complexus est : illam quidem pluribus Odis (cantiones nostri vocant) ad varios amicos scriptis ; hanc verò nonnullis Satyris Luciliano aceto perfusis , in quibus ætatis suæ vitia perstrinxit acriter : quandoque etiam personis potentiâ vel dignitate illustribus , quâ erat animi libertate ac spiritu , in os inuolare non dubitauit , sed animi tantum gratiâ , & experiundi eo in argumento ingenij , non quòd vllis mortalium inuri notam suis carminibus vellet. Ceterum quòd fidiorem literis suis operam daret , in superiorem paternæ domus contignationem secesserat . nec eò quemquam ferè admittebat , præter illos , qui pari erga Musas animo essent , paribus studijs ducerentur. Hos enim ad se venientes omnibus humanitatis officijs excipiebat : cum his disserere , lectitare , conuiuari , deambulare , dies integros commorari : cum eisdem communicare lucubrationes suas , impensè prius rogatis , diligenter animaduertent , & si quæ minus probarent , atroci stylo effoderent. Quorum quidem nonnullos alienâ ope & præsidio indigentes aluisset etiam domi suæ , vt solebat sæpè desiderare , si per tenuitatem rei domesticæ licuisset. Verum cum bonorum paternorum summa ynà cum Ducatu Ciuitatis Nouæ in Picenis , alijsque in agro Latino oppidis , ad grandiore natu fratrem , more apud nobiles familias recepto , peruenisset ; ipse tertio loco genitus eam pecuniam annuatim percipiebat , quæ cum per se ipsa satis exigua erat ,

tum

tum verò parùm attentè administrata, vt ij faciunt, quibus seriò occupatis in studijs literarum ingrata omnino atque odiosa accidere solet rei familiaris procuratio, ægrè in annuos sumtus suppeditabat. Quò fiebat, vt graui se nonnumquam ære alieno obligaret, quod postea Dux ipse ad arcendam notam, quæ in se etiam redundasset, molesto quidem animo, sed exsoluebat tamen. His angustijs vt obuiam aliquando iret, litem cum eodem Duce instituerat, quâ petebat, vt liberalior sibi in singulos annos pensio decerneretur, prout vltimis illis temporibus maior facta fuisset accessio ad patrimonium Cæsarinae familiæ, ad cuius facultatem respexissent Maiores sui, cum secundo loco genitis annuos præscriberent redditus. Sed Mapheus Cardinalis Barberinus, quem ingenij ac studiorum similitudo Virginio, quamuis longè natu minori, familiarissimè coniunxerat, ei persuasit, vt omni contentione sublatâ, quietè cum fratre & concorditer viueret; quòd ita deceret præclarum virum, eaquæ esset certior ratio extorquendi ab illo pecuniam. Eo interim in otio, & quasi malaciâ literarum, non licuit Virginio diutiùs viuere, ipsum inter Cubicularios intimos cooptante Gregorio XV. operâ Ioannis Ciampoli, qui Pontificio nomine exarabat epistolas ad Principes. Is vbi ad illum honoris gradum est admotus, nihil habuit antiquius, quàm vt significationem aliquam Virginio daret grati apimi, & beneficiorum memoris, quæ plurima

ab eo, insigniaque acceperat. Erat Gregorio secretis, in ijs quæ ad statum curamque Republicæ pertinent, adeoque non mediocri auctoritate & gratiâ in aulâ florebat Ioannes Baptista Agucchius Bononiensis, vir cum ceterâ clarus, tum verò scribendi Italicè, & rerum per literas gerendarum laude clarissimus. Eius commendatione Ciampolus sicut ipse in eum locum peruenerat, ita facilè est consecutus, ut Virginius ad eum, quem diximus, honoris gradum ascenderet. Sunt qui credant, Virginium ubi primùm in Palatium pedem intulit, veteri instituti oblitum cogitare cœpisse de anteuertendâ purpurâ Alexandro fratri, cui quamui tenuioris ingenij homini, tamen uti & natu grandiori, & aliquot iam annos constituto in publico munere, deberi potiùs is honos videbatur tantumque breuî vel suâ industriâ, vel amicorum ope profecisse, ut cum Gregorius lento quidem, sed graui conclamatoque morbo implicaretur, ad illustrandam præclaro aliquo facinore memoriam extremi temporis, de Virginio Cardinali creando in primo conuentu Senatus, vnâ cum duobus alijs viris ornatissimis, Agucchio ipso, & Angelo Cæcio, consilia inirentur; quæ tamen Pontificis mors citiùs, quàm credebatur, consecuta discussit. Alij verò postremæ quidem parti assentiuntur: quòd verò pertinet ad præripiendum fratri honorem, commentos fabulam putant aulicos homines, Virginium non ex ipsius virtute & altitudine animi metien-

metientes , sed ex moribus , & naturâ imperitæ multitudinis , quæ adduci numquam potest, ut minimè credat insanire eos homines, qui nihil ducunt præclarius vitâ rectè sapienterque tractâ. Adduntque , Virginium non repugnantem potius , quàm volentem pertractum fuisse in Aulam Pontificiam, clamante subinde Ciam-polo , indignum esse viro magnanimo , præsertim philosopho, cum scias humanam societatem mutuis officijs contineri , nullam velle Reipublicæ partem attingere ; cumque literarum adeo sis amans, occasiones auersari illas , quibus literæ poliuntur : non prætermittendam opportunitatem iuuandi amicos, & industrios homines, nec ea munera recusanda, quæ, nisi à probis viris sapientibusque occupentur, improbis & iniustus , magnâ cum Dei offensione, rei que publicæ incommodo , sint committenda. Mortuo Gregorio , & in eius locum Urbano Octauo Pontifice renunciato, statim eius Cubiculo Virginius præficitur : idque tribuisse Urbanum opinio fuit non tam veteri beneuolentiæ, quàm eius indolem ab incunte adolescentiâ complexus fuerat, quàm recentibus eiusdem erga se meritis. Cum enim Mapheo Cardinali Barberino dudum subirati Hispani essent, suæque erga illum voluntatis non obscuras dedissent significationes; ægrè illi ; ut existimare quiuisset facile potest , ad Summum Pontificatum aditus patuisset , nisi Virginius à Francisco de Castro Regis Hispaniarum ad Pontificem Oratore , & Didaco Saavedra, qui consilio-

filiorum omnium Francisco particeps erat, sæpius vrgendo impetrauisset, æquiore in tantum Virum animo esse vellent, & auctores fieri, vt is cum Rege Catholico in gratiam rediret. Iam olim enim Virginius, manu ducentibus literis, & re Poëtica, insinuauerat se in vtriusque illorum familiaritatem, quemadmodum etiam Mapheo egregie conciliauerat Gasparem Cardinalem Borgiam Hispanicæ factionis moderatorem ac ducem, qui quamquam durior ad hæc studia videbatur, facile tamen suauitate morum Iuuenis nobilissimi, & miræ in tractandis conciliandisque animis dexteritatis ita captus est, nihil vt esset, quod non eius causâ faceret libentissime. Certè si in Pontificibus creandis quicquam humanæ opi tribuere fas est, ac non potius sola tam arduo in opere & sacrosancto Voluntas Diuina dominatur, egregie meritis de Urbano Octauo Virginius eo facto videri potuit. Ad eum tamen fortunæ gradum tantam animi æquitatem & modestiam attulit, vt eorum qui apud Urbanum aliquo loco essent, nemini minùs licere videretur: tantumque abfuit, vt eos imitaretur, qui ad potentiam opesque ex insperato euecti efferuntur fastidio quodam & contumaciâ; nullum vt suauiore ex eo loco fructum percipere se fate-retur, quàm subleuandi veteres amicos, eos præcipue, qui destituti re familiari, ingenio, & literis abundarent. Itaque breui illo tempore, quo in eâ dignitate vixit, eorum quàm plures, prout cuiusque conditio ferebat, aut in familijs virorum

Prin-

Principum, aut honesto aliquo in munere collocavit. Aliquos etiam apud se retinuit: in his Augustinum Mascardum, quem Parmæ cognitum, hospitis & contubernalis loco habebat; & Franciscum Balduccium, cuius operâ utebatur in scribendis epistolis, virum ad Poësim omnino factum, si acrioris limæ labor, & vberior cognitio artium optimarum ad eius ingenium accessisset. Alios verò, qui cum nihil domi pingue haberent præter ingenium, inani tamen scientiæ opinione inflati, sæculum incusabant, ut ferè fit, quod iacere literas pateretur, molliter atque urbanè admonitos erroris, in quo erant, hortari solebat, relictis studiis literarum, aliam omnino artem magis accommodatam humeris suis, aliud vitæ genus aggredierentur. Eaque Virginij libertas meliora suadentis, multis, qui nullam in tanti Viri dictis subesse fraudem poterant suspicari, salutis fuit. Tam illustri loco positum Virginium, cum publica expectatio, tum verò Urbanus ipse Purpuræ destinabant. Verum quod illi aliena mors paulò antè abstulerat; sua tunc abstulit. Nam intra vertentem annum, ex quo Pontificio Cubiculo præerat, extremâ iam macie confectus, fato, quod iamdiu forti erectoq; animo operiebatur, tandem concessit, Kal. Aprilis, anno M.DC.XXIV. Constans autem opinio fuit, mortem illi maturavisse Præfecturam Cubiculi, cui ut frequens adesset, adeoque palàm Pontifici faceret, se integras ad purpuram vires allaturum, affecto corpori, & quietis indigenti minimè parceret.

ret. Virginij quidem mortem adeò grauitè tulisse fertur Urbanus, vt per aliquot dies, vbi de illo mentio incideret, lacrymas non haberet in potestate: & cum Alexandrum Virginij fratrem Cardinalem creauit, professus sit, se potiùs Virginij memoriæ, quàm Alexandri promeritis illum honorem tribuere. Quàm carus autem ciuitati fuerit, in cœrore funeris indicatum est. Senatus enim, Populiq̃ue Romani decreto, in Palatio Capitolino statua illi posita est, doloris publici testis, cum inscriptione Ioannis Ciampoli:

VIRGINIO

CÆSARINO

QVIRITIVM SAPIENTISSIMO,

CVI TANTA INGENII VIS,

VT DOCTVS ETIAM HABERI POSSET

SINE LITERIS;

TAM AMPLA LITERARVM SVPELLEX,

VT ADMIRATIONEM MOVERE POSSET

ETIAM SINE INGENIO:

QVEM TAMQVAM VRBIS MIRACVLVM,

ET NOBILITATIS ORNAMENTVM

TVM INDIGENÆ, TVM CONVENÆ PHILOSOPHI,

POETÆ, ET RHETORES INUISEBANT,

SVA QVISQVE DECORA

IN HVMANISSIMO MOECENATE MIRANTES:

CVIVS IVVENTVTI

PERTINAX DOCTRINARVM STVDIVM

SENILIS PRVDENTIAE

GLORIAM COMPARAVIT,

IVVENILIS VALETVDINIS ROBR ERIPVIT:

QVI FACTVS ADOLESCENTIBVS

EXEMPLAR VIRTVTVM, ET PARENTIBVS

MENSURA VOTORVM,

NONDVM TRIGESIMVM ANNV INGRESSVS

MORTEM OCCVBVIT IN VATICANO,

SAPIENTIVM LVCVBRATIONIBVS,

ET PRINCIPVM LACRYMIS ILLVSTREM:

VI PONTIFICII CVBICVLI PRÆFECTVM AGENTI

VRBANVS VIII.

ECCLESIASTICÆ PURPURÆ DECVS

A PRÆOPERA MORTE

EREPTVM FVISSE CONQUESTVS EST:

EIDEM PVBLICIS EXEQVIIS COHONESTATO

S. P. Q. R.

ANNVENTE PONTIFICE,

INTER TRIVMPHALES DVCES IMAGINEM

ET MONVMENTVM DECREVIT,

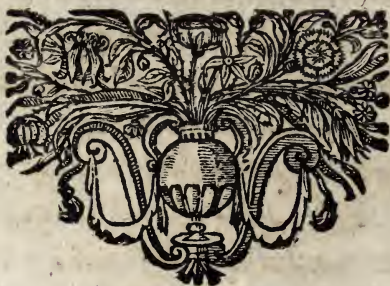
NE MINVS LITERARVM GLORIA,

QVAM ARMORVM,

CAPITOLIVM DECORETVR.

Appa-

Apparatissimo funere elatum ad D. Mariæ de Arâ cæli, Alexander Gothifredus S. I. Patrius Romanus pro concione laudauit. Humoristarum item Academia Virginio (qui honos, ex instituto illius loci, viris tantummodò famâ ingenioque maximis haberi solet) iusta persoluit. Augustino Mascardo clari iam tum nominis Oratore verba faciente. Cuius Oratio excepta de more est à Poëtarum carminibus, quorum magna pars ereptum sibi Mœccenatem suum certatim dolebant, veroque luctu, non ad ostentationem ingenij simulato, funus prosequabantur.

VIRGINII CÆSARINI

ROMANI,

olim VRBANI VIII. Pont. Opt. Max.
Cubiculo Præfecti,

EPINICION in Victoriâ Bohemicâ
Sereniss. D. Maximiliani Boiorum
Ducis.

Tristitiam, trepidosq; metus, curasq; proteruis
Tradam Carpathium per mare ferre Notia.

Omnia leta cano: pleno nunc ore sonandum:

Aurea quid cessas mihi dare plectra puer?

Non referam molles luctus, priuata silebo

Damna: queri nobis publica causa vetat.

Surge anime, & desueta diu fer gaudia mente:

Surge anime, atque aliam disce mouere chelyn.

Sacra canit vinctus Peneide fronde capillos

Vates: quisquis ades, dic bona verba sacris.

Vrantur Syria merces, Nabathæaq; tura:

Puniceas oleant lucida templa rosas.

Ultra profanatas adsitis numina sedes,

Impleat & vester nunc mea lina fauor.

*Sunt aliquid Superi : Romanis regnat in aris
 Religio, veteres quam coluistis aui.
 Non desunt lentas ultricia fulmina in iras,
 Iudicat & tandem crimina pœna sequax.
 Fœda Palatinum regnis dare terga Bohemis
 Vidimus, & nostrâ parta tropæa manu.
 Fracta cruentatum voluuntur sceptrâ per Albim:
 Funereo Hercynius sanguine tabet ager.
 Vincula Praga manu gessat, quâ tela gerebat,
 Et malè decussos accipit ore lupos.
 Quis Superum, Musæ, nostros ad bella maniplos,
 Dicite, quæ iuuit Cæsaris arma manus?
 Vtraque finitimis legio confederat aruis,
 Cernebantq; auidi mutua castra duces.
 Hinc Rhenanus agit Slâuos, Morauosq; rebelles,
 Et ferus in pugnam Slesia signa rapit.
 Fœda Superstitio, sacris infensa Latinis,
 Tincta Acheronteo spicula felle tenet;
 Et Vaticano ante alios incendia templo
 Caluinius minitans impia tela rotat.
 Hinc armis nitet Augusto deuota iuuentus,
 Ardet & æratâ cuspide Boia cohors.
 Vnâ ingens Hispana phalanx certamina poscit,
 Iustaq; Parthenopes miles in arma ruit.*

Arduus

*Arduus & campo sese Buquōius infert,
Magnanimosq; docet spernere fata viros,
Aptant se pugnae Tyrrheni principis ale;
Hostem iamq; prior, quàm manus, ira ferit.
Sic steterant acies: necdum dare carmine belli
Clarisonæ audebant signa cruenta tubæ.
Aëre se mittens rutilus cùm nubibus actus
Liquit Adalbertus cerula templa poli.
Et Bauarum stetit ante Ducem: tum stella nitenti
Per nubes secuit crine refixa viam.
Non ille attulerat chlamydem, tunicasq; crepantes
Textilibus ventis, carbaseosq; sinus.
Non pastorali firmans vestigia virgâ,
Aut venit mitrâ tempora vincta gerens,
Qualem Diuorum cumulantem altaria donis
Iam vidit melior Praga operata Deo.
Norica sed forti crispans hastilia dextrâ,
Totus & ardenti clausus ab ere nitet.
Aureus umbo iras, furias, clademq; vomebat:
Nutabat cristâ versicolore caput.
Mox ait: O fidei Princeps defensor auitæ,
Maximiliane, tuis gloria maior auis;
Perge, agè, tempus adest, via nunc rûpenda per agmen;
Disijce, me, trepidos, omina dante, duces.*

Sat regnare datum sceleri , iam fraudis abunde est:

Nunc admissa truci crimina morte luant.

Tu celi vindex : tibi victima corruet hostis,

Planget & aduersam sanguinolentus humum.

Non te, quod densis horrescunt agmina signis,

Terreat : has acies numina magna premunt.

Diuorum violata animo simulacra reuolue ,

Et temerata truci fana vetusta manu.

Vestales subeant aditus , & milite , castus

Quæ colit , audaci claustra refracta , pudor.

Illæ est , illa ferox leto sternenda iuuentus ,

Diuorum è tumultis quæ ruit ossa sacris.

Quiq; dedit cineres nostros ludibria ventis ,

Det lacer impastis ossa inhumata feris.

Quod causâ vincis , vinctes & viribus hostes :

Stabunt pro castris iusq; piusq; tuis.

O quantos hodie confusa cædis acervos

Aspicias ! dextrâ funera quanta dabis !

Euentura cano belli non futilis augur :

Mentiri haud Superum nuncia lingua potest.

Ecce tuas volitat circum Victoria turmas ,

Lectaq; Idumæis fert tibiserta ingis.

Dixit , & intorsit furialis robora teli ,

Horret quæ denso crebrior hoste globus.

Proxima

Proxima Boiugenæ regis volat hasta per auras :

Cetera ductorem turba imitata ruit.

Exhortantur equos , laxisq₃ feruntur habenis :

Quadrupedum occurrunt pectora pectoribus.

Fulmineum explodunt nitrosa tonitrua plumbum,

Sulphureasq₃ volat Mors comitata pilas.

Dant sonitum colles , refugitq₃ exterritus amnis:

Æther dissultat , concutiturq₃ solum.

At Dux fatifero Boiorum dimicat ense :

Quà ruit , horrescunt obuia corda metu.

Latum limitem agit peditemq₃ equitemq₃ metendo ,

Versaq₃ vulnifico fulmine terga ferit.

Indica sic frendens furit inter ouilia tigris :

Per Libycas equitans sic ruit Auster aquas.

Sic flamma arentes victrix populatur aristas :

Diluuiem meditans sic tumet Ister agris.

Tum verò exoritur clades horrenda cadentium,

Strataq₃ in informi corpora cade natant.

Pars ruere in fatum , pugnaci & pectore mortem

Accipere : incerta pars dare terga fugæ.

Hi fluuium petere, & rapidis se credere lymphis;

Brachia sed vincit vulnere tarda labor.

Iam terror miseros nigris amplectitur alis,

Et quatit insolitus pectora pulsa timor.

Iam reboant gemitus morientum, pallida fuso
 Exultatq; virum sanguine Tisiphone.
 Undique sanguineæ strages, & plurima mortis
 Versatur facies: inficit arua cruor.
 Vicit Relligio tandem, fusæq; cateruæ
 Sunt visæ ad nostros projicere arma pedes.
 Tu quoque, Rex, stares miserandus truncus in aruis,
 Ni leto profugum surripuisset equus.
 Ecce petis Morauas, latebrosa cubilia, siluas,
 Nec, quæ circumstent aspera fata, vides.
 Quò ruis, ô demens? nostris accede triumphis:
 Cesareum satius spontè subire iugum.
 Iam tibi predico exilium, longosq; labores,
 Pauperiem, & nullos per tua regna lares.
 Finibus extorris, Rheniq; expulsus ab amne,
 Quàm mallem, dices, hac cecidisse die!
 O ubi nunc soceri auxilium, classesq; Batavæ!
 Fugisti: languet spiritus ille tuus.
 Voverat ille (nefas) sese Capitolia ferro
 Excisurum olim, Romulidumq; decus:
 Ebrius & patrio celebrans conuiuia Baccho
 Sacrarat telis Itala regna suis.
 At Superi oderunt ventosæ praelia linguae:
 Imminet in tumidos numinis ira duces.

Montibus Amonijs celsos imponite montes,
 Monti parq̃ Mimas, Oromedonq̃, ruant.
 Ægeon validus centeno fulguret ense,
 Porphyriionq̃, fremat, centimanusq̃, Gyas.
 Fulmine deiecti Stygias trudentur ad undas:
 Inuenient Siculis flammea busta iugis.
 Pura triumphatum Pietas ascendit Olympum,
 Et parent humili sidera capta prece.
 Hinc tibi victori, plausu fremituq̃, secundo,
 Fessa malis reſerat mœnia Praga triceps.
 Tu ſancis leges, inimicaq̃, fœdera rumpis,
 Dux acie, & iuſto dux metuende foro.
 Bella gemunt, fractamq̃, fidem; te iudice, fontes:
 Fallaces cohibent vincula athena viros.
 Liſtorem metuunt auſi ſpreuiſſe phalanges:
 Armorum peragit ſtriſta ſecuris opus.
 Miles Io ingeminat præcinſtus tempora lauro:
 Acer Io ingenti voce triumphæ canit.
 Ante tuos curruſ fracto Moldauia cornu
 Decolor incedit ſanguine tinſta ſuo.
 Fertur ſummiſſo, triſtiq̃, Bohemia vultu,
 Quas nutrit, paſſis puluerulenta comis.
 Numina redduntur templis, altaribus ignes,
 Numinibus cultus, turea grana focis.

Primus & ante aras Princeps inducit honores,
 Hostilesq; aptat postibus exuias,
 Arma fugacis equi, seruantia signa cruorem,
 Et de languenti spicula lapsa manu.
 Ingentes pendent hastæ, infelicia tela,
 Et frustrata suos scuta cruenta duces.
 Sacra redux celebrat Romanâ in veste sacerdos,
 Edit & arcano verba timenda sono.
 Dein animata Deo delibat munera mense,
 Et, memorans Christi funera corde, litat.
 Monstra fremunt Erebi, Cocytia regna resultant:
 Horrendum Hussitus sibilat ore draco.
 Magnus calicolum plaudens tibi Carolus aulâ,
 Hæc secum tacito in pectore versat avus:
 O verè educ tam Francorum è stemmate prolem!
 Prælia sunt testes sanguinis ista mei.
 Prosequitur plausu stellantis regia cæli,
 Gaudet & aligerum templa per alta chorus.
 Quare agè præceptis pubes imbuta Latinis,
 Ritè operata Deo munera mente refer.
 Grates Cælitibus, quorum immortalibus armis
 Debetur pulcro parta labore salus.
 Ferdinande, tuo victor latare triumpho:
 Gaude Cæsareis fascibus aucta domus.

*Victa sub Augustis redijt prouincia virgis ,
Externumq; iugum se coluisse dolet.*

En tua sydereæ veniunt ad classica turma :

En tua calicolum prosperat arma Pater.

Non tibi dat metas rerum , non tempora celum ;

Terrarum imperium sed sine fine dedit.

O benè culta pio caelestia sacra Rodulpho !

Qualia creuerunt omine regna tuo !

Exoriens , moriensq; tuas Sol aspicit undas :

Auster , & Arctoi te colit ora soli.

Concinit Austriacos Siren Tyrrhena triumphos ,

Et plaudit faustâ , cùm tonat , Ætna face.

Belgica concreto per stagna rigentia tergo

Arma , & plaustra tuus stridula miles agit.

Feta tuis sceptris alios sors parturit orbes ,

Transq; fluentisonum regna dat Oceanum.

Peruuios tua iura domant , & Mexican ingens ,

Teq; Thyestea Brasili pasta dape.

India quin aurum , captiuag; cinnama mittit ,

Memnonij baccas & tibi dona freti.

Gangaridum Hispanæ sunt hospita litora puppi ,

Seruit & Eoæ fertilis ora Goæ.

Gaude Religio , soboles dilecta Tonanti :

Ire per Æthiopas ad tua templa licet.

*Auroræ tellus veneranda oracula poscit :
 Sacra niger patrio ture procurat Arabs.
 Occiduis Phlegethon longè detruditur aris,
 Patagonum luci præmonuere fugam.
 Quà tenet imperium, Romanos Austria mores
 Edocet, & victos ad pia sacra vocat.
 Tu cælo populos, Superi tibi regna rependunt;
 Nec magis es ferro, quàm pietate potens.
 Hæc ego magna canam vates tua signa sequendo :
 Gloria det vires, carmine magnus ero.*

A D

GREGORIVM XV.

PONT. MAX.

Bellicos Italiæ tumultus pacantem.

P *Roijce tela manu bello furiosa iuuentus :
 Linquite Canomanum Martia castra duces.
 Cornipedisq; leues cesset glomerare recursus
 Lugubri galeæ luce timendus eques.
 Romanus vetat arma Pater, Martemq; relegat,
 Sanguineamq; sitim trans pia regna fugat.
 Compescant litui, compescant classica murmur:
 Contentur pacis sola tropæa tubæ.*

Denocat

Denocat è calo, felicia munera, pacem,
 Qui reſerat celi limina athena Pater.
 Auſonias ſolui decernit in otia gentes:
 Itala pallenti liberat arua metu.
 Druſorum manes, Auguſti nominis umbræ,
 Gaudete: hæc veſtri eſt pompa laboris opus.
 En iterum reduces Capitolia ad alta triumphî;
 Nec tamen hic ullo eſt ſanguine partus honos.
 Alpibus impoſiti Rhæti ſenſere tremendis
 Agmine non fracti iura Latina togæ.
 Cernite tranquillos deuoluat ut Abdua fluctus,
 Et Phaëthontæas purior auctet aquas:
 Serius ut torquens per opima noualia curſum
 Roſcida triticeâ cornua cingat ope.
 Larius indigenâ crines umbratus oliuâ
 Splendidior gelidis exerit ora vadis.
 Hunc circum Nympha, glauci gens humida regni,
 Deſuetos ducunt vda per antra choros.
 Eheu quot ſclerum mærens Inſubria vultus
 Ceperat! heu quantum pertimuiſſe nefas!
 Et ſibi funeſtas acies plebs ægra canebat,
 Et cædem, & prædas augure docta metu.
 Ille ſitu turres muris fulcire labantes,
 Et terræ inſoſſas credere auarus opes.

Triftibus

*Tristibus excubijs hinc cingere mœnia miles ,
 Atque alij externâ querere sede lares.
 Fataq; præmonuisse Deum crudelia signis ,
 Bellaq; narrabant significata polo,
 Cùm triplici Phæbus fulsit mirabilis orbe ,
 Pallentiq; diu lumine sparsit humum;
 Cùmq; cateruatim stragem demisit Auerno
 Depopulatrici falce cruenta lues ;
 Et viduas passim Cereali munere terras
 Solata est priscis quercus opaca cibus.
 Prodigia hæc trepidum terrebant nuncia vulgus,
 Omnia Gregorius cùm meliora dedit.
 Publica vela regens Mundi, clavumq; ministrans,
 Promisit faustum Nauita puppis iter.
 Extemplo grauidi bellis cecidere fragores :
 Detonuit scopulis : vnda quieuit iners.
 Quàm citò, ubi antennis grati effulsere Lacones ,
 Stagna modesta iacent, murmuris aura silet.
 Quàm citò, cùm crepitans lapidoso verbere grando
 Dissicit & vites , & sata leta boum.
 Diffugiunt imbres , mitescunt flamina Cauri ,
 Iris ubi roseis æthera tranat equis.
 Gratia multa tibi magnorum maxime Regum :
 Depositis clypeis otia mundus agit.*

*Pax ardor Superum, Cæli mitissima proles,
 Omine cum fausto Diua salubris ades.
 Huc ades, atque Padi curru perlâbere litus,
 Et tibi casta regat frena pudica Fides.
 Quacumque ingrederis felici Copia cornu
 It comes, & leto in gramine balat ouis.
 Incustoditæ Zephyris agitantur aristæ,
 Et teritur valido sole perusta Ceres.
 Te sequitur Bacchus: per te seruantur apricis
 Collibus ad domini musta vehenda lacus.
 Sarcula pace vigent, rubigo amplectitur hastas:
 Cedit ruricolis gloria bobus equi.
 Fas graditur tecum, tibi rident oppida, & vrbes:
 Tu maculosa graui crimina lege domas.
 Iustitiam solio pulsam tu reddis eburno:
 Illius horrendas instruis ense manus.
 Pacatum hinc volitat mutandis mercibus æquor,
 Nec timet à nigris nauta pericla Notis.
 Et tranquilla quies curas ornare recentes
 Gestit, & inuentâ fertilis arte nitet.
 O mortale genus, quid leto in damna ruenti
 Nostra inuat celeres Marte aperire vias!
 Quis furor est claras lauros nutrire cruore,
 Pectoris ut fossi vulnera nomen emant?*

Cognatis

*Cognatis parcit maculis ieiuna leonum
Ira, nec agnatâ gaudet hyæna dape.
Ecquando tigris gelido bacchata Niphate
Parthica turpauit comparis arua nece?
Proh pudor! humana est rabies asperrima ferri:
Humana indomitus seuior ira feris.
Quod si tantus amor cedis corda aspera pulsat,
Desinite in patriæ stringere tela latus.
Thrax vocat Ausonie resides in bella cateruas,
Et poscunt Siculas Bosphora bina rates.
Vos pia busta vocant fædo calcata Tyranno,
Inq, Palestinis sacra litata iugis.
In Scythicas plaustro turmas, pharetraq, potentes
Vulnera sit pulcer figere certa labor.
Aut vos adscensis comitentur præmia Susis
Bellica, odoratis turaq, rapta viris.
Aut vestra in Parthis letetur stragibus hasta,
Matribus Eois hasta gemenda diu.
Ite agite, atque Asiæ felicia regna triumphis
Lustrate, & capto dicite iura Syro.
Vobisserta dabit florum nutritor Orontes,
Perducet vestras unguine myrrha comas.
Græcia barbaricè seuis onerata catenis
Implorat socias semisepulta manus.*

Oenotrias

*Oenotrias classes æstivas Nilus ad undas
Totâ veste vocans pandit in amne sinus.
Se laniant Orientis opes, sibi dissidet ingens
Aurora, inualido sceptrâ tenente duce.
Et fremere insolito prætoria castra tumultu
Vidimus, in Regem pilâq, missa suum.
Ille, velut Boreæ procumbens viribus ornus,
Occidit, & trunco corpore planxit humum.
Discite ab exemplis hostilibus inclyta facta:
Victima erat nostris hæc ingulanda focis.
Parcite cognatas in bella laceffere gentes:
Sanguinis abstineas, Ausonis ora, tui.
Quòd te iam dudum laceras discordibus armis,
Nostra peregrino sub pede colla iacent.
Pauperiem, morbosq, viris lacrymabile bellum
Omne parit, cæcus cùm mouet arma furor.
Verùm cùm lituos inflat ciuilis Enyo,
Ipsa quatit Stygias torua Megæra faces.
Acrior infrenat Mars in certamina currus,
Et peiora illum monstra secuta ruunt.
Hellepontiacos utinam tibi, Roma, triumphos
Ante meos obitus monstret amica dies.
Quâ videam Patris auspicijs turbata Latini
Sacra Arabum, & Latio reddita sceptrâ foro.*

*Gregorij hoc pietas , hoc auri prodiga poscit
Dextera , & assiduo culta labore fides.
Huius ab auspicijs iam nunc per templa propagans
Religio ante aras sacra pianda docet.
Et Vaticanæ de culmine creditur arcis
Ægida concutiens tela ciere Deus.
Hæc precor eveniant. lauro tunc victus ouanti
Tractabo aurata consona plectra lyre.
Conaborq; tuas laudes diffundere in ævum,
Exiguus nostro sit licet ore sonus.
Nec me tardabunt rauca mala murmura linguae,
Quin bellator Io voce triumphæ canam.
Iussit hoc Elio , mutum genus omne natantum
Edet cycneos per vada salsa modos.
Sic ope Pieridum gelidas trans audiar Alpes,
Trans tepidam Meroën : tu modo Phæbe velis.
Et vincam æternâ clamantem Stentora voce,
Nec mea cum Zephyris verba caduca fluent.
Non me perpetuæ carpent obliuia noctis ,
Non omnis moriar : tu modo Phæbe velis.*

GREGORIVM XV.

ITERVM LAVDAT

OB TRIVMPHV M PRAGENSEM.

Virtutis legumq³ patens, celeberrima regnis,
 Condita septenis Romula terra iugis:

O Patria aternum felix, fecunda triumphus!

O bellatorum prole beata virum!

Tu quamvis gemino solis metuenda sub axe,

Margine sidereo clauferis urbis opes:

Mille licet Tuscum Tybris regnator in equor.

Sceptra triumphali barbara veſtet aqua;

Annibaliſq³ fuga, & regalia vincla Iugurthæ

Dardaniæ fuerint pompa cruenta manus:

Grata tamen lauros ne dedignare recentes,

Quas tibi de Rheni litore, Diua, fero.

Gregorijq³ sacros præcingat adorea fasces,

Quasq³ apices terni circumiere comas.

Tu latè horrendo sacrorum numine pollens

Transcribis iuſſu perfida regna graui.

Deturbas folio reges, adimiſq³ curules,

Nec falſâ populos plaudere voce ſinis.

Ecce Palatinus, magna te vindice lingua,
 Euersus regnis premia digna tulit.
 Consilijsq; tuis iustissima Caesaris ira
 Transtulit in Boios regna caduca lares.
 Ille ferox nobis dementes corde ruinas
 Dum parat, à patrijs excidit exul agris.
 Quas tu sperasti exuias; dedit ipse Quirino:
 Pendent è nostris signa Bohema tholis.
 Nectantùm Ausonias augent Mauortia prædas
 Tela, sed & capti, Palladis arma, libri.
 Cecropias, sapiens vixit queis Græcia, chartas
 Hostibus ereptas Romula cura legit.
 Heidelbergæ, tuis clarescet Roma ruinis;
 Dum viuent artes, ingenijq; decus.
 Tu quondam aduersas in nos hortata phalanges
 Infandas poteras ære onerare manus.
 Calvinusq; tuis conflabat dira cauernis
 Hæsuræ in nostro tela ferox latere;
 Arginaq; aciem verborum fraude polibat
 Gorgoneo explorans tincta metalla lacu.
 Non ita Cyclopus, si vera est fama, camini
 Informant rapido fulminis igne minas.
 Pro re calicolûm, pro maiestate Tonantis
 Ictibus horriferis saxa Sicana gemunt:

*Miscuit & nudus candentia tela Pyracmon
Centimanum ardenti clara futura nece.
At tu terrigenis Rheni fabricata sub antro
In cali exitium tela rotanda dabas.
Tybridis ô castæ pubes operata Minervæ
Gaude Socraticæ pignore leta domûs.
Hæc tibi sufficiet sternendis hostibus arma ;
Hinc illis terror , morsq; cruenta venit,
Quis scit , an & nostris hinc olim excussa lacertis
Inficiet fusus spicula ab hoste cruor ?
Petre faue , miles Christi dum prælia tento :
Et mihi de Petri munere surgit opus.
In tua monstra feror , Germania feta colubris :
Et mihi sunt arcus , & mea dextra nocet.
Vipereos rictus , latrantia colla refringam ,
Et sparsa pharetræ pondere victor ero.
Intercâ dulces Phæbi redeamus ad artes :
Me citharæ imbelles , plectraq; Lyda vocant.
Rex ô sacrorum tibi plebs , tibi curia plaudat :
Castalij plaudant per iuga bina chori.
Et , benefactorum merces , tibi gloria detur ,
Et memores titulos fama superstes alat.
I felix , puppiq; sacrâ pete regna per undas ,
Mercibus Eois perge onerare ratem.*

*Vise pharetratas gaudentes cede Moluccas,
Hospitibusq; fera litora Brasilia.*

*Trans Indum, & Gangem, nascentis & ultima Solis,
Ceruleas certo sidere curre vias.*

*Xauerus magno ante aras dignatus honore,
Auspice te, Superum, lintea tuta vocat.*

*Legifer ille Euri, Ledaïs clarior astris,
Ostendet fido lumine puppis iter.*

*Crede mari pia lina Pater: iam sternitur unda.
Pura repercussâ marmora luce nitent.*

*Iam non de septem specubus effusa Trionis
Naufraga tempestas in tua vela ruet.*

*Nimbrorum illa clim sedes disiecta tumultu est
Æolia ingenti, nostraq; iura timet.*

*Hostes hinc soliti Cauris immittere habenas,
Ut quaterent alis aspera dorsa freti.*

*Atque indignati turgentia regna tridentis
Romane inferrent ultima damna trabi.*

*Visum aliter Superis: nauis, nauisq; Magister
Post victas hiemes litora tuta tenent.*

*Nauta Gregorius nunc regnat, & Æolus idem;
Hic nouus Hippotades murmura rauca domat.*

*Tolle Ithaco mendax frænatas utre procellas
Clio: Romani est remigis illud opus.*

*Hic Vaticanis includit flamina claustris ,
Et rabiem , & furias prouidus ære ligat.
Mœnia Pontificum , Diuisq̃, habitabile bustum ,
Dædaleisq̃, minis templa imitata polum :
Ruraq̃, Phæacum siluis certantia cultu ,
Naiadum choreis vdaq̃, semper humus :
Porticibus vestris ô qui me sistet & umbris
Noscere quærentem Graia reperta senum !
Ut tacitus vulgo reptare incognita Tempe ,
Et possim vestro rore leuare sitim.
Hic ego Mopsopij vel ducam pocula mellis ,
Curuaq̃, Piræi litoris arua legam.
Vel cupiens dubias naturæ accedere causas
Ingrediar Macedum culta Lycea duci.
Persequar aut tragicum spirantia carmina vatum ,
Cæiq̃, Alcæiq̃, aurea plectra lyra.
Tunc ego despiciam stultæ mala gaudia mentis ,
Donaq̃, gemmiferi despiciam pelagi :
Quod formidatus vestigat classe Batavus ,
Quà matutinas Iaua colorat aquas.
Sardinia segetes , benè olentes fruge Sabæos ,
Hermum despiciam , despiciamq̃, Tagum.
O valeant fasces , spinosaq̃, purpura Regum :
O valeant miseri , quos leuis vrget honor.*

*Quos vehit ad trabeas ventosis Gloria bigis ,
 Pectora quæ surdo verberare cæca ferit.
 Tu Bellona vale , & vos ô fera bella valete ,
 Et Martis furias docta ciere tuba.
 Alter pila rotet campis , hastaq; coruscet ,
 Quà magnus nautis emicat Oarion :
 Oceani Oarion pedibus qui stagna peragrans
 Æquoreis humeros altior extat aquis.
 At me fallentis carpentem commoda vitæ
 Parnassi adspiciat lenis alumna quies.
 Sic ego Musarum deuectus prapete pennâ
 Eripiar populis , & super astra ferar.
 Maior & inuidiâ per postuma carmina viuam,
 Virtutisq; tuæ , Roma , pœta canar.*

NICOLAVS LVDOVISIVS

ISABELLÆ GESVALDÆ

Sponsæ Venusij Principi.

Accipe Trinacrijs è Regibus edita Virgo
 Coniugis ingenuâ scripta notata manu.
 Accipe : concessos narrabit epistola amores,
 Sollicitiq; animi nuncia verba feret.

Non

*Non tot arundineis armantur terga sagittis
 Parthica , quot lacero pectore tela gero.
 Nec sic ardet ager , ventis æstate coortis ,
 Pastor ubi flammis pinguibus arua coquit ;
 Ut mea tabificis torrentur viscera tædis ,
 Feruidus ut nostrum molle cor vrit Amor.
 Vnica tu nostræ causa es pulcerrima curæ ,
 Vnica tristitiæ fonsq; modusq; meæ.
 Vritur omnis amans , sed aperti coniugis ignes
 Suscitât , ut viuant , penniger ipse Puer.
 Felices , sociæ iungunt quos fœdera dextræ ,
 Iungit & ad thalami gaudia pacta Venus.
 Me tibi connubio puerum data dextera nectit :
 Non vacui nectunt frigida regna thori.
 Te Campana tenet felicior hospite tanto
 Tellus ; me inuitum Romula regna tenent.
 Heu mihi quàm longè meus à me dissidet ignis !
 Ignis abest longè , sed ferus ardor adest.
 O utinam optato coràm consumerer æstu ,
 Explerentq; auidam lumina amata sitim !
 Maceror , & nostro non fit medicina dolori ;
 Acer & in latebris pectoris hæret Amor.
 Quid faciam ? celerare fugam , sedesq; paternas
 Deserere , & fratris limina cara iuuat.*

*At vigilis patruī pia me custodia servat ,
Quam cælum , & terræ , fuscaq; regna timent.
Hic mihi discessum optatum , veniamq; roganti ,
Causatus puero multa , negavit iter.
Te tamen inuenio , quamquam his regionibus adsis ,
Blanditijsq; tuis , quâ datur arte , fruor.
Mente agito vultus ad nostra incendia natos ;
Artificis video lumina Amoris opus.
Et meditor flauos crines , & eburnea colla ,
Quiq; , precor , niueos , sint mea præda , sinus.
Cum verò hæc meditor , cælum contingere plantis ,
Et videor celsi templa habitare Iouis.
At cum te absentem agnosco , mea gaudia cessant ,
Et videor tristi trans Styga puppe rapi.
Solamenq; mali , misero quòd restat amanti ,
Legatos qui te , multa , adiere , rogo.
Quid facias posco , de me quodcumque locuta es ,
Quæq; scio quæro , mox repetita peto:
Qui vultus , quàm forma decens , quàm dulcia verba.
An desiderio tu moueare mei:
Num citharæ cordi tibi sint , num Palladis artes :
Saltanti ut soleas molliter ire pede.
Ecquid in antiquam virtutem gloria regum
Te rapiat : quanam sit tibi culta parens :*

Hæc

*Hæc tunc sæpè meo reddunt responsa dolori ,
 O felix tali vulnere quisquis amat !
 Fulua coma est illi , niueo pulcerrima fulget
 Corpore , & incessu numen & ore patet.
 Illius ex facie contorquet fulmina Cypris ;
 Dum loquitur , vernas spargit ab ore rosas.
 Illius in digitis , plectrisq; loquentibus artem
 Musica Phæbei gloria fulget aui.
 Seu choreas ducit , siue est operata Minerva ,
 Ponè illam triplex Gratia subsequitur.
 Et memor illa tui est , & multa interrogat illa
 Te super , & roseo , dum rogat , igne micat.
 Casta pudicitiam mater , sanctosq; penates
 Servat , & in pacto fœdere amare iubet.
 Ipsa genus factis testatur sanguinis heres ,
 Atque animi ante alias prima puella nitet.
 Hæc mihi respondent cupientes fallere curam :
 Ast alimenta furens hinc sibi sumit Amor.
 Gliscit in immensum , nec se benè continet æstus ,
 Fletibus attenuor , pallor & ora subit.
 Et me cunctarum capiunt fastidia rerum :
 Non pila , non disci , aut flectere ludus equos.
 Non cursus me palma iuuat , pulvisq; palæstræ :
 Nare per æstivos non mihi cura lacus.*

Quò rudior primos mens non intelligit ignes ,
 Scuior in teneram spicula figit Amor.
 Leditur à primo detrectans taurus aratro ,
 Primaq; languescit sub iuga missus amans.
 A te principium nostræ duxere fauilla :
 Vltima tu curuo es flamma futura Seni.
 Per tua tela , arcus , & per tua , lampadas , arma ,
 Sic tibi de superis sæpè triumphus eat.
 Parce puer , puero nulla est me gloria victo ;
 Parce , sed ut parcas , cuspide lade magis.
 O me felicem , hic cinerem si fecerit ardor !
 Sit mihi tam pulcro laus in amore mori !
 Gratia sit Superis , talis quod gratia formæ
 Me cepit , cupidis mille petita procis.
 Quæ te ex ingenti Ausoniâ matresq; , viriq;
 Natorum tædis non cupiere nurum ?
 Non tot Dulichij proceres , errante marito ,
 Ausi sunt nuptæ sollicitare fidem.
 Si te fecisses crudelis præmia pugne ,
 Elide nobilior nunc tua terra foret.
 Herculei mallent pro te certasse lacerti ,
 Teq; dolo aurigæ Phryx rapuisset equis.
 Quiq; tulit celeris munus Schæneïda plantæ
 Auriferâ mallet te superasse fugâ.

*In te laudantur mores , vultusq̃ , genusq̃ ,
 Et tibi quas campus dat Venusinus opes.
 Sunt quos diuitiæ , sunt quos tua regia tangit ,
 Et quæ Lucanis iugera bobus aras.
 Me tua forma rapit , non mœnia vatis Horati ,
 Et casti mores sunt mihi flamma decens.
 Non tamen hîc vestros ausim damnare triumphos ,
 Maiorum laudes , & benefacta mari.
 Te tua , te veterum comitatur gloria : priscos
 Appula Normannos regna loquuntur auos.
 Exuuijs Arabum , pulsus & victor Achivis ,
 Robertus patrios auget honore lares.
 Illum angustantem cumulatis funerum aceruis
 Vidisti ripas , Aufide lente , tuas.
 Turbidus & quatiens validam Rogerius hastam
 Armatae retulit regiaserta comæ.
 Chalcidicos campos , & rura Typhoidos Ætnæ ,
 Et Capuam hic sceptris pressit , & arua Lami.
 Quid memorem Suevas materno è stemmate lauros ,
 Fluminibus centum quas pater Ister alit ?
 Hæc alij iactent dulcis præconia fama :
 Tu fulges titulis conspicienda tuis.
 Tu mihi deuictis melior prouincia turmis ;
 Exuuie , & reges , tu mihi currus eris ,*

*Ah modò sis facilis, neu connubialia differ
 Gaudia, & inuisse tædia rumpe moræ.
 Sed cur, ut venias, frustrà mea vota laborant?
 Non tu causa moræ, sed negat annus iter.
 Torrida celestis rapidus per brachia Cancrì
 Phæbus anhelanti sidere ducit equos;
 Atque herbae sitiunt morientes, & caua siccis
 Stagna arent ripis, omnis & aura silet.
 Pontinae halantes canosâ vligine valles
 Æstiuam prohibent fæda per arua viam.
 Nec tutum Cumas, Circesq; vel Anxuris arces,
 Aut Læstrygonium radere puppe salum.
 Non benè Campani mutantur Tybride colles:
 Hic vitio celi nam furit atra lues.
 Corpora grassantes sternunt iuuenilia morbi:
 Ignea vis Urbem dat populata neci.
 Te seruent potius cognata regna Casertæ,
 Neu subeas dubiæ tanta pericla viæ.
 Me miserum! vellem tibi non suadere, quod oro:
 Ut maneat istic attamen ipse precor.
 Tutius æstiuos istic perferre vapores
 Icarij poteris dum micat ira canis.
 Te gelidis foueant Tifata vberima riuis,
 Quà niger umbrosas lucus opacat aquas.*

Alcinoi superant vestra pomaria silva.

Felix qui agricolâ Principe gaudet ager!

Non liquidi desunt fontes, non mollia prata :

Arbor habet frondes, gramine vernat humus.

Quæq; per immensas sunt semina didita terras,

Pandunt insolitas rura per ista comas.

Narcissusq;, crocusq;, & gramina, Solis amores,

Regum & de vario funere surgit honos.

Fama est per vestros errare animalia montes,

Et cicures plumæ versicoloris aues.

Sive igitur pictis rhedâ spatiabere in hortis,

Seu canibus quæres præmia, sive plagis :

Sive pharetratæ ritus imitata Dianæ

Torquebis gracili Gnosia tela manu ;

Dent tibi plaudentes argentea lilia Nymphae,

Et faueant Satyri, Naiadumq; chori.

Adsitis nemorumq; Deæ, rurisq; puella :

Pulcrior in vestros Cynthia migrat agros.

Spargite humum folijs, manibus date roscida plenæ

Serta : fluant fusæ per nemus omne rosæ.

Huic nemora, & saltus, fontesq; recludite puros,

Vt gelida arentem temperet unda sitim.

Tu quoque de Getico, Borea, celer axe faueto :

Per domine placido flamine curre sinus.

Defendat nimios tuus illi spiritus æstus ,

Illa tuis animis purpurea ora subi.

Sed caue ne nostris committas oscula labris :

Attica amatori sit tibi præda satis.

Campani montes , & formosissima prata ,

Vxoris niueo pascua tacta pede ,

O utinam vestros possem penetrare recessus ,

Aspicere & Dryadum vestra per antra choros!

Tecum unà salices inter , mea vita , iacerem ,

Tecum unà in silvis vellem agitare feras.

Et modo captarem frigus , legeremq; ligustra

Candida , caelestes implicitura comas.

Et modo penderem dulci cantantis ab ore,

Miratus doctæ carmina auita lyra.

O quoties, medio cùm Sol altissimus orbe est ,

Acciperet fessos quælibet umbra duos!

Non quererer, teneros æstus quòd lederet artus ,

Fædarentq; meas retia torta manus.

Vana sed aëria rapiunt mea vota procellæ :

Proh dolor! en silvas , me sine , sola vides.

Ah saltem capiant te nulla obliuia nostri ,

Et dicas : Coniux , hei mihi ! fidus abest.

Cura sit ilicibus nostros incidere amores :

Eac legar in multo cortice scriptus ego.

Hæ tibi sint artes: longum sic falle laborem:

Parce per hos æstus, vita, nocere tibi.

Intereâ lectis te somnia nostra reducant:

Luminibus nostris umbra benigna veni.

Tunc ego perpetuo vellem languescere somno:

Tunc matutinos odero Solis equos.

Te tamen & vigilans spectabo: perfruar absens

Vultibus optatis, quos mihi cera refert.

Non respondentis simulacraq; vana figura

Alloquar, & labris oscula mille dabo.

Felix Pygmalion, signi qui captus amore,

Vota ferens Veneri, viuere vidit ebur.

Nostrum viuît ebur, spirantia membra puella:

En erit, ut possim hoc diues amore frui?

Et fruar, & nostro pones vestigia lecto:

In mea tu venies brachia, dulce caput.

Pes bona, promissis tristes quæ ducis amantes,

Ingredere ô tandem pectora fessa malis.

Uq; ô decurrens animosa per astra Leonis

Axe moraturas contrahe, Phæbe, faces.

Eq; citò accipiat redeuntem flexibus actis,

Quæ pensat somnos lumine Libra pari.

Tunc molles campi, tunc clementissimus annus,

Qui discessuros carpere suadet iter.

V

At

*At tu, sæua Lues, succincta Pauoribus alas,
Sub patria infandum Tartara conde caput.
Solue metu Romam, fugiens Saturnia regna:
Splendeat hîc roseo lumine pura dies.
Tunc, mea lux, venies nostrorum finis amorum,
Sine velis terris, equore siue vehi.
Ipse tibi faciles undas, ventosq; precabor,
Nereïdumq; regant ut tua lina manus.
Asspiciensq; tuam tranquilla per equora pinum,
Illa vehit, dicam, numina nostra ratis.
Non me fallenti tardabit litus arenâ,
Non breuia alternis stagna refusa vadis,
Oscula quin tibi dem properata sine ordine multa,
Oscula amatori trans mare digna rapi.
At tu Romuleas arces inuecta triumpho,
In Latij venies patrua regna senis.
Quæ te pompa manet, cùm tu pulcerrima rerum
Ibis inauratis per fora plena rotis!
Dardanij occurrent proceres, festaq; cateruæ:
Templa frement plausu, letitiaq; vie.
Asspices Urbem, victricia mœnia mundi,
Alternæ Solis quam tremuere domus.
Hac legum belliq; parens oraacula terris
E Vaticano culmine sancta canit.*

*Hic Patruus dat iura meus, qui fœdere nexos
 Nos iterum iunget per noua sacra manu.
 Hic vir, hic est, Italis pacem qui reddidit aruis,
 Nondum tergemino cinctus honore caput.
 At nunc sceptrâ tenens, irasq; atque impia bella
 Criminaq; inuictis vineta adamante ligat.
 Huius ab auspicijs Diuorum altaria crescunt,
 Templaq; cœtitibus ture vaporat Iber.
 Hic senium emendat legum, & suffragia Patrum:
 Hoc duce per Latium prisca metalla fluunt.
 Non ego ventosus trabeas generisq; tropæa
 Hic refero, ut titulis perfruar ipse meis.
 Mens meliora monet: magna hæc tibi gaudia narro,
 Ut citius stimulis acta ferare nouis.
 Quin te purpureâ redimitus tempora vittâ
 Optatam frater plausibus excipiet.
 Hunc fama est meritis ostrinos vincere honores:
 Fortunam didicit tam benè ferre suam:
 Seu rem Romanam statuit plaudente Senatu,
 Siue rudes populos Romula sacra docet.
 Hic desueta diu reuocauit ad otia Musas,
 Fraudentur celebri ne sua facta lyrâ.
 Te centum, aut plures tollent ad sidera vates:
 Nam centum, aut plures Tybridis arua colunt.*

En citharas, & plectra citant, thalamisq³ precantur

Vt faueat nostris lampade clarus Hymen.

Quid memorem, quæ nostra parat tibi munera mater

Arabio niteas ut noua nupta mari?

Et claros lapides, Erythræ & germina concha,

Quæ peperit Ganges, quæ Comorina Thetis?

Iam tibi depectunt folijs sua vellera Seres,

Et tunicas auri fulgure pingit acus.

Flammea net paruo fecunda Bononia Rheno,

Optat virgineus quæ sibi vela pudor.

Et viridi zonam variant tibi luce smaragdi,

Quæ tandem est nostrâ dissolüenda manu.

Quare agè, cùm, mitis patientur frigora bruma,

Cumarum Euboico litore solue ratem.

Intereà pro me tecum mea litera viuat,

Occupet & partem charta recepta tori.

A N T I V M,
V E T V S T I S S I M A M
V O L S C O R V M V R B E M,
nunc dirutam celebrat.

O *Qui Tyrrhenum celeri trabe curritis equor,
Quorum tranquillis vela tument animis;
Ostia seu Tiberis, seu saxa Ligustidis ora
Linguitis, & Iani mœnia iacta manu:
Sive Dicarchæâ nautæ soluiſtis ab actâ
Puppm, Parthenopes dulcibus aut scopulis:
Sistite veliuolum cursum, cohibete fauentes
Auras: vela cadant: parcite remigio.
Cernitis insanâ conſtratum mole profundum,
Spumea quam circum murmure feruet aqua;
Quâ pelagus per saxa furit, fluctusq; laborat
Deiectum oppositas aggeris ire moras?
Hæc quondam celebres testantur mœnia portus,
Atque Austri in furias obdita claustra mari.
Arripite, has proris terras: monumenta docebo
Vos veterum priscis eruta ab historijs.
Non tantum sanctis instructæ legibus vrbes,
Tectaq; diuitijs luxuriosa suis*

*Mortalem alliciunt pulcra ad spectacula visum,
Sed placet annoso squalida terra situ.
Oblectat paupor ipse animum: sunt gaudia curis,
Et stupuisse iuuat, quem doluisse piget.
Litore in hoc quondam surgebant diuitis Ant
Arces, Volscorum regia celsa patrum.
Vrbs populis florens, felix & pinguibus aruis,
Audaces ventis credere docta rates.
Ausâq; Romanas per bella laceffere turmas,
Spernere & armati Consulis imperium.
Volsca cohors pastos abigens à Tybride tauros,
Roma, tui quondam militis horror erat.
Pauperis ô semper memoranda infantia regni,
Quò se felici sustulit alta gradu!
Tunc Anlo fuerat celeri pro Tigride Romæ,
Extremâq; hominum Crustumeri, & Gabij,
Hercyniæ saltus, Cymini vos antra fuistis;
Nile pater fontes, lympa Velina, tui,
O quoties Volsci bellum instaurastis, & acres
O quoties fudit Martia Roma duces!
Sapiùs impositum regni cerutce rebell
Detrectastis onus, seruitiumq; ferox.
Vicit Roma tamen, Martis iustissima cura,
Martius & victo iura dedit Latio.*

Cum mare sanguineo perumpens Astura fluctu
 Æstibus inuoluit corpora casa virum.
 Tristior & fluxit valles Amasenus in imas,
 Inficiens Saturæ stagna cadaueribus.
 Contudit Equorum nomen, Volscosq; Camillus,
 Moxq; triumphalis Quinctius agricola.
 Antium & æquoreas vetuit tractare carinas,
 Et fortunatâ merce onerare rates.
 Robora tunc primùm prorarum, captaq; rostra
 Suggestum Latij composuere fori.
 Anne parùm fuerat fluctus audisse minantes,
 Atque protelloſi iurgia rauca ſoni?
 Heu tempeſtates Urbis, legumq; tumultus!
 Auditura nouum roſtra mare imbuitis.
 Attamen ô gaudete rates, gaudete, Latinum
 Veſtras eloquium ſuſtinuiſſe trabes.
 Chaonia vatũ celebrantur carmine quercus,
 Quòd viſæ Euro ſint concutiente loqui.
 At vos felices, Ciceronem audire loquentem
 Queis datum, & ingenti Cæſaris ore frui!
 Nonne fuit ſatiũ tantâ mercede domari,
 Atque hæc perfidiæ præmia ferre truciſ?
 Aſt Latium puduit ſacras coluiſſe ſecures,
 Romulidũ & forti ſubdere colla iugo.

*Inuidiæ stimulis urit nos proxima virtus,
 Et malè finitimos fœdere iungit amor.
 Quid fugis ô demens victricia sceptrâ Quirini?
 Hoc bellante capi, crede, triumphus erit.
 Hæc, quæ nunc breuibus spatijs sua regna cœrcet,
 Hæc bellatorum rustica turba patrum,
 O quàm felici fatorum lege fruetur!
 O felix niueis Romulus alitibus!
 Non tantùm Ausonia victrix dominabitur omni,
 Sed feret imperium trans mare, & Oceanum.
 Agmina Romanos horrebunt Cimbrica fasces:
 Ditabit Latium Cypria præda Iouem.
 Non Pyrrho virtus, non Pæno proderit astus:
 Corruet ante tuos, Roma, Iugurtha pedes.
 Tu duces currus utroque ab litore ouantes,
 Pallidiorq; fluet sub tua Regna Tagus.
 In Latias aquilas frustra latrabit Anubis,
 Cùm Ptolomæâ tu potiere Pharo.
 Ah tandem, Volsci, fatali cedite Romæ:
 Cedite, & hostiles ponite mente dolos.
 Hæc vos excipiet gremio, ciuesq; vocabit
 In sceptrum, & socias ducet in arma manus.
 Hæc vobis pia mater erit: facietis utramque
 Vnam animis urbem, coniugissq; sacris.*

Euene.

*Euenere : suos huc misit Roma colonos ,
 Hostibus & victis ciuica iura dedit.
 Vestraq; marmoreis donauit numina templis ,
 Iussit & ornatu cuncta nitere nouo.
 Addidit & turres , & propugnacula muris ,
 Signaq; Phidiacæ detulit artis opus.
 Pratulit & Tiberi dilectum Caius Antium ,
 Inferre auspiciū huc grande , Deosq; parans.
 Quid referam portus , sæui monumenta Neronis ,
 Et vetitas patrum tundere litus aquas ?
 O quantum ante alias Romana potentia gentes
 Viribus egregijs conspicienda nites !
 Hellepontiaco minitantem vincla profundo
 Xerxem indignatum Græcia risit ouans.
 Id Romæ licuit : potuit nam molibus altè
 Iactis frænatum continuisse mare.
 Indomitum clausit nec tantum carcere pontum ,
 Sterneret ut tutum puppibus hospitium ;
 Verum ut torpenti piscis securus in undâ
 Luderet , hibernas negligeretq; minas.
 Ingluies Romana sibi sic prodiga portus
 Struxit , ut insanam pasceret arte gulam.
 Aspicite has rupes , Centaurica saxa : Gigantum
 Dicetis validas hac statuisse manus.*

Nil intentatum diues sollertia linquit :

Stultitiam nimiae nam patiuntur opes.

Omnia sed victrix audet superare vetustas ,

Nil mortale diu subtrahiturq; neci.

Eheu Volscorum nil sunt nisi nomina terra !

Heu ubi nunc aedes , atriaq; alta iacent ?

Ducti templorum periere ad sidera sumus :

Pascitur herbosas tarda iuuenca domos.

Perq; theatrales horrenti clade ruinas

Fortis aratra manu curua bubulcus agit.

Qua cantus , mollesq; iocis viguere chorea ,

Ad fontes potum fistula ducit oves.

Magnanimum Heroum insultant armenta sepulcris.

Ossibus illis grandia rastra sonant.

Quid iuuat audaci montes tenuasse securi ?

Umbris antiquum quid spoliasse nemus ?

Quidve Carysteas optare in fulcra columnas ,

Vt niteat diti fronte operosa domus ?

I nunc , tolle animos , o spissi litoris Antium :

Vrbs meditare tuam semisepulta necem.

Ah miseram ! versa tardaris imagine formae ,

Teq; tuos stratam litore non reperis.

Quis me Fortune doceat qua nobile templum.

Iam steterit priscâ relligione sacrum ?

*Fama est hinc dubijs petijſſe oracula rebus ,
 Et reſponſa domum certa tulijſſe patres..
 Vana ſuperſtitio regnantem credidit olim
 Fortunam , atque illi numen ineſſe Deæ.
 Extaq₃ taurorum , Nabathæaq₃ tura profanis
 Reddebant aris , dum ſibi fata rogant.
 Hic multas optabat opes ; aſt alter honores ,
 Stantiaq₃ in plauſum plena theatra ſuum.
 Hic ſibi velocis poſcebat dona quadrigæ ,
 Premia Circenſis puluerulenta fugæ.
 Nauta leues auras , mercator lucra petebat :
 Durus ſecundi ruris arator opes.
 Sic natum in curas hominum genus, ægraq₃ mentis
 Somnia , liba tulit numen inane colens.
 Non ego te Superûm , Fortuna , in ſede locabo :
 Vota mihi ante aras nec nocitura feram.
 Non ea mens animo : pereat qui diuitis auri
 Pondus amat , vinctum gloria quemq₃ rapit.
 Sanum poſco animum , virtutis amore calentem,
 Fortiaq₃ in vitæ munera membra peto.
 Dum benè ſit capiti , mentis ſedemq₃ tumultus ,
 Cetera diripiant irrita vota Noti.
 Has mihi non audax vires in prælia poſco ,
 Aduerſa ut ſuperem caſtra timendus eques :*

Totus

Totus & are nitens fuluo, cristisq̃ decorus,
 Scandam veloci mania capta pede.
 Non ut marmoreos postes miratus adorem,
 Limen & insomni milite sollicitum.
 Viscera sint alij Regum, felixq̃ vocetur,
 Curarum Princeps cui graue credit onus.
 Nil semper reticenda moror, trepidusq̃ potentis
 Sit procul à nobis pallor amicitiae.
 Me coluisse sacras Parnassi in vertice Musas,
 Et veterum scriptis inuigilare iuuat.
 Hæc fuit, hæc nobis à primâ cura iuuentâ:
 Insitus hic nostro pectore feruet amor.
 O utinam valeam, corpusq̃ fidele labori
 Prospera Palladio dent mihi fata seni!
 Tum mihi Naturæ libeat cognoscere causas,
 Cur celer obliquum permeet annus iter:
 Quam teneant elementa fidem: quæ semina rerum:
 Corpora diffusum num per inane volent.
 Noscam ego, quæ tellus, & quæ miracula ponti
 Salsa fluentisonis occulit vnda vadis.
 Herbarum vires discam, succosq̃ salubres:
 Rimabor ditis fulua metalla soli.
 Quî coeant, vastaq̃ iterum fornace liquecant
 Artifici lymphâ: cur labefacta fluant

Sulphu.

*Sulphura : fecundumq̃ salem , roremq̃ fugacem ,
 Balsamaq̃ , & flores nosse laboris erit.
 Vulcano monstrante viam , flammisq̃ magistris ,
 Experiar clausos rerum aperire sinus.
 Sic ego , sic docta traducam tempora vitæ ,
 Si longæva mihi tempora fata dabunt.
 Hei mihi ! quid cupidam mentem spes lætat inanis ,
 Nunciat extremos si mihi Parca dies ?
 Angor iam multos obsessis faucibus annos ,
 Mentis & interpret sanguine lingua tumet.
 Ipse dolor prohibet dulcis commercia vitæ ,
 Elidens rauca , guttura , vocis iter.
 Huc ades ô multo tandem exoptata dolore ,
 Si qua daris nostris , ô medicina , malis !
 Huc venias miserata : tuos modulabor honores ,
 Quæ me naturæ , restituasq̃ mihi.*

G A B R I E L I

C A B R E R Æ.

*Æ Thera Romuleū vt linguam , solemq̃ palustrē
 Atque intempesti noxia rura soli ,
 Cabrera , hortaris , calum spondesq̃ salubre ,
 Quæ Zephyri nutritrix intepet ora Ligus.*

Testa.

Testarisq³, viros, quos iam damnauerat Orco

Atropos horribili falce minata necem,

Pæoniâ fractos curâ, morboq³ rebelli,

Istic non longâ conualuisse morâ.

Hæc mihi tabentis præbes solatia curæ;

Artibus his miserum, dulcis amice, leuata.

Desine, iam didici nullum sperare salutem:

Spes mihi vicini funeris una salus.

O ego, ne tali torperent membra dolore,

Quàm malletm aërio in monte rigere lapis!

Stare flagellanti pinûsve obnoxia Cauro,

Aut rupes, vasti quam ferit ira maris.

Felicem Nioben, cuius per viscera sensum

Obtundens fertur diriguissè silex.

Vos quoque populeo flentes sub cortice fratrem

Felices Nympha, quas alit amne Padus.

Ille ego sum, saxo qui non includor in villo:

Ille ego, cui misero robora silua negat.

Robora silua neget, ne fiam immobile saxum,

At saltem in cineres ossa minuta ruant.

Quid faciam patriâ demens tellure relictâ?

An puto mutatis posse valere locis?

Mecum causa mali latet hoc in corpore pestis,

Et nisi post letum non abitura lues.

Pectore transfosso Gortynia tela gerenti

Quid ceruo prodest carpere prata fugâ?

Alcidae induto feralia munera nuptæ

Nil varij cursus, profueruntq; via.

Sic mihi, sic auso Romanâ excedere sede

Nil dulces inuit deseruisse lares.

Me modo conspexit piscosi litoris Antium;

Me modo Circei culminis alta domus.

Et Læstrygonios nutrit Aeneia fluctus

Mirata est nostrâ dissiluisse rate.

Non Caieta mihi; non vrbs gratissima Caio,

Aut dedit optatam filia Solis opem.

Vos septem gemini colles, regnata Quirino

Mœnia, Tarpeius tu Ioue dignus apex;

Accipite hanc animam: sint hîc mea funera posco,

Et busta accumulet noster auita cinis.

At quondam antiquos inuit liquisse penates,

Et noua per longas querere fata vias.

Ingenium scrobibus mutatis exuit arbor

Siluestre, & decorat letior arua comis.

Quamq; sub umbrosâ cernis languere parente,

Gaudet mutato laurea silua solo.

Quid foret Aeneas, quid clari nomen Iuli,

Flumina apud Xanthi si genuisset iners?

Illum,

Illum, fumanti postquam discesserat urbe ,
 Per maria errantem septima vidit hiems.
 Tandem dotales Laurentum venit in agros ,
 Gessit & Ausonia sceptrum timenda manu.
 Batto Cyrenas , & Cadmo condere Thebas
 Iuppiter exilijs arua petita dedit.
 Nilus & excipiens longis erroribus actam
 Donavit templis , Inachi , te profugam.
 Me quoque fata vocant alio meliora sub axe :
 Ibimus , ô socij : me quoque fata vocant.
 Vertuntur species mentis , versante dolore ,
 Mensq; breui sensus accipit agra novos.
 Spes bona , si qua Dea es , virides huc flecte volatus ,
 Et desueta diu numine corda foue.
 Te colit agricola , expectat te compede victus ,
 Votaq; mortalis te duce turba facit.
 Tu quassas reficis puppes , ut nauita remis
 Naufragus impellat , quâ modo nauit , aquam.
 Tu , Dea , post vacuas caelesti numine terras ,
 Institiaq; fugam , sola moraris humi.
 Diua veni , facilemq; mihi promitte quietem ,
 Neve iterum morbi damna timere velis.
 Longum iter aggredior : date leti candida amici
 Omina : eat dextrâ libera puppis aui.

Lunæ ut videam portus, puriq; metalla
 Marmoris, & Geticas saxa imitata niues:
 Ingaunos, Macramq; inter, Varumq; repostos
 Apenninicolas, Tiguliosq; sinus:
 Delphini portus, Seggestam, arcemq; Monæci
 Scrutaborq; tui, Rutuba, fontis aquas.
 Aspiciam Genuam, læti & prætoria ruris,
 Quæq; decent Superos lucida templa suos.
 Hæc Tarteſſiaco pallescunt litora fluctu;
 (Aurea nequicquam flumina iactet Iber)
 Peruuiæq; amnes alieni flumina mundi
 Transfugâ ab Oceano rura per ista fluunt.
 Lydia, Pæctoli, Baccheia munera, arenas
 Victa sile, & ripas, aurifer Herme, tuas.
 Dure Ligur, meritoq; animis elate superbis,
 Quâ tibi diuitias sedulus arte paras?
 Non tibi sunt culti colles, non pingua rura;
 Sed claustra Alpinis non adeunda iugis.
 Difficilis natura negat segetesq;, ferasq;
 Non negat audaci mente vigere viros.
 Hæc trahit ignotas pretiosa in fœdera gentes,
 Caruleasq; docet currere puppe vias.
 Deest hîc terra viris, at non Neptunia desunt
 Arua petitura lucra beata rati.

*Scit Cypros vallata mari, scit Taurica tellus,
Et Ligure epotus milite scit Tanais.
Testes Alpheæ Tyrrheno in litore Pisæ,
Testis Cyrnæi prægravis ora sali.
Ast ego non dites veniam spectator in oras,
Vt moueant auri lumina capta sitim.
Non cernam attonitus fulgentia pondera massæ,
Quæ mittit terris Hispaliſ Ausonjſ.
Sat Fortuna dedit census sine fraude parati:
Æſtuat infelix, qui potiora cupit.
Ingenium, Cabrera, tuum mihi carius auro,
Atque erit eloquij plurima vena Tagus.
Quando erit, vt liceat tecum conſumere ſoles?
Quando erit, vt docto pendulus ore fruam?
Vnà aderit mecum Phocæo iunctus amore
Ciampolus, ille tuæ cultor amicitia.
O qui complexus, quæ mutua gaudia nobis,
Et ſermo in ſicco litore qualis erit!
Interdum celeri rapient nos eſſeda curſu;
Tres modo cantantes picta carina vehet.
Tunc mea ſe duplici iactabit Arione puppis,
Non Siculâ puppis fallere docta fide.
Cumq; mihi geminos vates audire licebit,
Parnaſſi geminum me ad iuga ſiſtet iter.*

Teq̃, tenens dextrâ versus , Cabrera , canentem

Hæc Clario dicam verba docente Deo:

O quàm felici modularis carmina cantu ,

Quàmq̃, lyræ docto verbere fila moues !

Otia querenti fulsit tibi dexter Apollo ,

Atque omnes haustus ex Helicone dedit.

Cui tantum fauere Dea ? canit ecce cruentus

Prælia Mæonides ; sed caret ille lyrâ.

Alcaus Reges citharâ , non cantat amores :

Est tantum Sapphus carmine dictus Amor.

Pindarus Aonia celebris testudinis arte

Abstinet heroâ concinere arma tubâ.

Et Veneris domina si lusit Teius ignes ,

Mimnermusq̃, iocans , gaudia sola canunt.

Omnia tu misces , & quæ diuersa placebant ,

Colligis , ô verè candide Cycne Ligur.

Ausus es Ismeni primus recludere fontes ;

Lesbia nect areæ plectrâ ciere chelys.

Qui Methymnæa tentasti fulmina lingua ,

Et Cæi lacrymas , Stesichoriq̃, minas.

Si Florentinam circumdas mænibus urbem ;

Non Amphionios inuidet illa modos.

Narseti Gothos cogis dare terga sequenti ,

Odrysiâq̃, leuas obsidione Rhodon.

Salve sancte senex, Bacchi, Phæbiq; sacerdos :

Numinibus salve maxima cura nouem.

Per te Graiorum libris tumefacta superbit ,

Et certat Latijs Itala Musa choris.

Sabbatie gaudete arces , gratissima celo

Mænia , felici prole verenda virum.

Et quamquam egregium terris aluistis Iulum ,

Indaq; sunt vestrae litora dona ratis ;

Vltima non vobis accedet gloria vates ,

Igneâ qui vestrum nomen ad astra tulit.

Appulit ignotis oris si classe Columbus ,

Hunc ad calicolum limina fama rapit.

FVLVIO TESTIO.

*Queritur, se loquendi vsum
morbo amisisse.*

V*ox animi interpres, fecundæ nuntia mentis ,
Quo fugis? an semper labra silere iubes?*

Tu dulci oblectas mortalia pectora cantu ,

Efferaq; unanimi fœdere corda ligas.

Tu plectri citharæq; comes ; tibi carmina cura ,

Quæq; colit soccus , quæq; cothurnus amat.

Te stupet undantis moderantem frena theatri
 Vulgus, & iratum sub tua iura venit :
 Pacta quæ sunt tenero per te commercia mundo,
 Cum poterat quernum nos aluisse nemus.
 Quò fugis, & nullâ linquis te voce vocantem?
 Non voco, sed lacrymæ pondera vocis habent.
 Inter anhelantis suspiria pectoris, agros
 Heu quos elicio rauca per ora sonos!
 Edere luctamur sterili reuoluta palato;
 Sed singultanti murmure verba cadunt.
 Non secus optato per credita membra sopori,
 Cum serpit dulcis nocte fauente quies,
 Velle loqui, & vanis conatibus ora videmur
 Soluere; sed solito lingua vigore caret.
 Sæpè meas odi voces, sonitumque tremisco,
 Cogor & ipse meis auribus esse grauis.
 Mugitus timuisse suos sic creditur Io,
 Turpia dum mærens induit ora bouis.
 O quoties conata queri tibi inutilis hæsit
 Lingua, nec humanos reddidit ore modos!
 Inachidas quoties auxiliasti fletibus undas
 Ingrati plorans impia furta Iouis!
 Frondibus hirsutis & amarâ carice pasta
 Pocula limosis stagna fuere vadis.

Sapiùs exhibuit decerptas Inachus herbas ;

Ast illa est patrias lambere visa manus.

Felices, quoscumq; malis Fortuna laceßit ,

Nec sua per fletus damna referre vetat !

O fortunati vos prata per Asia cycni ,

Dulciùs extremo queis datur ore queri!

Condita siluarum latebris felicior Echo ,

Cuius post cineres vox rediuiua viget.

Me dolor assiduus vicino funere terret ,

Nec patet ad questus libera facta via.

Testari fremitu docuit natura dolores :

Solari curas hac iubet arte graues.

Audi , mugitu quo verberet aëra taurus

Ictus , ubi tepidam sanguine tingit humum.

Quin leo per Nomadum siluas fremit ore cruento ,

Si fodit Libyci militis hasta latus.

Et gemitu tigris montes saltusq; fatigat ,

Ventris cui rapuit pignora Parthus eques.

Atque ubi captiuis venere in retia pennis ,

Emittunt querulo gutture murmur aues.

Nec tantum exclamant viuenti prædita sensu ;

Sed viduata animâ corpora pulsa fremunt.

Dant percussa sonum vibratâ ligna securi :

Stridet, dum cuneis fissile robur hiat.

Et stipulae crepitant campis, si incendia regnant,
 Obstrepat & rapidis laurus adusta focus.
 Aspice, quo sonitu feruentia litora plangant,
 Spiritus Eurorum cum ferus urget aquas.
 Septaque nimborum rutilus si diuidit ignis,
 Murmure terrifico nubila fracta tonant.
 Omnia muta sonos edunt, soli que negauit
 Sors mihi communi munere posse frui.
 Me miserum! quantus de vertice profluit humor!
 In fauces quanto gurgite lingua madet!
 Spiramenta animae nimium turgentia torpent,
 Sermoni que fluens obstruit humor iter.
 Haud aliter citharae languent, nerui que loquaces,
 Cogit ubi pluuias Auster opacus aquas.
 Cordis anhelanti reboant penetralia tussi,
 Pectoris & crates dissiluisse timent.
 Quid me adeo spirare vetas, seuißima tabes?
 Cur feruens animae claustra repulsa quatis?
 Hei mihi! dum scribo, morbi solatia, versus,
 Quam valido thorax impete concutitur!
 Mitiùs incudem Cyclopum brachia tundunt,
 Quam vomit ex scopulis Sicelis Aetna faces.
 Mitiùs aduersas miles ferit ariete turres,
 Et graue balistae mœnia quassat onus.

Opprimet hanc animam rabidi violentia morbi :

O utinam Dii me falsa timere velint !

Non letum timeo ; genus hoc sed lugubre leti ;

Et doleo taciti tadia ferre mali.

Odrysiâ raptor postquam tibi forcipe linguam

Abstulit , & stabulis , ô Philomela , lates ;

Sapè optasse mori , palmasq; ad sidera tendens

Diceris id summos sapè rogasse Deos.

Ah virgo infelix , pellex incesta sororis !

O nimium seuo credita forma viro !

Hæcine , crudelis , pro virginitate reponis

Ereptâ , tragici præmia concubitus ?

Tempus erit , Tereu , cùm te peccasse pigebit ,

Oderis & seuâ gaudia rapta manu.

Indicium sceleris , tua crimina , tela fatetur :

Ingenium miseris suggerit arte dolor.

En gèstit patrijs epulandum apponere mensis

Insontem furijs percita mater Ityn.

Tu nati condes viuenti viscera busto ;

Mox tua per siluas fata dolebis Epops.

Exultat cedes inter Philomela , parenti

Ostentans nati sanguinolenta caput.

Euasti tandem furias , gladiumq; tyranni :

Vidisti plumâ præpete membra tegi.

*At nunc per lucos iniusta silentia linguae
 Questibus argutis blanda rependit auis.
 Quos nunc ore modos nemoris dulcissima Siren
 Concinit? exiguo in gutture quale melos?
 Interdum voces per rostra loquacia torquet;
 Sibila nunc casâ garrulitate rotat.
 Et modo crispanti modulatu turbinat ictus;
 Secum visa loqui nunc taciturna gemit.
 Personat omne nemus, per frondea tecta querelas
 Mirantur Nymphae, capripedesq; Dei.
 Non mea me post fata manet facundia linguae;
 Non iterum dulci garrulus ore fruar.
 Prô citharæ custos, & carminis auctor Apollo!
 Prô mea Pierides numina sacra Dee!
 Reddite poscentis felicia murmura labris,
 Demite quæ cogunt ora silere moras,
 Vos regitis cantus, vos torrens copia fandi,
 Et celebrata iuuant libera verba choris.
 Quid faciam, surdas præbet si Delius aures,
 Nec mea Castaliâ labra leuantur ope?
 Carmina iam valeant Musâ meditata sinistrâ;
 Cum domino valeat iussâ tacere chelys.
 Ausonij Vates, & concita pectora thyrsos,
 Ausonij, Lycio nomina grata Deo;*

Ausonij nostras soliti laudare Camænas
Desinite ad cantus turba venire meos.
Tu verò ante alios frustra mea carmina queras ,
O FVLVI , Mutinæ gloria magna tuæ.
Tibia te , cantusq; decent : mihi plectra tacenti
Hic paries , mutam sustineatq; lyram.
Non tibi sunt tristes curæ , letusq; iuuentæ
Purpureæ vernas stat vigor ante genas.
Et tibi nascenti iucundo lumine Phæbus
Annuït , & flauis Calliopeia comis.
Felix , seu dulces molli fide flebis amores ,
Seu grauis heroas flumine fundis opes.
Tu tunc festiuus periuria ludis amantùm ,
Et iacta ad surdas ebria verba fores.
Tu centum ludos , & dulcia prælia mîsces ,
Haustaq; de mensis libera vina refers ;
Vtq; ferens hiemes , ventosaq; iurgia calî
In nudâ recubet durus amator humo.
Auguror : hoc miseros cantu solabitur ignes
Expectans lentum mæsta puella virum ;
Inueniensq; suas referentia carmina flammæ
Immoritura labris oscula longa dabit.
Huc varios flores , huc blandi veris honores
Ferte citi iuuenes , Italidesq; nurus.

Blanditi

Blanditi vestro date floreaserta poetæ :

Cingite ridenti tempora docta rosâ.

At Venus Idalio plaudens te cernet ab axe ,

Ambrosioq, tuum rore rigabit opus.

Relictâ Vibe cupit rus secedere :

E *Geræ valles , mitiq, habitata Dianæ*

Pura Thoantæi nescia silua sacri ;

Vosq, lacus Triuiæ dites Nemorensibus undis ;

Æneadum sedes , Lauiniumq, meum ;

Confectum curis , & longâ tabe dolorum

Accipite , & patrijs sistite melaribus.

Irrita Pæoniæ post tentamenta medelæ

Huc libet ægrotos nunc mihi ferre pedes.

Romulæ valeant arces , mediciq, valete ,

Quorum sæpè malo sedula cura fauet.

Desinite herbarum tandem , tristisq, veneni

Ferte procul durâ pocula tincta manu.

Me nemora , & saltus camporum , auræq, patentes ,

Et trepidans riuo garrula lympa manent.

Prata mouent animum viridantia gramine læto ,

Et qui persultant pingua rura greges.

O mihi sola quies , colles saluete Latini !

Saluete , ô fratris regna vetusta mei!

Sternite

*Sternite iter , gradimur dum vestra per otia dia,
 Mollius, atque auibus dulcius arua sonent.
 Quàm iuuat annosos luci penetrare recessus,
 Notaq; ab historijs hæc celebrare loca!
 Hæc tophis laqueata cauis, & pumice uiuo
 Antra pius fertur iam coluisse Numa.
 Collis Aricini cultrix pulcerrima Nympha
 Consilium huic olim, coniugiumq; fuit:
 Hac duce Pompilius bellantem terruit urbem:
 Hinc habuit patrios rustica turba Deos.
 Martis opus, pilis gaudebat Roma cruentis,
 Romula crispabat bellicus arma furor.
 Et fuerant seuas Mauortia pectora in iras
 Prona nimis, solas tunc meditata neces.
 Mollit hæc aris regnans lucisq; sacratis
 Relligio, ut possent legibus arma regi.
 Hinc vitta, hinc fruges, hinc maxima victima taurus,
 Farraq; turicremis vinaq; sparsa focis.
 Tandem, sanguineâ discors quæ cade fremebat,
 Palluit in patrijs pendula Roma sacris.
 Nescia mens hominum! quæ te ludibria versant?
 Quid nos terrificâ fabula fraude ligat?
 Quem non vera tenent, mendacia ficta coërcent;
 Et simulacra timet, quæ sibi quisq; parit.*

*Per pecudum fibras , præfagi & fulminis ictus ,
(Heu miseri !) surdos consulere Deos.*

*Nuntia velocis seruabant omina penna ,
Cantibus & scæuis quid docuisset auis.*

*Templorum ambiguo monitu , dubieq; Sibyllæ
Carminè credebant fata furente cani.*

*Dicite , si Diui nolunt ventura latere ,
Non intellecti cur voluere loqui ?*

*Falsa tamen Regis potuerunt dicta Sabini
Romulidum ingenium perdomuisse ferox.*

*Nullaq; dein fertur Romanâ sanctius umquam
Numinibus supplex gens operata suis.*

*Vester honos , Latij : vestra est ea gloria, silua:
Horruit hoc victrix credula Roma nemus.*

*Has etiam Hippolytum fama est latuisse per oras,
Cui neuit duplici stamina Parca colu.*

*Ille , nouercales rigidus cum sperneret ignes ,
Sancta timens patrij soluere iura tori ;*

*Iniusta eternum dolituro victima patri
Occidit attonitis dilaceratus equis.*

*Ossa Corinthiacos iacuerunt sparsa per agros :
Innocuo rubuit sanguine utrumque mare.*

*At non hoc meriti funus miserata Diana ,
Cui curæ intactæ est virginitalis amor.*

*Arte Coronide iuuenem reuocauit ab Orco
Siccantem infernis vulnera dira vadis.*

*Reddidit illa decus formæ felicibus herbis ,
Luminibus geminas restituitq; faces.*

*Quis mihi quarenti, quis nunc ea gramina monstrat?
O utinam in vestris collibus ista legam !*

*Germina, quæ reserent adamantina limina Ditis,
Non posco , aut mortis vincere regna paro :*

*Gutturis obsesti longos sedare dolores
Sat quæcumque mihi blanda medela potest.*

*Adsis Phæbigena : hæc facilis labor ora mederi,
Ne te fulminei terreat ignis aui.*

*Seruat fida tui vates tutela parentis :
Tu quoque iam vates officiosus ama.*

*Huc medicas adhibeto manus; tetrumq; cruorem
Aufer, quo fauces , scabraq; lingua tumet.*

*Spiramenta animæ , vocis liquidissima plectra
En aperi ; & septas tu mihi pande vias.*

*Latitiâ , plausuq; fremens tunc carmina dicam,
Cum linguâ potero liberiore frui.*

*Nil pulsare placet viduas sine carmine chordas :
Vox miscet citharæ non benè rauca sonos.*

*Quid queror infelix ? quæ mentem insania ludit ?
En rursus medicæ poscimus artis opem.*

In malè tentatos iterum cur mittimur usus ?

Ah pereant , succos , gramina quicq̃ , colunt !

Nulla venenorum sitis est : discedite tristes

Curarum stimuli , diffugite ex animo.

Fallere sæpè iuvat , sed non memorare labores ,

Ægraq̃ mens agri corporis auget onus.

Quin potiùs leti patriæ succedimus arci ,

Quà iuga celsa tuum , Cynthia , nomen habent ?

Hæc mecum ascensu dulces superetis amici :

Ante alios nobis , Ciampole doctè , faue.

Pone graues Musas , vigilataq̃ mente profundâ

Itala Pindaricis carmina texta modis.

Tuq̃ , ades , ô cantu gaudens , fidibusq̃ , Canali

Francisce , aternæ cultor amicitiae ;

Grande Sabinorum columnen , fontisq̃ , Velini ,

Huc age cum plectro , carminibusq̃ , veni.

Néve hîc potandi certamen mite recuses :

Respicit hos toto numine Bacchus agros.

Pocula Romanis sunt hæc gratissima cœnis :

Albani assurgunt vitibus hisce cadi.

Nequicquam his certent prælis elisa Faliscis ,

Tuscaq̃ , quæ viridi nectare musta nitent.

Illaudata fluent firmissima vina Falerni ;

Seu Sinuessæ dabit , seu Tritolinus ager.

Palmite sulphurei cedant lacrymata Vesui,

Atque Syracosij feruidiora lacus.

Hæc generosa recens odit doctrina palati,

Quæ possunt trepidos implicuisse pedes.

Ridentur veterum fumi, seruataq; cellis

Testa diu, & lentâ dolia tincta pice.

Quare agite ô lati, vernarum turba, ministri,

Dulcia non parcâ fundite vina manu.

O quàm iucundo violas imitantur odore!

Quàm vincunt flauo lumine chrysolitos!

Naribus ista placent, oculis spectacula præbent,

Et dant arenti gaudia grata gule.

Ciampole, quid cessas pateram committere venis?

Proposuit siccis omnia dura Deus.

Hæc mihi lux atros pellet de corpore morbos:

Largius ô cyatho, tu puer, adde merum.

Pura fauent nobis Aquilonis flamina clari:

Peruellunt linguam pocula acuta gelu.

Me quoque me vultis Lenæo tingere, amici:

Non nego: nostra capax proluat ora calix.

Maphæi nomen sed quisq; ad pocula festa

Dicat Io! & mensis hunc adhibite Deum.

Quamuis Socraticâ pectus ditauerit arte,

Purpureosq; inter splendeat ille Patres;

Non

*Non hæc despiciet liberrima vota precantûm ,
Quæ fundit multo mens reſerata mero.
Adſis, Bacche, tuis hilarans conuiuia donis ,
Feſſi pax animi , lætitiæq; dator.
Sic teneræ viduas vites ducantur ad vltimos :
Sic autumnali turgeat vna ſinu.
Sic non vrantur torrenti ſole racemi :
Det pœnam admorsâ ſic tibi ſtirpe caper.
Et tua ſectentur veſtigia marcida ſemper
Capripedes Panes , Baſſaridumq; cohors.
Adſis , virgineoſq; fauens hîc exere vultus ,
Quaſſans pampineo vertice cæſariem.
Quacumq; ingrederis , dulcis comitatur euntem
Te Furor , & Somnus languidiore gradu.
Me miſerum ! accipio nullos heu pectore ſomnos !
Longa mihi gemitu nox vigilanda venit.
Quòd ſi , Bacche, tuo libato munere , nobis
Clauſerit optatus lumina feſſa ſopor ;
Dicam ego Threiciꝝ crudelia fata Lycurgi ;
Squamigeros nautas , pampineamq; ratem ;
Litorea Pæctoli fuluis radiantia venis ,
Diuitias miſeras , impia vota Mide ;
Auroramq; triumphatam , Parthoſq; ſubaçtos ;
Medica thyrfigeris agmina fuſa choris ;*

*Tigridis exuuias , maculosaq; tergora lyncum ;
Oedipodionij membra cruenta ducis.*

*Bacciferos edera semper viridantis honores ,
Lapsaq; de quercu splendida mella canam.*

*Tu puer aeternus , Bromius , Nysæus , & Euan:
Bis genitus , thyrsos tu metuende graui.*

*Æra tibi Satyri , lasciuaq; tympana pulsan ,
Stridet & attritis Faunus arundinibus.*

*Per te Gnosiacis nox aurea fulgurat astris :
Vipera plaudenti sibilat ore tibi.*

*Ipse , Giganteo fremeret cùm terra tumultu ,
Rhætum strauisti dente leonis humi.*

*Hæc ego non humili meditabor carmina cantu :
Sollicitum somno tu modò vince caput.*

CYNTHIO CLEMENTIO

ARCHIATRO ROMANO,

Cùm vocis vsum recuperasset.

D*Icamus bona verba: animũ iam verba sequũtur.
Cur taceam surdam flebilis ante lyram?*

En libet , en dulces imo de pectore cantus

Fundere : non renuunt ora reclusa loqui.

Vox mihi muta diu , vox longi causa doloris ,

Venisti tandem , vox mihi muta diu.

O & singultu, ô & quæsitæ querelis!
 Nunc te felici garrulus ore fruor.
 Fallor? an has simulant ludentia somnia voces,
 Quæq; cupit vigilans, mens mihi nocte parit?
 Sed fruor, & liber voces linguamq; resoluo,
 Attonitus monstris dum rata vota nego.
 Ite procul questus: comitis hîc Mûsa capillis
 Adsit, & in niueis lata triumphet equis.
 Nunc tempus faustis pulsare Heliconæ Camænis:
 Nunc redimire nouo tempora flore iuuat.
 At te, magne, canam Clario dilectæ magistro
 Cynthiæ, Phæbeo nomine, & arte potens.
 Cùm tua vel mutis donent miracula vocem,
 Vocalis citharæ præmia grata feres.
 Per te hæusi calum moriens, mentemq; recepi:
 Pectoris arcta patet, te reserante, via.
 Ergo Castali j quodcumque è pectore riui
 Fluxerit, in laudes effluet omne tuas.
 Si mihi Pæonijs implesti pharmaca succis,
 Mella ministravit si miserata manus;
 Nos tibi Musæo flauentia pocula melle,
 Et Charitum puro pinguiâ lacte damus.
 Hæc bibe, quæ nentium Parcarum fila morantur,
 Pocula, Lethæo non temeranda lacu.

Tu domitor Fati, Pataraâ nobilis arte,
 Eripis è structo funera mæsta rogo.
 Tu præ potestates herbarum, tuq; metalla
 Chymica, tu miris pharmaca cocta focis
 Nouisti, priscis quæ quamquam ignota magistris
 Mortem expectantùm corpora fessa leuant.
 Cùm mihi tabentes macies exederat artus,
 - Cùmq; ferè tenui corpore nullus eram;
 Iam tum spondebas dulcis mihi lumina vitæ,
 Guttur ab obsessò libera verba fore.
 Nec mora: sulphureis medicatas viribus offas
 Artifici nobis sedulus igne paras.
 Hæ mihi mandenti latebras pulmonis anheli
 Fouère, & lentâ tabida membra lue.
 Hinc validi ardentis flores rediere iuuenta,
 Squalidaq; afflauit pristinus ora color.
 Sulphura, ceruleis fulgentia sulphura flammis,
 Quando ego vos merito laudis honore canam?
 Vos tonitru terras, calum vos omne cietis,
 Fulminibusq; Iouis semina magna datis,
 Cùm pater ingenti combusta Ceraunia telo
 Dejicit, & fracto culmine vertit Athon.
 Per vos exundant inimicis ignibus arces,
 Terrifico sonitu Martiaq; æra tonant.

Balnea quæq; fluunt tristes pellentia morbos
 Gignitis : hic vestro truditur igne lapis.
 Intepet inde Aponus , medicisq; salutifer undis
 Stagna Dicarchæus feruida sudat ager.
 Quin etiam vester magnæ per viscera matris
 Spiritus ignescens cruda metalla coquit.
 Fulgurat hinc aurum , atque argenti flumina viui,
 Vulnificusq; chalybs irriguo amne riget.
 Quid maiora sequar ? vos & primordia rebus
 Acri sufficitis sulphura mixta sali.
 Quicq; fuit voluens tenuis se fluctus odorum ,
 Perpetuas vestro sumit ab igne dapes.
 Quid memorem, Enceladi viuax post fulmina corpus
 Ardua sulphureis ut premat Ætna iugis?
 Et Iouis Inarime iussis imposta Typhæo
 Quanta rotet scopulis sulphura glauca cauis?
 Sulphur ouans pœnas fractâ de gente Gigantum
 Sumsit , & hoc calum vindice regna tenet.
 Nec non lustrali purgari sulphure fontes
 Relligio antiquis credita fertur auis.
 Actoriden , Peleu; sic Pelea soluis , Acaste ;
 Amphiaræidis sic , Achelœ , nefas.
 Sic ego , sic puro lustratus pectore tandem
 Carmina latitiâ fausta docente cano.

*Adsitis Musæ , medicina talis & artis
Vosq̃ repertori mollia sarta date.*

*Ah ! gemat, antiquis si quis tantum adstupet annis,
Spernit & ætatis dia reperta nouæ.*

*Omnia non potuit prudens reperire vetustas ,
Atque alia ex alijs extudit arte dies.*

*Phæbigenæ cæptis potuit præcepta Melampus
Addere , Phylliridis multaq̃ cura dedit.*

*Vlceribus tetrīs natiui graminis herba ,
Vulneribusq̃ canis prima medela fuit.*

*Mox & morborum tristes extinguere pestes
Inuentum est ausis , inclyte Coë , tuis.*

*Non adeò effeta est hominum experientia sollers,
Vt noua non possit cudere sæpè labor.*

*Ni noua tentasset Tyrrhena per æquora Amalphis ,
Magnetum haud regeret nautica vela lapis.*

*Huius at auxilijs olim cantata poëtis
Ridetur veterum gloria parta mari.*

*Arctos nunc propior nobis, nec iam vltima Thule est
Iam facilis lustrat nauita Solis iter.*

*Extra hominum , famæq̃ , vias tentare reposta
Ausus es audaci litora puppe , Ligur.*

*Garrula cede noui tua sidera puppibus , Argo,
Neu Regum iactes ad tua transtra manus.*

Trist

*Tristia iunguntur veteris diuortia mundi ,
Naturæq; patent , quæ latuere sacra.
Nascentem populis licuit te , Nile , videre ,
Et scit cui tantas debeat orbis aquas.
Novimus , æstivæ fecunda licentia lymphæ
Solstitijs hiemes cur ferat amne suas :
Zona rubens nimis non torreat æstibus Indos.
Illic perpetuò rore virescit humus.
Non Eous ager pluviâ supplicet undæ :
Indica continuis imbribus arua madent.
Hæc Zephyri alarum plausu loca feruida mulcent ,
Mitis ubi halantes Euræus alit segetes.
Taprobane testis , testes freta sparsa Moluccis ,
Ora Helenæ insignis nomine testis erit.
Aruaq; , quæ Ganges auratâ pinguis arenâ
Egerit in dominum fulva tributa mare.
Quid , quòd & Arctoi laxantur claustra profundis ,
Quæ fluctu , & ventis æquora dura carent.
Dilectæ Thetidi Belgarum stantia naues
Marmora sulcarunt non adeunda rate.
Illic , ut perhibent , torpescit frigore pontus ,
Atque intempestus stat sine luce dies.
Hic rerum finis , chaos hic , atque ultima mundi
Natura hoc tristi limite fessa riget.*

*Vela Bataua sequi haud potuit Phæbeia lampas:
Omnia caca illic : omnia tristè silent.
Informes phocas incano corpore turpes
Vidère, atque vrsos , quos alit Vrsa gelu.
Quàm sæpè optarunt ventorum prælia nautæ ,
Perq̃, procellosum pandere vela fretum,
Excuterent tandem sese ut torpentibus undis !
Edocet ire recens in noua vota timor.
Indomito tandem regnans in pectore virtus
Vicit concreti sæua pericla sali.
Ite animæ egregia , fortunatæq̃ laborum ,
Ite in fata alacres , quò noua fama vocat.
Ite cite , & vestras meditando exponite vires ,
Quà veterum nullo scmita trita pede est.
Gloria multa manet. Quis te, Galilæe, silebit ?
Longa tibi in chartis regna futura cano.
Non tantùm radio veterum describere cælum ,
Sed vitro es superas ausus inire domos ,
Perq̃, nouas artes tradis noua sidera mundo ,
Non Ptolemæis sidera nota libris.
Pleiadumq̃, Hyadumq̃ choros sine nube videmus,
Et tua per cælum splendida damna , Venus.
Vidimus , ignoto quondam quæ lacte nitebat ,
Stellarum spissâ luce coire viam.*

Admo-

*Admouisti oculis nostros fugientia visus
 Per varios obitus astra secuta Iouem.
 Medicea Heroum soboles, cape læta triumphum:
 Astris infereris, concilioq; Iouis.
 Ipse etiam nigrâ tinctum ferrugine Solem
 Pallentes maculis iungere vidisti equos.
 Quid triplex sidus Saturni, aut, Cynthia, vultus
 Fabor scruposâ nocte latere tuos?
 Hæc priscis ignota olim prudentia maior
 Repperit auspicijs artis, opisque, nouæ.
 Ite citæ, & vestras meditando expromite vires,
 Ite animæ egregiæ, quæ via nulla patet.
 At tu Musa procax, elegi tenuesq; valete:
 Non hæc sunt gracili facta canenda lyrâ.*

A D

IOANNEM CIAMPOLVM,
 morbo recrudescente.

Ergo hos assiduè gemitus in pectore voluam?
 Perpetuò lacrymæ nostra per ora fluent?
 Et roseo Phæbus me decedente videbit.
 Lumine mærentem, me veniente die?
 Flebimus heu miseri! luctus, solatia damni
 Exigua ingentis, postulat ipse dolor.

*Ille Philocteten docuit per Lemnia saxa
Vocibus horrifonis vulnera dira queri.
Halcyones Ceyca gemunt, & barbara regis
Daulias Odrysiæ crimina cantat auis.
Sic ego, sic mea damna querar crudelia semper
Lugubri citharâ, flebilibusq; modis.
Atque utinâ in gemitus nunc libera verba darentur!
Sed mihi posse queri sors inimica negat.
Singultantem animam turgentes sanguine fauces
Elidunt: voces aspera lingua premit.
Iam quater ardentem sitienti Sirius astro
Vssit humum, toties frigore læsit hiems;
Nec venit ulla potens longo medicina dolori,
Nec mea Pæoniâ membra leuantur ope.
Ipse meum specto moriens miserabile funus,
Paulatimq; animâ deficiente cado.
Horrida languentes macies depascitur artus:
Lutea pallescens inficit ora color.
Cogimur & longam moriendo discere mortem,
Dum præsaga mali mens sibi fata canit.
Felices, inopina dies quos funere mergit,
Occupat & celeri mors properata nece!
Heu quoties morimur, dum proxima fata timemus!
Hoc peius leto: nam mora mortis obest.*

Haud

Haud aliter Lapithas , mæstumq; Ixiona terret

Iam iam lapsuro pondere prona silex.

Credite , deficio : iam pellis dura resistit

Tractanti , & tristi viscera tabe fluunt.

Sic cera admotis tabescit Hymettia flammis :

Sic tepidis Austris cocta pruina madet.

Languent sic , urens oculus quos fascinat , agni :

Sic tenera à Scythico leditur herba gelu.

Nec tantum doleo compressis faucibus ager ;

Plurima quassato corpore damna fero.

Ipsam animi sedem , regnantem corporis arcem ,

Nunc caput ignauo possidet igne vapor :

Nunc acres stomacho rabidâ cum bile tumultus

Feruent , & sæuo pondere discruciant.

Lassum percurrunt ululantia murmura ventrem ,

Humida nec membris dant alimenta dapes.

Viuo equidem parcè , sed mox ieiunia corpus

Attenuant : epulis abstinuisse graue est.

Intolerabilibusq; malis comes addita cura

Mollem animum aternis pascitur ulceribus.

Hanc peperit morbus , morbusq; augetur ab illâ :

Hæc me tristitiæ lurida felle rigat.

Hinc sæpè extimui grauiora pericula veris ,

Et sensi falsâ suspitione trahi.

Hinc

Hinc animi victus damno quemcumque calorem,
 Quodcumq; & frigus pallida membra quatit.
 Compositæ currant num vitæ ad munia venæ
 Exploro, & trepidans incaluisse puto.
 Seu quatiôr tussi, fibras pulmonis anhelî
 Exesas carie suspicor esse truci.
 Conueniunt crebrò nos, ut solentur, amici:
 Spem vultu simulant, tristitiâmq; tegunt.
 Ah genio indulge, curas depelle malignas,
 Clamant: tu morbo, Virgini amate, faues.
 Ecquis erit finis lacrymis? lugubria mitte:
 Eia agè linquantur mollia fulcra tori.
 Te siluæ, te rura vocant: agè rura petamus,
 Quâ diffusa nitet mitior aura poli.
 Aucupio siluas, siluas venatibus aptas,
 Flumina, piscosos aspiciessq; lacus.
 Hinc canibus lepores, canibus sectabere ceruos,
 Latratuq; feras retia ad alta premes.
 Scilicet è stratis tollam miserabile corpus?
 Committam Alpinis squalida crura iugis?
 Fortia non nostræ sunt hæc ad munera vires:
 Hi mihi sunt colles, hi mea regna, tori.
 Officium bona verba pium, sed inutile tentant:
 Desinite, assiduis non saturor lacrymis.

Quid

Quid, quòd me cæli lædit spirabile lumen,
 Quo regimur : quævis mobilis aura nocet.
 Letiferi calidis spirant seu flatibus Austri,
 Sive agitata truci silua Aquilone fremit ;
 Experior proprias hiemes , pluuiasq; rigentes ,
 Exundans cerebro quas pituita parit.
 Sibila perq; aures imitata tonitrua surdas
 Voluuntur , miserum concutiuntq; caput.
 Per madida ora liquor turgens me flumine largo
 Proluit : ampullis feruida sputa tument.
 Non secùs ardenti si fortè inclusus abeno
 Ebullit multo feruidus igne latex ;
 Ipse furit , niueamq; fremens eructat aquæ vim,
 Sparsaq; anhelanti gurgite flamma madet.
 Miror, inexhausto tribuat quis pabula fonti ;
 Qui tantus fluitet sicca per ossa liquor.
 Mirantur medici, & sortem miserantur iniquam :
 Mille adhibent doctis pocula mista modis.
 Lacte arcere iubent inclusos faucibus ignes ,
 Hordea dant , seris quæ maduere focis.
 Sanguine tentarunt salientem incidere linguam :
 Infecit tepidus brachia secta cruor.
 Poma coronato radiantia Punica crine
 Languenti succos exhibuere suos.

Et

Et quo mala fluunt emuncta Cydonia muco,
 Quo passa ficus, perlita sæpè gula est.
 Sæpè bibi, vrentes meditans auertere flammæ,
 Pocula pallenti cortice tincta nucis.
 Et modo siluarum folijs decussa Calabris
 Mella ministrarunt, helleborosq; graues.
 Aggressiq; rosis sunt admiscere sapes,
 Quos mittit diues Trinacris Hybla fauis.
 Fasciolas tenues, ægrum focalia collum,
 Et nidum pulsus gessit hirundinibus.
 Quid referam quoties suffitu pectus odoro
 Lustraui, & fumis, turifer Inde, tuis?
 Et quoties, siccum possem ut distendere corpus,
 Æstini membris intepuere lacus?
 Victum infelicem cochleæ, cancriq; dedere,
 Et testudineo squalida iura gelu.
 Quin sunt conati stomachum fulcire ruentem
 Arboribus gummi quod genit Arabia.
 Balsama miscuerunt diti Gangetide merce,
 Et quæ vicino cinnama sole rubent.
 Sinarum extremo diuulsa ab litore radix
 Venerat, & nullâ me quoque inuit ope.
 Aude animis, tibi certa salus promissa medentum,
 Dicebant: numquam venit amica salus.

Obstitit auxilijs vixax in fomite labes

Artis , & irrisit vana magisteria.

Non hoc Phillyridis , non hoc laudata Melampi

Cura Amythaonij pelleret arte malum.

Tunderet in morbos Epidauria gramina frustra

Inclyta Phæbigenæ nos miserata manus.

Non gemitus Superi nostros audire perennes

Adiunctâ quamvis sustinueret prece.

Parce pium Numen , celi quo templa reguntur ,

Cuius & imperium sidera fulua timent.

Si non sacrilegæ mens est sibi conscia culpæ ,

Redditus est templis si tibi semper honos ;

Parce precor , vel saltem aliquam de fulmine partem

Deme meo : seuâ projice tela manu.

Nunc & amara dies , & noctis tristior umbra est.

Quàm mallem aeterno diriguisse gelu !

Ipsa quies rerum somnus , Deus utilis agris ,

Me fugit , & lacrymis lumina fessa patent.

Versamur stratis , & nox est annua nobis :

Tarda nimis querimur sidera Luciferi.

Quòd si conciliant depasta papauera somnum ,

Me miserum hic quantis terret imaginibus !

Occurrunt menti simulacra carentia vitâ ,

Visaq₃ sunt tenui dicere voce , veni.

*Ora virum maiora viris pallentia vultu
Exangui illudunt, discutiturq; sopor.
Tunc iterum ad gemitus eadem nos horrida morbi
Damna vocant, nec iam falsa timere iubent.
Lenta tenent animum fastidia: nulla voluptas
Flectit: non Bacchus, non iuuat alma Ceres.
Squalent impexi rigidâ ceruice capilli:
Vestis inornatos defluit ante sinus.
Non Urbis, non ruris opes, auriq; talenta,
Eoq; placent delicia lapidum.
Ingratus mihi Sol, ingrata Aurora rubescit:
Oblectant pectus tempora nulla meum.
Aspice, iam Zephyri florens genitalibus auris
Felices fetus parturit almus ager.
Perstrepit omne nemus cantu, virgulta susurrant:
Liquitur è summis tabida bruma iugis.
In tepidos soles se roscida gramina credunt:
Florea de vernâ pullulat arbor humo.
Sed mihi nequicquam fulgent Nephelëidos Helles
Sidera, ridentis gaudia summa poli.
Semper hiems nobis: sanguis si vere tepenti
Æstuat, infelix in sua damna furit.
Acrius & morbo fauces tentantur acuto:
Nam claudit feruens arctius ora cruor.*

*Non rauca fontis scatebræ per saxa cientis
 Murmura, non possunt prata mouere animum.
 Atque greges, atque arua nocent, atque ardua silua:
 Non lati colles, pascua nulla iuuant.
 Et doleo, pingui pastos seu gramine vidi
 Mollibus in pratis luxuriare greges.
 Siue quis ediderat pastoria sibila cannâ,
 Odi signa bonæ sibila letitiæ.
 Et dukces auium per frondea tectâ Camænæ
 Heu visæ tantum sunt mea fata queri:
 Seu viridi taurus proiectus mugijt herbâ,
 Dixi: Mugitu me vocat ad gemitus.
 Frumenta aspexi verno turgentia lacte;
 Arens tunc subiit, quæ premat ossa, cutis.
 Omnia lata, mihi sunt instrumenta doloris,
 Materiamq; mali mens sibi dura parit.
 Et meditor: tellus non hæc mihi verna colores
 Submittit; rident prata benigna alijs.
 Vos legite vngue rosas, Tyrio queis fulgurat oëstro
 Quæ flagrat niueis gratia mista genis.
 Vos decet iste color, vobis sint lilia curæ:
 Pratorum nitidum vos manet omne decus.
 Ipse legam flores veterum monimenta dolorum,
 Et ferrugineis te, Hyacinthe, comis.*

*Pallentes carpam violas , mæstaq; cupressu ,
 Quæ laurum optarant , tempora vincta geram.
 Impulerat nostras sonitus si gurgitis aures ,
 Purior electro fons ubi volvit aquas ;
 Conspiciens dixi : Non hæc mihi frigida currit
 Sedatura grauem flumine lymphæ sitim.
 Ora quidem sitiunt , quæ nunc incendia pascunt ,
 Non pandit latici sed gula pressa viam.
 O nimium , nimiumq; fugacis dona iuuentæ !
 O quàm veloci laberis acta pede !
 Tardiùs è Scythico cornu decussa sagitta
 Aëra per liquidum cuspide scindit iter.
 I nunc , ingentes laudato in corpore vires ,
 Atque lacertosos firma per ossa toros.
 Aut illas ætas annorum pondere frangit ;
 Morborum aut ictu fortia membra cadunt.
 Quiq; color malis Pæstana rosaria miscet ,
 Et quod natiuum lilia vincit ebur ,
 Marcescunt subito , ceu cùm labefacta caducum
 Sole graui curuant alba ligustra caput.
 Olim qualis eram (nunc me mea fallit imago ,
 Si iam præteritos mente reuoluo dies)
 Cùm diues gregibus , memini , me Parma tenebat !
 Nam puerum celso nutrit illa lare.*

Quod

Quod mihi tunc robur , quàm gaudia multa fuere !

In fesso numquam corpore quanta salus !

Non me terruerant hiemes , solesq; potentes ,

Et poteram pluuium vertice ferre Iouem.

Quos ego non colles , quos non indagine cinxi

Lucos , hortatus tesqua per alta canes !

Tunc celeres potui damas , tunc figere ceruos :

Vidi de fluuijs humida lina trahi.

Et modo fortis equi luctantia colla recuruans

Confragra sectabar per iuga montis apros .

Interdum molles pedibus plausisse choreas

Iuuerat , & digitis increpuisse lyram.

Cura fuit Martis simulacra ciere sub armis ,

Et pugilum ludis implicuisse manus.

Gallica quid memorem quoties per flumina nauis

Aduersa obnixo pectore stagna seco ?

Me Tarrus , gelido lauit me Nicia fluctu :

Me Phaëthontæo sustulit amne Padus.

Nec mihi solus amor corpus durare palæstrâ ,

Sed mentem egregijs artibus excolui.

Vidit Palladijs nos impallescere chartis

Inter laudatos nox vigilata libros.

Multaq; Cecropijs trutinabar scripta magistris :

Non renuit mecum Gracia docta loqui.

*Tentabam umbrosi latebras penetrare Lycei,
 Quasq; alij monstrant edidicisse vias.
 Sæpè animum docti ceperunt scripta Platonis,
 Cuius Mopsopio pagina melle fluit.
 Et modò scrutabar Samij dictata silentis;
 Nunc florem ex hortis legi, Epicure, tuis.
 Insomnisq; graui fouit me Porticus umbrâ,
 Arcesilæus detinuitq; labor.
 Latratus decuit Cynicos audire legentem,
 Nec me pacati terruit ira canis.
 Democrito arrisi, noui præcepta Cleanthis,
 Et Chrysippææ stamina mentis opus.
 Gaudebam meditans, ineant quot prælia sectæ,
 Graiorum in quas est didita turba senum.
 Materiem hic componit aquis, hic aëre gignit;
 Alter Apollinei sideris igne creat.
 Ille Chao latuisse docet vaga semina rerum,
 Omniaq; arcanis nectit amicitij.
 Æternum est alijs mundi versatile templum,
 Machinaq; hæc nullâ dissoluenda die.
 At natum ille refert, ausus restinguere solem,
 Et dare perpetuæ fata diurna faci.
 Sunt quoque rore leui, & nebulis qui sidera pascant,
 Et qui non uno se putet orbe tegi.*

*Casibus hic sceptrum donat , Diuosq̃ relegat ,
Exuit & mentes relligione Deum.*

*Spernit Tanarias , incendia postuma , pœnas
Impius hic ; trepidans manibus ille litat.*

*Nec desunt sensus qui damnent , omnia fassi
Nesciri , tenebras seq̃ latere suas.*

*Omnia mirabar , sed tunc plus arte mouebar
Socraticâ , & scriptis , Stoica turba , tuis.*

*Quæ bona sint animi , certus quis limes honesti ,
Quas sibi diuitias vita beata petat ,*

*Et didici , sanctos formet quæ regula mores ;
Æstus quæ valeat vincere vis animi :*

*Quæ tristes iras virtus , quæ frangat amores ,
Quæ desiderijs pectora anghela leuet ;*

*Pallentesq̃ metus quæ fortibus induat armis
Ignauæ prohibens terga dedisse fugæ.*

*Solum turpe malum sapiens putat , ille dolores
Perfert , consilij propositiq̃ tenax.*

*Hic pede proculcans letalia fata superbo ,
Humanis maior creditur esse malis.*

*Ære Perillæo clausus fera iussa Tyranni
Sperneret , & nullos ederet ore sonos.*

*Hæc olim noui , quæ nunc me flagitat usus :
Vtar præceptis , quæ mea fata petunt.*

Agmina mærentum circumstant saeva dolorum :

Aggreditur fessi vincere corda timor.

Quid faciam? unde petam trepidi solatia luctus?

Quis bellaturo fortia tela dabit?

Ite procùl questus, animi oblectamina vilis,

Ite procùl: iam nos ingemuisse pudet.

Non lacrymis durum nouit mansuescere fatum :

Parcarum inflexo fila adamante rigent.

Te supplex adeò, supplex tua munera posco,

O sola humanis mors medicina malis!

Tu portus, placido qui naufraga corpora mundi

Amplexu rursus non agitanda foues.

Adsis, horribilesq; ferox huc flecte volatus,

Hoc pete Tartareâ falce cruenta caput.

Quo moriture ruis? quæ te dementia cepit!

Parce miser verbis, ominibusque malis.

Scilicet in primâ florens carpere iuuentâ?

Nec te spes famæ quantulacumque tenet?

O ubi mens studijs quondam gauisa Mineruæ,

Et quæ scribendi gloria dulcis erat?

Non adeò usque mori miserum est: non segnior ibo,

Ibo animis contrà: mors miserata veni.

Nec totus moriar, lethi custodia nostri

Te penes, Italia, Ciampole, grande decus.

*Carminibus celebrata tuis mea fama legetur ,
 Et ferar extinctus docta per ora virum.
 Auspice te mortis victor fata aspera rumpam :
 Te duce Auernali non cohibebor aqua.
 Quæ tibi cantanti non est permissa potestas ?
 Nam tua Pindarico fulmine Musa tonat.
 Tusci scriptores tenerorum cedit amorum :
 Gaudet capta nouis Ausonis ora sonis.
 Aldobrandinam relegis si carmine villam,
 En tibi festa cohors plaudit Hamadryadum.
 Sive Palestinas Piceno in litore sedes
 Concinis , Adriaci sternitur vnda freti.
 Et te Calicolum cantantem exercitus audit,
 Quorum humeris templum dulce pependit onus.
 Pro pudor Italiae , teneros quæ cantat amores ,
 Carminis & grato fraudat honore Deum !
 Non tulit ingenti laudandus Ciampolus auso :
 Illius est nostris Musa operata sacris.
 Gaude : namquæ nouis video tua tempora sertis
 Cingi , & Idumæa fronde nitere comas.
 Tempus erit , leto tua cum vestigia plausu
 Magnanimum vatum turba secuta colet.
 Tu modo perge alacer , semperq; audentior ito ,
 Nec tu coruorum rostra inimica time.*

*Nam super astra volans niueis vectabere cymis,
Quà inuidia telis gloria claudit iter.
Nec minùs heroi tangit te cura cothurni,
Et potes Aoniâ dicere bella chely.
Inclita facta virum vocis si munere donas,
Munere tu signis das potiore frui.
Hoc tibi Pegasides, hoc concessere sorores,
Teq; potestates edocuere suas.
Namq; ferunt celso Parnassi in vertice, sacra
Bellerophontæus quâ rigat arua liquor,
Secclusum florere nemus, quò gratius ullum
Non surgit Phæbo, Pieridumq; choris.
Hos Zephyri campos Etesia flamina mulcent,
Arboribusq; frequens roscida vernat humus.
Pullulat ante omnes sed formosissima laurus,
Quæ medio in luco conspicienda viret.
Vna nemus trunco ingenti quæ parturit umbra,
Et latè folijs celat opaca diem.
Huius odorato sudantur balsama ligno,
Dulcis & ambrosia cortice manat odor.
Indictum refero: lacrymatas nectaris undas
Excipit Aoniæ sedula cura manus.
Hos Musæ seruant latices, quæis perlita durat
Gloria Tanario non violanda lacu.*

*Materno nequicquam astu servatus Achilles
Occidit, & Troiæ funera morte luit.
At benè Pieriâ perfusus nectaris undâ
Martis equis rapidum trans Acheronta volat.
Copia felicit tibi, Ciampole, credita succi est:
Fac mea cælestis proluat ora liquor.
Ah socij fato miserere cadentis acerbo!
Fer non casurum nomen ad astra meum.
Tristia sic facili curabis funera sumptu:
Non posco in cineres Persica dona meos.
Non mihi Orontæâ tumulos aspergite myrrhâ,
Bustaq; fecundæ mercibus Assyriæ.
Si mea Castalio stillabunt ossa liquore,
Inuida post mortis fata superstes ero.*

ILLVSTRISSIMO DOMINO
NATALI
RONDININO,

S. D. N.

ALEXANDRO VII.

PONTIFICI OPT. MAX.

AB EPISTOLIS AD PRINCIPES,
HONOR SVPREMVS

AB IIS HABITVS,

QVI OB INCOMPARABILES DOTES
VIVVM SVMME AMABANT,
ÆQVE LVXERVNT MORTVVM,
ET HOC ESSE VOLVERVNT
SIVE AMORIS SVI MONVMENTVM,
SEV DOLORIS SOLATIVM.

T A C I T U S

Lib. xvi. Annal.

*Detur hoc illustrium virorum
posteritati, ut quomodo exequiis à
promiscuâ sepulturâ separantur; ita
in traditione supremorum accipiant
habeantq; propriam memoriam.*

A V S O N I U S

Præfat. Parental.

*Nec quidquam sanctius habet
reuerentia superstitem, quàm ut
amissos venerabiliter recordetur.*

EMINENTISSIMO
 PRINCIPI
 PAVLO ÆMILIO
 S. R. E. CARDINALI
 RONDININO
 IACOBVS WALLIVS
 E SOCIETATE IESV.

MISERVVM est, Eminentissime
 Princeps, amissi boni memo-
 riam, tantum vt dolor recru-
 descat, commouere. Quod
 cum ad res omnes, tum præcipuè ad eas
 pertinet, quæ nobis vsui, non mancipio
 dantur. Beneficium enim in contume-
 iam vertit, qui apud creditorem expo-
 stulat, suo iure reposcentem ea, quæ gratis
 & nullo accipientis merito vtenda con-
 cesserat. Dantis animum interpretari de-
 cet ex eius beneuolentiâ, rei que commo-
 datæ pretio & fructu, non metiri solâ
 temporis diuturnitate. Quò mihi, vt opi-
 nor,

nor, minùs verendum est, ne extincti fratris tui Natalis tristissimâ recordatione dolorem tuum exulcerem, & obductum vulneri cicatricem scindam. Si enim Deo data nobis est vsura vitæ, tamquam pecuniæ, nullâ præstitutâ die, quid habemus argumenti, quamobrem illam ab eo, cùm voluit, repetitam esse conqueramur? At si naturam ipsi nostram animumque consulimus, subest, fateor, et grauior dolendi causa, quò quis acerbior elatus est funere. Nam in illis qui grande natu discedunt, magnum est ex ipsâ necessitate solatium; in iis verò quos imatura mors abstulit, ea requirimus, quibus & virtutem ipsi suam extollere altius, & prodesse publico diutiùs potuissent. Viuebat in terrarum luce frater tuus, Urbis deliciæ, nobilitatis decus, literatorum amor sæculi nostri Phœnix: celebrabatur Alexandri V I I. Pontificis Opt. Max. præclaro iudicio: Principibus atque orbis Christiano suam in Pontificiis literis eloquentiam probauerat splendidam enim uerò, & copiosam, & grauem, & rebus
maxi

maximis parem : fecerat sibi exquisitæ doctrinæ atque prudentiæ famam anno ætatis suæ vndetricesimo nondum expleto: cùm ecce mirificam, quam de se concitauerat, exspectationem dies vnus inuertit. Sed quid agamus, quando eâ lege constant omnia, vt diuturna esse non possint? Iuuat hîc cum Sulpicio Romano Consule, & Iurisconsultorum maximo philosophari paullisper, & eâdem me cogitatione confirmare, quâ ipse se & pariter Ciceronem Tulliæ suæ desiderio confectum sustentabat. Ex Asiâ rediens in Saronico sinu nauigabat: regiones à fronte, à tergo, à latere in prospectu versabantur: earum vrbibus olim amplissimis, iam euersis ne vestigium quidem reliquum videbat pristinæ celebritatis: Piræus, Corinthus nomina erant. Cœpit igitur hac rerum inconstantiâ mutabilitateque percussus secum sic cogitare: *Hem, nos homunculi indignamur, si quis nostrum interijt, aut occisus est* (& ea vox alterum vulnus refricat, Iosephi fratris tui mortem, quam bello sacro in Cretâ pugnans oppetiit)
 quo-

*quorum vita breuior esse debet, cum vno loco
tot oppidorum cadauera proiecta iaceant?*
Et ne excidia, quæ ille, persequar, iacet ante oculos tuos, Princeps Eminentissime, vetus Roma, patria tua, suo oppressa pondere, diruta, incensa, deleta, sibi ipsa & ciuibus suis sepulcrum, fato, si vt hominum, ita & vrbium ætates definire volumus, præmaturo. Sine lauro & tripode vaticinati sunt, qui æternam illam fore prædixerunt. Vbi enim nunc vetera illa & æquata cælo delubra? disturbata sunt. Vbi thermæ in modum prouinciarum exstructæ? ne parietinæ quidem supersunt. Vbi amphitheatra? fuisse loquuntur historiæ, aut tenues dirutorum reliquiæ. Prô fluxam mortalium rerum commutabilemque rationem! quàm sunt caduca, quæ valentissima censebantur! Et miramur corporum nostrorum massam ex artubus & membris fluidis ac mollibus compactam aut æuo aut morbo quassari & fatiscere? Constantius Imperator Romanam ingressus, stabat illius magnificentia & splendore perstrictus: mox ad Hormisdam

misdam Persarum Regis fratrem conuer-
 sus ex eo quæsiuit, quod ipsius esset de Vr-
 be iudicium. Serio iudicatoque respon-
 dit sapiens Princeps : *Id tantum sibi pla-*
cuisse , * *quod didicisset ibi quoque homi-*
nes mori. Xerxis , credo , gentilis Regis
 recordatus est Persa, quem ferunt, cum im-
 mensum exercitum oculis obiisset, illacry-
 masse , quod tot millibus tam brevis im-
 mineret occasus. Nec potuerunt similiter
 Urbis opera , quamquam sæculorum o-
 mnium ætatē sua firmitate excedere posse
 videbantur, magnoperè animum afficere,
 quando tam angustis terminis ipsa homi-
 num viuacitas concluderetur. Sint, vt ma-
 iorem partem sunt, vegeti homines & va-
 lentes; sint , quales vel pauci , prouidi &
 actiuosi; sint omnibus naturæ muneribus
 instructi : nemo tamen, qui vt magna sibi
 proponat , vt utilitatem publicam pri-
 mam ducat , vt aggrediendis negotiis par
 esse videatur : nemo est qui ad ea confi-
 cienda cauere sibi de vno quasi compe-
 A a rendi-

* Displicuisse in *Ammiano legendum censet Regia in*
Galliâ bibliotheca M. S. codex.

rendinatus die possit. Id profectò nos obliuisci vetat plumbeus ille locus ab Alexandro VII. Pontifice Maximo recens creato in cubiculum inferri iussus, ut cui in Reges ipsos imperium esset, vni se morti obnoxium esse fateretur. Non ille in supremo rerum fastigio constitutus spes longas inchoare, ætatem disponere, lassam & plenam senectutem sibi polliceri : non ab Orientis Imperatoribus sibi exemplum capere, quos accepimus, inter ipsa quibus initiabantur sacra, iussisse varia sibi offerri marmoris frustra, ut, quod ex genere fieri sibi monumentum vellent, eligerent. Dum eligendi sit optio, dum futuri operis designatur forma, dum quadrantur saxa, dum poliuntur, dies abeunt, & quasi medio in spatio frangi non possit vitæ longioris spes, incerto excessui certa mora condicitur. Nihil cunctatus sanctissimus ac sapientissimus Pater primum & triumphalem initi Pontificatus diem non aliter quàm supremum ordinavit : ipsorum quos post se superstites habiturus esset, officium anteuertit: urnæ, quâ funus suum

suum condi vellet , curam ipse suscepit: terminum quem inexorabilis necessitas fixit , cùm ignoraret , propè abesse posse existimavit: inter Urbis effusæ gratulationes & plausus , & tubarum è Quirinali arce resonantium festos strepitus credidit fieri posse , quod aliquando fieret. Adeò quilibet dies, hora quælibet, quæ nec opinantes occupare nos potest, quàm nihil firmus, ostendit. Quemadmodum vina per colum perfluunt : ita quod manu complecti putabamus , priùs elapsum esse deprehendimus , quàm elabi aduerteremus. At ille ætate aureâ , quam orbi dedit, diu fruatur, & quot in extincto fratre tuo desiderabat annos , ipse tecum expleat. Quamquam in hoc explicando voto non sum vsus eo verbo , quo decuit. Posteaquàm enim hanc sibi delegit tesseram: VIVO EGO , IAM NON EGO : vitam vigoremque ab eo accipit , cuius personam in terris sustinet.

*Ac veluti antiquâ cùm ceditur arbore
ramus,*

Inferiturque noua, matris non ille prioris

*Nutritur succis: aliâ radice tenetur,
Occultas alio ducit de stipite vires:
Humorem, quo se foliis & fetibus arbor
Induat, ipsa suo, cui iuncta est, præstat
alumno:*

*Haud aliter, qui Romanum nunc temperat
orbem,
Viuat Alexander. Magnum ille capeßere
iussus*

*Imperium, exactos hinc iam obliuiscitur
annos,
Orditurque novos. Nec enim quod spirat,
& aurâ*

*Vescitur, apponit vitæ: diuinior illum
Spiritus intus alit, magnam qui mentem
animumque*

*Compleat, & longum extendat virtutibus
eum.*

Frater verò tuus, Rondinine Cardinalis, etsi acerbâ morte præreptus, id egit tamen, vt mors quàm paucissima, quæ abolere posset, inuenerit. Non abolebit, vt summatim laudes illius complectar, Pontificis Opt. Max. laudatissimum de illo iudicium, cui nec honorem illum, quem amplif-

amplissimum habuit Hephæstioni sibi
 carissimo Alexander, comparandum du-
 xerim. Eius ingenij reliquias, pauca, qui-
 bus otium oblectabat suum, scripta ab eo
 poëmata cùm in lucem proferenda amici
 censerent, eâdem opportunitate sollemnia
 pietatis vates vati persoluimus, fructum
 aliquem amicitiae non magnum illum
 quidem, sed causis eò iustioribus à me
 præsertim debitum, quò maiori honori
 mihi fuit cum eo amicitiam iunxisse, qui
 tot abundabat ornamentis & domesticis
 & propriis. Corneliae genti satis ad lau-
 dem fuit pro atrio Capitolium habuisse,
 quòd illic imago Scipionis in cellâ Iouis
 posita seruaretur, quæ, quoties gentilitium
 funus efferendum erat, inde petebatur.
 At fratri tuo non profectò Capitolium
 tantum, sed Roma, & eius sanctissima
 pars Vaticanum, & Mediolanum, & Fa-
 uentia, & Vectianum, & alia Liguriæ op-
 pida, quæ maiores vestri ditione tene-
 runt, pro atriis sunt, è quibus ad eius fu-
 nus celebrandum educi potuerunt eo-
 rum imagines, quos & Pontificia tiara,

374 ALLOCVTIO PARAMYTHICA.

& purpura, & parata dōmī militiæque decora immortalitati consecrarunt. Sed hanc pompam non adornauimus : id tantūm egimus, vt erepti desiderium solatiis non honestis solūm , sed etiā iucundis leuaremus. Medici, vt est apud Sophoclem,

Πικρὰν χολὴν κλύζουσιν φαρμάκῳ πικρῷ.

Amaro amaram pharmaco bilem eluunt.

Quantō illi rectiūs , qui , si id quidem ab arte sperari possit, dolori citra dolorem medicinam faciunt , aut saltem optimo temperamento acerba dulcibus mitigant. Accipe igitur, Princeps Eminentissime, dulce hoc leuando luctui repertum à poëtis remedium eo vultu, quo & eorum pietatem , & fraternarum virtutum commemorationem probes.

ELO.

ELOGIVM NATALIS RONDININI.

NATALIS RONDININVS ingenij, & morum, & fortune ornamentis, in paucis quos nostra tulit atas, illustris ac memorabilis fuit. Eo genere Romæ natus, à quo sumere sibi potuit omnia, quibus ipse se, & suos clariores faceret. Nam neque auitæ illi res & imagines defuerunt, quas ad exemplum intueretur assiduè; neque alta accensaq; laudis studio indoles, quæ directis viis euntem impelleret ad fastigia præmiarq; virtutum. Verùm mihi consiliū non est funebrem laudationem, quam meretur, instituere. Naturam & artem, magistras optimas, imitabor, quæ res magnas & varias in angusto nonnumquam exhibent. In annulo gemmam gestasse fertur Pyrrhus, in quâ nouem Musæ & Apollo citharam tenens spectarētur, non arte, sed sponte natura ita discurrentibus maculis, ut Musis quoque singulis sua redderentur insignia. Sylla Dictator traditione Iugurthæ semper signauit. Punctis omnia veriùs, quam lineis designabantur, cùm idoneus situs ac status attribui in tam arcto spatio nulli posset. Referam & ego similiter in has pagellas de Rondini-

nis contracte aliquid & exiliter, magno inter me & calatores discrimine, quod hi corporum tantum dispendio res suas effingant; ego animorum atque virtutum.

GENVS suum Rondinini ad Cribellos referunt, nobilissimam apud Mediolanenses familiam. Ut unum pro multis dicam, abhinc annos propè quingentos honoribus, clientelis, opibus abundans Urbanum III. Pontificem Maximum orbi dedit. In gentili parmâ hirundines præferunt, tesseram siue ex cognomento, siue ex euentu natam; cribra præterea, demissa à Cribellis originis, & nobilitatis insigne. Diuersa quidem his & illis appellatio, nec eadem semper habitationis sedes: sed nimirum & fluuij interdum, quasi alij à se sint, non idem seruant nomen, quibus eadem tamen sunt fontium capita, idem aquarum splendor. Neque si surculus in aliud solum depangitur, non ab eodem à quo reuulsus est stipite genus ducit. Mediolano in eam Italiae regionem, cui via Flaminia nomē fecit, traductos Fauentia primum excepit, deinde Roma, ingenis aliunde aduentantibus apertissima & perhospitalis. Et habet hoc illa princeps urbium & terrarum, ut communis omnium patria dici & esse velit, non ignara, ut constituta olim sit, ut aucta, ut coalita ex varijs quasi elementis in unum corpus, aduenis fortuito coeuntibus in ciuitatem acceptis. Extulere Rondininos duo, pacis & belli artes: quarum vtra plus illis ad gloriam valuerit, nihil attinet definire. Satis constat neque sapientiae fortitudinem, neque fortitudini sapientiam dignitate

te cedere. Patrem habuit Natalis Alexandrum, virum eximiâ in agendis rebus prudentiâ, & præter generis splendorem omnibus elegantiorum literarum disciplinis excultû. A Natale auo suo nomen accepit. Is primus è suis sedem rerum & fortunarum ex illâ, quam dixi, Italiae Cispadanæ parte Romam trāstulit in comitium ac forum orbis terrarum. Ad tractandas res natus videbatur, naturâ æquè ac disciplinâ consultus. Quæ optauit, videri potuit assècutus omnia, non quòd possideret, sed quòd eâ esset moderatione animi, ut nihil appeteret, suus semper, nulli obnoxius, ab honorum studio alienus, virtute quàm eiusdem præmijs ornatior. Cuius rei fama, cum grauissimorum munerum administrationem plurimi peterent, Summos Pontifices in illum primò non petentem, deinde ut inclinata ad quietem studia viderunt, etiam recusantem conuertit. Clementis VIII. iussu Romani fori disciplinam suo splendori nitoriq; restituit: recidit corrupta, integra roborauit, stabiliiuit antiquos & conuenientes tribunaliû maiestati mores. Ad annum vsque centesimum, grande mortalis aui spatium, vitam protulit, summâ semper dignitate, nullâ auctoritatis imminutione. Neque enim omne vinum, neque ætas omnis vetustate vigorem exspirat. Viguit animo & corpore vir moderatissimus vsque eo quoad opus ipsa suum eadem, quæ coaugmentauerat, natura dissolueret. Legationes, alterum togatæ sapientiæ munus, & nobilitatis ornamentum, famam quoque Rondinini confecerunt. Nicolaus, multiplici rerum cognitione, & usu, & singulari

eloquentiâ præditus, apud Venetos Legati munere
 perfunctus ampla negotia tractavit, summoq; in ho-
 nore habitus est. Eo maiori illud ponendû in laude,
 quòd non alibi diligentius Legatorum dicta factaq;
 observari dicât, ac propterea Venetiæ optima habeantur
 palæstra, è quâ prodire Legati quàm instructis-
 simi possint. Laudat Nicolaum Marcus Guazzus in
 Commentarijs suis vernaculâ Italorum linguâ con-
 scriptis, qui è privatis eruditorum scrinijs & bi-
 bliothecis nondum exierunt. Bartholomæi Rondini-
 ni prudentia & fidei oblata est tempestas difficillimi
 temporis, quo Cardinales aliquot coitione temerè
 Pisis factâ Iulij II. Pontificis Maximi auctori-
 tatem labefactatum ibant. Erat is è S. Dominici
 familiâ, Theologia & Iuris Pontificij scientissimus:
 præerat summâ cum potestate Congregationi Tu-
 sciæ à S. Marco nominata, atque unâ cum viris ali-
 quot doctrinâ consilioq; pollentibus per idem tempus
 Pisas se receperat. Stabant pro Cardinalibus Reges
 quidam: spargebant in Pontificem criminosè multa:
 ruebant contrà in illos Pontificia fulmina, tamquam
 facti à Romanâ Sede diuortij reos. Magna erant in
 illis fluctibus iactationes animorum, offensiones in-
 vulgus magna, in tantâ præsertim partium conten-
 tione atque dignitate: Pisis in primis, ubi res gere-
 batur, & in partes vocabantur Clericorum & Reli-
 giosorum hominum ordines. Sub initium, quid seque-
 rentur, constituere satis Pisani non poterant. Ad
 Bartholomæum (tanta erat viri apud omnes au-
 ctoritas) causam detulere, in sententiam, quam-
 cumque

cumque is ingrederetur, concessuri. Hæc dum gerebantur., potentes interea ac factiosi sollicitare optimum Patrem, primò mollius, gratiæ & honorum certâ spe; deinde acerbè, multa ac metuenda minitendo., ut irritati solent animi stomachum post perditas blanditias effundere vehementius. Sed ad labefactandam fidem spes & metus excellenti animo iuxtâ valent. Nihil igitur ille obnoxiè dicere, propalam obuiam ire obstinatis consilijs, aduersarios vi argumentorum verecundiaq; percellere: nutantes erigere, stantes confirmare: Pontificem eorum, quæ gerebantur, certum facere. Quod ipsi totiç Cænobio inuidiæ & obtreçtationi fuit, ac propè capitale. Nam etsi occultis vijs literæ mittebantur, fieri tamen non potuit, quin earum aliqua, tamquam hostiles manubia, ab Urbis Præfectis interciperentur. Abstersit periculi metum, quicumque is fuit, Cardinalium repentina discessio, Mediolanum conciliabuli sui sedem deligentium, siue quòd causæ suæ admodum inuisos haberent Pisanos, siue quòd hæc urbs aduersus Pontificia arma minus tuta videretur, fessa quatuordecim annorum recenti bello, & iam Gallicus equitatus in urbem intromissus hostilia fecisset. Magnam peperere Bartholomæo laudem Pisana res, qui cum deinde vitâ concessit, non sui tantum reliquit apud omnes desiderium, sed, quod potius est, præclaram sanctimoniam famam. Bellicus quoque labor Rondininos illustravit. Materiam dedit conuersio rerum ac perturbatio, cum Romani Pontifices in Galliâ se haberent. Quæ inter potentiores certamina

tum

tum exarserint, quæ visa fuerint calo terraq; prodigia, dici vix potest. Concussa est intestino bello Italia: belli non alia causa, quàm lubido dominandi: florentissima vrbes, tamquam vacuæ possessiones, armis occupatæ: Carrarij Patauî, Mantuam Passerini, Canes Scaligeri Veronam, alij alia sibi asseruerunt. Nicolaus Laurentij, scriba populi Romani, incertum stolidior an ambitiosior, in Tribuniciam potestatem ac ius Imperatorium inuasit, in eamq; spem venit homo vanissimus, posse se multitudinem eludere in illis suis cogitatis furoribus inani iactatione libertatis. Ludovicus Bauarus iniussu Romani Pontificis Ioannis XXII. pro Imperatore se gerens Romam adijt: aduersus illum nefario consilio alium Pontificem legit, ab eoq; Imperij sumisit insignia. Deflagrauit in monte Celio Laterana Basilica: cometa, solis defectiones, pestes, annona penuria terrori & exitio fuerunt. Tanto stetit Pontificem alibi quàm Roma degere. In hac atrocitate temporum, armorumq; licentiâ, consilium, bellicamq; virtutem, & in Romanos Pontifices fidem probauere Rondinini. Replicare memoriam annalium Latine atq; Italicè scriptorum, è quibus res eorum peti possunt, magni est operis, certè non huius instituti aut loci. Nec posteaquàm Pontifices Romam remigrarunt, cum Italis debellatum fuit. Eugenius I V. Pontifex Maximus bellis undique premebatur, ut vix ei respirandi facultas esset. Piccininus copiarum Dux, Pontifici infestus, ingenio & armis ferox, populabundus vexabat Italiam: quidquid Mincio, Athesi, Benaco & Sebino lacubus allui-

tur, magnâ ex parte subegerat. Per Aemiliam deinde
 Flaminiamq³ belli fragor intonuit. Bononia, Forum
 Corneli^j & Liu^j, Rauenna, aliaq³ Pontificia ditio-
 nis oppida, ipsum etiam Picenum armis eius infessa.
 Victoriarum cursum cohibuit Boldrinus Rondini-
 nus, pugnandi æstu cum suis mediam perfringens
 hostium aciem, vitæq³ periculum post virtutem ha-
 bens. Nec defuit fortuna virtuti. Piccininum cepit,
 & Manfredo Fauentino Regulo captiuum duxit siue
 belli ludibrium, siue victoriæ pompam. Vetera illa:
 hæc recentia. Iosephus Rondininus Natalis nostri
 germanus frater, belli sacri incensus cupidine, hono-
 raria militiæ rudimenta apud Venetos posuit. Sicum
 Turcico seruitio pressum obsidebant, oppidum apud
 Illyricos in sinu Scardonico, in conspectu irrumpen-
 tis freti ad montis radicem positum, atque arce fir-
 matum. Primus huc illum impetus rapuit, laboris
 æquè ac periculorum auidum. Inde ad Clissam admo-
 tus exercitus, quæ creditur Diocletiani fuisse patria,
 ab eo Diocletia dicta, & adhuc prisca appellationis
 extremum nescio quid visa retinere. Neque enim
 commentitium videtur, si Cletiam in Clissam dege-
 nerasse quis dixerit post frequentes incursiones bar-
 barorum, urbibus æquè ac rerum nominibus multam
 labem inferentium. Quæ lacinia videri possit huic
 narrationi inconcinniter attexta, nisi fortè, quando
 in huius urbis mentionem incidimus, meminisse et-
 iam iuuet, vnde homo immaniſſimus obscuriq³ gene-
 ris ad Imperium emerſerit, qui Christianam fortitu-
 dinem eò illustrauit magis, quò acrius ad illam oppri-
 mendam

mendam incubuit. Vrbs in rupe naturali situ munita, capta sæpius amissaq̃, cū denuò ex Turcis recepta est, bellicis Rondininum præclare exercuit. Mox enim Venetorum Senatus honoris causâ eum in Cretam ampliorem Martis campum euocavit, externaq̃ Candie urbis munimēta eius fidei virtutiq̃ commisit. Exacuit generosi iuuenis animos data prouincia, ut fermè prima militia præmia. Quam dum strenuè sustinet, Turcæ per obscurum noctis, magno, ut solent, numero, pari ferociâ illum adorti sunt: tantoq̃ ardore pugnatum fuit, ut valla saucijs dilapsisq̃ propugnatoribus panè nudata occupataq̃ sint. At ea res malè mox Turcis vertit haud sanè inultis. Voce namq̃ & manu Rondininus terrorem in hostem reuocans, audaciam in suos, magnâ strage barbaros propulit: dumq̃ acrius, ultraq̃ quàm tutum erat, cedentes insequitur, muralis tormēti glande prostratus, ruinarum more, quæ super id quod oppressere franguntur, victor occubuit ingenti luctu suorum, anno M. DC. XLIX. VII. Idus Septembris, non illâ utique atate tollendus, quippe qui annum secundum & vicesimum vixdum excederet, & admiratione militaris indolis in se veteres quoque milites conuerteret. Hæc aliâq̃ habuit Natalis in paternâ domo bellica togataq̃ virtutis decora, quibus ad laudem accenderetur. Nec minorem in pectore aluit flammam memoria rerum maternarum. Felix Sachia eius mater, perquàm illustri loco nata, maiores habuit Vectiani in Liguriâ aliorumq̃ quæ circa sunt oppidorum dominos, armis ac literis inclytos.

Vtrisque

Virisque clarus fuit Laudiuius Sachias, miles Hierosolymitanus, & ut ingenij cultum in militari viro agnoscas, Nicolao V. Pontifici, bonarumq; artium fautori optimo maximo apprimè carus; electus quem cubiculo ac familiaritate æstimaret. Alter Laudiuius (sunt quippe nominum æquè ac decorum retinentes familia) Felicis Sachie pater fuit. Coniuge è viuis ereptâ, primùm in Consilij Pontificij confessu aduocationis ius adeptus est, deinde quatuor Pontificum præclaris iudicijs commendatissimus vixit. Sub Clemente VIII. Curie Apostolicæ arario pro Tribuno; sub Paulo V. Pontificio Patrimonio pro Legato fuit: ab hoc etiam Episcopus Montis Falisci creatus: à Gregorio XV. missus ad Venetorum Rempubl. Nuntius: ab Urbano VIII. admotus iterùm arario, dein Pontificij Palatij Præfectus, postremò in amplissimum Cardinalium Collegium secundâ eorum nominatione cooptatus. Paulam Aemilium, Laudiuij huius fratrem, per varios quoque honorum gradus ad purpuram ac propè altius euexit parta prudentia usu rerum maximarum. Cùm adhuc adolescens in literis emineret, ac deinde iuris cognitione primus inter aequales esset, & apertiore in dies famâ nosceretur, venit in sermonem gratiamq; Clementis VIII. Is in Cubicularios intimos eum retulit, quæ fuit ad res grauiores quædam quasi prolusio: post signandis gratiæ causis cognitorem adhibuit: in Apostolicâ Curia delegatæ à se iurisdictionis iudicem esse iussit: inter Pontificij Consilij Notarios, Participantes appellant, gratis ablegit.

legit: Nuntium ad Catholicum Hispaniarum Regem extra ordinem misit: tandem Cardinalem creavit, suo iudicio dignè, ac merebatur, magnificeq; laudatum. Cùm enim eius merita breuiter carptimq; repperet, Iurisperitum sanctissimo Purpuratorum Patrum Senatui à se adiungi dixit nulli secundum. Ergò illi iam purpurâ donato Pontifex summa quæque & arcana committere: conquiescere in illius prudentiâ & fide: illum æstimare ac diligere impensè. Amorem existimationemq; augebant quotidiana negotia prosperè expeditèq; confecta. Inter hac animus illi erat multâ humanitate temperatus, &, quo nihil est ad conciliandos homines accommodatius, beneficus ac liberalis. Faliscorum Ecclesiam cùm regendam suscepisset, inaugurationis sollemnia Pontifex ipse pro suo erga illum studio in Lateranensi Basilicâ peregit: mox Episcopi munus Congregationis Concilij Tridentini Præfecturâ cumulauit. Tantâ sapientiæ & integritatis famâ cùm floreret, & in Clementis VII. locum successor esset subrogandus, dignus habitus fuit, qui in Comitijis Vaticanis suffragia omnium mereri & ferre posset. Ita sensit ac scripsit Cardinalis Peronius literis ad Henricum IV. Gallia Regem à se datis. At, quæ est rerum humanarum inconstantia & breuitas, non multò utique longiùs in Pontificatu victurus fuisset, quàm qui illum adeptus est Leo X. siquidem hic v. Kalend. Maij, septimo & vicesimo ab electione die; ille prid. Kal. Iunij, eodem uterque anno, quatuor tantùm & triginta dierum intervallo (iuuat enim,

ut pauperes tenuis summa, ita perangusti temporis rationem exactius inire) vitam unag, honores terminarunt. Videri posset alter Paulus Aemilius, Alexandri Rondinini & Felicis Sachia filius, hereditate adiisse aui & auunculi sui purpuram, si ut fortune, sic animi bona ad alios peruenirent. Sed & illum sua virtus, sua in Remp. Christianam merita in Cardinalium Collegium aggregarunt. Adeo perennis ac propria est huic familiæ claritas & amplitudo, rarâ prorsus felicitate. Vna Pherenice, ut memorat Plinius, quæ filia, soror, mater Olympionicarum; opprimit mentionem memoriæq, laudis huius Felix Sachia, filia, mater, cognata Cardinalium. Vna familia Curionum, in quâ tres continuâ serie Oratores exstiterunt: plus est, unam esse, quæ totidem habeat consiliarios & iudices orbis terrarum. Vna Fabiorum, in quâ tres continui Principes Senatus: maius, tres ex unâ in eum Senatum adscitos esse, qui non modò Regum, quod aiebat Cyneas, verum etiam Dei Diuorumq, confesum referat. Sed me rerum maximarum inter se comparatio longius ferat: nunc ad narrationis ordinem venio. Felix Sachia Alexandrum Rondininum coniugem suum anno ætatis eius primo & quinquagesimo adhuc aui immaturum amiserat liberis nouem relictis, cum tota domus orus eius esse cæpit. Quamquam hi orbi putandi non fuerunt matre incolumi, non spectata tantum probitatis, sed etiam doctrina feminâ. Quod Sempronio Graccho Cornelia, Martia Hortensio, id Alexandro fuit

Sachia. Nullo præceptore, ut docilitatis atque ingenij magnitudinem videas, ad discendas Latinas litteras usa est, sibi dux & magistra, & antiquitatis tam profana quàm sacra diligens indagatrix. Curam igitur in liberorum institutione eò maiorem posuit, quò & ipsa accuratius honestarum artium studiis pueritiam, adolescentiamq; excolnerat. Paulus Æmilius, & Iosephus, alter in purpurâ, alter in saggo, ut iam dixi, ostenderunt quid bene provideq; nutrita indoles posset. Laura non tam in matris gremio, quàm sermone educata, politiores etiam litteras animo complexa est, & ipsa inter Lælias, & Licinias, & Mutias, & siquæ prætereà parentibus suis doctrinâ & eloquentiâ responderunt, nominanda. Præceptoribus usa est Tarquinio Gallutio, & Alexandro Donato, viris è Societate IESV, eruditione & editorum Operum famâ notis. Sollicitam instituentium diligentiam merebatur provocabatq; emnens illius ingenium. Quod ipsa deinde ita exercuit & expoliuit, ut post illos, quorum præceptis informata est, fortasse etiam cum illis legi & placere posset. Certè Cardinalis Bentiuolus cum suam de Bello Belgico historiam Latinè ac perpolitissimè verti cuperet, eamdem illi commendavit, ac tradidit. Sed defugit hanc operam virgo, non tam declinatione laboris ac studij, quàm modestiæ curâ. Sermo ac stilus illi cultus ac nitidus, in quo nullus ambitiosè putideq; quasitus color. Neque enim ignorare poterat deformari orationem plus æquo affectatam, perinde ac corpora, siquis vulsa atque fucata mulie-

muliebriter comat, fœdiora fiunt ipso formæ labore. Supersunt adhuc nonnulla eiusdem tam solutæ quàm numeris ligatæ orationis præclara monumenta, ex quibus faciliè apparet, compluribus eam viris dubiam eruditionis palmam fuisse facturam, si literis, quàm religioni vacare maluisset. Humanis quippe rebus valere iussis, institutum S. Teresiæ secuta, in cænobium sese abdidit, ubi sanctè religiosèq, in quo sunt omnia, vitam etiamnum, quod & diu faciat, exigit rerum diuinarum contemplatione dulcem atque tranquillam. Atque hætenus pauca è multis, velut faces in funere, præire iussimus: nunc sequatur ipse, cui funus ducitur. Quæ ad eius genus pertinent, ad eum quoque pertinere existimauimus. Nam etsi ea quæ ipsi non fecimus; nostra non sunt; nostra tamen, si in magnâ generis claritate splendorem habent, hoc ipso maiora esse necesse est. Ita Luciferum ceteris stellis clariorem esse nouimus, quod hæc in tenebris tantum, ille oriente etiam sole stationem teneat, luceatq, . Annum ætatis nonum attigerat Natalis Rondininus, cum Alexandrum parentem suum luxit. Dabat iam tum ingenij iucundi & elegantis specimen ijs in literis, quibus ætas puerilis ad humanitatem informari solet. Ex ephebis egressus, Bononiam sedem ac magistræ Philosophiæ habuit, longè ijs dissimilis, qui ex Academico tantum otio licentiam usurpant. Ipse toto animo ac studio ad laudem incumbere: audire magistros, ab ijs audiri: intelligere, se in vestibulo scientiarum omnium stare; in earum deinde adyta penetrandi spem nullam fore, nisi

ingenium hîc prius diligenter exercuisset. Nec Mathematicas disciplinas negligendas putavit, ut scilicet ad rem militarē, si ad hanc fortè animum adiunxisset, paratior instructiorq; esse posset. Et quamvis aliò consilia verterit, totumq; se Deo dederit, iucundos tamen & utiles de rebus bellicis miscebat sermones in loco, non quales eorum sunt, qui debellaturi videntur super mensā Alexandrum, imperiti rerum. Hauserat partim è præceptionibus aliorum, partim ex historys, quæ ad ordinem legesq; militia pertinent: quis castrorum locandorum situs: quæ instruendæ aciei formæ, ac varietates: quæ cingendarum urbium descriptiones: quando cum hoste conferendæ manus: quando quiescendum. Aliquot post annis Bononiâ in Urbem reuersus Theologiæ & Iurisprudentiæ operam dedit, hanc etiam publicè interpretandi donatus facultate. Exin sollemne illud suum semper tenuit, ut lectissimis quibusq; auctoribus volutandis tempus daret. Atque ut se oblectant qui ad ccelebrium fluuiorum capita consistunt, eorum præsertim qui auriferas arenas secum vehunt; ita iucundissimum illi erat ad sanctorum Patrum lectionem accedere, è quibus videret aurea illa promanare sapientiæ flumina, unde & sitim posset explere, & riuos deducere. Otij quoque sui partem ad sacram & profanam historiam contulit. Hanc ille oblectationem honestissimam utilissimamq; ducere: hinc petere dicta, facta, consilia publicè priuatimq; salubria quam alij prudentiam agendo experiendoq;, ille sedendo legendoq; comparare: ipsam in aduersis aliorum

rum casibus misericordiam iucundam putare. Huic studio finitimum fuit sacra, ritus, leges, instituta gentium observare, etiam barbararum. Erat igitur illi memoria velut ararium opulentissimum, è quo eruditionis suæ diuitias opportunè depromeret. Accedebat his Latinarum literarum amor & cultus, & sine quâ nullus est ad vitam communem studiorum fructus, eximia in scribendo dicendoq; venustas & copia. Interdum poëtico incalescens afflatu carmen scribebat veterum genio, puris verbis lectisq; sententijs. Vel eâ causâ secessus in Umbriâ apud Eminentissimum Principem fratrem suum Paulum Aemilium Rondininum Cardinalem, Assisij Episcopum, gratissimus illi accidit. Parentavit hîc Sidronio Hofschio è Societate IESU Poëta cultissimo, dulcibus & expolitis elegis receptus sui amœnitatem allato de eius morte nuntio corrumpi quæstus. Paucula quidem eius poëmata, quæ velut naufragij reliquiæ ad nos peruenierunt, publici iuris fecimus: sed lectorem si non lassabunt, explebunt tamen, & plura fient sæpè relegendo. Literariam supellectilem ut augeret, in Græciam quoque nauigavit, hoc est, ad scriptores Græcos animum appulit: Neminem, dictitans, sine hoc presidio absolutum aliquid in ijs artibus, quæ ad humanitatem pertinent, consequi posse: Veteres Romanos eloquentiæ suæ opes omnes è Graciâ in Italiam conuexisse: illius linguæ opulentiam & suauitatem nullius interpretis oratione representari: illam Byzantio in Italiam, unde totos septingentos annos exulauerat, ab hominibus nobilissimis olim

reductam fuisse; mox à doctissimis quibusque arre-
 ptam generoso contentoq; studio: turpe nunc Romanæ
 iuuentuti fore Musas Atticas in bibliothecis iacere
 neglectas & situ obsoletas. Tot tamq; valentibus in-
 ductus causis inuigilabat in his studijs, veneratq; illi
 in morem non solum lætitare libros Græcos, verum
 etiam Græco sermone cum Deo loqui. Excultum lite-
 ris animum ornabant castissimi mores. Crederes Pu-
 dicitiam ipsam ab eius latere numquam discedere; &
 animi corporisq; velut templi Deo dicati ædituam
 esse, quæ profanum aliquid aut immundum eò infer-
 ri non sineret. Mira illi erga amicos fides, & in obse-
 quio comitas: sermo ingenuus, & ab omni fūco alie-
 nus: plus in animo benevolentia & officij, quàm in
 verbis, thesaurorum more, quibus plus est opum in
 recessu, quàm in superficie ostentationis. Sacerdos, &
 in Vaticano templo Canonicus sacris operabatur fer-
 mē quotidie, ad eumq; Numinis cultum dignam affe-
 rebat templis & aræ cōtactu probitatem. Tantā vir-
 tute sapientiāq; instructum ascivit Alexander VII.
 Pontifex Maximus in aulam suam, in quā velut in
 regno suo virtus est; eumq; sibi ab Epistolis ad Prin-
 cipes scribendis esse voluit publicā Urbis gratulatio-
 ne. Quā integritatis, & prudentia, eloquentiaq;
 laude munus suum administraverit, supernacaneum
 sit dicere. Non deerunt decora ingenia, quæ cū ad
 tempora Alexandri VII. dicenda venerint, historie
 suæ inferent quas illius ingenio elucubratas literas
 de rebus gravissimis ad Principes dedit. Sed ecce dum
 tanto Pontifici se quotidie probat magis, & in Ro-
 manā

manâ luce non amorem sui tantum, sed etiam admirationem mouet, supremus illum dies occupat, maiorumq; rerum spem, quæ in cursu erat, intercipit. Lubet hîc coronidis loco apponere, quæ de præmaturâ eius morte ad Iacobum Vallium scripsit Illustrissimus Ferdinandus Furstenbergius: non quòd me deficiant verba (quamquam & illa in tam acerbo casu deficiunt) sed quòd hæ literæ exstare laudariq; mereantur professione pietatis. Sic igitur habent:

NOli, mi Wälli, plures à Natali Rondinino nostro epistolas expectare. (*& dederat cum sæpè aliàs, tum septē antè diebus, quàm fatalis eum morbus corripere, ita elegantem, & uberem, & officij plenam, ut eam dictasse ipsa videri posset Humanitas.*) iv. Non. Septemb. quindecim dierum feбри, heu dolor! consumptus est, tantâ nobilitate, virtute, eloquentiâ, ac doctrinâ iuuenis, ut meritò sæculi nostri Phœnicem quis appellet. Nondum tricesimum ætatis annum attingerat, & iam tum omnes antiquos quâ profanos, quâ sacros scriptores legendo peruaferat. Dici non potest, quantum ex eius morte dolorem S.D.N. ceperit. Amici omnes mœrore contabescunt: ego tam molestè eius desiderium fero, ut ne in parentum quidem morte plus hauserim acerbitalis. Omnia amicitiae officia ægroto præstiti, semper affui, animam agenti astiti, & benè precatus sum, oculos defuncto clausi, & acerbissimis adhuc lacrymis

392 ELOGIVM NAT. RONDININI.
ereptum prosequor. Vbi dolor parùm remise-
rit, forsan Musis me meis solabor: tu quoque
molestiæ mihi partem tuis absterge.

Multis ille quidem flebilis occidit:

Nulli flebilior, quàm mihi.

Mecum illi tam arcta consuetudo ex simili-
tudine animorum ac studiorum coorta inter-
cedebat, vt Castorem & Pollucem diceret, vti-
nam alternâ morte redimendos. Sed quid ego
longiùs dolori meo ac lacrymis indulgeo?

Durum, sed leuius fit patientiâ

Quidquid corrigere est nefas.

His epistolam, non lacrymas meas finio. Ro-
mæ VI. Id. Sept. M. DC. LVII.

*Natus est Natalis Rondininus anno M. DC. XXVIII.
XIII. Iulij: excessit M. DC. LVII. II. Sept.*

APOLLONII FLORENTIS
 A D
 FELICEM ZACHIAM,
 NATALIS RONDININI
 DEFUNCTI MATREM.

Idit ut ereptum properato funere natum,

Flentibus immoto pectore mater ait:

Mortalis genui mortalem; animoq; supre-
mum,

Cum peperit, occurrit tempus & atra dies.

Vana tamen ratio, & rerum te fallit imago,

Pace tuâ liceat dicere, docta parens.

Perlege NATALEM celebrantium carmina, in ævum

Carmina diuinis edita ab ingenijs:

Teq; immortalem nati de nomine, & illum

Laudibus æternum vivere nosce suis.

HONOR SUPREMVVS
AVGVSTINI FAVORITI
A D

FELICEM ZACHIAM

In funere Natalis Rondinini filij.

Ex Albano secessu.

S Ecretæ nemorum valles, mutiq; recessus,
Et deserta loca, & taciturna querentibus antra,
Quæ priscos habitasse ferunt (& credere dignū est)
Mortales, sine lege pios, sine messe beatos,
Accipite hos agro proruptos pectore questus,
Quos pietas, quos æger amor, luctusq; requirunt.
Et vos frondoso surgentes vertice fagi
Me finite, erepti lugentem funus amici,
Illius æternum vestris incidere nomen
Corticibus: meus hîc saltem, dum stabitis, unâ
Vivet amor, luctusq; mei monumenta manebunt.
Me finite hîc viridi carmen, lacrymabile carmen,
Tristibus ad citharam numeris disperdere in umbrâ,
Quod recinant, qui se querulis solantur auenâs.
Dulce queri miseris: dedit hoc natura leuamen.
Hoc animi, quæ vix umquam coitura putares,
Vulnera dictamno curat, mulcetq; dolorem.

Plorat

*Plorat Ityn Progne; consortem turtur ademtum;
 Cæyca Alcyone; casum Phaëthontis olores.
 Scilicet & mæstis implet nemus omne querelis
 Flebiliter quarens absentem bucula matrem:
 Et nunc heret inops animi, nunc arrigit aures,
 Si quâ fortè procùl crebris mugitibus instet,
 Errantem admonitura sui: nunc acta furore
 Dat gemitus incompósitos, & in auiâ fertur,
 Terror Hamadryadum, stragesq; miserrima siluæ.
 Illa peregrinum, natorum oblita, iuuentum
 Per saltus sequitur, vel fêsta altaria circum
 Flore reuinctâ caput magnis cadit hostia Diuis.*

*Iusta quidem caræ iam pridem soluimus umbræ:
 Nec cineri amplexus, largus nec defuit imber
 Funeri, ubi casu perculsi, ac vulnere primo.
 Sed præstans animi Natalis, & indole pulcrâ,
 Constantiq; fide primis mihi iunctus ab annis
 Triste sui desiderium luctumq; reliquit,
 Vt me nulla dies solari, nulla queat res,
 Cogar & in longos absumere lumina fletus.
 Ergò siue aperit rebus lux alma colorem,
 Siue aufert umbrâ inuoluens nox humida terras;
 Dilecti manes, dilecta occurrit imago,
 Pallida, languenti violæ, vel grandine tacto*

Narcisso

*Narcisso similis, frigentiq; ore videtur
Oscula ferre genis, & brachia tendere collo.
Cara meo, qualem supremo in funere vidi,
Cum iam frigida mors oculis induceret umbras,
Me quarentem oculis, & pectore singultantem:
Cum Fernandus, amicitiae pars tertia nostra,
Astaret lacrymans; sancto mox cedere iussis
Officio lacrymis, Superos in vota vocaret,
Difficilesq; obitus, animamq; exire parantem
Caelesti firmaret ope, ac prece feruidus omni.
Hæc rerum species animum noctesq; diesq;
Infelix subit; hæc sensus mi surripit omnes,
Nec finit à tristi curâ requiescere mentem.
Nam neque Castalides, mihi dulcia nomina quondam,
Quæ me illi ad laudẽ comitẽ, quamquã impare gressu,
Addiderant, & amore pio, paribusq; ligarant
Auspicijs, possunt miserum lenire: nec ipse,
Quæ releuent ægrum, Phæbus pater inuenit herbas.
Cetera, quæ pariter quondam oblectare solebant,
Omnia sunt ingrata: nihil iuuat. Hæc loca certè,
Ipse hic formosi nemoris gratissimus horror,
Et fortunati gelidus fons graminis altor;
Ipse lacus ridens, anium secura voluptas,
Sylvarum decus, & Latiae telluris ocellus,*

*In lacrymas questumq; trahunt. Hæc ille solebat
Mecum animis, studioq; pari loca adire quotannis;
Hic pariter mecum fugientes condere soles
Alloquio dulci, curarum oblitus, & Urbis.*

*Hæc illi regio dilecta: hic sæpius illum
Naiades pulcræ, pulcræ stupuere Napeæ
Casta Philetæis sociantem carmina chordis.*

*Non tamen æstrorum cursus, non abdita terris
Prodigia, aut ortus ventorum, vel maris æstus,
Omnia adhuc hominum studijs ignota, canebat:
Sed Christi Heroas, immoto barbara vultu
Supplicia expertos, ignominiasq; Tyranni;
Sed laudes Superum, & diæ virtutis honores,
Quæq; docet verax, & fallere nescius Auctor,
Humanâ maiora fide penetralia rerum.*

*Inde ad ALEXANDRI deflektens inclyta facta,
Commemorabat, uti Saturnia sæcla redirent,
Et probitas, & sancta fides, iam Praside terris,
Qui sciret regni hanc molem non ære, nec auro
Stare, nec arte hominum, sed religionis amore,
Sed virtute animi, & veterum pietate parentum.
Illius auspicio Latij è finibus actam
Esuriemq;, grauemq;, luem; decora addita templis;
Reddita virtuti sua premia; reddita Musis*

Otia,

Otia, & erectas artes: illoq; sequestro

Venturam populis post tristia bella quietem.

Omnia, quæ summi quondam præsaga Dei mens

Cum fore prospiceret, nostræ miserata labores

Gentis, ALEXANDRO mandasset fulmina, & orbis

Imperium, quamquam magnis virtutibus impar.

Talia non ficto referebat carmine vates,

Si quando à grauib; curis, studiisq; seueræ

Palladis, & doctis animum reuocaret Athenis.

Rudera vel Latij, & prisca monumenta Senatus

Lustrabat, veterum gaudens incisa metallis

Ora virum, & sculptas à tergo noscere pugnas,

Gnarus & armorum. Nemo nam certius illo

Norat, quæ belli ratio circumdaret urbi

Mœnia, quæ victrix aperiret machina muros.

Illum ego sæpè equitum stantes peditumq; maniplos

Et pugna instructas acies, & Martia castra,

Præliaq; in docto scribentem puluere vidi.

Tunc igitur dulces auras, & dulcia nostræ

Pignora amicitiae, tantarum in limine rerum,

Deseris, inq; tuo surgentes nomine cunctas

Spes Latij perdis? nihil ergò ars docta medentum,

Nil herbae valere? nihil flos viuendus æui?

Nec fratrum te cura vigil, nec sedula mater;

Nec

*Nec dilecta Deo soror eripuerè periclo?
 Utq; tuas parco delibem carmine laudes,
 Non tua te pietas, non culta altaria, non te
 Candida mens animi, aut docta facundia lingua,
 Non vis ingenij præstans, & ducta per omnes
 Ingenuas artes, leto subduxit acerbo;
 Cum gentem innumeram, telluris inutile pondus,
 Non nisi post seram maeter Libitina senectam?
 O semper damnata pati fata aspera virtus!
 Vidi ego periuras, prædaq; nocentis onustas,
 Post longos pelagi errores, casusq; per omnes,
 Incolumes tamen ad patriam remeasse carinas:
 Naufraga cum gemeret puppis, quæ litore ab Indo
 Tunc primum niueis pacata per æquora velis
 Ibat ouans, Diuumq; aris pia thura ferebat.*

*Interea casum ingemuit Romana iuuentus,
 Fassa suum decus extinctum: ingemuere relictæ,
 Et tibi ferali crinem cinxere cupressu
 Pierides, flunioq; dolens Tiberinus ab alto
 In mare visus aquis Tuscum dilabier atris.
 Ipsum etiam dolor inuictum tot casibus, ipsum
 Flexit ALEXANDRUM, lacrymisq; in funere crudo
 Penè profanari cælestia vidimus ora.*

Quippe acre ingenium Pater æquus norat, & alta

Semina

Semina virtutis, patrioq, fovebat amore.

*Nimirum ille, sacro solium stipante Senatu,
Principibus, te vate, dabat responsa benignus,
Voce tuâ solitus populos armare fideles,
Siue laboraret Venetus, seu tristis Enyo
Verteret Heluetiam, seu bello assueta nefando
Suecia Sarmaticos vastaret milite campos.*

*Sed iam cesset inops dolor infelicia verba
Fundere. Tu felix, Diuorumq, vnus, Olympi
Securâ de parte, nigris Aquilonibus actam
Serpere sacrilegam, populosq, exurere flammam,
Perq, omnes volitare vides bella impia terras,
Pauperiem circum, miserasq, ferentia clades.
Inde hominum genus, & casuras despicias vrbes
Altior inuidiâ, & Regum capita ardua calcas.
Quod tibi si celsam mortalis gloria mentem
Tangit adhuc, non tu tabulis, nec marmore Luna,
Æréve, quod Siculis miscent Cyclopes in antris;
Sed merito ipse tuo, & vatum sacrabere chartis.
Illa ruunt æuo tandem consumpta, vel igni:
His Lachesis, rerumq, vices, & fulmina parent.
Nempe tuum posthac nulli violabile fato
Illorum fidibus viuet decus: hi tibi famam
Longius extendent vitali carmine, quàm si*

*Marmore de Libyco, aut Ephyreio duceret are
 Graia tuam manus effigiem, vel barbara moles
 Egypti ad cælum saxis audacibus iret,
 Insanus labor, & solamen inane sepulcri.
 Quin etiam (qui rarus honos) tibi Belgica plorans
 Sollemnes struit exequias, & funera Clio:
 Carminibusq; sacris inscriptas litore in illo
 Pyramidas statuit, laudum monumenta tuarum,
 Æternùm mansura; licet sæpè illius oram
 Litoris implacidum latè voret aquor & vrbes.
 Sed neque me immemoris, si vera recepit Apollo,
 Arguerint animi venientia sacula: nomen
 Quippe tuum, nosterq; dolor, lacrymaeq; manebunt.
 Nec tibi quæ mæsta inferias, ac debita mittit
 Munera, ALEXANDRI multum sublata fauore,
 Iuerit ad seros ingloria musa nepotes.*

*Tu verò Latias inter clarissima matres,
 Atque olim numero doctarum addenda sororum,
 Urbis honos, Felix, lacrymis absiste profanis:
 Ne nati turbare velis ingrata quietem.
 Cùm Vaticanam facerem pullatus ad aram,
 Seruari quæ certa fides ossa inclyta Petri,
 Et requiem dulci, veniamq; precarer amico,
 Reddita, vel mihi visa sacro vox reddier antro:*

Dic bona verba : procùl feralia vota, sacerdos.

Iam pridem cœtu Superùm, solioq₃ receptus

Egregius iuuenis : scelerum vix flamma piatrix

Distulit æternæ pereunti gaudia vitæ.

Nunc ille ætherio graditur spectandus in oëtro,

Effigiemq₃ Dei, cuius fulgore beantur

Cælestes animæ, multùm sub imagine pulcri

Quæsitam in terris, manifestâ in luce tuetur.

Iam cælo apparet medio, sidusq₃ benignum

Collibus affulget Latijs, & lumine certo

Signat iter, quo nisa polum subit ignea virtus.

DANIELIS PAPEBROCHII
E SOCIETATE IESV
A D

FELICEM SACHIAM,

post cæsum in propugnatione Candiaæ filium

IOSEPHVM RONDININVM,

ALTERO IAM FILIO

NATALI RONDININO

ORBATAM.

Non posse eam vitam breuem dici, quam
numeris omnibus virtus & doctri-
na absoluerint.

CUr ego felicem verear te dicere, Mater,
Sis quamuis iterum pignoris orba tui?
Odrysii alter cecidit tibi filius armis,
Alterius cineres Romula texit humus.

Flendus uterque tibi: sed, si locus aqua monenti est,
In gemino luctu quo releueris habes.

An, quia supremos nondum compleuerat annos,
Creditur ante suum raptus uterque diem?
Demens, qui vitam spatio metitur & annis:
Quantula sit, longam gloria magna facit.

*Nestorea æquauit Pelides secula, quique
Edomito Magni nomen ab orbe tulit.*

*Antè senescenti fluerent quàm vertice cani,
Implerant meritis tempora longa suis.*

*Sic tuus Euganeis felix Iosephus in armis
Non multos multo clausit honore dies.*

*Sic tuus infertur tumulto Natalis auito,
Augustæ nuper Sedis & Urbis amor.*

*Victorem toties terra illum Gnosia vidit,
Ut nequeas vitæ de breuitate queri:*

*Hunc virtus matura polo transcripsit & astris,
Longæuos posset quanta decere senes.*

FELIX ergò mihi scribêris SACHIA semper,
Nec tibi ius dubium nominis huius erit.

*Quis tamen orbatam lacrymis prohibere parentem,
Tristia quis gemitu fata carere velit?*

*Non ego durus in hoc: potiùs solantia mittam
Carmina: soluendis luctibus illa valent.*

*Et decora & laudes dicam Natalis adempti:
Gnosiacas lauros qui canat, alter erit.*

*Qui genus, unde domo, quæ priscæ gloria gentis,
Ducta per antiquos cera loquetur auos.*

*Vos mihi Pierides (vestras nam fertur in vlnas
Matris ab amplexu sæpiùs isse puer)*

NATALIS RONDININI. 405

*Vos mihi, quæ vitæ series, quas acta per artes,
Pandite, cur dici se vetet illa breuem.*

*Quattuor ad quinos nondum sociauerat annos,
(Prima bonis ætas artibus ista patet)*

*Iam Graiæ tentare puer primordia linguæ,
Iam Latio cæpit cultiùs ore loqui.*

*Pierias illum Phæbus deduxit ad undas,
Doctaq; Castalijs ora rigauit aquis.*

*Seu caneret syluas, syluas cantare decebat,
Materiæ versu conueniente suæ:*

*Sine per heroum laudes foret impetus ire,
Par erat heroïs impetus ille modis.*

*Sapè etiam, dum rostra quatit puerilia, magnis
Prælusit causis: & satis oris erat.*

*Scilicet has artes ipso cum lacte tenellus
Hauferat, inq; sinu, Sachia docta, tuo:*

*Illo nempe sinu, quo Paulus, & æmula Paulo,
Ceus Sophiæ in gremio, luserat antè soror;*

*Laura Soror, quâ non veteres Heroïdas inter
Altera Romano cultior eloquio:*

Cuius & ingenia conferri Tullia sese

Gaudeat, & Gracchos quæ tulit una duos.

Perge Puer, nec tu Fratri, nec cede Sorori:

Se quoque vincendum sperat uterque Parens.

Dum loquor, ipse rotas Academi in puluere versas,

Quò vocat admissos area maior equos.

Hic quoque victorem cerno ; robustior atas

Vix illi stadio sit licet apta satis.

Neuerat hæc, vitæ dum florida curreret atas,

Stamina festino pöllice Parca tibi.

Ast ubi prima toga cessit pratexta virili,

Ingenio nulla est meta statuta tuo.

Quid fora, quid leges, quæ iuris forma tuendi,

Quî posses trepidis utilis esse reis,

Exigui docuit mora temporis, inq̃ capaci

Visa resedisse est pectore tota Themis.

Hinc etiam annorum seriem nouisse priorum,

Et veteres Fastos discere cura fuit.

Alter cura, Dei Fideiq̃ arcana notare,

Quà licet, & nostris mentibus illa patent.

Voluebas Graios, Latiosq̃ ex ordine Patres,

Quosq̃ sequuta pares sæcla tulere viros.

Nec tamen armata spernebas Pallados artes,

Doctus ab hac quo sint bella gerenda modo ;

Quæ melior vallo, quæ fossis forma profundis ;

Quis bellatoris certior vsus equi ;

Quis locus insidijs, Marti quis factus aperto ;

Exiguus quantas subruat ignis opes.

Et

Et poteras tinctas hostili sanguine lauros

Ad patrios victor sæpè referre lares :

Et poteras seris celebrandum etatibus olim

Romanos inter nomen habere duces :

Ni pia præ diris placuissent otia bellis,

Teq̃ sibi Diuus conciliasset Amor.

Sensit Alexander (quid enim non sentiat ille,

Creditus à magno maximus esse Deo ?)

Sensit, & : O iuuenum, dixit, cultissime, noster

(Sic quoniam virtus rara meretur) eris.

Otia siue Deo , seu Musis sacra placebunt ,

Tota domus Musis, tota dicata Deo est.

Hic poteris rerum strepitus contemnere mecum,

Pectoraq̃ athereis pascere delicijs.

Hic poteris cultas animum versare per artes :

Amplius his tribuit, quàm mea, nulla domus.

Venerit à magnâ quoties mihi litera dextrâ,

Reddetur digitis charta notata tuis.

Non ego præcipuas metuam tibi credere curas,

Quæq̃ petunt certam multa tacenda fidem.

Non metuam per te geminos in fœdera Reges

Poscere, & heu ! longas improperare moras.

Dixit, & angusto tectoq̃ animoq̃ receptum

Sollicitâ iuuenem fouit & auxit ope.

Sachia felices inter numeranda parentes

Quid tibi tunc animi, quid tibi mentis erat?

Cùm Vaticano natorum maior in ostro

Germanum sacros sisteret ante pedes:

Cùm tibi septeni submisso vertice colles

Plausum, & letitiae publica signa darent;

Natalisq, tui cupiens contingere dextram,

Tota tuam visa est Roma subire domum.

Hei mihi! quā nulla est umquam diuturna voluptas!

Gaudia quàm dubio stant peritura loco!

Qui modo Romanâ fuerat celeberrimus aulâ,

Non levis egregiae spesq, decusq, domus;

Concidit in medio titulis crescentibus ævo,

Ceu rosa quam subitâ grandine lesit hiems.

Stans tamen & lacrymis genitrix animosa repressis,

Quâ finit ingenti mistus amore dolor:

Non mihi Dictæas, inquit, qui casus ad arces

Gnosiacam fuso sanguine sparsit humum,

Creditur ante diem fatus cessisse; nec iste

Ante suum raptus creditur esse diem.

Illum Threicijs obstantem fortiter armis,

Per quæ multa tulit vulnera, plura dedit,

Pro patrijsq, sacris, pro relligione cadentem

Annis constat aui nil eguisse sui.

*Iste quid innumeris maius retulisset ab annis,
 Moribus & studijs quàm placuisse Deo?
 Quàm placuisse viro, Christi quo sacra regente
 Nil maius, nil par maximus orbis habet?
 Maeste animis generosa Parens: sic viuere pergas,
 Sic minuant reliquam funera nulla domum.
 Hunc etiam, quem terra tegit, morsq; inuida nostris
 Sustulit ex oculis, ne periisse puta.
 Viuit, & Ausoniâ memorabile nomen in aulâ
 Supremos illi contigit ante rogos.
 Hoc quoque nequa dies, venturaq; nesciat ætas,
 Sat nutus summi Principis vnus erit.
 Annuerit Belgis, ibunt in carmina Belgæ,
 Quotquot Apollineâ nomen in arte tenent:
 Annuerit Latijs, Latij præconia vates
 Digna viri meritis ingenioq; canent.
 Nec nihil huc nostra credent se posse Camæna,
 Paruaq; erunt turbæ pars celebrantis idem.*

FERDINANDI FVRSTENBERGII
A D
A V G V S T I N V M
F A V O R I T V M.

De morte Natalis Rondinini S. D. N.
ALEXANDRO VII. Pont. Opt. Max.
ab Epistolis ad Principes.

Non ita Lampetie casu Phaëthontis acerbo
Fleuit, & ambuſto Cygnus in amne Padi;
Non ita Pelides, mediâ cùm vidit arenâ
Aëtoriden sparsis cade iacere comis;
Tros Anchisiades non sic Pallante peremto,
Nec Theſeus cari funere Pirithoi,
Vt mihi mæſta pio tabeſcunt lumina fletu,
Imag, perpetuos pectora dant gemitus,
Dum deſiderio mentem perfixus inani,
NATALIS mutos conqueror ad cineres.
Crudeles Diuos, crudeliaq, aſtra vocanti.
Nulla venit miſero nocte diève quies.
Nec magis, heu, lacrymis ſaturatur luëtus amaris,
Quàm matutino rore peruſtus ager.
Si fugit interdum, vagus vt Meander, in orbem
Mox redit, & ſeſe decipit ipſe dolor :

Notaq.

Notaq; dilecti passim NATALIS imago
 Occurrit madidis obuia luminibus,
 Dulcè loqui fido, velut antè solebat, amico,
 Brachiaq; & caras tendere visa manus.
 Siue etenim ripam Tiberini propter amœnam
 Cernere veliuolas, quas vehit unda, rates,
 Et septem geminis latè spectare iacentes
 Collibus antiquæ me iuuat Urbis opes;
 Pyramidasq; nouo ductas ad sidera sumtu,
 Et Vaticano templa superba tholo:
 Siue suburbanas Latij peragrarè ruinâs
 Mite iubet sancti Principis imperium,
 Albanumq; lacum, dilectaq; rura Mineræ
 Posthabitis Romæ visere delicijs,
 Montis ubi quondam per viscera ductus aperti
 Fatalis Veijs irrigat arua liquor:
 Semper amarities, semper dolor hæret eunti,
 Et cruciat miris anxia corda modis.
 Nec vetus Alba grauem potis est mihi demere curam,
 Umbra nec æstiuis Tuscula frigoribus;
 Nec nemus Egeriæ, Scythicæ nec regna Diana,
 Nec lacus occulti conscius Hippolyti.
 Tène malâ, iuuenum castissime, fraude nouercæ
 Distractum rapidis membra cruenta rotis,
 Tène

*Téne Coronides medijs è faucibus Orci
 Ereptum Triuiæ restituisse Deæ,
 Et letos oculos, roseumq; potentibus herbis
 Os valuit, nitidas & reparare comas?
 At miserum, ut primæ NATALIS flore iuuentæ
 Occidit indigno flebilis interitu,
 Non pietas, non sancta fides, non Pallas, & omnis
 Aonidum tanto cultus amore chorus,
 Ipse nec atherias reuocare ad luminis auras
 Sustinuit medicæ Cynthius auctor opis?
 I nunc, & demens animos attolle superbos,
 Et Zephyro plenos finge tumere sinus.
 Finge miser titulos, & grandia munera rerum,
 Et spera Pylii tempora longa senis.
 En iacet exigua iuuenis compositus in urnâ,
 Promeritus cæptis omnia fausta suis.
 Nam quid ALEXANDRI meritis fauor, aut quid
 honorum
 Spes, & fraternâ fœdera iuncta fide?
 Quid præclara domus, genitrix aut profuit illi
 Optima, Castalias inter habenda Deas?
 Leta quid aspirans rebus fortuna secundis,
 Et plausus totâ maximus Ausoniâ?
 Scilicet exorare nefas est fata, nec ulli
 Parcarum licuit frangere duritiem.*

Non tamen Heroum manes inferna cœercent
 Flumina, nec Stygiÿ pallida regna Iouis.
 Aetherias illos virtus sublimis ad arces
 Euehit, & campis consecrat Elysiis.
 Hîc, hîc NATALI domus est: hinc arduus imas
 Sub pedibus terras despicit & maria;
 Miraturq; nouos orbes, conuexaq; mundi
 Mœnia, & innumeras, splendida signa, faces.
 At licet huic longos Libitina inuiderit annos,
 Dum meritis implet Solis utramque domum;
 Ne tamen vlla queat nomen delere vetustas,
 Prouisum Clario gratulor esse Deo.
 Dum terras atque omne sibi deuinciet æuum,
 Curaq; ALEXANDER posteritatis erit;
 Dum pius in Venetos animus studiumq; canetur,
 Classis & Aegeo Thracia victa mari;
 Dum referetur amor, quo tristia bella Tyranni
 Ardet in excidium vertere Bistoniÿ,
 Quo res Sarmatiae, viduataq; Cesare regna
 Curat, & impositos Alpibus Heluetios,
 NATALI constabit honos, viuaxq; manebit
 Doctrina, & Suadae nomen, & ingenij.
 Semper ALEXANDRI, sacra per vestigia, laudes
 Ponè sequens, ibit clara per ora virum.

*Tu quoque Pieridum decus, AUGVSTINE, sororum,
 Quo Latium, & timidis Macra superbit aquis,
 Ingenuos mores, & vitam puriter actam,
 Cordaq; non ullis tacta cupidinibus,
 Virtutesq; alias cari memorabis amici
 Carmine, quod possit nulla abolere dies.
 Nam neque signa tuæ spirantia marmore Luna,
 Nec Polycletaâ nobilis arte labor,
 Longiùs extendant famam NATALIS in ævum,
 Quàm tua Mæonia proxima Musa tubæ.
 At mihi, cui tantum non concessere Camæna,
 Vt canerem paribus grandia facta modis,
 Sat fuerit gelidis extrema dedisse labellis
 Oscula, & exangues imbre rigasse genas.
 Sat fugientem animam fato legisse supremo,
 Et clausisse piâ lumina cara manu.
 Sat tumulum lauri folijs ornare quotannis,
 Et cineri multâ soluere iusta prece.*

GVILIELMI BECANI
 E SOCIETATE IESV
 NATALIS, IDYLLIVM
 IN OBITVM
 NATALIS RONDININI
 S. D. N.
 AB EPISTOLIS AD PRINCIPES,
 AD EMINENTISS. CARDINALEM
 PAVLVM RONDININVM
 FRATREM.

D*Esine fraternum lacrymis urgere sepulcrum,
 Paule, superuacuos effundere desine questus.
 Frater adhuc superest, & post sua funera viuit.
 Quos coluit, vitam nomenq; dedere poëta.
 Equora dum Tiberis, Tiberim vicina subibunt
 Flumina, quas raptò laudes scripsere, legentur.
 Hec vatum pietas: nec adhuc Natalis amati,
 Quo se cumque ferunt, * occurrere cessat imago,
 Visa loqui fidis, velut antè solebat, amicis,
 Et dare complexus, & tendere brachia frustra.*

* Vide Elegiam Ferdinandi Furstenbergij pag. 411.

Nos etiam (& nobis sunt carmina, nos quoque vatum
 Dicimur è numero, timidè sed credimus, èsse)
 Nos etiam procùl à Latio, procùl Alpibus illi,
 Quà licet, extremos mœsti curamus honores.
 Exequias facimus, tumulumq; sacramus inanem,
 Et sua dilectos manes ad sacra vocamus.
 Huc Natalis ades : sollemnia soluimus umbris
 Belgæ iusta tuis. Belgas Natalis amauit.
 Clitumni ripæ, Romaniq; Umbria testis
 Patria Callimachi, fatis vt nuper ademtum
 Fleuerit Hosschiaden : (Romano proximus ille,
 Callimacho fuerat) simul indè à finibus illis
 Inferias caræ pia carmina miserit umbra.
 Nil homini certum est. Egon' hæc, Natalis, amico
 Cùm faceres, eadem tibi mox præstanda putauit ?
 O expectatum frustra tibi longius æuum !
 Vixisses saltem, dum, quæ gens omnis & ætas
 Nosset, Alexandri licuisset dicere facta !
 Non alijs plus se iactassent sæcula fastis.
 Raptus es ante diem, nec adhuc sat cognitus orbi :
 Raptus es, & tecum solatia rapta tuorum.
 Ipsi etiam montes, ipsæ tua tristia fata
 Fleuerunt rupes : sed mors est durior illis,
 Et tantum precibus, cùm summa vocauerit hora,
Tantum

Tantum lamentis hominum mitescere nouit,
 Balatu teneri quantum lupo efferus agni.
 Quid clarus sanguis, quid sit domus incluta, nescit.
 Stirps tibi contigerat titulis insignis auitis,
 Ingenium stirpi, virtus æqualis utrique.
 Ut decori vites ulmis, ut vitibus ulmi,
 Te genus ornabat, generi famamq; decusq;
 Tu laturus eras. Iam rebus lata futuris,
 Aggredere ô magnos, dicebat mater, honores.
 Strata via est: patuit summi tibi principis aula
 Virtutum sedes. iter hac tibi gloria pandit.
 Signauit frater quo tendere tramite possis.
 Euge meus sanguis, tu fors eris alter ab illo:
 Purpura quem deceat, te dicar habere secundum.
 Infelix mater, periit tua messis in herbâ.
 Natalis cinis est. Quos nec fuit utile nasci
 Interea viuunt, & terræ probra supersunt.
 Parcite Pierides. Deus omnia respicit æquus.
 Non toti morimur: pars effugit optima letum.
 Hac adiit Superos, & iam labentia sub se
 Sidera Natalis, vastos miratur & orbes.
 Iam libat vitæ fontem, sitiensq; saturq;
 Ambrosia ducit succum, & se nectare pascit.

*Hic pater, hic illi tulit obuius oscula * frater,
Sanguine frater adhuc stillans, plagisq; decorus,
Valla quibus seruata sibi sua Candia debet.*

*Inter & amplexus: Viridi, pater inquit, in aeuo
Te quoque, Natalis, rapuit mors: tu quoque nobis*

*Accedis iuuenis: sed qui maturus Olympo est,
Non cadit ante diem. Tuus hic neque longius annos
Produxisse velit frater. Quæ vulnera seruet*

*Aspicias? his Diuum vitam sedesq; beatas
Possidet: his illi, quam cernis, gloria parta est.*

*Tum procerum turbam magnam, magnoq; coruscantem
Lumine designans: Maiorum, nate, tuorum*

*Hic, ait, agmen habes: sunt hi, quos maxima virtus
Eripuit terris, atque istâ sede locauit,*

*Sanguinis auctores, & nostræ stirpis origo.
Deducensq; manu Natalem miscuit illis.*

*Stellantis mundi cuius, decus addite Diuis,
Natalis salue. Tua iam tibi præmia constant.*

*Aspice nos. Quæ sit votorum summa, requiris?
Quæ tibi nuper erat. Petimus quod sæpè petisti.*

*Vivat ALEXANDER: nos sospite viuimus illo.
Vivat, & hic populos celi fauor ibit in omnes.*

Non

* Iosephus Rondininus, de quo in Natalis elogio.

*Non radios Titan, quàm curas ille paternas
 Latius extendit : quidquid vastissimus æther
 Orbibus immensis, animo complectitur ille,
 Communisq; pater toti se diuidit orbi.
 Religio, cultusq; Dei super omnia cura.
 Hostis Alexandri est, quem non habet illa fauentem.
 Si premitur, fulcit; si quâ labat, ipse ruinam
 Sustinet, & quidquid non est reparabile, deflet.
 Quales esse suos, quæis viuere moribus optet,
 Exprimit ipse suis, & vix imitabilis ulli
 Quemque suæ vitam cuperet componere vitæ.
 Præmia digna quidem meritis oramus ut illis
 Sera tamen veniant. Subeat, fac, sidera tardè,
 Deq; tibi demtis illi Deus augeat annos.
 Illi Roma diu regimen quo gaudeat, illi
 Debeat æternam mundi pars cetera pacem.
 Pannoniæ fines, habitataq; Thracibus arua
 Mars petat: in diros vertantur prælia Turcas:
 Auctor Alexander belli noua fœdera iungat:
 Euocet Europæ populos, atque agmina magno
 Auctorata Deo trans Hæmum mittat & Hebrum.
 Nomen Alexandri Byzanti terreat arces,
 Concutiat Rhodopen, Hypanim cum Strymone turbet,
 Bistonibus fatale, feris fatale Gelonis.*

*Illius auspicijs Aquilas, & Lilia, & auro
Vellera fulua, Crucis fulgens super omnia signum
Bosporus euersis videat succedere Lunis.*

*Quò ferimur Musæ? reuocant Natalis ad urnam
Nos cari cineres, & dona nouissima poscunt.*

*Sparge puer flores, & vatium insignia lauros,
Et dic: Ista tuo, Natalis, spargo sepulcro:*

*Vt viret eternùm laurus, tua viuida semper
Gloria, Alexandri fama comes, ibit in æuum.*

G V I L I E L M I H E S I
 E S O C I E T A T E I E S V
 E L E G E I A I N O B I T V M
 I L L V S T R I S S I M I D O M I N I
 N A T A L I S R O N D I N I N I,
 S. D. N.
 A L E X A N D R O V I I.
 A B E P I S T O L I S
 A D P R I N C I P E S, E T C.

Quem ex benè instituto virtutis & honorum
 cursu primo viuentibus eripuit præmatura
 mors anno Christiano M. DC. LVII. ætatis
 eius xxx. nondum impleto.

Magna, sed exiguo te, RONDININE, sepulcro
 Sub modico terræ cespite Roma tegit.

Te cohibet brevis urna, sinuq; amplectitur arcto.

Ah! brevis est, totum quem brevis urna capit.

Ast ego credideram, quod credere nempe iubebant

Ingenij vigor & spiritus ille tui,

Parq; animo genus, & doctæ facundia lingua,

Te septem Romæ collibus esse parem.

Credideram, nec vana fides. Nunc omnia tecum

Abstulit extremi temporis una dies.

Exiguum, quodcumque fuit mortale, putandum est:

Quod cadit, & casu frangitur, heu! nihil est.

Ipse sacræ secreta manus tibi credidit ille

Numinis interpres, proximus ille Deo,

Magnus ALEXANDER: morituro nil tamen illud

Profuit: è tanto es parua quod urna tegit.

Fatorum immortale odium non gratia tanti

Principis, aut famæ leniit aura tuæ.

Cribellos Rondininis Insubria iunxit:

In titulos venit sanguis uterque tuos.

Sed neque te nomen, quamuis tibi, Roma, colendum,

Nec sanguis, quamquam nobilis ille fuit,

Nec castæ texere Dee, quas carmine sacro

Ille tuus toties sollicitauit amor.

Audiit orantes pro te Libitina sorores;

Non exorato sed stetit illa pede.

Terq; solum pulsans: Finis sit denique vitæ,

Dixit; & heu! summum concidis ante diem.

In fletus abiere nouem, pia Numina, Musa,

Quas tuus in lacrymas ire coëgit amor.

Parcite, dicebant, morituro fata clienti:

Fata aliquod Musas numen habere putant.

Et fuit ex illis quæ vos quoque flectere posset:

Et noster quos non flectere possit amor?

Parcite : noster hic est. Singultus cetera pressit.

Et carmen lacrymis inuolüere suis.

Flete pia Musæ; nec sit pudor ora rigare,

Fletibus : & lacrymas vidimus ire Deo.

Ille etiam fleuit, qui maior Apolline vestro,

Septenus Romæ collibus imperitat,

Et ius præscribens toti venerabile mundo,

Proxima, nec vano sub Ioue, regna tenet.

Quò tamen hæ lacrymæ? properāt data stamina Parcæ

Et, mora ceu nimium lenta sit, una secat.

Occidis. Incubuit flens Furstenbergius ori,

Et fugientem animam ponè sequente animâ

Cum gemitu & lacrymis ter & ampliùs exclamauit:

Sed iam per lactis fugerat illa viam,

Quæ castis cæli medium spendoribus ambit,

Heroësq; super sidera fixa locat.

At, quamquam cælo iam, RONDININE, receptum

An quisquam est qui te nos quoque flere vetet?

Flebimus : extremo fletus medicina dolori est.

Est aliquid mæsto carmine posse queri,

Immites, genus indomitum, fera numina, Parcas

In magnos nimium iuris habere viros.

Quò tamen hæc? lacrymis potius laudabere nostris:

Non vanæ, lacrymæ, pondera laudis habent.

Flebimus, heu! nostros, tua nuper gesta, dolores:

Materiam pleni carminis illa dabunt.

Vita dabit numeros; numeros quia continet omnes,

Totaq, adhuc cineri spirat iniusta tuo,

Ah! quàm vana mei quero solatia luctus!

Amissus cruciat, cùm memoratur, amor.

Pœna queri est, & amare dolor: cedamus utrique:

Et leue fit, subeas quod patienter, onus,

Scilicet immites alijs quoque stamina Parca

Non exoratâ dissecuere manu.

Occidit Hesperij proles augusta Philippi:

Totus in hac tantùm prole Philippus erat.

Vnica in hac erat occidui spesq, ultima regni;

Illa tamen Patris fletibus immoritur,

Et votis calum frustrâ ferientibus ipsum,

Nuda quater-magni nominis umbra iacet.

Nec minùs ille tuâ vincetus Romane coronâ,

Hungare & ille tuâ, atque ille Boëme tuâ,

Successor datus Imperio Reçtorq, paterno,

Ceu rosa quam veris prima pruina necat,

Ostensus tantùm terris cadit. Austria casum

Pænè oppressa grauem sensit; & in lacrymas

Et gemitus effusa, suoq, infracta dolore,

Fernandus, tantùm hoc flebile dixit, Obiit!

Ah genus immansuetum & inexorabile, Parca!

Funeris exuias qualibet una tulit:

Tresq; simul ternas capiti rapuere coronas.

I nunc, & capiti disce timere tuo.

Illi magna licet sit gloria, gratia maior,

Perdere utramque dies una, vel hora potest.

Maxima sæpè leui franguntur & optima casu.

Respicit occasum grandior umbra suum.

Quem citò maturum cæli indulgentia fecit,

Ante suum fructus carpitur ille diem.

Plena operum magnorum, aurisq; inuecta secundis

Frangitur in ceco pressa carina vado.

Parua subit seros post lenta pericula portus,

Nec cadit irato victima cymba mari.

In vulnus mortemq; patet pinguißima ceruix:

In montes cæli fulmina prima cadunt.

Magnarum hic rerum cursus fuit. Optima metam

Prima tenent: lentè currere laus minima est.

Acta brevis vita, seros non computat annos

Posteritas. Res est magna fuisse parum,

Et multum vixisse. Inter lamenta virorum,

Et lacrymas vitam claudere, magnificum est.

Qui rectè vixit, vixit satis: ampliat annos

Vir bonus, & summam temporis omnis habet.

Sic RONDININVS vixit, sic viuere terris

Desiit. Ætati bis tria lustra dedit ;

Sacula virtuti. Flentes discedite Musæ :

Hæc pretium vitæ mors melioris habet.

Funus honoratum est. Nullus lugubria sumat :

Ambiat illustrem candida turba rogam.

Vita peracta benè est. Defuncto plaudite cines

Romulei : lacrymas non petit urna leues.

Urna triumphali Musarum ornanda coronâ,

Quam circum pennâ remige Fama volet,

Et celebret fausto victurum carmine nomen ;

Quam facilis morum gratia, nobilitas,

Ingenij decus, & castæ facundia linguae,

Turbâq; virtutum cingere semper amet.

Urna etiam in celsas Romæ extollenda columnas,

Seu Traiane tuas, Ælie siue tuas ;

Quam non ullus edat liuor ; quam è monte Quirini

Magnus Alexander sepè videre velit ;

Cui dicat, quoties virtus sublata recurret,

Atque eadem sensus causa recentis erit :

Iam RONDININVS dolor est meus : at meus ille,

Si modò fuissent fata, fuisset amor.

Et dolor est & amor. Virtutû, hic sensus vterque

Quem fateor, cælo iudice, testis erit.

E L O.

ELOGIVM SEPVLCHRALE
ILLVSTRISSIMI DOMINI
NATALIS RONDININI
QVATVOR PYRAMIDIBVS
INSCRIPTVM.

Pyramis prima.

Quod semper discimus,
& numquam satis scimus,
illud nunc denuo,
sed experimento luctuoso,
plusquàm satis docti sumus;
inter homines
etiam NATALEM esse MORTALEM.
Hoc cùm dico,
non de die tecum loquor,
cuius vel vnius incerta possessio est,
qui cum sole præcipiti fugit & perit;
sed de illo,
qui extra vim & impetum solis positus,
tenore constantis vitæ censeretur æternus.
RONDININVS ille,
non tantùm ex Christiano nomine,
sed etiam ex spe
quam promittebat vitæ magnæ atque magnificæ,
ex summi expectatione naturæ atque fortunæ,
ex vsurâ breui Pontificiæ serenitatis
ex vero NATALIS,
à morte, si non factus, ostensus certè
MORTALIS est.
Quem non iam diem
sibi feralem esse credant homines,
quando
NATALIS ipse MORTALIS est?

Pyra-

Pyramis secunda.

Annos nondum xxx.

impleuit ætatis;

sed famæ & virtutis
compleuit immentos.

His auctum titulis

Aula sancta coluit, & Roma suspexit;

quodque his maius est,

ALEXANDER VII. PONT. MAX.

secretorum apud Principes

testem habuit,

& suâ,

(quantum infra se submitti Pontificia Maiestas potuit)

amicitiâ dignum fecit.

Ille

eductum ab auito stemmate altum sanguinem

etiam altius virtute prouexit.

Illum

virtuti par eloquentia & doctrina

parem viris maximis,

maiores reliquis,

suspiciendum omnibus dedit.

Quantas ille spes,

etiam cum nullas aleret,

à suâ illâ tam præclarâ indole & virtute

concepit !

Ab illo ortu tam sereno vitæ primæ,

ab aurorâ tam in ruborem pronâ,

quam non illi

mox obuenturam à cælo purpuram

aliorum hominum ambitiosa mortalitas

promittebat !

Sed Mors

immatura annis,

inexpectata bonis,

innisa malis, inopina pluribus,

omnibus luctuosa,

vni tantum illi, quia & Deo, placita,

omnium interceptit spes,

expectationes abstulit, vota consumpsit:

illius tantum vnus

spes & expectationes & vota omnia consecrauit.

Pyramis tertia.

Paucorum dierum violentâ febrî
pænè simul correptus & raptus est.

Nec potuit nisi vi
tam incitatus ad virtutem & gloriam cursus sisti.

Quæ tardè mouentur, & quasi serpunt,
obiectu facili sistuntur & languent:

quia illis

moueri & iacere

pænè perinde est.

Virtuti magnus impetus,
atque ab illo incitatus est cursus;

cui

quàm agi pronum, tam quiescere violentum,
nec tamen probrosum est:

quia illi pars viæ & vitæ,

in quacumque quieuerit, est meta:

& momentum temporis vltimum,

beatæ principium est æternitatis.

Benè ergo N A T A L I,

euge, feliciter R O N D I N I N O,

cui cursus vitæ fuit

brevis annis, immaturus ætati;

sed

virtuti longus, & gloriæ consummatus.

Ad se deductam natalium serie nobilitatem omnem

vno in se N A T A L I complexus,

quia viuendo vltra promouere non poterat,

moriendo fortiter consecrauit.

Nihil vt sui fortunæ relinqueret,

aliquid auferri naturæ

libenter passus est.

Extra cuius ictum se posuit & sua,

quando viuendi finem fecit:

quia quàm illi obnoxia infelix est vita mortalium,

tam ab illo liber est beatus exitus mortuorum.

Virtutem, quam viuus semper coluit,

semel moriendo non perdidit, sed inuenit.

Sola enim virtus, quam obsignauit vna mors,
in adeptione secura est, in possessione confirmata.

Pyra-

Pyramis quarta.

Cùm os morte clausit, eloquentiam quâ valuit non amisit;
 quia ex quo loqui immortalī mente cœpit,
 mortalis linguæ impedimenta non sensit, & officia non quæsiuit.

Mortuorum hominum,
 quorum omnium doctrinam legendo & intelligendo
 consecutus est,
 immortales animas
 iam vel ex alto despicit infelices, vel ex aquo respicit fortunatas;
 gaudens hausisse se
 ex illis scientiam sine vitio, ex his doctrinam cum virtute.

Nec iam quidquam est
 quod illum vel alliciat vel delectet in terris;
 nisi quia adhuc in viuis sunt
 ALEXANDER quem coluit, FÜRSTENBERGIVS quem amavit;
 non tamen
 aut se illis, aut illos sibi velit esse præsentes:

quia
 absentiam illorum à se, felicitate publicâ,
 suam ab illis, immortalitate consolatur.

Voti potens, & vitæ satur,
 iacturâ non sentit amicorū, quos secū omnes habet in vno Deo;
 nec vltimam quærit temporis, quod totum æternitate complectitur;
 nec de mortis iniuriâ queritur, quando illi debet immortalitatem;
 nec honorum temporalium ambitione tangitur,

iam dominus æternorum;
 nec laborat de intercepto mortalis vitæ cursu breui,
 quia in immortalis possessione conquiescit;
 nec denique plus vltà aut optat aut quærit aliquid,
 postquam in VNO VERO BONO est omnia consecutus.

Horum ille fidem scientiamque certam si nos docuit,
 sibi ac nobis & vixit & dixit satis.

Scire tantum velis & discere; tu quisquis es
 à N A T A L I M O R T A L I S,

Quid VNVM inter omnia sit quod quæras;

Quid VERVM inter falsa sit quod teneas;

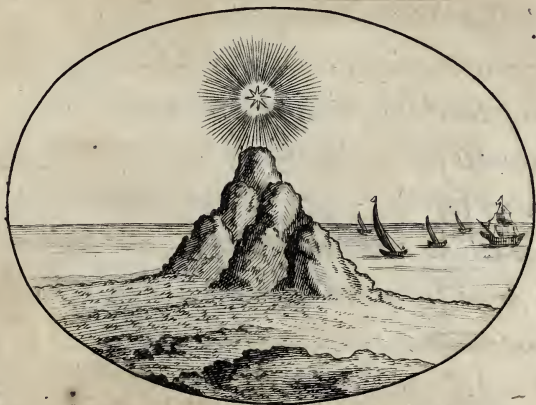
Quid BONVM inter mala sit quod ames;

vt possis cum VNO VERO BONO etiam ipse te
 quærere in vitâ, tenere in morte, amare in æternitate.

Hoc tuum vt sit, tui N A T A L I S est votum.

NA-

NATALI RONDININO
 A D
 ALEXANDRI VII.
 OBSEQVIA TRADVCTO.

Huc cursus fuit.

Errantes dubio mari carinas
 In portum vocat ignis, è supremis
 Ignis montibus eminens refulgens.
 Incertas Cynosura per procellas
 Rectum monstrat iter, viamq; pandit,
 Per quem denique fessa, fracta fluctu
 Securum ratis in sinum recurrat.

Magos

Magos ex Oriente stella duxit

Ad cunas Domini Deiꝑ nostri.

Incertum quoque stella RONDINIVM

Quò se fleteret, una stella, senos

Quæ montes super eminere visa est,

Iter carpere iussit expeditum

In portum placida sinumꝑ vitæ.

Huc cursus fuit. Illa stella fluctus

Non tantum super, & super procellas,

Sed montes super, arduasꝑ rupes,

Et nubes super, & super planetas,

Longè celsius Arca quàm Noëmi,

Aut Argos fuit eleuata, cursu

Errantem dubio ratem leuabit.

Hæc te stella, tuamꝑ, RONDININE,

Sciuiſſes modò prorogare, vitam

In summâ potuit locare ROMA;

Sed cursu in medio repentè lapsum

Ipso maluit eleuare calo.

O factum benè, RONDININE! Non est

Quod demtos tibi conqueraris annos:

Prouidit tibi stella longiorem,

Quàm possent homines vouere, vitam.

NATALI RONDININO

A B

ALEXANDRO VII.

ad secreta cum Principibus
negotia admissio.

Sub his pretium non vile laborum est.

AN quisquam neget esse te beatum
RONDININE? cui datum sub istis

Clausum Montibus inuenire vitæ

Munus, & pretium beatioris?

Telluris penetralibus profundis

Perscrutamur opes; mari sub alto

Gemmas querimus; abditumq; verum

In ipsis studium inuenire fibris

Naturæ; omnia, quæ vel in recessu

Ee

Ma-

*Magni Numinis occuluntur imo,
 Vestigare labor. Laboris huius
 Par numquid pretium fuit? Fuisset,
 Si secreta oculo magis sereno,
 Si secreta manu magis capaci,
 Si secreta animo magis fideli,
 Quæ sub Collibus inuenire senis
 RONDINIVS amavit, inuenire
 Et nobis studio magis beato,
 Et voto meliore mens fuisset.*

*His sub Collibus ille RONDINIVS
 Quæ non vidit, amavit, æstimavit,
 Secreti memor, & capax bonorum!
 Vidit cor Superis Deoꝝ dignum;
 Amavit Dominum Patremꝝ mundi;
 Dotes ingenij æstimavit amplas,
 Et vim pectoris; omnis officinam
 Virtutis coluit, suamꝝ fecit.*

*Quis non hanc tibi RONDININE sortem,
 Nî te plus oculis suis amarit,
 Sit totus bonus, & vel ipse quamuis
 Furstenbergius, inuidere posset.*

NATALI RONDININO
ALEXANDRI VII.

familiari vsu ad virtutem & sapien-
tiam informato.

Hinc certa oracula sumsi.

D Odonæ streperæ tacete quercus,
Nec mendacia futesq; nugas
Stulto vendite cariùs popello,
Quàm suas queat æstimare merces
Aut Phæbi chorus, aut specus Sibyllæ.
Sunt hæc somnia vana, sunt furores.
Quercus quæ Domini mei sacratas
Cingit bina fores, tenenda celo

E e 2

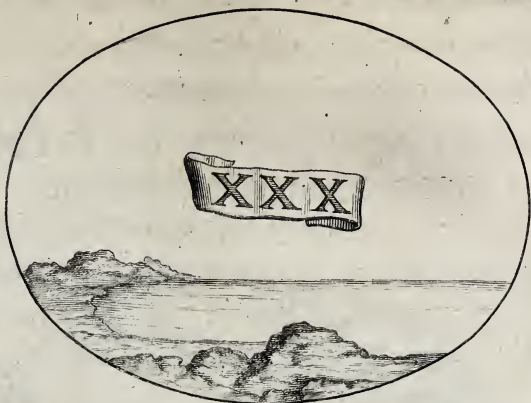
Dans

*Dans oracula, dans tremenda mundo,
 Non umquam Superos fefellit ullos,
 Non ullos hominum fefellit umquam.
 Hæc me, quando fuit rogata cumq̃s,
 Numquam fallere docta, RONDINIVM
 Leges edocuit, modumq̃ue, vitæ
 Qui cursum faceret scientioris,
 Qui finem faceret beatioris.
 Vnum non docuit, suprema nobis
 Lustris bis tribus imminere fata.
 Dixisset : Moriere ; RONDININI
 Notum in cortice nomen exarassẽ,
 Optassẽq̃, meâ carere vitâ,
 Victurus meliusq̃, longiusq̃,
 Quàm promittere posset ullus umquam
 In Quercu Domini mei Gemellâ.*

NATALI RONDININO

ætatis anno X X X. vitâ functo.

Numeris est omen in illis.

Quod vitæ tibi cursus absolutæ
 Romanis crucibus tribus notatur,
 Non casus fuit. Omen, omen ingens
 Illis in numeris Deus sacrauit.
 Sceptrum SEPTIMVS, ille ter-potentis
 Loco Numinis, utriusque sanctus
 Et ter maximus Imperator orbis,
 Quod dextrâ gerit, in crucis figuram
 Formatur triplicis. Ter ô beatus
 Vixisti bone RONDININE! Quando
 Pastorale suum, tuumq; sceptrum

Ec 3

Ad

438 HONOR SUPREMVVS

*Ad altaria Pontifex videbit,
Tunc tuos quoque computabit annos,
Et dicet: Meus ecce RONDINIVS illud
Iam sceptrum gerit, exhibetq̃ calo
Annorum numerum Deo dicatum.*

NATALI RONDININO
post sex lustra ad meliorem
vitam euocato.

Post sex.

Wolfangi ad tumulum, futurus olim
Romane bonus Imperator Urbis
Henricus, precibus pijs vacabat.
Cum vox ex adytis Deo sacratis,
Post sex, visa referre, supplicantis

Aures

Aures perculit, abstulitq₃ mentem
Inter spemq₃ metumq₃ fluctuantis.
Post senas prius ille forsan horas,
Senos inde dies, & inde menses,
Senos denique cogitabat annos
Imminere diem sibi supremum.
Horas ergò sibi velut supremas,
Dies ergò sibi velut supremos,
Menses ergò sibi velut supremos,
Annos ergò sibi velut supremos,
Viuyendo benè transigebat omnes.
Post sex denique, quod timere numquam,
Quod numquam potuisset ominari,
Aut sperare, creatus Imperator
Annos, prodigij fidem probavit.
Post sex & tibi, RONDININE, summo
Vox celo sonuit, diemq₃ dixit;
Non audita, sed in profundiore
Fati murmura continens recessu.
Non minùs tamen & dies, & annos,
Et horas tibi, singulosq₃ menses,
Ceu forent tibi singuli supremi,
Vel momenta notando supputasti.
Sex suprema tibi fuere lustra,

Post sex hora suprema te vocavit

E vitæ stadio parùm beatæ,

Non ad funera mæsta, sed coronam.

Nam celi, puto, factus imperator,

Spes nostræ dubias metusq; vitæ

Infra te positas videre gaudes.

O quem te memorem esse, RONDININE!

Mortalem? moriendo victa mors est.

Natalem? moritura vita numquam est.

Tu NATALIS eris, quod esse gaudes.

Nam quæcumque dies tibi per omne

Magni temporis emicabit ævum,

Natalis tibi, semper ordiendo,

Et numquam tua finiendo vitæ

Æternæ bona, nascitura semper,

Et numquam moritura fata pandet.

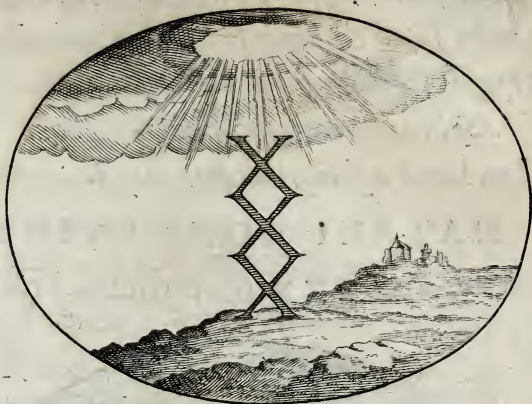
NATALEMq; fuisse te probabit,

NATALEMq; probabit esse. Sic ô

NATALIS valeas Deoq; viuas!

NATALI RONDININO
anno vitæ xxx. beatè mortuo.

Hac iter.

IN sanâ ambitione quid vel ipsum
In calum ferimur, supraq; calum?
Nequidquam ferimur. Nimis remotum est
Quàm conatibus ut queamus istis
Supra sidera promouere gressus.
RONDININVS ut alta victor orbis
Astra scanderet, hinc in illa scalas
Ex tribus crucibus locauit vnas,

Hoc Emblema refert scalas plicatiles, de quibus ex
Appiano & Plutarcho Lipsius Poliorceticon. lib. 1.
Dial. vi.

Et s

Et

Et gressu triplici viam peregit.

I nunc ambitiose, iunge currus,

Fortunaq₂ rotas, rotasq₂ Martis;

Et moles super & super superbas,

Et gressus super & super potentes

Vrge. Sidera non petuntur istis:

Cælum iam crucibus tribus petitum est.

NATALI RONDININO

anno vitæ XXX. mortalitatis victori.

In hoc vince.

Hosti bella parabat Imperator
Constantinus; & ecce Crux serena
In cælo micuit, simulq₂ cælo
Vox audita fuit, fuitq₂ visa,

In

In hoc vince, referre. Vicit hostem,
 Romanasq; Aquilas valere iussit,
 Et signum Crucis omnibus manipulis
 Inscribi voluit, suumq; fecit.
 Instabant tibi RONDININE bella,
 Mortis bella suprema. Signa calo
 Tres Cruces: micuere, signa vita
 A te fortiter hætenus peractæ.
 Concurris: moreris; simulq; mortem
 Cadendo superas. Beata signa,
 Quæ vitæ fuerunt prius peractæ,
 Iam sunt symbola semper inchoandæ.
 Hæc tu symbola RONDININE sola
 (Non insignia stemmatis paterni)
 In tuis cupias habere signis.

NATALI RONDININO ALEXANDRI VII

gratiæ & clientelæ immortuo.

Hac ego fronde tegar.

Quam texam capiti tuo coronam
RONDININE? Nouem suo Poëtæ
E lauro cupiunt parare Musæ;
E rosis Pudor; alba liliorum
Optat Integritas videreserta
Circum tempora casta. RONDININE
Quod votum tibi? Nolo, nolo lauro,

Nolo

*Nolo liliolis, rosísve puris
 Intextas aliquis meo coronas
 Concinnet tumulo. Gemella Quercus,
 Quæ Montes Domini hinc & inde cingit,
 Si quidquam mereor, virente fronde
 Hoc corpus tegat, hoc caput coronet.
 Hæc insignia Cæsarumq; sertum,
 Non vana ambitione, sed fideli
 Certans obsequio pÿsq; votis,
 Dum vixi, studui usque promereri;
 Hæc, post fata etiam, velim mereri.
 At si non merear, dabit libenter,
 Et gratis dabit, ultimumq; munus
 (Nam nota est Domini mei voluntas)
 Vel post fata suo dabit clienti.
 At vos, cura quibus mei sepulcri est,
 Taxo corpus inane, vel cupressos,
 An lauri potius tegetis umbrâ?
 Taxos non ego quero, vel cupressos,
 Non inter geminas iacere lauros:
 Sub Quercu geminâ volo recondi,
 Quercu quæ Domino meo dicata est.
 Hæc Quercus capiti meo coronam,*

Hæc

Hæc umbram faciat iacentis umbra;
Et me splendidiùs iacere credam,
Quàm si, quidquid habet superba Roma,
Extractum cumulet super sepulcrum.
Vouisti benè, RONDININE: flores
Et frondes alios sacræ coronent;
Phæbeis alijs tegantur umbris,
Illos taxus inumbret, hos cupressus;
Quercus, quæ Domino tuo sacrata est,
Subter lene tuæ iacentis umbra
Umbram sola dabit, dabit coronam.

NATALIS RONDININI
F V N V S,

Paterni & Materni sanguinis tesseris
Gentilitiis emblematicè expositis
ornatum.

INSIGNE PATERNVM.

INSIGNE MATERNVM.

Epigramma.

S Temmata stent circum generosum aliena sepul-
crum;

Hunc circum tumulum non aliena micant.

Nempe suum fecit, quod utroque à sanguine sumsit:

Sic RONDININVS, sic suus ille fuit.

Accipe posteritas, & auitæ Insignia famæ

Transferre in mores tu quoque disce tuos.

IN NATALIS RONDININI,
TRES HIRVNDINES,

à quibus RONDININI nomen,
in teniâ aureâ per areas virides & rubras
sursum tendentes.

Lemma emblematicum.

Hac iter in cælum.

Epigramma.

Quò vos itis Hirundines beatæ,
Lugentes tamen, & velut gementes?
Quò nos fata vocant trahuntq; fata.
Nec tristes tamen aut velut gementes:
Gaudentes simul & simul canentes
Imus, quò prior ipse RONDINIVS,
Cui nomen dedimus, præisse gaudet,
Quà sursum via tota luce fulgens,
Plus quàm lactea, ducit in supremos
Per campum viridem rubrumq; celos.
Non illum decor aut vigor iuuenta,
Non & purpura, quæ moratur ipsos
E diuis genitos, soloq; figit,
In nostris potuit tenere terris.

Illum

*Illum purpura traxit una cali,
 Et veris decor unus æuit erni.
 Illis qui capitur, rubente pallâ
 Et decore potest carere verno.
 Numquam purpura solis erubescit,
 Nec cali decor exuit colorem;
 Cælo scilicet hic & ille constant.
 Sat dixistis Hirundines beatæ.
 Nam vobis Philomela tale carmen,
 Sit soror licet, inuidere possit.*

IN NATALIS RONDININI

tres hirundines gentilitias.

Lemma Emblematicum.

Non fatis una.

Epigramma.

P*onè secuturi prænuntia veris hirundo est;
 Ver sed adesse tamen non satis una docet.
 Nascenti tibi terna tuo cum nomine venit,
 Nescio quid tenui murmure visa queri.
 Ver erat hoc vitæ venientis, non erat anni;
 Pronus in autumnum scilicet annus erat.*

Ff

Ver

*Ver erat ætatis ; sed enim quoque pronior illa
In finem vitæ prætereuntis erat.*

Hoc fuit incerto quod murmure tristis hirundo

Visa queri est, fati nuntia prima tui.

Itæ piæ volucres, fatales linquite terras,

Quæ domino vitam præripuere breuem.

Ortus in occasum est. Nemoris iam rura beati

Hic tenet ; huc etiam vos iubet ille sequi.

Ver ubi perpetuum est, ubi nulla iniuria lapsi

Temporis, aut hiemis bruma timenda venit.

Hic dabitur, non iam Philomelæ fata sororis,

Fata sed extincti fratris acerba queri.

Et fuit ille velut Philomelæ frater, amæno

Cum placidum blandè funderet ore melos.

Nempe sed invidit casto grauis æstus amori:

Æstus ab indomitis febribus ille fuit.

Ille sonum abruptit linguae vocalis ; & ori,

Quod solitum calo digna Deoq₃ loqui,

Imposuit mæsto lugenda silentia mundo,

Attonuitq₃ homines, attonuitq₃ feras.

Ecce silet, tantumq₃ suæ præconia fame,

Ipse verecundâ quæ bibit aure capit.

Nempe satis dixit, pro quo fama ipsa loquetur

Semper, & æterni testis honoris erit.

IN NATALIS RONDININI.

areas gentilitias, ex viridi & rubro
decussatas.

Lemma Emblematicum.

Benè conueniunt.

Epigramma.

Quam sibi descripsit gens Rondinina parmam,
Parte viret, Tyrio parte colore rubet.
Gratus uterque color: scuti benè pingitur illo
Area: virtutum prodit utroque notas.
Quà viret, integritas non umquam lesa notatur;
Quà rubet, ingenui signa pudoris habet.
Sic tua, Natalis, te propter picta videri
Parma queat, prisca sit licet illa domus.
Quisquis in hac color est; color est virtutis, & inde
Indicium veræ nobilitatis habes.
Scuta humeris alij tollant sua: te tua tollunt,
Nec venit à proavis laus tibi sola tuis.

IN NATALIS RONDININI

ouem cum leonibus coniunctam
in scuto gentilitio.

Lemma Emblematicum.

Diuinæ insignia pacis.

Epigramma.

Quem te, Rondinine, tui genuere parentes?
Sæcula quæ talem te genuere tuis?

Hinc ouis, inde feri posito terrore leones

Dicuntur cumis accubuisse tuis.

Nempe erat hoc insigne tuæ prænobile Matris;

Tessera erat vitæ plus tamen illa tuæ.

Illa eadem, quæ venturi prænuntia Christi

Fatidico quondam carmine dicta fuit.

Isaïæ c. l. i.

Euenit. Fuit afflicto pax reddita mundo,

Et rabidi inter oues accubuerunt greges.

Accubuerunt etiam tibi, Rondinine; fuitque

Simplicitas animo & vis generosa tuo.

Quis furor has inter comites diuortia fecit?

Tam sanctæ paci mors inimica fuit.

Fallor, amica fuit: pacem mors sancit istam.

Nulla timenda tibi Iudicis ira fuit.

IN

IN NATALIS RONDININI

gentilitios leones duos, palmam
vnam capientes.

Lemma Emblematicum.

Palmam vis animosa capit.

Epigramma.

Rondinine, tui palmam rapuere leones :
Illa animi, & virtus corporis illa tui.
Mors palmam eripuit sed utrisque potentior una.
O fera mors , quàm tu non patienter agis!
Fallor, habes palmam : nam cum te funere sancto
Mors rapuit, palmam non tulit illa tuam.
Illa manet celo felicibus insita ramis,
Et viret, & nullo pondere pressa cadit.
Ostentatq, tuum generoso in cortice nomen.
Tanti est posse Deo viuere, posse mori.

IN NATALIS RONDININI
gentilitias rosas rubras sex.

Lemma Emblematicum.

Casti hoc insigne pudoris.

Alba diu fuerat ; sed amico sanguine tin̄cta
Dicitur in campis erubuisse rosa.

*Alba fuit rosa materno tibi sanguine surgens ;
Sed modò purpureo tin̄cta colore rubet.*

*Alba decent castos : rubor est insigne pudoris,
Et rubor immeriti signa doloris habet.*

*Te nascente fuit rosa candida ; sed citò facta est
Purpurea, ante diem te moriente, rosa.*

Utraque nempe tua est ; color hic virtutis uterque est.

NATALI candor conuenit atque rubor.

*Conuenietq̃ etiam calo confusus & aëstris,
Simplicis aurora qui color esse solet.*

Sic florete rosæ misto candore cruenta :

Sic niueâ semper fronde rubete rosæ.

Ille color nascentis erit Natalis ; at esse

Ante diem eiusdem demorientis erit.

Sic senas quicumque rosas, numerabit & annos ;

Et dicet: Lustris sex fuit, & moritur.

Sed benè quod rosa sena etiam post funera viuit :

Omen habet vitæ scilicet illa tuæ.

IN NATALIS RONDININI

gentilitias pilas cæruleas tres in
campo candido.

Lemma Emblematicum.

Hic lusus fuit.

Epigramma.

Cæruleæ tres in niueo stant ordine campo,
Et numero meritis conueniente pile.
Lusus hic est vitæ quem Rondininus amauit,
Et victor fati quo fuit ille sui.
Nulla solo serpsit, calo pile missa sereno est;
Inde tribus venit cæculus ille color.
Si qua solum tetigit, pile pulcrior inde remissa est:
Nam macula in niueo non erat vlla solo.
Candida vita fuit, castoq; instrata nitore;
Æmula sed cæli mens fuit vsque sui.
Ter geminâ mens vna Deum virtute secuta est,
Atque ipsum tetigit qualibet vna Deum.
Mota prius fuerat, sed iam pile terna quiescit:
Nempe quieta, Deum quæ tenet, esse potest.

NATALI RONDININO

bonorum à malis benignissimo vindici.

Emblema.

Cribrum cribrans farinam.

Lemma.

Iustum secernit iniquo.

Quisquis erit qui sincerum secernet iniquo,
 * Ille mihi magni Numinis instar erit.

Exulis hac mæstas dominae Babylonis ad undas

Vox fuit : ipsius vox fuit illa Dei.

RONDININVS erat: sed quem Parca inuidâ nostris
 Eripuit terris, calitibusq; dedit.

Iniustum quid enim est illic, secernere iusto

Quod cupias? horum plurima hic orbis habet.

Reddite depositum cæli, quod inutile vobis;

Vtile sed terris omnibus esse potest.

Illius ipsa volet censuram Roma subire;

Quin etiam, quamquam sancta sit, aula volet.

Et mores si fors corruperit error honestos,

In mores cupiet quisque redire bonos.

* Si separaueris pretiosum à vili, quasi os meum eris.
 Jerem. 15.

Hæc

*Hæc RONDININI virtus agitata valebat
 Efficere. Heu ! terris raptâ sed illa fuit.
 Conspiciam hanc saltem Superi transcribite cælo,
 Et stellas inter CRIBRA serena micent.
 Illa vel è terris obtutibus hausta secundis
 Iustitiam poterunt quemque docere suam.*

NATALI RONDININO
 non sua, sed suorum cominoda spectanti.

Emblema.

Cribrum quod dat florem aliis,
 furfures sibi seruat.

Lemma.

Non sibi, at suis.

Non sibi, sed curare alijs sua cōmoda quantū est!
 Diuinæ reor hoc mentis & artis opus.

*Sol oculus mundi, qui cælum & quidquid in illo est
 Ambit, & æthereo lumine cuncta fouet,*

Prospicit ille sibi? nihil est virtutis in illo,

Iucundum quod non omnibus esse velit.

Si qua coruscanti fuligo absistit ab igni,

Non alijs illam adspargere rebus amat ;

Hanc sibi seruat. Et hinc maculis sordescere solem

Cernimus. Hoc casti pignus amoris habet.

An sibi prospiciunt fontes? Quis fontibus ipsum

(Vera canant vates) numen inesse neget?

458 HONOR SVPREM. NAT. ROND.

Non Deus, at magnum naturæ est numen in illis.

*Quidquid habent puri, quidquid honoris habent,
Dant alijs; sibi quod pingue est crassumq; reseruant:*

*Quàm sibi, plus cupiunt omnibus esse bene.
Optima quæq; sinu tellus producit aperto;*

Illius in gremio deteriora latent.

*Scilicet & tellus (mater fuit illa Deorum
Vatibus) hoc etiam numinis instar habet.*

*Quid Deus ipse? vnum, verumq;, bonumq; per omnes
Diuidit, & plenos numinis esse cupit.*

*Si quid iners hædere Deo prauumq; valeret,
Non hoc alterius vellet, at esse suum.*

*Et voluit: sibi culpam hominum; sibi, debita sumsit
Supplicia: hac illos reddidit arte Deos.*

*Numen inesse negem tibi, RONDININE? fuisti
Quod te nota tibi CRIBRA fuisse docent.*

*Non sibi, sed prodesse suis tua viuida virtus
Non quantum voluit se potuisse dolet.*

*Mors tua virtuti fuit inuida. Vita fuisset
Longior, in seros edita vita dies,*

*Illius ô! quàm magna forent exempla parata
Omnibus, & genij quot monumenta tui!*

*Fecisti benè, dum licuit mortalibus agris;
Hi benè defuncto, quod licet, esse volunt.*

NATALI RONDININO

beneficiis numquam victo.

Emblema.

Cribrum accipiens in se farinam,
& reddens florem.

Lemma.

Accipit ut meliora reddat.

Quid magè diuinum, largâ dare munera dextrâ,
An meliora datis reddere muneribus?

Hoc reor esse Deo propius. Non vincitur ille

Muneribus; melius reddere semper amat.

Hoc erat, ille meus quod RONDINIVS amavit

Semper, amicitiae cultor amorq; sacrae.

Accepit; sed ut his meliora reponere posset:

Vnicus hic animi lusus amantis erat.

Et certamen erat generose mentis honestum,

Quo vinci, atque iterum vincere magnificum est.

CRIBRA (Cribellorum sunt hæc insignia) testor,

Quæ gerit in titulis hic quoque prima suis.

CRIBRA quidem accipiunt, sed ut his meliora reponant.

O! gerat in titulis quilibet illa suis.

IN OBITVM
 NATALIS RONDININI
 IACOBVS LIBENVS
 E SOCIETATE IESV.
 AD FERDINANDVM
 LIB. BARONEM DE FVRSTENBERG,
 S. D. N.
 ALEXANDRI VII.
 PONT. OPT. MAX.
 CVBICVLARIVM INTIMVM, &c.

L Vgete vates, tuq; magnorum arbiter
 Facunde vatum, funebrem lessum præi,
 Positaq; lauro, fronde ferali caput,
 Fernande, cinge: causa lugendi grauis.
 Heu! Rondininus, ille Musarum sinu
 Exceptus olim, quando materno puer
 Gremio cadebat; mox secuturis chelyn
 Tacturus annis; inde cùm maior virum
 Formarit ætas, ore prompturus sacro
 Sublime carmen, quod poëtarum chorus
 Miretur omnis, quodq; Parnassi iugo
 Resonante feriat astra, Diuosq; exciat:

Heu!

Heu! Rondininus, ille grandævæ labor
 Et summa matri cura, 1 nec minor tamen
 Matri voluptas : ille tot fratrum decus,
 Amor sororum, gaudium tantæ domus,
 Æquare 2 Paulum purpurâ, atque annis 3 avum
 Superare dignus : ille tantarum capax
 Gnarusq; rerum, Iuris, & Cons, 4 & sacræ
 Plenum Sophiæ pectus, & Suadæ nitor,
 Medulla Charitum: quodq; plus cunctis reor,
 Magno ille 5 Fabio, magno Alexandro (aureis
 O nata seclis nomina, & fausti ominis !)
 Cliens patrono traditus ; fors hac manu
 Gradus per omnes, vita si staret super,
 Ducendus ipsum ad culmen Imperij sacrum:
 Heu! Rondininus ille nunc funus iacet,
 Ætatis ipso flore succisus, rose
 Vernantis instar, subita quam durâ necat

1. Felix Zachia Rondinini nostri mater, cui maritus Alexander moriens novem liberos reliquit.

2. Paulus Æmilius Rondininus, S. R. E. Cardinalis, frater nostri, pius admodum & doctus.

3. Natalis Rondininus, nostri avus, centenarius fuit.

4. Noster Græcè & Latine doctus, Iurisprudentiæ & Theologiæ peritus.

5. Fabius Chisius, antea S. R. E. Cardinalis, nunc Alexander Papa VII. Rondininum nostrum in familiâ suâ habuit, & scribendis ad Principes epistolis adhibuit.

Pruina

Pruina morsu. Fata prò nimium inuida!
Spes ille quantas occidens secum trahit,
Infertq, tumulo! rapuit immitis virum
Libitina, nil miserata, non celsam indolem
Moresq, castos; non & antiquum genus;
Non & iuventam; non Apollineam quoque
Reuerita laurum, & Laura quam caro excipe
Fratris cadentem vertice, in castum tui
Sertum pudoris, inq, doctrinae decus.
Nam & ipsa vates, scita Donatum loqui
Gallutiumq, Virgo; solers & tuos,
Bentiuole, Belgas voluere, atque ipsos potens
Donare Latio, cura nū sacratio
Teresianis rapiat in calum ignibus
Humana solido cuncta calcantem pede.
Quid fata culpo? cæca gens mortalium
Nescimus in quid rapiat, aut seruet Deus:
Et sæpè seruat, cū rapit. 7 Non est Deo

6. Laura Rondinina, nostri soror, doctrinā & literis à Tarquinio Gallutio, & Alexandro Donato Societatis IESV Patribus egregiè imbuta, cui Cardinalis Bentiuolus suam de Bello Belgico historiam Latinè vertendam tradidit, quod tamen ipsa modestè recusauit, abdicatis sæculi curis nunc in Cœnobio Virginum sanctæ Teresiæ sanctissimè viuens.

7 Sap. 4. Raptus est, &c.

Testante,

Testante, non est semper in canis salus,
 Nec vera in annis vita. Vixit is diu,
 Qui validus aui, qui puer diem benè
 Clausit supremum. Non tuos hinc iam sequor
 Manes querelis, sorte nec mæstus tuâ
 Te plango, Rondinine; sed luctum ardeo
 Mutare plausu, quando pars melior tui
 Se iam beatis calitum admiscet choris
 Letum canens pæana. Non omnis iaces;
 Et urna cineres quæ brevis claudit tuos,
 Non claudit animam, sidera & cæli super
 Globos euntem, & spatia mirantem poli
 Immensa, quæ non 8 Archimedeo datur
 Obire radio. Nec tamen nostris procùl
 Terris abiisti: vivis & spiras adhuc
 Te maior ipso, & carior iam nunc tuis.
 Suprema te non abstulit mundo dies,
 Sed genuit: oris namque terrarum ultimis,
 Per utramque solis cuncta lustrantis domum
 Te, Rondinine, (non sat auditum exteris
 Huc usque populis nomen) ex hoc iam die
 Perennibus te fama cantabit tubis.

8. Matheseos in primis peritus fuit.

Non,

*Non ergò, non hunc esse funestum tibi,
 Sed esse vitæ crede natalem nouæ.
 Et tu querelis parce iam tandem, tuis
 Iam parce lacrymis Zachia, quæ nullà magis
 Felix 9 virorum prole. Natalem iuuet
 Genuisse vel sic. Ille germanos supra,
 Ipsumq; Ioseph (dulce 10 mihi nomen) cruor
 Quem 11 iure decorat Ottomanorum, & suus,
 Lauro decorus ibit ; ut laurum super
 It lingua, doctæ ut arma concedunt togæ.
 Nec inuidebis postumum hoc fratri decus,
 Caroq; cineri facilis hanc palmam annues,
 Pietate præstans Paule, quem Patrum eminens
 Effert Senatus, quemq; gestantem infulas
 Sibi gratulantur 12 Assisinales patrem.
 Tuq; illa rerum domina, terrarum dea,
 Quæ septicolli vertice attingis polum,
 Fecunda vatum Roma, Natalem 13 tuum
 Plorare cessa. Viuit, in suo integer*

9. Felix Zachia multorum filiorum mater.

10. Alludit poëta ad suas de Iosepho tragædias.

11. Iosephus Rondininus, nostri frater, profligatis ad
 Candiam Turcis, maiori tubo ictus occubuit.

12. Rondininus Cardinalis Assisiorum Episcopus.

13. Rondininus noster Romæ natus.

*Achate viuit, Musa quem functo parem
 Et Rondininum est visa fecisse alterum.
 Habes in vno, Roma, 14 Furstenbergio,
 In Rondinino quidquid amissum gemis.
 Habes in vno, Roma, Furstenbergio,
 Bellona quamuis ferrea hoc saeculum terat,
 Saeculi Poëtas aurei, quos & colat
 Augustus ingens, Valliumq; & Hesium,
 Et qui sequuntur. Ire iam nobis quoque
 Post Rondininum vatibus ad umbras licet,
 Tu dum supersis grande Parnassi decus,
 Sacriq; Ferdinande, moderator chori,
 Dignum cothurno nomen, & plus quam meo.
 Tuq; ô sacrorum maxime Antistes, vicem
 Gerens Tonantis, proximum Christo caput,
 Cui fas olympum clauibus caelo datis
 Reserare, fas & claudere, extinctum haud puta
 Quem lux aurorum, 15. illustre Boldrini genus,*

14. Ferdinandus Furstenbergius Rondinino nostro amicissimus fuit; Poëta & ipse maximus.

15. Rondininus noster suos inter Maiores numerabat Boldrinum, de quo Sfortiades; Nicolaum, de quo Marcus Guascus; Bartholomæum, de quo in Chronicis Prædicatorum, cuius ope & consilio Pisanum Conciliabulum est dissolutum.

*Et orbis Atlas ille, Romanam fidem
 Pisis labantem pace qui fulsit suâ,
 Tam clara proauum nomina exstingui vetant:
 Quem pura sceleris vita, candorq; ingeni,
 Linguae venustas, certa virtutis comes
 Scientiaq; fama; quem vates 16 tui
 Post fata canimus. sic mori votum est mihi.*

16. Alexander Papa VII. Mæcenas Poëtarum
 Optimus Maximus.

F E R D I N A N D O

LIB. BARONI DE FURSTENBERG,
S. D. N.

ALEXANDRI VII.
PONTIFICIS OPT. MAX.
CVBICVLARIO INTIMO,

Canonico Paderbornensi, Hildesien-
si, Monasteriensi, Hildesij Ecclesiæ
S. Crucis Præposito

Iacobus Vallius è Societate I E S V.

FFECISTI, Illustrissime Fursten-
bergi, cùm Elegiam in Natalis Ron-
dinini funere à te scriptam legi, vt
aliquid eodem argumento scriptu-
rus, necesse duxerim mentem aliò conuertere.
Cùm enim amantis dolentisque partes omnes
à te absolutissimè expletas esse animaduerte-
rem, vix videbam, quid à me prætereà in hac
causâ apud te proferri posset, qui mihi lacry-
mas omnes absumsisse videbaris. Si è prisco
funerum & collacrymationum ritu colligen-
dæ essent tuæ, crystallo, auro, gemmis excipe-
re eas oporteret, quibus non antiquariorum
abaci, sed poëtarum scrinia ornarentur. Ha-

G g 2 beba

bebat ille veterum luctus delicias etiam suas, cum lacrymas vnà cum succis odoratis & vnguentis Assyriis confundebant : at tuo erga Rondinium studio, amore, pietate nihil potest esse suauius. Vt mihi quidem alabaſter nullus vnguenti plenus cum lacrymis tuis suauissimè redolentibus conferri posse videatur. Γλυκύπικρον illud quod in amore, præsertim cum ab amante diuellitur, inesse solet, luculentius prodi non potuit. Mihi igitur in luctu tecum communi scribere ad te quidpiam cogitanti doloris potiùs aberrationem, quàm eiusdem irritandi causas quærere consilium fuit. Occurrebant Philemonis Græci poëtæ versus, quem etsi Comicum, numeris tamen arctiùs vinctis Latine loquentem feci. Non quòd ignorarem, quod ait Cicero, in tragœdiâ comicum vitiosum esse, & in comœdiâ turpe tragicum, sed quòd existimarem eum qui ad progressum in literis refert omnia, posse exercitationis gratiâ optimorum auctorum vti virtutibus atque sententiis; verba efferendi quæ morem persequi eatenus, quoad res, & locus, & scribentis animus tulerit.

Εἰ τὰ δάκρυ' ἡμῶν τῷ κακῷ ὡς φάρμακον,
 Ἀεὶ δ' ὁ κλαύσας τὴν πονεῖν ἐπαυέτω,
 Ἥλλαττόμεθ' ἂν δάκρυα, δόντες χεῦτίον.
 Νυνὶ δ' εἰ περὶ τὰ δεξιματ', εἰδ' ὑπεβλέπει.
 Εἴαν τε κλαίης, εἴαν τε μὴ, πορεύεθ'.

Τί δὴ ποιεῖς; πλεον ἐδέν· ἡ λύπη δ' ἔχθ,
 Ω' ὥς τ' ὁ δένδρον τὲ τ' καρπὸν, τὸ δ' ἄκρυν.

*Si flere nostris esset auxilium malis,
 Lacrymisq; sese penitus egereret dolor,
 Mercarer auro lacrymas: nunc quid iuuant?
 Fortuna curat scilicet, quo te premat
 Aduersa fato: respicit flentis genas.
 Sint squalida humidaq; , sint tersæ tibi,
 Nil te morata pergit, & cursum tenet.
 Tuus igitur ille quid dabit luctus? nihil.
 Sed arbor ut fert poma, sic lacrymas dolor.*

Prudentis igitur poetæ vsus consilio, teque à mœrore, quem importuna mors attulit, abstrahens, ad equestrem decursionem prisco ritu in fortium virorum funeribus exhiberi solitam voco. Scis in quæ tempora inciderit Rondinorum virtus : qui pacis & otij turbines ac tempestates Italiam vniuersam conuellerint, cùm in Galliam traductâ Pontificum Romanorum sede ciuiles discordiæ miscerent omnia, & ut quisque ad seditionem & vim opibus instructior ac paratior erat, ita liberiùs latiusque dominatum per vrbes occuparet. Fidei animorumque pleni pro Pontificiâ causâ steterunt tum Rondinini. Quorum militaris indoles ac fortitudo ad posteros deriuata Natali quoque no-

stro hos indidit spiritus, vt, quamquam partem ipse nullam bellici muneris attigerit, tamen de rebus quæ belli administrandi sunt propriæ, differere in tempore, & suadere, & manu etiam aliquid designare vtiliter posset. Sit igitur, quando Musis nostris sic incidit molestiam, & acerbitem ex amici morte à te susceptam mitigare; sit, inquam,

NATALI RONDININO,

S. D. N.

ALEXANDRO VII.
 AB EPISTOLIS AD PRINCIPES,
 BELLICAM SVORVM GLORIAM,
 QVA LICVIT, ÆMVLANTI,
 EX ANTIQVO FVNERVM MORE
 TROIANA DECVRGIO.

Quid iuuat exsequias longis miscere querelis,
 Et tantum lacrymas, munus inane, dare?
 Non ego Natalem, quamuis mæstissimus, illis
 Prosequar: ignoscat, non mihi flendus erit.

Cum

Cum subit illius tamquam morientis imago,
 Qui Pylios annos viuere dignus erat ;
 Cum repeto primos aui, quos gessit, honores,
 Et Romæ quot spes abscidit una dies,
 Flere quidem natura iubet : sed dicere pace
 Naturæ liceat, quod iubet illa, grauat.
 Non prodest certè : nec si quæ fleuimus umquam
 Funera, defletis reddita vita fuit.
 Ergò ades, & mecum potiùs, Fernande, dolorem,
 Quem penitùs nequeas tollere, falle tuum.
 Vt se mens fallat, luctuq; exsoluat amaro,
 Multa mouet : res est ingeniosa dolor.
 Mitiùs ut Thebe ferret tua fata, Palemon,
 Addidit exsequijs Isthmia sacra tuis.
 Archemorum fleuit Nemee : sed & illa peracto
 Funere victores currere vidit equos.
 Iusta Menætiade mæstus soluebat Achilles,
 Et pariter ludos, altera iusta, dabat.
 Sic quoque festa fuit, letosq; nouauit honores,
 Quæ fuit Aneæ semper acerba dies.
 Affuit, & patris monitu puerilia duxit
 Agmina Sidonio vectus Iulus equo.
 Diductis nunc illa choris, nunc currere iunctis:
 Nunc lituus pugnae, nunc dare signa fugæ.

*Ipse puer pueris pietate præibat & armis,
Spectari causâ dignus utrâque puer.*

*Forsan & addiderit : Sic Troiam Troia resurgens
Instruat, & nostro sæpè parentet auo.*

*Quis non hæc inter vultumq; animumq; remisit,
Et caueæ iunxit plausibus ipse suos ?*

*Poscebant lacrymas, poscebant funera questus :
Questibus & lacrymis hæc posuere modum.*

*O quæ tot magnos, i. gens Rondinina, censes
Bellica quos calo gloria vexit auos,*

*Hunc tibi quis morem referat, carisq; tuorum
Manibus has pompas inferiasq; paret !*

*Quos litui, dum vita fuit, quos arma iuuabant,
Credibile est illo mortis honore capi.*

*Hæc quoque Natalem caperent simulamina belli,
Cui belli quondam munia ludus erant.*

*Ludus erant pernicis equi nunc ora lupatis
Flectere, nunc iusso figere tela loco :*

i. Non, vt Ouidius in Tuticani, ita ego in Rondinini nomine hîc ludam, ac delicias faciam. Ab hirundinibus quidem nomen & scuti tesseram sibi sumsit illustrissima gens : verùm si quis de secundæ syllabæ quantitate mecum contendat, pro me stabit Centaurorum vnus,
*Qui clypeo, gladioq;æ, Macedoniâque sarisâ
Conspiciens. Ouid. Metamorph. 12.*

Nunc

*Nunc præducendos urbi describere vallos,
 Nunc formam castris aggeribusq; dare:
 Interdum virgâ, virgam cum fortè teneret,
 Ducere in exiguo puluere Martis opus:
 Interdum, tamquam pugnae data signa vocarent,
 Ad pugnam fortes esse iubere viros.
 Si non Æacides, si non Telamonius armis,
 Consilij pleno pectore Nestor erat.
 Quis nescit? laus cuique sua est: bello alter & alter
 Vtilis: hic animo rem gerit, ille manu.
 Fabula nota quidem, sed rebus idonea nostris,
 E grauido Pallas vertice nata Iouis.
 Non illi præsens aderat Lucina dolenti,
 Solueret ut partum molliùs ipse suum.
 Mulciber impacto iuncturas verticis ictu
 Diffidit: eâ illo vulnere nata dea est.
 Et patrium mox illa genus moresq; probauit.
 Edita: quàm sapiens, tam bona miles erat.
 Hinc quæ consilijs, eadem dea præsidet armis:
 Nec minùs est laudi, quidquid inermis agit.
 Palladis armatae est acie concurrere, strages
 Edere, confusâ vertere castra fugâ.
 Qui iuuet ingenio vires, qui temperet aptis
 Omnia consilijs, illud inermis habet.*

Pars hæc Natali placuit : sic arma gerebat:

Sic erat ipse suæ pars imitanda domus.

Fortunata domus, si te modo prisca tulisset

Græcia spectatrix roboris ipsa tui!

Tota tibi Nemeen complens bimarisque Corinthi

Litora, quadrijugis afforet acta rotis.

Nunc tua dum virtus 2 Italis caput extulit oris,

Nil agat in laudes Itala terra tuas?

Hei mihi, qualis erat, studijs dum scissa suorum

Præda foret belli sanguinolenta sui!

Qualis erat, dum quot populos numerabat & vrbes,

Tot dominos esset penè coacta pati!

Quæ poterat (ius arma dabant) sibi subdere quisque

Oppida, victoris præmia Martis erant.

Huic 3 Antenoridum sedes, illi inclyta cecidit

Mantua : Veronam diripuerunt Canes.

Sic lacer. Actæon iacuit, cum terga Melampus,

Pectora Theridamas scinderet, exstiterunt Lacon.

2. Floruere Rondinini, cum Romani Pontifices in Galliâ se haberent. Quam sedis mutationem grauissima hæc præ ceteris exceperunt mala:

3. Arsit intestino bello Italia, & Carrarij Patauium, Mantuam Passerini, Scaligeri Canes Veronam, alij alias vrbes armis sibi asseruerunt:

Aut,

Aut, ubi Thebanæ laniarunt Penthea matres,

Hæc caput, hæc humeros abstulit, illa manus.

Quid referam, quos, Roma, tibi fecere timores

Seu a 4 tribunitius quæ tulit arma furor,

Et malè sacrilegâ gestatus fronte 5 tiarâs,

Et malè Cæsareâ 6 rapta corona manu?

Auxerunt portenta metus : mons Cælius arsit,

Flauiadeg, labor 7 templa fuere rogos.

Non aliàs 8 crinem calo sparsere cometæ

Tristiùs, & medium condidit umbra diem.

Non aliàs grauiore lues incanduit æstu,

Et tellus victum parciùs ægra dedit.

Ab, cur Romanis umquam Pater Urbis abiuit

Sedibus ? abscessit non comitante Deo.

Cur umquam Rhodanum Tusco malè pratulit amni ?

Illæ fuit tanti prima fauilla mali.

4. Nicolaus Laurentij, scriba populi Romani, multitudine ad spem libertatis erectâ, in tribunitium nomen ac potestatem Imperatoriam inuâsit:

5 Nicolaus V. præter legitimum morem Pontifex creatus est à Ludouico Bauaro, qui iniussu Romani Pontificis Ioannis X X I I. pro Imperatore se gerebat:

6. Ab eodem Bauarus Romæ Imperij sumsit insignia:

7. Laterana Basilica in monte Cælio deflagrauit:

8. Cometæ, solis defectiones, pestes, annonæ penuria terrori & exitio fuerunt.

*At quaecumque fuit, gens Rondinina, causam,
Vnde tibi nomen cresceret, illa dedit.*

*Cùm fasti referent, quos atas illa tyrannos
Extulit : Hesperij qui status orbis erat:
Qui bello exciti populi : quæ quisque secutus
Signa : quis hostiles fregerit ultor opes:
Quæ sint vindicibus pacatæ viribus vrbes:
Quæ sint victrici fœdera pacta manu:*

*In tantâ rerum serie tua facta recurrent,
Nec pars historiæ parua futura tua est.
Testor, Roma, diem, quo non impunè 9 tyrannus
Explicuit signis obuia signa tuis.*

*Ibat : eum belli circum fœdißima nubes,
Et furor, & cedes, & fœrus horror erant.
Iam dederat Tuscis leges : infesta sonabant
Clasßica per muros pulsa, Rauenna, tuos.
Iamq; Quirinales aditum sperabat ad arces
Sternere Flaminia se sibi posse via.
Restitit, & causâ fiden's Boldrinus & armis
Agmina fulmineo stantia fregit equo.*

9. Nicolaum Piccininum, qui Bononiam, Rauennam, ceteramque Æmiliam Pontifici ademerat, Boldrinus Rondininus bello cepit.

Vtq, leo, si fortè gregem, quem spectat euntem,

In noua bellator pascua taurus agat,

Ille fremit, quassatq, toros: armenta minora

Præterit: in solum vertitur ira ducem.

Nec mora: pugnatur: cruor aduersusq, suisq,

Mutua dum repetunt vulnera, colla lauat.

Horret ager: mussant pauidæ fugiuntq, iuuentæ,

Et quæ sperabat præmia victor habet.

Haud aliter medios ibat Boldrinus in hostes:

Successum virtus ipsaq, Roma dabant.

Ductoremq, protul tumulto speculatus ab alto:

Huc feror: hæc, inquit, quam peto, præda mea est.

Dixit, & vni odijs turmisq, sequentibus instans

Iniectâ tenuit perfida colla manu.

Di iuuere manum: di monstrum 10 informe Latinis

Auertere focus: di voluere capi.

Vidit, & assertis Anemo pater excitus undis

Ter plausum ripâ liber utrâque dedit.

Et pariter Sapis, pariter popularia longè

Flumina cæruleis exfiliere vadis.

Velatiq, comas, nixiq, liquentibus urnis

Carminibus fluctus sustinuerunt suos.

10. Piccininus à corporis breuitate nomen acceperat.

Victor

Victor io, Boldrine : tuis ego debita rebus

Flaminiâ statuat fixa tropæa viâ.

Defigam tumulo quercum : tremet illa sub armis

Quæ feret, & magni nominis arbor erit.

Horrescet vertex galeâ : rutilantia pectus

Ara tegent, ensis, parmaq₃ fulua latus.

Adjiciam titulum: HÆC CAPTO DETRACTA

TYRANNO

BOLDRINVS PATRIÆ DEDICAT

ARMA SVÆ.

Talis erat, cùm pro patriis Thrasylbulus Athenis

Staret, & Aetæâ pelleret arce nefas.

Talis erat, cùm post actos in vincla tyrannos

Timoleon niueis inueheretur equis.

Et cineri nondum quisquam sollemnia mittit ?

Flaminiâ nondum feruet arena viâ ?

Nec tuba commissos cecinit Mauortia ludos,

Victoresq₃ domum palma reduxit equos ?

Fungere Boldrini soboles pia, fungere iusto

Munere : sic illum te iuuet esse suam.

Viueret ô utinam, cui nuper II Creta sepulcrum,

Et titulum virtus partaq₃ fama dedit !

II. Iosephus Rondininus, Natalis nostri frater, in Cretâ cum Turcis pugrâ congressus, gloriosè occubuit.

Ille

*Ille animis impleret equos, plausuq; iuuaret,
 Troianumq; suo duceret agmen auo.
 Duceret & fratri, cui nunc funebria mecum
 Solueret, hic belli munera, carmen ego.
 Hei mihi, carmen ego, non hic, Fernande, dolores
 Solatura tuos soluere iusta potest.
 Inuidit Mars illa tibi: fortissima sternit
 Prima ferè: segnes eximit ipse timor.
 Quid queror? ecce tibi, quanta est, Romana iuuentus
 Ferre laboranti velle videtur opem,
 Et tibi sollemnes, mortis solatia, pompas,
 Et tibi Troiano ducere more choros.
 Et tibi iam sedem ripâ Tiberinus amœnâ
 Dispicit, accliui quâ viret umbra iugo.
 Huc venies, Fernande: tuo moderabere nutu
 Omnia: tu cursus signa secunda dabis.
 Tu præsens animos & vim certantibus addes:
 Dum placeant, illis tu satis vnus eris.
 Munera dein capient à te sua: forsàn & illos
 A Musis cupies altera ferre meis.*

IOANNIS BAPTISTÆ
 TURRICELLI,
 PATAVINI,
 FERRARIENSIS
 ROTÆ
 AUDITORIS,
 IN MORTEM

NATALIS RONDININI.

T*E quoque Natalem rapiunt immitia fata,
 Et rigidas arcent numina nulla manus.*

*Nec te Calliope, nec sanctè cultus Apollo,
 Nec pietas, nec te vindicat alma fides.*

*Nec generis splendor, nec prodest prima iuuentus,
 Nec tibi quas largè Copia fudit opes.*

*Scilicet hæc vrunt Parcas, & sæuiùs vrit
 Iudicium de te Principis, atque fauor.*

FINIS.

94- B4221

